XIX. ÉVFOLYAM, 7–8. SZÁM ÁRA: 6040 Ft 2010. július–augusztus

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
1/2010. (VIII. 30.) Tü. határozat	A háromtagú tanácsok összetételéről	838
123/2010. (VII. 8.) AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításáról, mert az Országgyűlés a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényben az anyasági támogatás szabályozásakor az Alkotmány 70/A. §-át sértő állampolgárság szerinti megkülönböztetést idézett elő, mert nem szabályozta azonos feltételek szerint az anyákat megillető jogosultságot	839
124/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 119/2009. (IV. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	842
125/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 309/2009. (VI. 30.) OVB határozatának helybenhagyásáról	843
126/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítéséről hozott 362/2009. (IX. 3.) OVB határozatának megsemmisítéséről	845
127/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 399/2009. (IX. 25.) OVB határozatának helybenhagyásáról	847
128/B/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 400/2009. (X. 8.) OVB határozatának helybenhagyásáról	849
129/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 432/2009. (XI. 5.) OVB határozatának helybenhagyásáról	850
130/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 421/2009. (X. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	851
131/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 39/2010. (I. 29.) OVB határozatának helybenhagyásáról	852
132/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 160/2010. (III. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	854
133/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 161/2010. (III. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	856
134/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 339/2010. (IV. 23.) OVB határozatának helybenhagyásáról	857

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

142/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről és működtetéséről szóló, az Országgyűlés 2008. október 20-i ülésnapján elfogadott törvény 15. § (3) bekezdés *a)* pontja alkotmányellenességéről	858
143/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés kihirdetéséről szóló 2007. évi CLXVIII. törvény alkotmányellenességének vizsgálatáról	872
144/2010. (VII. 14.) AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításáról, mert az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény nem tartalmaz szabályt arról, hogy a fővárosban az ingatlan tulajdonosa mely önkormányzattal szemben érvényesítheti 30. § (4) bekezdésében szabályozott igényét	884
145/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 340/2009. (VII. 22.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	891
146/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 480/2009. (XII. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	893
147/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 481/2009. (XII. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	894
148/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 3/2010. (I. 14.) OVB határozatának helybenhagyásáról	896
149/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 92/2010. (II. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	899
150/2010. (VII. 14.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 92/2010. (II. 11.) OVB határozatának helybenhagyásáról	900
135/2010. (VII. 8.) AB határozat	A Főváros Önkormányzatának a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről szóló 24/1997. (V. 22.) Főv. Kgy. rendelete 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességéről	901
136/2010. (VII. 8.) AB határozat	Kapuvár Város Önkormányzatának az egyes helyi adókról szóló 48/2004. (XII. 20.) rendelet módosításáról szóló 36/2005. (XII. 20.) rendelete alkotmányellenességéről	903
137/2010. (VII. 8.) AB határozat	Miskolci Megyei Jogú Város Önkormányzatának a fizető parkolási rendszerről szóló 31/2004. (IX. 29.) számú rendelete alkotmányellenességéről	905
138/2010. (VII. 8.) AB határozat	Az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kassza működésére, felügyeletére, felhasználására, megszüntetésére és forrásaira vonatkozó részletes szabályokról szóló 134/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése alkotmányellenességéről	908
139/2010. (VII. 8.) AB határozat	Budapest Főváros XVII. kerület Önkormányzatának a tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló többször módosított 50/2001. (IX. 10.) számú rendelete 2. számú melléklet 1. *d)* pontjának a mozgóboltokra vonatkozó ötödik bekezdése alkotmányellenességéről ...	910
140/2010. (VII. 8.) AB határozat	A közúti árufuvarozáshoz és személyszállításhoz kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről szóló, 2009. július 31. napjáig hatályos 57/2007. (III. 31.) Korm. rendelet 4. §-ában foglalt 3. táblázat 4. sorszám alatti rendelkezése alkotmányellenességéről	912

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

141/2010. (VII. 8.) AB határozat	Velence Város Önkormányzatának a közterületek használatáról szóló 18/2008. (IX. 22.) rendelet 2. számú melléklet 6. pontja alkotmányellenességéről	914
151/2010. (VII. 14.) AB határozat	A Főváros Önkormányzatának a települési szilárd hulladékgazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Főv. Kgy. rendelet 15. § (3) bekezdése és 38. § (1) bekezdés *c)* pontja alkotmányellenességéről	916
152/2010. (VII. 14.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 339/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasításáról	919
153/2010. (VII. 14.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 81/2009. (III. 20.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélkül visszautasításáról	921
154/2010. (VII. 14.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 82/2009. (III. 20.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélkül visszautasításáról	922
859/D/2004. AB határozat	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 170. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	923
885/B/2004. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 130. § (1) bekezdése *i)* pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	926
37/B/2007. AB határozat	A társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	929
203/D/2007. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	932
1223/D/2007. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. § (4) bekezdése, 114. §-a és 233. § (3) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	937
1157/B/2008. AB határozat	A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 25. §-a és a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 22/A. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	945
353/B/2009. AB határozat	A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 78. § (6) és (7) bekezdése, valamint a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény módosításáról szóló 2005. évi LXVIII. törvény 61. § (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	948
1269/E/2009. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvénnyel összefüggésben	954
296/B/2010. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 99. § (2) bekezdése, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 70. § (7) bekezdése, valamint az 548. § (5) bekezdése, továbbá a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 79. § (2) bekezdése, illetve a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 29. §-a és 30. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	955
373/D/2010. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi CXXX. törvény 21. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	957

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

1066/B/2010. AB határozat	Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 82. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	960
1121/B/2005. AB határozat	Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlése által Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról alkotott 8/2004. (III. 1.) rendelete 31. § (10) bekezdés *f)* pontja második francia bekezdésébe foglalt rendelkezés alkotmányellenességének vizsgálatáról	962
335/B/2007. AB határozat	A köztisztviselői teljesítményértékelés és jutalmazás szabályairól szóló 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 19. §-a, és 22. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	964
635/B/2007. AB határozat	A felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet 22. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	967
1214/B/2007. AB határozat	Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az építmény- és telekadóról szóló 5/1992. (IV. 1.) számú rendelete 3. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	969
1455/B/2007. AB határozat	Dunakeszi Város Önkormányzatának a helyi építményadóról szóló 35/2006. (XII. 15.) rendelete 7. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	972
362/B/2008. AB határozat	A hazai közutakon használható elektronikus útdíjszedő rendszerekről szóló 47/2007. (IV. 17.) GKM rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról	974
395/B/2009. AB határozat	A zártcélú távközlő hálózatokról szóló 50/1998. (III. 27.) Korm. rendelet 13. § (2)–(3) bekezdései alkotmányellenességének vizsgálatáról	977
1156/B/2009. AB határozat	A lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 41/2000. (XII. 12.) BM rendelet 51. § (3) bekezdésének *e)* pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	979
288/B/2010. AB határozat	Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadóról és a magánszemélyek kommunális adójáról szóló 57/1996. (XII. 23.) önkormányzati rendelete 7. § (2) bekezdése és 13. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	981
321/B/2010. AB határozat	A műteremlakások bérletére vonatkozó egyes szabályokról szóló 15/1995. (XII. 29.) MKM rendelet egésze, illetve 11–12. §-ai alkotmányellenességének vizsgálatáról	983
607/B/2010. AB határozat	Páty Község Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, a Páty Község Helyi Építési Szabályzatát megállapító 18/2002 (X. 15.) Kt. sz. rendelet módosításáról szóló 4/2010. (II. 11.) Kt. sz. rendelet alkotmányellenességének vizsgálatáról	987
1/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	990
958/H/2004. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	991
1138/B/2004. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	992
796/B/2005. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről és az indítvány visszautasításáról	993
851/B/2005. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	995
710/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről és az indítvány visszautasításáról	996
743/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	997

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

1284/H/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	998
338/B/2008. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	999
1421/H/2008. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	1000
240/D/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1000
326/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	1002
615/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	1003
632/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről	1003
1261/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról	1004
490/I/2007. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1005
570/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1005
1184/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1006
1392/I/2009. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1007
205/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1008
416/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1008
417/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1009
422/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1009
445/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1010
766/I/2010. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról	1011

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

SZEMÉLYI RÉSZ

1/2010. (VIII. 30.) Tü.hat

H a t á r o z a t
a háromtagú tanácsok összetételéről

A teljes ülés határozata értelmében a háromtagú tanácsok 2010. augusztus 30-ától az alábbi összetételben működnek:

A háromtagú tanácsok összetétele:
A) dr. Bihari Mihály, dr. Lenkovics Barnabás, dr. Lévay Miklós
B) dr. Balogh Elemér, dr. Bragyova András, dr. Stumpf István
C) dr. Holló András, dr. Kiss László, dr. Kovács Péter

A teljes ülés e határozatát az Alkotmánybíróság Hivatalos Lapjában közzéteszi.

Budapest, 2010. augusztus 30.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
elnök

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

123/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján, továbbá – hivatalból eljárva – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálata során meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapítja, hogy az Országgyűlés a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvényben az anyasági támogatás szabályozásakor az Alkotmány 70/A. §-át sértő – állampolgárság szerinti megkülönböztetést eredményező – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő, mert nem szabályozta azonos feltételek szerint az anyákat megillető jogosultságot.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotási feladatának 2010. december 31-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 29. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 29. § (1) bekezdése – anyasági támogatásra jogosultságot meghatározó rendelkezése – alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte. Az indítványozó apa előadta, hogy gyermekeik édesanyja nem magyar állampolgár, ezért anyasági támogatást az anya nem igényelhetett a gyermekek után, annak ellenére, hogy a törvényi feltételt – a terhesgondozáson való részvételt – teljesítette. Az igénylés időszakában a román állampolgárságú anya családegyesítés során tartózkodási engedéllyel élt Magyarországon. Anyasági támogatási igényt ezért az indítványozó apa nyújtott be a gyermekek után, akinek kérelmét részint azért utasították el, mert az apa nem jogosult e támogatási formára, részben azért, mert az anya nem magyar állampolgár. Az indítványozó a jogerős közigazgatási határozat bírói felülvizsgálatát is kezdeményezte, de a Pest Megyei Bíróság az 5.K.26.531/2006/4. számú ítéletében – 2006. július 5-én – a felperes keresetét elutasította. Ezt követően – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48. §-ában meghatározott feltételek alapján – az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a Cstv. 29. § (1) bekezdése sérti az Alkotmány 70/A. §-ában meghatározott diszkrimináció tilalmát, mivel a támogatandó gyermekek vérszerinti apját kizárja a jogosultak köréből, míg az örökbefogadó, vagy a gyám nemre való tekintet nélkül – tehát ezekben az esetekben a férfi is – jogosult anyasági támogatásra. Álláspontja szerint a támogatandó gyermekekre tekintettel a szabályozás különbséget tesz anya és apa között, a gyermekek között édesanyjuk állampolgársága (tehát származásuk) között, továbbá olyan vegyes házasságból származó gyermekek között, akiknél magyar állampolgárságú anya mellett az apa nem magyar állampolgár (mert nekik jár a támogatás). Az indítványozó hivatkozik továbbá az Alkotmány 67. § (1) bekezdésére is, amely a gyermekekről való gondoskodás alkotmányi szabályát tartalmazza.

Az indítványozó az alkotmánybírósághoz benyújtott panaszát megelőzően (a jogerős közigazgatási határozatot követően) az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: Bíróság) fordult az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Egyezmény) 14. cikkében foglalt megkülönböztetés tilalma és a 8. cikkben foglalt magán-és családi élet tiszteletben tartását együtt sérelmezve. A Bíróság a Weller kontra Magyarország 44399/05 sz. ügyben azt állapította meg, hogy a panaszos ügyében az Egyezmény 8. Cikkével együttolvasott 14. Cikke sérelmet szenvedett. A Bíróság az államot az elmaradt anyasági támogatáshoz mért vagyoni kár megtérítésére kötelezte.

Az Alkotmánybíróság az indítványozót felhívta, hogy nyilatkozzék indítványának fenntartásáról, de az indítványozó az Alkotmánybíróság felhívására nem válaszolt.

II.

1. Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései szerint

„66. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jog tekintetében.

(2) A Magyar Köztársaságban az anyáknak a gyermek születése előtt és után külön rendelkezések szerint támogatást és védelmet kell nyújtani.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családja, az állam és a társadalom részéről

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges."

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti."

2. A Cstv.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos szabályai szerint:

„2. § E törvény hatálya kiterjed – amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik – a Magyar Köztársaság területén élő

a) magyar állampolgárra,

b) bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező, továbbá a magyar hatóság által menekültként elismert személyekre,

c) a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendeletben, valamint – az anyasági támogatás (IV. fejezet) kivételével – a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában – a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve – érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezik."

„29. § (1) Anyasági támogatásra jogosult a szülést követően

a) az a nő, aki terhessége alatt legalább négy alkalommal – koraszülés esetén legalább egyszer – terhesgondozáson vett részt;

b) az örökbefogadó szülő, ha a szülést követő 180 napon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték;

c) a gyám, ha a gyermek a születését követően 180 napon belül – jogerős határozat alapján – a gondozásába kerül.

(2) Az anyasági támogatás az (1) bekezdés a) pontja szerinti jogosultat akkor is megilleti, ha a gyermek halva született.

30. § Amennyiben az anyasági támogatásra jogosult nő a támogatás felvételét megelőzően meghal, úgy az anyasági támogatást az anyával egy háztartásban élt apának kell kifizetni, ezen személy hiányában annak a személynek, aki a gyermek gondozását ellátja.

31. § Az anyasági támogatás – gyermekenkénti – összege azonos a gyermek születésének időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 225%-ával, ikergyermekek esetén 300%-ával.

32. § Az anyasági támogatásra vonatkozó igényt a szülést követő 180 napon belül lehet benyújtani."

3. A Cstv. hatályos szabályai alapján:

„2. § E törvény hatálya kiterjed – amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik – a Magyar Köztársaság területén élő

a) magyar állampolgárra,

b) bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyekre,

c) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény (a továbbiakban: Szmtv.) szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik,

d) – az anyasági támogatás (IV. fejezet) kivételével – a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és – a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik."

„29. § (1) Anyasági támogatásra jogosult a szülést követően

a) az a nő, aki terhessége alatt legalább négy alkalommal – koraszülés esetén legalább egyszer – terhesgondozáson vett részt;

b) az örökbefogadó szülő, ha a szülést követő hat hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték;

c) a gyám, ha a gyermek a születését követően hat hónapon belül – jogerős határozat alapján – a gondozásába kerül.

(2) Az anyasági támogatás az (1) bekezdés a) pontja szerinti jogosultat akkor is megilleti, ha a gyermek halva született.

30. § Amennyiben az anyasági támogatásra jogosult nő a támogatás felvételét megelőzően meghal, úgy az anyasági támogatást az anyával egy háztartásban élt apának kell kifizetni, ezen személy hiányában annak a személynek, aki a gyermek gondozását ellátja.

31. § Az anyasági támogatás – gyermekenkénti – összege azonos a gyermek születésének időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 225%-ával, ikergyermekek esetén 300%-ával.

32. § Az anyasági támogatásra vonatkozó igényt a szülést követő hat hónapon belül lehet benyújtani."

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

III.

1. Az indítványozó nemek közötti különbségtételt kifogásolt a tekintetben, hogy az örökbefogadó apa, vagy a gyám jogosult anyasági támogatásra, a vér szerinti apa pedig nem, ha az anya nem tartozik a Cstv. anyasági támogatásra jogosultságot meghatározó személyi hatálya alá. A nemek közötti különbségtételt kifogásolja a tekintetben is, hogy ha az apa nem magyar állampolgár, akkor az anya – ugyanolyan feltételű család esetén – mégis jogosult támogatásra. Az indítványozó hivatkozik továbbá a gyermekek származás szerinti különbségtételére az anya illetve az apa állampolgárságára tekintettel.

2. A probléma eldöntéshez az Alkotmánybíróság elsőként a családok támogatásának rendszerében az anyasági támogatás sajátosságait vizsgálta meg. Az anyasági támogatás a szüléshez kapcsolódó egyszeri juttatás. A támogatás címzettje elsősorban az anya, hiszen a támogatásra való jogosultság feltétele, hogy a nő várandóssága alatt legalább négy alkalommal vegyen részt terhes-gondozáson. Mint a törvényhez kapcsolódó indokolás is rámutatat: „Ez a felelős gyermekvárásra ösztönző szabály a születendő gyermek és az anya egészsége védelmét szolgálja.”. Ugyanakkor a törvény szerint kivételesen férfi is jogosulttá válhat anyasági támogatásra, ha örökbefogadó vagy a gyám, illetve az apa is anyasági támogatásra válhat jogosulttá a Cstv. 30. §-a szerint. E szabály ugyanis kimondja, hogy ha „az anyasági támogatásra jogosult nő a támogatás felvételét megelőzően meghal, úgy az anyasági támogatást az anyával egy háztartásban élt apának kell kifizetni, ezen személy hiányában annak a személynek, aki a gyermek gondozását ellátja.”

Az anyasági támogatás szociális juttatás. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlatának összegzése szerint: „A szociális ellátásokkal kapcsolatosan a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalompolitikai céljait, és az egyes ellátási formákat jogosultsági feltételekhez kötheti. Az ellátás igénybevételi feltételeinek meghatározásánál a jogalkotó széles körben mérlegelheti a társadalom gazdasági és szociális helyzetét. A gazdaság helyzetére, az ellátórendszerek teherbírására tekintettel alakíthatja a szociális ellátások körét mindaddig, amíg valamely Alkotmányban rögzített elv (pl. a diszkrimináció tilalmának elve) nem sérül. Ebből eredően a rászorultaknak csak arra van alapvető joguk, hogy az ellátás iránti igényük elbírálása azonos szempontok alapján, tárgyilagosan, hátrányos megkülönböztetés nélkül, az elbírálásra vonatkozó eljárási szabályok korrekt alkalmazásával történjen.” (514/B/2000. AB határozat, ABH 2005, 909.)

3. Az Alkotmány 70/A. §-a az alkotmányellenes megkülönböztetést tiltja. Az Alkotmány 66. § (2) bekezdés szerint a Magyar Köztársaságban az anyáknak a gyermek születése előtt és után külön rendelkezések szerint támogatást és védelmet kell nyújtani, a 67. § (1) bekezdés kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges, ugyanezen § (3) bekezdés értelmében a családok és az ifjúság helyzetével és védelmével kapcsolatos állami feladatokat külön rendelkezések tartalmazzák.

Ezen alkotmányos tételek alapján az állam az anyáknak – különösen a gyermekek születéséhez kapcsolódva – támogatást nyújt. Ilyennek tekinthető jelen ügyben a Cstv.-ben szabályozott anyasági támogatás. A Cstv. alapján az anyasági támogatás célja kettős. Egyrészt a terhes-gondozáson való részvételre, s ez alapján a gyermek és a anya védelmére ösztönöz, másrészt azonban – akkor amikor jogosulttá teszi az örökbefogadó szülőt, a gyámot [29. § *b)* és *c)* pont] illetve bizonyos esetben az apát [30. §] – a gyermek születéséhez kapcsolódó juttatás. A Cstv. személyi hatályát a 2. § határozza meg. E szerint nemcsak a magyar állampolgárok jogosultak e juttatásra, hanem a bevándoroltak, a letelepedett jogállásúak, a menekültek, hontalanok, [2. § *b)* pont] illetve a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: EGT. tv.) szerint meghatározott személyek három hónapot meghaladó tartózkodás és bejelentett lakóhely esetén [2. § *c)* pont]. Ez EGT. tv. szerint ez utóbbi körben juttatás jár – többek között – „az Európai Unió tagállama és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárának, továbbá az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállású személynek (a továbbiakban: EGT-állampolgár)” [1. § *a)* pont] stb.

Látható tehát, hogy maga a Cstv. személyi hatálya is szélesebb kört fog át a magyar állampolgároknál. Az anyasági támogatás a terhesgondozáson való részvétel ösztönzésével és a gyermekek születésének támogatásával kifejezetten az Alkotmány 66. § (2) bekezdésének – azaz az anyáknak a gyermek születése előtt és utáni támogatást és védelmet biztosító alkotmányi rendelkezés – megvalósítását szolgálja. Ez az alkotmányos tétel a „Magyar Köztársaságban az anyáknak…” kifejezéssel él az alanyi kör meghatározásakor, csakúgy, mint a gyermekek védelméről szóló „67. § (1) bekezdés, amely „[a] Magyar Köztársaságban” lévő gyermekekről szól. A jelen ügyben megállapítható, hogy ha az anya a Cstv. 2. §-a értelmében a törvény hatálya alá tartozik, mert pl. magyar állampolgár és a Cstv. 29. § (1) bekezdés *a)* pont szerinti feltételt is teljesítette, akkor anyasági támogatásra válik jogosulttá. Abban az esetben azonban, ha az anya törvényesen tartózkodik Magyarországon, de nem tartozik a Cstv. 2. §-ában meghatározott személyi körbe (mert pl. EGT-n kívüli állampolgár) nem kap anyasági támogatást, hiába teljesítette a Cstv. 29. § (1) bekezdés *a)* pont szerinti feltételt. Ebben az eset-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ben az anyának sem saját jogon, sem pedig az apa révén – legyen az apa akár magyar állampolgár – nem jár anyasági támogatás. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint jelen ügyben azonos csoportba az Alkotmány 66. § (2) bekezdése szerinti, a Cstv. 29. § *a)* pontjában meghatározott feltételt teljesítő anyák tartoznak.

A szabályozás azzal, hogy – a fent jelölt esetben – elismeri az anya anyasági támogatásra való jogosultságát, a másik esetben pedig nem – az Alkotmánybíróság megítélése szerint – ésszerű indok nélkül tesz különbséget összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között. Az ésszerű indok nélküli különbségtétel pedig alkotmányellenességhez vezet. [Lásd: 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.]. A Cstv. anyasági támogatásra vonatkozó rendelkezései tehát adott esetben előidézhetnek olyan helyzetet, amelyben ésszerű indok nélküli különbségtétel valósul meg állampolgárság szerint.

4. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. §-ába szabályozott alkotmányjogi panasz konkrét normakontroll. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében az indítványozó által megjelölt normát vizsgálja, és alkotmányellenesség megállapítása esetén a normát megsemmisíti, illetve ha a jogbiztonság vagy az indítványozó különösen fontos érdeke indokolja, az indítványozó ügyében alkalmazási tilalmat rendel el. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Cstv. – vizsgálni kért – 29. § (1) bekezdése nem tartalmaz alkotmányellenes rendelkezést. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Cstv. 29. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt is megállapította, hogy a szabályozás egyoldalú, hiányos volta eredményezett a 3. pontban kifejtettek szerint alkotmányellenes helyzetet. Az Abtv. 21. § (7) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatára hivatalból is indíthat eljárást. Az Abtv. 49. §-a szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának feltétele, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha valamely alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]. Az Alkotmánybíróság ezen felül állandóan követett gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.].

Jelen ügyben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe foglalt – állampolgárság szerinti megkülönböztetést eredményező – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség áll fenn, mert az Országgyűlés nem szabályozta azonos feltételek szerint az anyákat megillető jogosultságot. Az Alkotmánybíróság ezért felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2010. december 31-ig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság a Magyar Közlönyben való közzétételt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 748/D/2006.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

124/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 119/2009. (IV. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Indokolás

I.

Magánszemély 2009. április 2-án országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy a Bűntető Törvénykönyvben a határozott ideig tartó szabadságvesztés általános és az egyes bűncselekményeknél tételesen meghatározott legrövidebb és leghosszabb tartama, valamint halmazati és összbüntetésbe foglalt maximuma egységesen a jelenlegi kétszeresére emelkedjen?”. Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 119/2009. (IV. 11.) határozatával megtagadta.

Az OVB döntését azzal indokolta, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés szövege nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének. Az indokolás szerint nem tekinthető egyértelműnek az a kezdeményezés, amely több kérdést tartalmaz, s így azokról a választópolgárnak nincs módja külön-külön véleményt nyilvánítani. Azzal is érvelt az OVB, hogy a jogalkotói egyértelműség sem biztosított, mert az egyes cselekmények egybevonása miatt nem világos, hogy a törvényalkotónak a továbbiakban mekkora marad a mozgástere a büntetőjogi tényállások meghatározásában. Az OVB utalt továbbá arra is, hogy a büntetési tételek duplájára emelése ellentétes az Alkotmány 54. § (2) bekezdésében foglalt embertelen büntetés tilalmával.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVB határozata ellen. A kifogás 2009. április 26-án 9 óra 53 perckor, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást benyújtó szerint az OVB-nek sem a választópolgári, sem pedig a jogalkotói egyértelműség hiányára való hivatkozása nem helytálló. Előadta, hogy a népszavazási kérdésben szereplő elemek egymást kiegészítve alkalmazandók, ezért egymásból következnek, tartalmilag szorosan egymáshoz kapcsolódnak. Ebből következően úgy véli, hogy mind a választópolgárok, mind a jogalkotó értelmezni tudja az „egységesen” kifejezést. Az embertelen büntetés tilalmához kapcsolódóan vitatta az Alkotmány sérelmét, de ugyanakkor elismerte, hogy a büntetési tételkeret ilyen, a népszavazási kérdésben meghatározott emelése nevezhető kíméletlennek.

II.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolásnak a több kérdésre és a dekriminalizálásra vonatkozó részével egyetértve, az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért az Alkotmánybíróság a kifogást elutasította, s ennek megfelelően a Ve. 130. § (3) bekezdésében foglalt jogkörében eljárva a 119/2009. (IV. 11.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 477/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

125/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tár-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

gyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 309/2009. (VI. 30.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 309/2009. (VI. 30.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. május 20-án országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az 1989. évi XXXIV. törvény 5. § (1) bekezdését, hogy egyéni választókerületekben csak független jelölt indulhasson?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVB megállapította, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés – annak következtében, hogy kizárja a pártokat az egyéni képviselő-jelölt indításának jogából – ellentétes a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 3. § (2) bekezdésében foglaltakkal, melynek értelmében „[a] pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.”

A testület álláspontja szerint „a kérdés hitelesítése esetén a népszavazás az Alkotmány módosítását kényszerítené ki.” Az OVB ezzel összefüggésben utalt az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatára [hivatkozott határozatok: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33.; 25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290.; 40/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 370.; 50/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 359.; 48/2003. (X. 27.) AB határozat, ABH 2003, 552.], amely szerint az Alkotmány nem módosítható választópolgári kezdeményezésre induló népszavazással.

Az OVB megállapította továbbá azt is, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mely szerint „[a] népszavazásra feltenni kívánt konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.” Az OVBh. indokolása szerint a választópolgároktól nem várható el, hogy felmérjék a kérdésből következő, a választási rendszert érintő jelentős változásokat. Ezzel összefüggésben az OVB utalt arra, hogy a kezdeményezésben foglaltak megvalósulása esetén, az országgyűlési képviselők választására vonatkozó törvényi rendelkezések közül a listaállítást szabályozó előírások értelmüket veszítenék, mivel pártjelölt hiányában sem területi, sem országos lista állítására nem nyílna lehetőség.

Mindezekre tekintettel az OVB – hivatkozással az Alkotmány 3. § (2) bekezdésére, valamint az Nsztv. 10. §-ának *b)* és *c)* pontjára, valamint 13. § (1) bekezdésére – a kérdés hitelesítését megtagadta.

A kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be, amelyben vitatta az OVBh. indokolásában foglaltakat. Álláspontja szerint megalapozatlanul hivatkozott az OVB arra, hogy a kezdeményezés kizárja a pártokat az egyéni képviselő-jelölt indítás jogából, mivel a pártok egyéni képviselő-jelöltet továbbra is indíthatnak, a kérdés csak a jelölt függetlenségét írja elő, azt, hogy ne legyen tagja pártnak. Érvelése szerint a pártok továbbra is indíthatnak, támogathatnak független jelöltet, aki nem tagja a pártnak, így továbbra is részt vesznek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában. Ebből következően a kifogástevő szerint a népszavazás nem kényszerítené ki az Alkotmány módosítását, és a kezdeményezés nem ellentétes az Alkotmány 3. § (2) bekezdésében foglaltakkal sem.

A kifogástevő kifejtette, hogy véleménye szerint a kérdés nem érinti a pártok listaállítási jogát, az továbbra is a pártok „illetékessége marad” és „[c]sak a párttagságról kell lemondania annak a képviselőjelöltnek, aki valamelyik párt támogatásával akar mandátumhoz jutni!” Álláspontja szerint a kezdeményezésre azért van szükség, mert a választópolgár „szívesebben szavaz független jelöltre.”

Végezetül a kifogástevő arra is hivatkozott, hogy a konkrét kérdés véleménye szerint „világos, tiszta, egyértelmű” és nem érinti a választási rendszert.

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság – az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve – a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 309/2009. (VI. 30.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Mivel az Alkotmánybíróság döntése szerint a kérdésről nem tartható népszavazás, a határozatot érintő egyéb kifogásokkal az Alkotmánybíróság érdemben nem foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 742/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

126/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján indult eljárásban meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítéséről hozott 362/2009. (IX. 3.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybíróséghoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 362/2009. (IX. 3.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában hitelesítette az országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepel: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt az Országos Választási Bizottság – eljárási és működési szabályait tartalmazó – ügyrendjéről?”

Az OVBh. indokolása megállapította, „hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a hitelesítésnek akadálya nincs”. Az OVB e döntését a Ve. 117. § (1) bekezdésére, továbbá az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-ára alapozta.

Az OVBh. ellen benyújtott kifogás utal a Ve. 21. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre, amelynek alapján az Országos Választási Bizottság kizárólag a törvénynek alárendelt szerv. Eredményes népszavazás esetén az Országgyűlésnek törvényt kellene alkotnia az OVB ügyrendjéről, s abban meghatározni az egyes eljárások pontos szabályait. A kifogástevő szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Nsztv. 10. § *b)* pontjával ellentétes, valamint az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontjában meghatározott tiltott tárgykörbe tartozik, mivel az Országgyűlésnek hatáskörébe tartozó szervezet átalakításáról szól. A kifogástevő ezen indokok alapján az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását kéri az Alkotmánybíróságtól.

A kifogás benyújtója szerint az OVB által hitelesített kérdés az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség kritériumának sem felel meg, mivel sem a választópolgár, sem a jogalkotó számára nem tartalmaz iránymutatást arra nézve, hogy a megalkotandó jogszabályban milyen eljárási szabályokat kellene alkotni.

Az OVBh. a Magyar Közlöny 2009. évi 124. számában, 2009. szeptember 3-án jelent meg, a kifogást 2009. szeptember 14-én – a jogszabály által meghatározott határidőn belül – terjesztették elő.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

„19. § (...)

(2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;

b) törvényeket alkot;

(...)”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (...)

(5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

A Ve. rendelkezései:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

c) a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét (székhelyét) és – ha a lakcímétől (székhelyétől) eltér – postai értesítési címét,

(...)”

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatai ellen benyújtott kifogások elbírálása során kialakította gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésének *a)–c)* pontjaiban, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján először arra kellett választ adnia, hogy az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontja kizárja-e a népszavazás tartását az OVBh. által hitelesített kérdésben. Az Alkotmány említett rendelkezése alapján nem lehet népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó „személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.”

Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában már értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontját. E határozatában rámutatott: „Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezetalakító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakíthatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezetalakító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejötte, működése szabályait. (...) Az OVB-nek, illetve az Alkotmánybíróságnak ezért esetről esetre kell eldöntenie, hogy a népszavazást kezdeményező által megfogalmazott kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés-e.” (ABH 2004, 380, 385.)

Az OVB által hitelesített, jelen alkotmánybírósági vizsgálat tárgyát képező kérdés alapján a választópolgároknak olyan, az Országgyűlés által megalkotandó törvény meghozataláról kellene állást foglalniuk, amely megváltoztatná az OVB eljárására vonatkozó jelenlegi szabályokat. A kérdésre adott válasz közvetlenül ugyan nem jelenti valamely szerv létrehozását, átalakítását, vagy megszüntetését, a kérdésről tartott eredményes népszavazás az adott testület eljárási rendjére vonatkozó, a Ve.-ben, az Nsztv.-ben szabályozott hatályos jogi rend megváltoztatását eredményezheti. Az pedig az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezeti kérdés, hogy valamely törvényben létreho-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zott testület eljárási rendjét maga állapítja meg, vagy részben rábízza az érintett testületre. Bármelyik megoldást is választja az Országgyűlés mindenképp szervezeti döntésnek tekintendő.

Az Alkotmánybíróság megállapítja tehát, hogy a törvényen alapuló államszervezeti döntések, így az OVB működési és eljárási rendjére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontjának hatálya alá tartozó kérdések, így ezekről népszavazás nem tartható.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az eljárása alapjául szolgáló kifogást megalapozottnak találta, azért az OVBh.-t a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette, és a testületet új eljárás lefolytatására utasította.

Az Alkotmánybíróság jelen határozata közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 973/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

127/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 399/2009. (IX. 25.) OVB határozatát helybenhagyja.

2. Az Alkotmánybíróság az – elkésetten és hiányosan benyújtott – elbírálásra alkalmatlan kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján három kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 399/2009. (IX. 25.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogást benyújtók azt kérték, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg az OVBh.-t, és utasítsa új eljárás lefolytatására az OVB-t. Az Alkotmánybíróság az OVBh. ellen előterjesztett kifogásokat az az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

A kezdeményezők – akik nem azonosak a kifogástevőkkel – 2009. szeptember 8-án országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a nők méltó közéleti szereplésvállalásának elérése érdekében az európai parlamenti, az országgyűlési és a helyi önkormányzati választásokról szóló törvények egészüljenek ki olyan rendelkezésekkel, amelyek előírják, hogy csak olyan listát lehet bejelenteni, amelyen egymás után váltakozva hol az egyik, hol a másik nemhez tartozó személyek szerepelnek?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdést hitelesítette. Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, így a hitelesítésnek akadálya nincs.

Az első kifogástevő szerint az OVB-nek több okból is meg kellett volna tagadnia a kérdés hitelesítését. Nézete szerint a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek, mivel egy többszörösen összetett – az európai parlamenti, az országgyűlési és a helyi önkormányzati választásokat is érintő – kérdés, és ebből következően nem egyértelmű.

A kérdés a kifogástevő szerint egyben burkolt alkotmánymodósítást is eredményez. Ez álláspontja szerint azért állapítható meg, mert a kezdeményezésben szereplő kérdésben megtartott eredményes népszavazás olyan törvényi szabályozás megalkotására kötelezné az Országgyűlést, amely ellentétes lenne több alkotmányi rendelkezéssel is. Sértené a nők és férfiak egyenjogúságát garantáló alkotmányi előírást

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

[Alkotmány 66. § (1) bekezdés], továbbá a választójog egyenlőségét [Alkotmány 70. § (1) bekezdés], a közhivatal viseléséhez való jogot [Alkotmány 70. § (6) bekezdés] és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát [Alkotmány 70/A. § (1) bekezdés] tartalmazó alkotmányi rendelkezéseket. Ezen túlmenően a népszavazásra bocsátandó kérdés a jelöltek és a jelölő szervezetek közötti esélyegyenlőség biztosítását előíró alapelvi szintű törvényi rendelkezést [Ve. 3. § *c)* pont] is sértené, ami ellentétes a jogállami jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményével. A kezdeményezésben foglalt kérdés – a kifogástevő érvelése szerint – nem terjed ki a kisebbségi önkormányzati választásokra, ami azt eredményezi, hogy a „női kvóta" az említett választások esetén nem érvényesülne, ami sérti a diszkrimináció tilalmát előíró alkotmányi rendelkezést.

A második kifogástevő szerint sem felel meg a kérdés az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt törvényi követelménynek, mivel nem egyértelmű, és valójában egy olyan többszörösen összetett kérdést tartalmaz, amelynek egyes elemeiről az állampolgároknak nincs lehetőségük külön szavazni. Ez álláspontja szerint sérti a „népfelség elvét".

E mellett a kifogástevő arra is hivatkozott, hogy az OVB az OVBh.-ban nem jelölte meg azt a jogszabályi rendelkezést [a Ve. 117. § (1) bekezdését] amelyre véleménye szerint a testület a kifogással támadott határozatát alapította, ami szerinte ellentétes a Ve. 29/B. § (2) bekezdés *e)* pontjában foglaltakkal.

A harmadik kifogástevő 2009. október 12-én – a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt határidőn túl – telefax útján terjesztett elő kifogást az OVBh.-val szemben. A kifogás nem tartalmazza a kifogástevő pontos lakcímét (nem tartalmaz postai irányítószámot).

II.

A kifogások közül egy kifogás tartalmi elbírálásra alkalmatlan, a további két kifogás pedig nem megalapozott.

1. A Ve. 130. § (1) bekezdése értelmében „[a]z Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani."

Az OVBh. közzétételére a Magyar Közlöny 2009. szeptember 25-én megjelent 135. számában, míg a harmadik kifogástevő által előterjesztett kifogás benyújtására a közzétételt követő 17. napon került sor. A Ve. 4. § (3) bekezdése értelmében – a törvényben szabályozott más határidőkhöz hasonlóan – az OVB határozata elleni kifogás benyújtására megállapított határidő jogvesztő, mely a határidő utolsó napján 16 órakor jár le. A Ve. 4. § (4) bekezdése szerint a napokban megállapított határidőket a naptári napok szerint kell számítani; a Ve. 116. §-ának és 78. § (1) bekezdésének együttes összevetésével pedig megállapítható, hogy a kifogás beérkezése számít a benyújtás időpontjának.

A Ve. 77. § (2) bekezdésének *c)* pontja a kifogás kötelező tartalmi elemeként írja elő a kifogás benyújtója nevének, lakcímének (székhelyének) és – ha a lakcímétől (székhelyétől) eltér – postai értesítési címének a kifogáson történő feltüntetését. A Ve. 77. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § *a)–c)* pontjaiban foglaltakat.

Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy a jelen ügyben a harmadik kifogástevő által előterjesztett kifogás nem tekinthető érdemben elbírálhatónak, mivel azt a törvényes határidőn túl terjesztették elő, továbbá nem tartalmazza a kifogástevő pontos lakcímét sem.

Ezért az Alkotmánybíróság az elkésett és egyben hiányos kifogást az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 130. § (1) bekezdésében, 116. §-ában, 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Abtv. 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság – az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve – a tartalmi elbírálásra alkalmas – az első és a második kifogástevő által előterjesztett – kifogásokat nem találta megalapozottnak. Ezért a 399/2009. (IX. 25.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1072/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

128/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 400/2009. (X. 8.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 400/2009. (X. 8.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy a társadalmi szervezet működése feletti törvényességi felügyelet a bíróság hatáskörébe tartozzon?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

Az OVB utalt arra, hogy az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban: Etv.) 14. § (1) bekezdésének első mondata alapján a társadalmi szervezetek törvényességi felügyeletét az ügyészség látja el. A 14. § (1) bekezdés második mondata azonban arra utal, hogy ha a működés törvényessége másképpen nem biztosítható, az ügyész a bírósághoz fordulhat. A bíróság hatáskörét a törvény 16. §-a részletezi. Az OVB álláspontja szerint a rendelkezésekből megállapítható, hogy a törvényalkotó a felügyeleti jogosítványokat megosztotta az ügyészség és a bíróság között. Ezért a kérdés ebben a formájában a választópolgárok számára félrevezető, nem egyértelmű.

Az OVB határozata a Magyar Közlöny 143. számában, 2009. október 8-án jelent meg.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 400/2009. (X. 8.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra.

Véleményük szerint a határozat jogszabálysértő, és a kezdeményezést jogszabálysértés hiányában hitelesíteni kellett volna. A kezdeményezők szerint a kérdésre egyértelműen lehet válaszolni, az nem félrevezető, azt kell vélelmezni, hogy az állampolgárok ismerik azt a jogszabályi környezetet, amelyre a kérdés kiterjed. A jogszabályok közötti konzisztencia megteremtése szintén nem lehet akadálya a kérdés hitelesítésének. Véleményük szerint a jogalkotó nem a „(törvényességi) felügyeleti jogosítványokat osztotta meg a bíróság és az ügyészség között. A törvényességi felügyeletet kizárólag az ügyész gyakorolja.” A kifogás tartalmazza azt is, hogy az „Alkotmány 51. § (3) bekezdésében szabályozott ügyészi fellépési jogot a kérdés nem érinti – nem is érintheti, mert ez alkotmányos rendelkezés – tehát ez nyilvánvaló, hogy a bíróság hatáskörébe kerülő törvényességi felügyelet során is érvényesül.”

A kifogást tevők álláspontja szerint a „kényelmetlen”, valamint az új jogi szabályozásra törekvő kérdések, továbbá az államszervezet egyes – az Alkotmányban nem szabályozott – hatáskörei átrendezésére irányuló kérdések azon az okból nem utasíthatók el sem az OVB, sem az Alkotmánybíróság által, hogy azok burkolt alkotmánymódosításnak minősülnek.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése *a) – c)* pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az OVB a kifogásolt határozatban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 10. § *b)* és *c)* pontjában foglaltak alapján jogszerűen tagadta meg, ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 400/2009. (X. 8.) OVB határozatot helybenhagyta.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Trócsányi László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: 1111/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

129/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 432/2009. (XI. 5.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 432/2009. (XI. 5.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. október 8-án országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az OVB-hez hitelesítés céljából, amely aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés törvényben tiltsa meg az etnikai alapon történő pozitív megkülönböztetést?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az OVB álláspontja szerint a kérdésben tartott eredményes népszavazás olyan törvényhozási kötelezettséget róna az Országgyűlésre, mely az Alkotmány 68. § (2) bekezdésében és a 70/A. § (3) bekezdésében foglaltak módosítását vagy hatályon kívül helyezését tenné szükségessé, ily módon az Alkotmány módosítása elkerülhetetlen lenne. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján azonban az Alkotmány módosítására az Országgyűlés jogosult, a népszavazás közvetetten sem vonhatja el az Országgyűlés alkotmányozó hatáskörét. Az OVB ezért megállapította, hogy a feltett kérdésben nem lehet népszavazást tartani.

A kifogástevő álláspontja szerint az Alkotmány valóban megfogalmazza a pozitív diszkrimináció létjogosultságának alkotmányos alapjait, azonban nem az etnikai alapon történő pozitív diszkriminációval összefüggésben. Érvelésében kifejti, hogy a két fogalom nem azonos, ezért a feltenni kívánt kérdés nem ütközik az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésébe. Véleménye szerint a kérdésben tartott eredményes népszavazás esetén nem lenne szükséges az Alkotmány 68. § (2) bekezdésében foglaltak módosítása, mert az abban foglaltak nem jelentik az etnikai alapon történő pozitív diszkrimináció alkotmányos voltát. Érvelésében kifejti továbbá, hogy az etnikai alapon történő pozitív diszkrimináció az Alkotmány 70/A. § (2) bekezdésében foglaltak alapján egyben a szóban forgó etnikumhoz nem tartozó emberek diszkriminációját is jelenti, amely alkotmányellenes.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. Az Alkotmánybíróság osztja az OVB-nek a kifogással támadott határozat indokolásában kifejtett azon álláspontját, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdésben megtartott érvényes és eredményes népszavazás az Alkotmány módosítására kötelezné az Országgyűlést. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a vizsgált ügyben megállapította, hogy az OVB határozata megalapozott, ezért azt helyes indokai alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1179/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

130/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 421/2009. (X. 29.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1.1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 421/2009. (X. 29.) számú határozatában a magánszemélyek által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróságnak – a törvényben meghatározott feltételek szerint – minden évben a Magyar Közlönyben jelentést kell közzé tennie a megelőző évben általa befejezett és folyamatban levő ügyek számáról?”

1.2. Az OVB megállapította, hogy a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi követelménynek, mert azt a látszatot kelti, mintha az Alkotmánybíróságnak jelenleg nem lenne a tevékenységével kapcsolatos közzétételi kötelezettsége. Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (a továbbiakban: Einfotv.) 3. § (1) bekezdés *a)* pontja értelmében a törvény 6. § szerinti közzétételi listákon meghatározott adatait az Alkotmánybíróság Hivatala saját honlapján közzéteszi.

2. A kifogást tevők kérik az OVB határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárásra való utasítását. Kifejtik, hogy a kérdés egyértelmű, és téves az Einfotv. 3. § (1) bekezdés *a)* pontjára és 6. §-ára való hivatkozás, mivel ezen rendelkezések az elektronikus információkhoz való hozzáférést szabályozzák a közfeladatot ellátó szerv honlapján.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve.-ben és az Nsztv.-ben foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogás megfelel-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

a kifogást, miután a támadott OVB határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 152. számában 2009. október 29-én jelent meg, a törvényes határidőn belül [Ve. 130. § (1) bekezdés], és a kifogásra előírt tartalmi követelményeknek [Ve. 77. § (2) bekezdés] megfelelően, 2009. november 10-én nyújtották be az OVB-hez. Ebből következően a kifogás érdemi elbírálásra alkalmas.

3. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint helyesen járt el az OVB, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Einfotv. vonatkozó rendelkezése alapján az Alkotmánybíróság már a kifogás elbírálásakor is köteles eleget tenni a népszavazási kérdésben megfogalmazott kötelezettségnek.

Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő hatalommegosztás, és ezen belül a fékek és ellensúlyok alkotmányos rendszerét – ahogy arra az Einfotv. preambuluma is utal – nemhogy nem sérti, hanem erősíti a népszavazási kérdésben foglalt kötelezettség törvényi előírása.

A fentiek alapján az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 421/2009. (X. 29.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1190/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

131/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 39/2010. (I. 29.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 39/2010. (I. 29.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt oly módon, hogy az Alkotmánybíróság székhelye ne Esztergomban, hanem Székesfehérvárott legyen?”

Az OVB eljárása során vizsgálta, hogy a kezdeményezés megfelel-e a Ve. 3. §-ában meghatározott alapelveknek, köztük a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének. Az OVB határozatának indokolásában többek között megállapította, hogy a kezdeményezők – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyát, jelentőségét, hatását tekintve – nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel jártak el, így nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően éltek népszavazáshoz való jogukkal.

Az OVB határozatának indokolásában megállapította továbbá, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi feltételnek.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabálysértő. Úgy vélik, az OVB megalapozatlanul hivatkozott az OVBh.-ban az Nsztv. 10. §-ára és 13. §-ára, mivel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán kizárólag egy kérdés

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

szerepel, amely kérdés érthető, egyértelmű, mind nyelvtani, mind jogalkotási, mind pedig a „választópolgári megérthetőség” tekintetében. Mindezek alapján az OVBh. megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„19. § (2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;

b) törvényeket alkot;”

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet.”

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,”

2. Az Nsztv. rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz.”

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

3. A Ve. rendelkezései:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

c) a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét (székhelyét) és – ha a lakcímétől (székhelyétől) eltér – postai értesítési címét,”

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti.”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság a kifogás elbírálása során a következőket állapította meg.

Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontja kizárja a népszavazás tartását a kezdeményezők által népszavazásra feltenni kívánt kérdésben. Az Alkotmány említett rendelkezése alapján nem lehet népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.

Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában már értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontját. E határozatában rámutatott: „Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezetalakító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakíthatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezetalakító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejöt-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

te, működése szabályait. (...) Az OVB-nek, illetve az Alkotmánybíróságnak ezért esetről esetre kell eldöntenie, hogy a népszavazást kezdeményező által megfogalmazott kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés-e." (ABH 2004, 380, 385.)

Az Alkotmánybíróság ezen határozatából kitűnően valamely konkrét szerv vagy szervtípus létrehozására, átalakítására, illetőleg megszüntetésére irányuló kérdés minősíthető olyan szervezetalakítási kérdésnek, amelyre a népszavazás elrendelésének tilalma kiterjed. [106/2008. (IX. 18.) AB határozat, ABH 2008, 869, 874.]

A jelen eljárásban vizsgált kérdés alapján a választópolgároknak olyan törvénymódosításról kellene állást foglalniuk, amely megváltoztatná az Alkotmánybíróság székhelyét. A székhely meghatározása, illetve megváltoztatása szervezetalakítási (-átalakítási) kérdésnek minősül. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően megállapította, hogy az államszervezeti döntés, így az Alkotmánybíróság székhelyére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontjának hatálya alá tartozó kérdés, ezért népszavazás tárgyát nem képezheti.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az eljárása alapjául szolgáló kifogást nem találta megalapozottnak, azért az OVBh.-t a jelen határozatban foglalt indokolással jóváhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 348/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

132/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 160/2010. (III. 11.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján magánszemélyek kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 160/2010. (III. 11.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen. Az OVB vitatott határozatában megtagadta annak az országos népszavazási kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés módosítsa az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvényt oly módon, hogy az Alkotmánybíróság székhelye Esztergom helyett Budapest legyen?"

Az OVB határozatában az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatára hivatkozással rögzíti, hogy a kezdeményezők – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyát, jelentőségét, hatását tekintve – nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel jártak el. Az OVB határozatának indokolásában megállapította továbbá, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ának (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi feltételnek. Az OVB ezért a Nsztv. 10. § *b)* és *c)* pontja alapján megtagadta a hitelesítést.

A kifogástevők álláspontja szerint az OVBh. jogszabálysértő, mert az OVB hatáskörét túllépve, jogsértő módon állapította meg a választási eljárás alapelvének megsértését, illetve az Nsztv. 10. § *b)* és *c)* pontjában, valamint a 13. §-ában foglalt hitelesítést kizáró okok nem állnak fenn. Megítélésük szerint a kérdés megfelel a törvényi követelményeknek. A kifogástevők alapvető, országos jelentőségű kérdésnek tekintik, hogy az Alkotmánybíróság

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

olyan valós székhellyel működjön, amelyet a vonatkozó törvény megállapít. Mindezek alapján a határozat megsemmisítését, és az OVB új eljárás lefolytatására való kötelezését kérik az Alkotmánybíróságtól.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja."

„19. § (2) Az Országgyűlés a népszuverenitásból eredő jogait gyakorolva biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Köztársaság Alkotmányát;

b) törvényeket alkot;"

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet."

„28/C. § (5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

(...)

d) az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről,"

2. Az Nsztv. rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz."

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek."

3. A Ve. rendelkezései:

„77. § (2) A kifogásnak tartalmaznia kell

a) a jogszabálysértés megjelölését,

b) a jogszabálysértés bizonyítékait,

c) a kifogás benyújtójának nevét, lakcímét (székhelyét) és – ha a lakcímétől (székhelyétől) eltér – postai értesítési címét,"

„117. § (1) Az Országos Választási Bizottság a jogszabályi feltételeknek megfelelő aláírásgyűjtő ívet, illetőleg kérdést a benyújtástól számított harminc napon belül hitelesíti."

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja."

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság a kifogás elbírálása során a következőket állapította meg.

Az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének *d)* pontja kizárja a népszavazás tartását a kezdeményezők által népszavazásra feltenni kívánt kérdésben. Az Alkotmány említett rendelkezése alapján nem lehet népszavazást tartani az Országgyűlés hatáskörébe tartozó személyi és szervezetalakítási (-átalakítási, -megszüntetési) kérdésekről.

Az Alkotmánybíróság 25/2004. (VII. 7.) AB határozatában már értelmezte az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontját. E határozatában rámutatott: „Az Országgyűlés döntési jogkörébe tartozó szervezetalakító kérdésekről az Országgyűlés számos formában és minőségében dönthet. Alkotmányozó hatalomként az Alkotmányban szereplő állami szervtípusokat is alakíthatja, törvényhozóként az alkotmányban nem szereplő kérdésekben szabályozhat az Alkotmány keretei között. Szerveket hozhat létre, szüntethet meg, alakíthat át, de határozati formában is hozhat egyes – pl. a saját belső szervezetére vonatkozó – szervezetalakító döntéseket. Az Országgyűlés alkotmányozóként és törvényhozóként is szabályozhatja a saját létrejötte, működése szabályait. (...) Az OVB-nek, illetve az Alkotmánybíróságnak ezért esetről esetre kell eldöntenie, hogy a népszavazást kezdeményező által megfogalmazott

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó szervezetalakítási kérdés-e.” (ABH 2004, 380, 385.)

Az Alkotmánybíróság ezen határozatából kitűnően valamely konkrét szerv vagy szervtípus létrehozására, átalakítására, illetőleg megszüntetésére irányuló kérdés minősíthető olyan szervezetalakítási kérdésnek, amelyre a népszavazás elrendelésének tilalma kiterjed. [106/2008. (IX. 18.) AB határozat, ABH 2008, 869, 874.]

A jelen eljárásban vizsgált kérdés alapján a választópolgároknak olyan törvénymódosításról kellene állást foglalniuk, amely megváltoztatná az Alkotmánybíróság székhelyét. A székhely meghatározása, illetve megváltoztatása szervezetalakítási (-átalakítási) kérdésnek minősül. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően megállapította, hogy az államszervezeti döntés, így az Alkotmánybíróság székhelyére vonatkozó törvényi szabályozás is az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *d)* pontjának hatálya alá tartozó kérdés, ezért népszavazás tárgyát nem képezheti.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az eljárása alapjául szolgáló kifogást nem találta megalapozottnak, azért az OVBh.-t a jelen határozatban foglalt indokolással jóváhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 588/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

133/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 161/2010. (III. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 161/2010. (III. 11.) OVB határozatában magánszemélyek által benyújtott országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról az Országos Választási Bizottság székhelye Budapest; üléseit a megyék ABC sorrendjében a megyék székhelyén tartja, negyedévenkénti váltakozással?”

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműség követelményének. A kezdeményezés több, tartalmát tekintve egymástól eltérő alkérdést tartalmaz, ezért a választópolgároknak nincs lehetőségük azokról külön-külön véleményt nyilvánítani és arról döntést hozni. A kérdés azért sem egyértelmű, mert a nyelvtani szabályoknak sem felel meg.

Az OVB határozatában azt is kifejtette, hogy álláspontja szerint a kezdeményezők – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés súlyát, jelentőségét, hatását tekintve – nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel jártak el, nem a népszavazás alkotmányos rendeltetésének megfelelően éltek népszavazáshoz való jogukkal, így a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani.

2. Az OVB határozata a Magyar Közlöny 34. számában, 2010. március 11-én jelent meg.

A kezdeményezők a törvényes határidőn belül kifogást nyújtottak be, melyben kérték, hogy az Alkotmánybíróság a 161/2010. (III. 11.) OVB határozatot semmisítse meg, és az OVB-t utasítsa új eljárásra.

A kezdeményezők szerint a határozat jogszabálysértő. Véleményük szerint a kérdésre a választópolgárok képesek egyértelműen válaszolni. A törvény a kérdés megfogalmazását nem köti a kérdés karakterszámának meghatározásához, és az országos népszavazási kérdés megfogalmazását sem kell, hogy megelőzze a választópolgárok továbbképzésben részesítése az adott jogterület anyagából. A választópolgárok tájékoztatására a választási kampány szolgál, ahol kifejthető, hogy milyen célt szolgál a kérdés, nevezetesen abban kívánják a választópolgárok egyetérté-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

sét megszerezni, hogy az OVB országos jellegére tekintettel üléseit negyedévenként felváltva más-más megyeszékhelyen, illetve a fővárosban tartsa. Álláspontjuk szerint az OVB hivatalból eljárva, hatáskörét túllépve, jogszabálysértően állapította meg, hogy a kezdeményezők megsértették a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás elvét, ezért annak a határozatból történő mellőzését kérik. Tartalmilag sem tekintik a határozatban foglaltakat valósnak, úgy vélik, hogy a döntés kizárólag a kérelmezők személye elleni támadásnak minősül, amely szubjektív indíttatású és sérti a kifogást tevők emberi méltóságát.

3. Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB határozata ellen beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése *a)–c)* pontjaiban, illetve a Ve. 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

Az Alkotmánybíróság a határozattal szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az OVB a kifogásolt határozatban a Ve. 3. § *d)* pontjára is figyelemmel, az Nsztv. 10. § *b)* és *c)* pontjában foglaltak alapján jogszerűen tagadta meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ezért az Alkotmánybíróság az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve, az indokok helyességére tekintettel a 161/2010. (III. 11.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 589/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

134/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 339/2010. (IV. 23.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Magánszemély 2010. március 30-án országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy jogtalan fogva tartásért az állam által fizetendő nem vagyoni kártérítés ne lehessen kevesebb személyenként 3 millió Ft alapdíjnál plusz a fogva tartás minden napjára számított 160 000 forintnál?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 339/2010. (IV. 23.) OVB határozatával megtagadta. A határozat indokolása szerint a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek, mely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.

Az OVB határozatában tükröződő álláspont szerint a kérdés megfogalmazása nem egyértelmű. Az OVB kifejtette a nem vagyoni kártérítés fogalmát és funkcióját, amelyből azt a következtetést vonta le, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdéssel ellentétben az összegszerűség meghatározása nem lehetséges. Az indokolás ezen túl menően azt is tartalmazza, hogy a kérdés azt a téves látszatot kelti mintha a nem vagyoni kártérítés összege automatikusan járna, holott ez nincs így: személyhez kötött jellegéből adódóan csak személyesen érvényesíthető.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján a kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az Alkotmánybíróséghoz. A kifogásban a kezdeményező vitatva az OVB álláspontját, hivatkozott arra, hogy a kér-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

dés egyértelmű, továbbá arra is, hogy a kérdés a lehetséges kártérítési összeg alsó határának meghatározására irányul.

II.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 339/2010. (IV. 23.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

3. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 728/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

142/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnöknek az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenessége előzetes vizsgálatára benyújtott indítványa alapján – *dr. Bragyova András*, *dr. Holló András, dr. Kiss László* és *dr. Lévay Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről és működtetéséről szóló, az Országgyűlés 2008. október 20-i ülésnapján elfogadott törvény 15. § (3) bekezdés *a)* pontja alkotmányellenes.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országgyűlés a 2008. október 20-i ülésnapján 205 igen szavazattal, 163 nem szavazat ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről és működtetéséről szóló, T/5883. számú törvényjavaslatot (a továbbiakban: SPS törvény).

Az Országgyűlés elnöke az SPS törvényt 2008. október 28-án küldte át a köztársasági elnök hivatalába kihirdetésre. Az SPS törvénnyel szemben a köztársasági elnök alkotmányos aggályokat fogalmazott meg, ezért azt nem írta alá, hanem a 2008. november 12-én kelt indítványában – az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében biztosított jogkörénél fogva – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-ának *a)* pontja, 21. § (1) bekezdésének *b)* pontja és a 35. §-a alapján az SPS törvény előzetes alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezte.

A köztársasági elnök indítványa értelmében a kihirdetésre megküldött törvény 15. § (3) bekezdés *a)* pontja alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből következő jogbiztonság elvét.

Az indítvány lényege szerint a törvény által bevezetni kívánt, a termőföldtől és termeléstől eloldott támogatási jogosultságnak mint a termelőt megillető új, önálló vagyoni értékű jog egyik elemének a törvény hatálybalépése előtti harmadik évben (2006-ban) igénybe vett nemzeti támogatásokhoz kötése a jogosultság első kiosztásakor – az érintetteknek a megváltozott jogszabályi környezethez való alkalmazkodásra biztosított kellő felkészülési idő hiánya miatt – sérti a jogbiztonságot.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az indítvány szerint a törvény 15. § (3) bekezdése a korábbi támogatási rendszer szabályainak megváltozásához kapcsolódik. A törvény alapjaiban változtatja meg a támogatás rendszerét, és a támogatásban való részvétel feltételeit részben a múltban létrejött jogviszonyokra alapozza, úgy, hogy az érintettek korábbi vagyoni hatású döntéseiknél, jogviszonyaik alakításánál értelemszerűen nem számolhattak a jelen törvényből adódó következményekkel. Ez különösen hátrányosan érinti azokat a földtulajdonosokat, akik 2006 előtt vagy 2006-ban haszonbérbe adták termőföldjüket. Az erre vonatkozó szerződés megkötésekor ugyanis a tulajdonosok nem tudhatták, hogy a haszonbérleti szerződés alapján 2009-től az SPS törvény alapján a haszonbérlő szerez támogatási jogosultságot. Ez a tulajdonosok számára azért hátrányos, mert a támogatási jog adott haszonbérlőhöz rendelése, a konkrét termőföldtől való eloldása jelentősen megnehezíti más haszonbérlővel a szerződéskötést, és az ingatlan eladását is. Az új haszonbérlő, vagy az új tulajdonos ugyanis nem szerzi meg automatikusan a területhez tartozó korábbi támogatási jogosultságokat. A mezőgazdasági termelők körén belül is hátrányos helyzetbe kerülnek azok, akik az SPS törvény alapján, az SPS törvény 15. § (3) bekezdése *a)* pontjában meghatározott bázisidőszakban – a 2006. naptári évben – nem részesültek releváns támogatásban a nemzeti költségvetésből. Ezzel egyebek mellett mindazok a termelők hátrányt szenvednek az SPS törvény értelmében, akik vagy a 2007., vagy a 2008. naptári évben kezdték meg tevékenységüket, vagy növelték az általuk megművelt, támogatásra jogosító területet. A 2006. naptári év bázisévként való kijelölése miatt e termelők tényleges támogatása adott esetben jelentősen csökkenhet.

2. Az Alkotmánybíróság az indítványt véleményezésre megküldte a földművelésügyi és vidékfejlesztési, valamint az igazságügyi és rendészeti miniszternek. Az indítványra a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tett észrevételt.

3. Az Alkotmánybíróság a 2009. november 3-i teljes ülésen meghallgatta Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert.

II.

1. Az Alkotmány szabályai szerint:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. (…)”

2. Az SPS törvénynek a köztársasági elnöki indítvánnyal támadott szabályai és egyéb, a támadott szabállyal összefüggő rendelkezései a következőképpen szólnak:

„3. § (1) A támogatási jogosultság dolognak minősülő mezőgazdasági vagyoni értékű jog.

(2) A támogatási jogosultság ideiglenes átengedéséhez, tulajdonjogának átruházásához annak átadása nem szükséges.

(3) A támogatási jogosultság a kiosztását elrendelő határozat jogerőre emelkedésének napján kerül a jogosult tulajdonába.

(4) A támogatási jogosultság a közösségi jogi aktusban, valamint az e törvényben meghatározottak szerint korlátozottan forgalomképes.

(5) Amennyiben a jogosult a támogatható területnek minősülő termőföldet és a termőföld hektárszámával megegyező számú támogatási jogosultságot ugyanazon személy számára kívánja átruházni vagy ideiglenesen átengedni, a termőföld tekintetében elővásárlásra vagy előhaszonbérletre jogosult e jogával csak úgy élhet, ha mind a termőföldre, mind pedig a támogatási jogosultságra vonatkozó ajánlatot elfogadja.

(6) Amennyiben a támogatási jogosultság átruházására, ideiglenes átengedésére a termőfölddel együtt kerül sor, az erről szóló közokiratnak, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratnak tartalmaznia kell a földterület Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (a továbbiakban: MePAR) szerinti, és jogszabályban meghatározott azonosítási adatait.

(7) A (6) bekezdésben foglaltak szerinti adatok hiányában a megállapodás jóváhagyása iránti kérelmet a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.

(8) A mezőgazdasági haszonbérlet megszűnése, vagy megszüntetése egyben az ahhoz kapcsolódó támogatási jogosultság haszonbérletére kötött megállapodás megszűnésének, illetve megszüntetésének is minősül.” (…)

„5. § (1) A támogatási jogosultság a közösségi jogi aktusban, valamint a jogszabályban foglalt feltételek teljesítése esetén jogosít támogatás igénybevételére.

(2) A közösségi jogi aktusban foglaltaknak megfelelően jogszabályban meghatározottak szerint sajátos feltételek teljesítéséhez kötött támogatási jogosultság is kiosztható.

(3) A mezőgazdasági termelő személyében öröklés miatt bekövetkezett változás, valamint jogutódlás esetében, illetve a mezőgazdasági üzem egészben, vagy részben történő átruházása alkalmával legfeljebb annyi támogatási jogosultság kerülhet az örökös, a jogutód, illetve a szerződő fél tulajdonába, amennyi az érintett mezőgazdasági termelőt az átruházásra kerülő rész vonatkozásában eredetileg is megillette, illetve amennyi a mezőgazdasági üzemhez eredetileg is tartozott.

(4) Öröklés vagy jogutódlás esetén a támogatási jogosultság alapján járó támogatást a támogatási jogosultságot megszerző mezőgazdasági termelő örökös vagy jogutód mezőgazdasági termelő veheti igénybe.” (…)

„15. § (1) A támogatási jogosultságok első alkalommal történő kiosztásakor a támogatási jogosultságok darabszámát – közösségi jogi aktus illetve jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a jogosult terület alapján kell megállapítani.

(2) A támogatási jogosultságok első alkalommal történő kiosztásakor a támogatási jogosultságok egységértékét:

a) a támogatási jogosultságok regionális felosztására elkülönített pénzügyi keret – az összes mezőgazdasági ter-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

melő összes jogosult területe figyelembe vételével – egységes felosztásával megállapított mérték, valamint

b) az elkülönített nemzeti tartalék pénzügyi keretének a mezőgazdasági termelő által a bázis időszakban közösségi jogi aktusban, illetve jogszabályban meghatározottak szerint termékpályához kapcsolódóan megállapított támogatási összegnek támogatási jogcímenként külön-külön, jogszabályban meghatározottak szerinti mértékben figyelembe vett támogatási adatok alapján egyedileg megállapított mérték

szerint összevontan kell megállapítani.

(3) A (2) bekezdés *b)* pontja alkalmazásában bázis időszaknak

a) a *b)–d)* pontokban foglalt eset kivételével 2006. naptári évet,

b) tej kvótához kötött támogatás esetében 2007. március 31-et,

c) az elkülönített cukor, illetve zöldség-gyümölcs támogatás esetében 2008. naptári évet,

d) a bor termékpályához kapcsolódó támogatás esetében a közösségi jogi aktusban meghatározott,

e) az *a)–d)* pontokban nem említett termékpályák esetében a közösségi jogi aktusban meghatározott időpontot

kell tekinteni.

(4) Amennyiben a (3) bekezdés szerinti bázis időszak és az egységes támogatási kérelem 2009-ben történő benyújtására, illetve módosítására nyitva álló időszak között a mezőgazdasági termelő személyében öröklés, vagy jogutódlás következett be, támogatási jogosultság egységértékének megállapítása érdekében az örökhagyó, illetve a jogelőd által a bázis időszakban igénybe vett egységes terület alapú, illetve az ahhoz kapcsolódó kiegészítő nemzeti támogatást a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv nyilvántartásában szereplő örökös vagy jogutód mezőgazdasági termelőnél kell figyelembe venni."

III.

Az Alkotmánybíróságnak az indítvány alapján először azt kellett vizsgálnia, van-e hatásköre az SPS törvény alkotmányellenességének előzetes vizsgálatára.

1. Az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából annak lehet elvben jelentősége, hogy a közösségi agrárpolitika reformjának egyik elemét, az úgynevezett összevont gazdaság-támogatási rendszert *(Single Payment Scheme,* a továbbiakban: SPS) a Tanács fogadta el, 2003. június 26-i luxemburgi ülésén. A Közös Agrárpolitika (a továbbiakban: KAP) e reformja által létrehozott rendszer alapvető jogszabálya közösségi jogforrás, a Rendelet.

A Rendelet az elfogadása óta több mint húsz alkalommal módosult, részben az új tagállamok csatlakozására tekintettel. Az Alkotmánybíróság jelen eljárásának folyamatban léte alatt is több alkalommal módosult a szabályozás. Végül a Rendeletet felváltotta a Tanács 73/2009/EK rendelete (2009. január 19.), amely a közös agrárpolitika keretébe tartozó, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott egyes támogatási rendszerek létrehozásáról, az 1290/2005/EK, a 247/2006/EK és a 378/2007/EK rendelet módosításáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szól (a továbbiakban: Rendelet2). Annak a kérdésnek az eldöntésében, hogy az Alkotmánybíróságnak van-e hatásköre az indítvány elbírálására, ennek a változásnak nincs meghatározó hatása.

A KAP-reform rendszerében két alapvető modell (s egyben nemzeti implementációs lehetőség) szerepelt és szerepel: a történelmi [Rendelet 33. cikk (1) bekezdés *a)* pont], illetve a területalapú (regionalizált) modell [Rendelet 59. cikk (1) bekezdés].

A történelmi modell támogatottsági jogosultságot teremt egy meghatározott referencia-időszak (bázisidőszak) támogatási adatai alapján. Az egyes termelők által megszerzett jogosultságoknak a száma egyenlő a referencia-időszakban megművelt átlagos területtel. A jogosultságoknak az értéke az egy-egy termelő számára az adott időszakban ténylegesen kifizetett – közös költségvetésből eredő – támogatási referenciaösszeg elosztva a megszerzett jogosultságok számával. Jelentősége van annak, hogy a Rendelet szerinti történelmi modell a közösségből eredő támogatások új felosztásáról szól.

A területalapú vagy másképpen regionális modellben az IIER-be (Integrált Igazgatási Ellenőrzési Rendszer, lásd Európai Tanács 3508/92. számú rendelete) bejelentett jogosult földterület alapján jut a mezőgazdasági termelő támogatási jogosultsághoz. Egy-egy régióban az összes jogosultság egységes, azonos összegű. (A jogosultság nagysága: a regionális referenciaösszeg osztva a jogosult területtel.)

A két alapmodell kombinációja a harmadik, a hibrid modell. A tagállamok e modellben a történelmi és a területalapú jogosultságok kombinációja révén határozhatják meg a jogosultság összegét: részben történelmi, részben regionális számítás alapján. A hibrid modellnek több változata is kialakítható. A területalapú és a „történelmi" elemekre épülő támogatás-elosztási arány idővel változtatható lehet. Lehetséges, hogy a történelmi elemet átmeneti időszak után eltörlik, s a folyamat végére csak tiszta regionális rendszer marad. A változatlan feltételeket tartalmazó rendszert „statikus", az eleve változó elemeket magában foglaló modellt pedig „dinamikus" hibridnek is nevezik.

A Rendeletben meghatározott ennek az egységes támogatási rendszernek a lényege, hogy a mezőgazdasági üzemek által korábban különböző jogcímeken igénybe vett közvetlen támogatásokat egységes támogatásban foglalja össze úgy, hogy a termelő, a gazdaság által a bázisidőszakban igénybe vett támogatásokat hozzárendeli az ebben az időszakban megművelt földterülethez, és a jövőben az így kapott arányszám és a gazdaság által ténylegesen művelt terület alapján engedi kifizetni a támogatást. [A Rendelet preambulumának a (29) pontja szerint „az egységes támogatást a mezőgazdasági üzem szintjén kell megállapítani."]

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Bázisidőszakként a Rendelet, amely 2003. szeptember 29-én kelt, és a hivatalos lap 2003. október 21-i számában jelent meg, három évet, a 2000-től 2002-ig terjedő időszakot határozza meg (37. és 38. cikk).

A Rendelet még az új tagállamok – köztük Magyarország – csatlakozása előtt született. Ezért eredetileg nem tartalmazott szabályokat az új tagállamokra, hanem csak jelezte, hogy majd ki kell igazítani a Rendeletet, hogy hatálya kiterjedjen az új tagállamokra is.

A 2004. május 1-jén csatlakozott tagállamok vonatkozásában a módosított Rendelet eltérő szabályokat állapít meg. A Rendelet III. Cím 6. fejezete (71a. cikktől) nem határoz meg az új tagállamok számára bázisidőszakot. A régi tagállamok 2005-ben és 2006-ban vezették be az SPS valamely modelljét.

Az új tagállamok termelői és gazdaságai a csatlakozáskor értelemszerűen nem rendelkezhettek a közvetlen támogatásokat illetően sem referencia-időszakkal, sem referencia-összegekkel. Nem rendelkezhettek termeléshez kötött támogatással, és területalapú támogatással sem.

A Rendelet preambulumának (49) pontja szerint figyelemmel arra a tényre, hogy a 2003. évi csatlakozási szerződés értelmében 2004. május 1-jével új tagállamok csatlakoznak a Közösséghez, a csatlakozás időpontjáig az említett szerződésben előírt eljárásnak megfelelően ki kell igazítani e rendeletet, hogy hatálya kiterjedjen az új tagállamokra.

A Tanács 583/2004/EK Rendelete (2004. március 22.) megállapítja, hogy az új tagállamok mezőgazdasági termelői nem részesültek közvetlen közösségi kifizetésekben, és nem rendelkeznek korábbi referenciákkal a 2000., a 2001. és a 2002. naptári évre vonatkozóan; ezért az új tagállamokban a regionálisan alkalmazott hektáronkénti támogatásokra kell alapozni az egységes támogatási rendszert, a régiók között objektív kritériumok alapján felosztva, és szétosztva azon mezőgazdasági termelők között, akiknek a gazdasága az érintett régióban található, és akik megfelelnek a jogosultsági feltételeknek (Preambulum (6) pont, 1. cikk 5. pont).

Az 1782/2003/EK tanácsi rendelet módosított 143. cikke [143b. cikk (9) bekezdése] egy átmeneti időszak alatt az új tagállamok esetében különleges intézkedések alkalmazását teszi lehetővé a mezőgazdasági termelők számára a közös költségvetésből Magyarország számára járó közvetlen kifizetések odaítélése terén: ez az egységes területalapú támogatási rendszer (*Simplified Area Payment Scheme,* SAPS).

A Rendelet módosított 71f. cikk (1) bekezdése szerint valamennyi olyan mezőgazdasági termelő részére jár jogosultság, akinek mezőgazdasági üzeme az érintett régióban található; a (3) cikk pedig kimondja, hogy „[e]ltérő rendelkezés hiányában a hektáronkénti támogatás iránti jogosultság nem módosítható."

Az új tagállamok esetében a közvetlen támogatások folyósítására 2004 és 2013 között fokozatosan kerül sor a Rendelet alapján, „lépcsős" formula szerint. Eszerint az első évben a közös költségvetés az újonnan csatlakozó országok (így Magyarország) számára járó teljes közvetlen támogatási összeg 25%-át, majd három éven keresztül (2005, 2006, 2007) évente 5, illetve hat éven át (2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013) évente 10%-os lépésekben egyre növekvő részét fedezi.

Ennek azért van jelentősége, mert a közös költségvetésből érkező támogatást nemzeti forrásokból, legfeljebb a nemzeti felső határig ki lehet egészíteni (ez az ún. *„top up"*): az új államok lehetőséget kaptak arra, hogy a közös költségvetésből fedezett támogatási összegeket legfeljebb harminc százalékkal nemzeti forrásból kiegészítsék [143c. cikk (2) bekezdés]. Ennek a nemzeti kiegészítő támogatásnak az elosztási szabályait a Rendelet részleteiben nem határozza meg közvetlenül. A szabályozást a belső jog, a 2007. évi XVII. törvény, valamint FVM-rendeletek tartalmazzák.

2. Az SPS törvény a SAPS támogatást (amit a Rendelet alapján a közös költségvetésből, közvetlen támogatásként fizetnek ki) és az ahhoz kapcsolódó, az állami költségvetésből eredő nemzeti kiegészítő támogatásokat hozza egy tető alá.

Ezzel összhangban az SPS törvény 1. § (7) bekezdése kimondja, hogy „az egységes terület alapú, valamint az ahhoz kapcsolódó kiegészítő támogatási rendszer 2008. december 31-el megszűnik". Az SPS törvény az egységes támogatási rendszer regionális modelljét vezeti be azzal, hogy elkülönített nemzeti tartalék szolgálja azoknak a mezőgazdasági termelőknek a támogatási jogosultsághoz való juttatását, akik (amelyek) az egységes támogatási rendszerre való átállás eredményeképpen kerülnek különleges helyzetbe: az elkülönített nemzeti tartalék felosztása a bázisidőszakban figyelembe vett támogatási adatok alapján történik [SPS törvény 15. § (2) bekezdés *b)* pontja].

Az SPS törvénnyel bevezetni kívánt egységes mezőgazdasági támogatási rendszer konstrukciója – mint támogatás-megállapítási technika – a közösségi jogban is szerepel, a részletszabályokat azonban nem a Rendelet, hanem az SPS törvény tartalmazza. Az SPS törvénynek a bázisra és bázisidőszakra vonatkozó szabályai csak technikai értelemben, és elnevezésük alapján hasonlítanak a Rendelet szerinti SPS modell történelmi bázis alapú modelljére, tartalmi szempontból nem azonosak azzal.

Az SPS törvény formálisan jogszabály, abban az értelemben, ahogyan azt az Abtv. használja az Alkotmánybíróság hatáskörének meghatározásánál.

Az SPS törvény 15. §-ának támadott rendelkezése – a 2006-os bázisév – tartalmi szempontból nem következik a közösségi jogból, ilyen tartalmú szabály megalkotása nem közösségi jogi kötelezettség, hanem a magyar Országgyűlés önálló, szabad döntése.

3. A jelenlegi SAPS rendszert felváltó SPS-t – az indítvány benyújtásakor hatályos szabályok szerint – Magyarországnak legkésőbb 2011-ig [lásd a Rendelet 143b. cikk (9) bekezdését, a Tanács 2012/2006/EK rendelete (2006. december 19.) 1. cikk 16. *d)* pontját] kellett volna bevezet-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nie; ez az időpont a Rendelet többszöri módosításának eredménye. 2008. november 20-án azonban az EU mezőgazdasági minisztereinek megbeszélésén a miniszterek úgy döntöttek, hogy a 2004-ben taggá vált országok számára 2013 végéig meghosszabbítják a SAPS, vagyis a hazánkban jelenleg hatályban lévő egységes területalapú támogatási rendszer érvényességét [lásd: a Mezőgazdasági Miniszterek Tanácsának megállapodása a KAP reformról (2008.11.18–19.), a Tanács 15940/08 (Presse 335) számú közleménye; a Tanács új rendelete, Rendelet2 Preambuluma 46. pontja és a 122. cikk (3) bekezdése].

Mindezek alapján az Országgyűlésnek arra lett közösségi jogi kötelezettsége, hogy az átmenetinek szánt egységes területalapú támogatási rendszert – amely 2013. december 31-ig áll rendelkezésre – saját döntése szerinti időpontban felváltsa.

Igaz, hogy a bázis a közösségi jog alapján a múltra kell vonatkozzon. Abban viszont szabad mozgástér van a közösségi jog szempontjából, hogy az Országgyűlés az SPS-modellt hogyan vezeti be, mekkora legyen a minimális üzemméret, mi legyen a konkrét bázisidőszak; meghatározhatja az új vagyoni értékű jogosultság földdel vagy anélkül történő értékesítésének szabályait, a nemzeti tartalék mértékét és igénylésének szabályait.

Erre a viszonylag szabad jogalkotási mozgástérre példaként lehet felhozni a nemzeti tartalék megváltozott szerepét is. A Rendelet 71e. cikkének (1) bekezdése eredetileg előírta, hogy „az új tagállamok regionális szinten alkalmazzák az egységes támogatási rendszert”. A 42. cikk értelmében a tagállamok nemzeti tartalékot hoznak létre azoknak a termelőknek a támogatására, akik 2002. december 31. után vagy 2002-ben kezdik meg mezőgazdasági tevékenységüket, vagy különleges helyzetbe kerültek, vagy olyan területen működnek, amely a közjogi beavatkozás valamely formájához kapcsolódó szerkezetátalakítási és/vagy fejlesztési program hatálya alatt áll; a nemzeti tartalékból támogatás adható a termőterületek termelésből való kivonásának megelőzése és/vagy az adott területen a mezőgazdasági termelőket sújtó különleges hátrányok ellentételezése érdekében is. A nemzeti tartalék mértékét a Rendelet eredetileg a régi tagállamokra 3%-ban határozta meg [42. cikk (1) bekezdés]. A Rendelet2 azonban már nem tartalmaz ilyen korlátozást; ezen kívül lehetővé teszi, hogy az egységes támogatási rendszer alkalmazásának első évében – amiről az SPS törvény érintett szabálya is szól – az új tagállamok felhasználhassák a nemzeti tartalékot arra, hogy – objektív és megkülönböztetéstől mentes kritériumok alapján, a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmódot, valamint a piac és a verseny torzulásának megakadályozását biztosító módon – támogatási jogosultságokat adjanak meghatározott ágazatokban működő olyan mezőgazdasági termelők részére, akik az egységes támogatási rendszerre való áttérés eredményeképpen különleges helyzetbe kerültek [57. cikk (3) bekezdés]. A Rendelet2 szerint az új tagállamok felhasználhatják a nemzeti tartalékot arra, hogy támogatási jogosultságot ítéljenek oda – objektív kritériumok alapján és a mezőgazdasági termelők közötti egyenlő bánásmódot, valamint a piac és a verseny torzulásának megakadályozását biztosító módon – olyan mezőgazdasági termelőknek, akik az egységes támogatási rendszer alkalmazása első évének január 1-je után kezdik meg mezőgazdasági tevékenységüket, anélkül, hogy abban az évben közvetlen kifizetésben részesülnének [57. cikk (4) bekezdés].

Igaz ugyanakkor, hogy az új tagállamok a Bizottság engedélyével egészíthetnek ki bármely közvetlen kifizetést (Rendelet 143c. cikk), és az is igaz, hogy a nemzeti kiegészítő támogatás elosztására vonatkozó, 2007-es jogi szabályozást – amelynek egyik elemét (a bázisidőszakot) használja az SPS törvény – a Bizottság jóváhagyta. Ebből azonban nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy az SPS törvényben is egyedül a 2006-os év lehet a bázisidőszak, mert mást a Bizottság nem hagyna jóvá. Ezt erősíti, hogy az SPS törvény a felhatalmazó rendelkezések között számol a 2006-os bázisból eredő hátrányok korrekciójával [21. § (2) bekezdés *p)* pont]: eszerint a miniszter felhatalmazást kapott arra, hogy „a történelmi bázis korrekciója érdekében meghatározza a kiegészítő történelmi bázis jogosultságra jogosultak körét, illetve a kiegészítő történelmi bázis jogosultság mértékét”.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az Országgyűlés saját hatáskörében, nem közösségi jogi kötelezettséget végrehajtva alkotta meg a bázisidőszakra vonatkozó szabályokat. Bár nincs szükség a közösségi rendeletek belső jogba való átültetésére, bizonyos kérdések szabályozását – mint például a bázisidőszak meghatározását – jelen esetben a Rendelet az új tagállamokra hagyta. Ez azzal jár, hogy további tagállami szabályalkotás, a tagállamok további közreműködése szükséges a Rendelet alkalmazásához a történelmi bázis jogosultságok vonatkozásában.

IV.

A köztársasági elnök indítványa megalapozott.

1. Az indítvány azt az alkotmányjogi kérdést veti fel, hogy „biztosított-e a jogalkotó kellő felkészülési időt az érintettek számára ahhoz, hogy a megváltozott jogszabályi környezethez – újabb döntésekkel – alkalmazkodjanak” (7. oldal második bekezdés második mondata, 9. oldal utolsó mondata, 10. oldal utolsó előtti bekezdése). A köztársasági elnöki indítvány centrális mondata: „Ilyen értelemben a jogbiztonság a jog viszonylagos állandóságába vetett bizakodást védi, arra tekintettel, hogy a jogalanyok a helyzetükre vonatkozó jogszabályok alapján döntéseket hoztak vagy hozhattak. (…) Az Alkotmánybíróság gyakorlatát szem előtt tartva tehát a jogbiztonság a jogszabályok változásával kapcsolatban végeredményben nem más, mint bizalomvédelem: a jog állandóságába vetett bizakodás védelme, mely bizakodásra az érintett jogalanyok jelentős döntése alapult vagy alapulhatott.”

Az indítvány értelmében a felkészülési idő nem önmagában való követelmény, hanem arra szolgál, hogyha a

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

fennálló jogi környezet állandóságában bízva vagyoni hatású döntéseket hoznak a személyek, akkor tudják azt korrigálni, és az új helyzethez igazodó döntéseket hozni. Amikor nem erről, hanem csak technikai felkészülésről van szó, a felkészülési idő nyilván nagyon rövid kell, hogy legyen.

Az indítvány értelmezhető úgy, hogy az a termőföld tulajdonosa és bérlője viszonylatában, a „szántóföldi növények kiegészítő nemzeti támogatását" illetően, továbbá valamennyi termelő tekintetében, a termelők szempontjából nézve önállóan is, a közösségi és nemzeti támogatások tekintetében külön-külön veti fel a bizalomvédelem elvének sérülését a bázisévvel kapcsolatban.

2. Kifejezetten a bizalomvédelem kérdésével számos AB-határozat foglalkozik.

Ezek – néhány kivételtől eltekintve – lényegében mind a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatra (ABH 1995, 188.) hivatkoznak. Ez a határozat az úgynevezett Bokros-csomagnak (Gst.) az anyák és a gyermeket nevelő családok szociális ellátására vonatkozó rendelkezései bevezetéséről, hatálybaléptetéséről szóló rendelkezéseit semmisítette meg. A határozat különbséget tett az anyasági és gyermektámogatási rendszerbe tartozó, hosszú időtartamra (családi pótlék) és a rövid, meghatározott időtartamra szóló (gyes, gyed, gyet) szolgáltatások között. Különbséget tett az olyan támogatási formák között, amelyeknél van, és amelyeknél nincs biztosítási elem. A határozat értelmében a leggyengébb alkotmányos védelmet a hosszú időre szóló, biztosítási elem nélküli ellátás – családi pótlék – élvezi; ilyenkor a törvényalkotó jogosult a támogatás egész jogi szabályozását a jogosultság jogalapjára és előfeltételeire is kiható módon akként megváltoztatni, hogy a változtatás azokra is kihasson, akik a támogatásra már jogot szereztek. Ilyenkor azonban az új rendszerre való áttérésnek a jogbiztonsággal összefüggő alkotmányos követelménye az érintettek számára olyan felkészülési idő biztosítása, amely szükséges a megváltozott rendelkezésekhez való alkalmazkodáshoz, és a család gazdálkodásának az új feltételekhez igazodó megszervezéséhez. A rövid és meghatározott időre szóló szolgáltatások, mint a gyes, gyed és gyet, nemcsak a tárgyuk, hanem a rövid, belátható bizalmi idő miatt is fokozott védelmet élveznek, idő előtti megszüntetésük a jogbiztonságot jelentő szerzett jogokat sérti meg, ezért alkotmányellenes. A határozat az olyan szolgáltatásokra, amelyeknél biztosítási elem van, kiterjesztette a tulajdonvédelmet. A határozat a bizalomvédelmet illetően a szociális rendszerek stabilitásáról, a törvénnyel elrendelt kötelező járulékfizetést legitimáló állami garanciavállalásról szólt (a tulajdonvédelemhez kapcsolva).

Az egyik kivétel egy más típusú ügy, a határozott időre szóló beruházási adókedvezmények védelméről, a 16/1996. (V. 3.) AB határozat (ABH 1996, 61, 68–70.). A határozatot az akkor kilenc tagú testület 5:4 arányban fogadta el. A határozat lényege, hogy az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján ítélte alkotmányellenesnek a már megszerzett, határozott időre szóló adókedvezményeknek a határidő lejártát megelőző csökkentését, vagy megvonását. „Az adott esetben olyan jogokról van szó, melyek tárgya – eltérően a 43/1995. (VI. 30.) AB határozat tényállásától – adókedvezmények, illetve – eltérően a 9/1994. (II. 18.) AB határozat tényállásától – határozott időre szóló adókedvezmények megszerzése. Már megszerzett, határozott időre szóló adókedvezményeknek a határidő lejáratát megelőző csökkentése, illetve megvonása – a jogalkotói ígérethez jogosan fűződő várakozásból, a tartós adójogviszonyban ily módon értelemszerűen benne rejlő bizalmi elemből következően – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság, és az ebből adódó jogbiztonság követelménye alapján általában alkotmányellenes." (…) „A kedvezményeket tevékenységük megkezdése révén már megszerzett adóalanyoknak az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján a jogbiztonság alkotmányos követelményére figyelemmel jogos várományuk van az adórendszer ezen részére vonatkozó állandóságára. Ilyen időtartamra figyelemmel ez az igény nem jelent feltétlen (abszolút), mindössze viszonylagos állandóság iránti igényt, amely a jogbiztonság fogalmában alkotmányossági követelményként benne foglaltatik. Ebben az esetben – az 5-5 – éves időtartam tekintetében – a gazdasági élet szereplőinek a beruházási döntések közgazdasági feltételrendszere viszonylagos állandóságához alkotmányos igénye fűződik: a már megszerzett, viszonylag rövidebb időtartamra vonatkozó – adókedvezmények az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének védelme alatt állnak."

A másik kivétel a 28/1994. (V. 20.) AB határozat (ABH 1994, 134.), a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjének csökkentéséről. A határozatban „Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az adott jogvédelmi szint garantálásának az alanyi jogok vonatkozásában többféle módja ismeretes, például a szerzett jogok védelme vagy a bizalomvédelem. Ezeknek az Alkotmánybíróság gyakorlatában is számos példája van. Így a társadalmi szervek kezelői jogának – alkotmányos – megszüntetése nem hagyhatja védtelenül a korábbi jogosultakat (ABH 1992, 108.); csak a clausula rebus sic stantibus olyan feltételeivel lehet korábbi szerződéseket jogszabállyal megváltoztatni, amelyeket a polgári bíróság is elismerne (ABH 1991, 153, 157.). Előzetes alanyi jogosultság, illetve bárminemű előzetes állami kötelezettség nélkül, csupán gazdaságpolitikai célból adott kedvezményeket is csak akkor lehet rövid határidővel szűkíteni vagy visszavonni, ha erre a jogszabály kibocsátása óta eltelt hosszabb idő alatt bekövetkezett jelentős változások kényszerítették az államot. Ilyen kényszer nélkül az érintetteknek hosszabb alkalmazkodási időt kell biztosítani. (ABK 1994. február, 63, 65.)"

A gyakorlat értelmében szerzett jogként védettek ezek szerint a nyugdíjjogosultságok, az anyák számára a társadalombiztosítás keretében nyújtott, illetve az olyan ellátások, melyek a társadalombiztosítási jogviszony létét feltételezik, valamint a terhességi gyermekágyi segély és a családi pótlék, továbbá a rövid távú, határozott időre szóló adókedvezmények. A szerzett jogok védelmétől eltérő,

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

más kérdés a jogi környezet viszonylagos állandóságába vetett bizakodás.

3. A jogi környezet változásának értékelésével is több döntés foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság egyik döntése értelmében a jogi szabályozás megváltozása – az adott esetben az adóalanyok kamatjövedelmeinek és azok adóterheinek a korábban hatályban volt szabályozástól eltérő differenciálása – önmagában nem alkotmányossági kérdés, a jogi szabályozás változatlanságához az Alkotmány nem biztosít jogot [59/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 295, 298.].

Az Alkotmánybíróság több döntésében nem találta a jogbiztonságba ütközőnek az Szja.-ban biztosított adókedvezmény módosítását, abból a megfontolásból, hogy a kedvezményekre vonatkozó Szja. szabály nem eleve előre meghatározott időtartamra vonatkozott. E határozatok indokolásában az Alkotmánybíróság azt hangsúlyozza, hogy az Szja. meghatározott adóévben megszerzett jövedelmekre kiterjedő hatállyal szabályozza az adókedvezmények rendszerét. Az Szja. szerint adóév az az időszak, amelyre vonatkozóan az adó alapját meg kell állapítani, ez pedig a naptári év, az Szja.-ban meghatározott kivételekkel. (556/B/1999. AB határozat, ABH 2000, 802, 805–806. 1046/B/1999. AB határozat, ABH 2004, 1392, 1395.)

Egy másik döntés szerint a 16/1996. (V. 3.) AB határozatban kialakított gyakorlat csupán az adókedvezmények szűk körére érvényesül: az olyan típusú kedvezményekre, amelyeket az állam a kedvezményt nyújtó jogszabályból megismerhetően abból a célból állapít meg kifejezetten, hogy a gazdasági élet szereplői számára hosszú távra, eleve előre meghatározott időtartamra szóló garanciákat nyújtson (28/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1209.).

4. Az adókedvezmények megvonásával összefüggésben merült fel, hogy a módosítás során a jogalkotó kellő felkészülési időt biztosított-e az érintettek számára.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy a jogalanyok számára legyen tényleges lehetőség, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani. Kellő időt kell biztosítani arra, hogy az érintettek a jogszabály szövegét megismerhessék, és eldöntsék, miként alkalmazkodnak a jogszabály rendelkezéseihez. A jogszabály kihirdetése és hatálybalépése közötti „kellő idő” mértékét a jogszabálytervezet kidolgozójának, illetve a jogalkotónak esetileg kell vizsgálnia, az adott jogszabály jellegét, valamint a jogszabály végrehajtására való felkészülést befolyásoló egyéb tényezőket alapul véve. Alkotmányossági szempontból az bírálható el, hogy a jogalkotó biztosított-e az érintettek számára legalább minimális felkészülési időt, azaz az érintetteknek lehetőségük volt-e a jogszabály előzetes megismerésére. A jogszabály alkotmányellenessége csak a felkészülésre szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő hiánya esetén állapítható meg. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 173–174.; 7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 41/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 292, 298.; 723/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 795, 798–780.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 130.]

A 698/B/2006. AB határozat (ABH 2007, 2019.) az év közben bevezetett, terhesebb adójogszabályok vizsgálatáról szól: a módosítás az adóév közben, szeptember 1-jétől változtatta meg az Szja tv. 65. §-a szerinti kamat adózásnál való figyelembevételének szabályait. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából következően ilyen esetben azt kell vizsgálni, hogy visszamenőleges hatályról van-e szó, illetve az adózónak az adóévre vonatkozóan időben tudomására jutott-e a szabályváltozás, a felkészülésre elégséges idő állott-e rendelkezésére (1117/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 663, 677.). A határozat megállapította, hogy a törvény szerint a kamatra vonatkozó új rendelkezéseket a 2006. szeptember 1-jétől megszerzett jövedelemre és keletkezett adókötelezettségre kell alkalmazni; a törvény azt is előírja, hogy a 2006. szeptember 1-jei hatálybalépése előtt megvásárolt értékpapírok, vagy e határidő előtt indított betétlekötések alapján számított kamatjövedelemre az új szabályozás nem alkalmazható. Az Alkotmánybíróság az indítványokat ezért elutasította; a kamatadó év közben való bevezetése, a konkrét jogi környezetre figyelemmel, nem sértett szerzett jogot és nem volt visszaható hatályú.

5. A jogbiztonsághoz szorosan hozzátartozik nemcsak a visszaható hatály tilalmának és a szerzett jogok védelmének elve, hanem a bizalom védelmének elve is, vagy másképpen a jogos elvárások védelme. A jogbiztonságnak ez a felfogása megjelenik az Európai Bíróság gyakorlatában is [lásd különösen az Elsőfokú Bíróság (negyedik tanács) egyik ítéletét (1997. január 22., *Opel Austria GmbH* kontra az Európai Unió Tanácsa); az Elsőfokú Bíróság T-466/93., T-469/93., T-473/93., T-474/93. és T-477/93. sz., *O'Dwyer* és társai kontra Tanács egyesített ügyekben 1995. július 13-án hozott ítéletének (EBHT 1995. II-2071. o.) 48. pontját; továbbá C-376/02. sz. (a *Hoge Raad der Nederlanden* előzetes döntéshozatal iránti kérelme) a *Stichting „Goed Wonen”* kontra *Staatssecretaris van Financiën* ügyben, 2005. április 26.].

Az EK Bírósága szerint a közösségi intézményeknek igen tág diszkrecionális jogkörük van a közös agrárpolitika tekintetében, a Bizottságot el kell ismerni, mint olyan intézményt, amely ilyen diszkrecionális jogkörrel rendelkezik a mezőgazdasági politika végrehajtásához szükséges eszközök megválasztásában (a vajkészlet gazdálkodásért felelős hatósági minőségében eljárva), melynek során kénytelen a (vajfogyasztásra vonatkozó) támogatási politikáját a változó piaci feltételekhez igazítani; a vállalkozók jogosan nem várhatják el, hogy azt a fennálló helyzetet, amelyet a közösségi intézmények diszkrecionális jogkörük gyakorlása során megváltoztathatnak, fenn fogják tartani. (C-350/86. *Société Française des Biscuits Delacre* e.a. v. Európai Közösségek Bizottsága, az Európai Bíróság 1990. február 14. napján hozott döntése.)

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A bizalomvédelem elve sajátosan érvényesül kifejezetten az agrárpolitika területén.

Figyelmet érdemel, hogy a Rendelet2 (amely a Rendeletet felváltotta) maga is így fogalmaz a Preambulumban: „A KAP által meghatározott célkitűzések elérése érdekében a közös támogatási rendszereket szükség esetén akár rövid határidőn belül is hozzá kell igazítani a változó körülményekhez. A kedvezményezettek ezért nem számíthatnak arra, hogy a támogatási feltételek változatlanok maradnak, és fel kell készülniük arra, hogy a gazdasági változások és a költségvetési helyzet függvényében a rendszerek esetleges felülvizsgálatára kerülhet sor" [Preambulum (26) pont].

Ugyanakkor azt is megállapítja a Rendelet2, hogy „[a]z egységes támogatási rendszer főbb elemeit változatlanul kell hagyni. Különösen a nemzeti felső határok meghatározásával biztosítható, hogy a támogatások és a jogosultságok teljes szintje ne lépje túl a jelenlegi költségvetési keretet. A tagállamok nemzeti tartalékot működtetnek, amelynek segítségével megkönnyíthető az új mezőgazdasági termelőknek a támogatási rendszerben való részvétele, illetve figyelembe vehetők az egyes régiókban jelentkező különleges szükségletek. Szabályokat kell megállapítani a támogatási jogosultságok átruházásával és használatával kapcsolatban a megfelelő mezőgazdasági alapot nélkülöző támogatási jogosultságok spekulatív átruházásának és felhalmozásának kivédése érdekében" [Preambulum (28) pont].

A jogbiztonság és bizalomvédelem nemzeti jogi elve és közösségi elve tartalmi szempontból nem feltétlenül esik egybe.

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata – három területet kivéve (az anyák és a gyermeket nevelő családok szociális ellátására vonatkozó rendelkezések, a társadalombiztosítási ellátások és a határozott időre szóló beruházási adókedvezmények) – nem ad egyértelmű eligazítást arról, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni, amikor az az általános kérdés merül fel, hogy a jog állandóságába vetett bizakodás a jogbiztonság alapján mikor kap védelmet. A jogállamiságot eddig olyan tartalmi követelményekre bontotta az Alkotmánybíróság, mint a jogbiztonság, és az ebből levezetett más alkotmányossági mércék: a norma világossága, a hatálybalépésre vonatkozó követelmények, a visszaható hatály tilalma. Ide tartozna a szerzett jogok tiszteletben tartása és megváltoztatásuk szabályai, vagy a bizalomvédelem. A jogbiztonság elvének egyik részeleme, a bizalomvédelem, vagyis a jogos elvárások védelme ugyanakkor nem azonosítható a szerzett jogok védelmével, de a visszaható hatályú jogalkotás általános tilalmával sem, hanem ezeknél szélesebb körben érvényesül.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben arról kell döntenie, hogy milyen alkotmányjogi szempontok alapján lehet összeegyeztetni a gazdaságpolitikai értékválasztás szabadságából eredő jogalkotói döntések kötetlenségét és a döntéssel közvetlenül érintett személyek jogos elvárásait, ha ez utóbbi a jogállamhoz tartozó jogbiztonság alapján, az adott jogi környezetben, védelemben részesíthető.

V.

A jogos elvárásokkal összefüggésben jelentősége van annak, hogy az SPS törvény, benne a bázisidőszakra vonatkozó szabályokkal, milyen jogi környezetben lépett volna hatályba – a tulajdonosokat (1. pont) és a termelőket illetően.

A jogi környezet a termelők oldaláról vizsgálható továbbá a nemzeti kiegészítő támogatásokat (2. pont) illetően, és a közösségi közvetlen kifizetéseket (3. pont) illetően.

A kérdés minden esetben az lesz, van-e védelemben részesíthető jogos elvárása az érintett személyeknek a támogatásokkal vagy a támogatási rendszerek átalakításával kapcsolatban, és ha igen, milyen szabályok alapján.

Miközben nyilvánvaló, hogy egy támogatási rendszer elosztási szabályainak átalakításánál – ha a felosztható összeg nem változik – lesznek, akik jobban járnak, mint előtte, és kell lenniük olyan személyeknek is, akik emiatt rosszabbul járnak, mindenekelőtt, ha korábbi termelési-tenyésztési tevékenységük gazdasági profilján nem változtatnak, a vizsgálódás mégsem a hátrányos megkülönböztetés körében mozog, hanem az elkülöníthető támogatási formák által érintett személyek jogszabályon alapuló elvárásait veszi figyelembe.

1. Annak megítélésénél, hogy a jogi környezet a termőföld tulajdonost, mint a gazdaság körültekintő és megfontolt szereplőjét alapos okkal milyen magatartásra indíthatta, jelentősége van a hatályban volt közösségi SPS rendeletnek.

A közösségi SPS rendeletből az következett eredetileg, hogy az új tagállamok 2010 végéig alkalmazzák a SAPS támogatási rendszert, azt követően pedig át kell állni az SPS támogatási rendszer valamelyik modelljére, az új tagállam választása szerint. Habár az átállás időpontja bizonytalan volt, a 2010-es időpont előtti átállás lehetősége az új tagállamok számára adott volt. Erről az átállás évét megelőző év augusztus 1-jéig tájékoztatni kellett a Bizottságot [Rendelet 143b (9) cikk].

A Rendelet után, amely 2003. szeptember 29-én kelt, és a hivatalos lap 2003. október 21-i számában jelent meg, azzal lehetett reálisan számolni, hogy (történelmi bázissal, bármi is legyen a bázis, regionális felosztással, vagy a kettő vegyítésével) az SPS modellt vezetik be Magyarországon 2010 végéig. Vagyis a piaci szereplők – földtulajdonosok, bérlők, termelők – legalább 2003. október 21-től értesülhettek az SPS rendszerről, várható bevezetéséről, ennek lehetséges hatásairól az általuk végzett tevékenységekre. A bázisidőszak mindig a múltra tekint vissza; a közösségi SPS lényege a termeléstől elválasztott, önálló vagyoni értékű jog; így bármely bázisév mellett lehetnek olyan szerződések, amelyeket a múltra tekintő bázisév kijelölése időpontját megelőzően kötöttek meg.

Az újonnan piacra lépő termelőnél viszont fontos lehet, hogy milyen támogatás, milyen magatartásra indíthatta, melyik évben.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. A termelőket érintő nemzeti kiegészítő támogatásokat illetően megállapítható, hogy a történelmi bázis jogosultságról a 106/2007. (IX. 24.) FVM rendelet szól.

Ez a rendelet a „mezőgazdasági termelő”, a „történelmi bázis” és a „történelmi bázis jogosultság” fogalmának meghatározásnál utal a 29/2007. (IV. 20.) FVM rendeletre.

A 29/2007. (IV. 20.) FVM rendeletet viszont a 42/2008. (IV. 4.) FVM rendelet hatályon kívül helyezte 2008. április 7-től, de az említett fogalommeghatározásokat az új szabály átvette.

Fontos, hogy ebben a 42/2008. (IV. 4.) FVM rendeletben viszont már nem szerepel a referencia időszak, amely a történelmi bázisnak a referencia időszaka, de az igen, hogy a hatályon kívül helyezett rendelet rendelkezéseit „a folyamatban lévő ügyekben alkalmazni kell”. Ennek a hatályon kívül helyezett 29/2007. (IV. 20.) FVM rendeletnek az 1. § 6. pontja szerint a „történelmi bázis referencia időszaka: az az időszak, amelyet jogszabály a 2006. támogatási év, tejtermeléshez kapcsolódó támogatás esetén a 2006/2007-es kvótaév figyelembevételével állapít meg”.

A történelmi bázis jogosultságról szóló 106/2007. (IX. 24.) FVM rendeletet a miniszter „A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről” szóló 2007. évi XVII. törvény 81. § (3) bekezdés *b)* pontjában kapott felhatalmazás alapján adta ki.

A 2007. évi XVII. törvényt 2007. március 30-án hirdették ki, 2007. április 7-én lépett hatályba. A törvény „az egyéb rendelkezések” [75. § (1) bek.] között létrehozza a „mezőgazdasági vagyoni értékű jog”-ot. A törvényjavaslathoz fűzött indokolás szerint „9. A mezőgazdasági vagyoni értékű jogokra vonatkozó szabályozás megteremti az összhangot a speciális szakmai feltételek és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései között. Mivel –- különösen az egységes támogatási jogosultság várhatóan 2009-ben történő bevezetése több mint 200 ezer gazdaságot fog érinteni – a vagyoni értékű jogokra vonatkozó szabályok alapvető jogokat érintenek. E rendelkezések fogják az alapját képezni egy, még 2009. előtt elfogadandó olyan törvénynek, amely a közösségi jogszabályok alapján nemzeti hatáskörben fogja szabályozni azt a kérdést, hogy a támogatási jogosultság átruházása esetén – adó jelleggel – milyen feltételek mellett és mekkora elvonásra kerül sor.”

A szabályozás fontos eleme a „támogatási év”, a „támogatási időszak”, a „kvótaév”. A kiegészítő nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről (de a SAPS igénybevételéről is külön-külön) évente új rendeletek születtek.

A rendeletek minden évben meghatározták a támogatási jogcímeket, a támogatás forrását, a támogatásra jogosultat, a támogatási kérelem szabályait, a kifizetést. Az előző évi rendeletet a következő évre szóló helyezte hatályon kívül.

A rendeletek a mezőgazdaság számos területére vonatkoznak: a 29/2007. (IV. 20.) FVM rendelet értelmében (amely bevezette a termeléstől elválasztott támogatási formákat, a történelmi bázis alapján) ilyen a hízott-bika tartás(1), tejtermelés(2), anya-tehén tartás(3), extenzifikációs szarvasmarha tartás(4), anyajuh tartás(5), kedvezőtlen adottságú területeken történő anyajuh tartás(6), egységes területalapú kifizetésekhez kapcsolódó növénytermesztési kiegészítő nemzeti támogatás(7).

A támogatás termeléstől elválasztva, történelmi bázis alapján vehető igénybe: hízott-bika tartás(1), tejtermelés(2), anya-tehén tartás(3) (részben termeléshez kötött is), extenzifikációs szarvasmarha tartás(4), kedvezőtlen adottságú területeken történő anyajuh tartás(6), egységes területalapú kifizetésekhez kapcsolódó növénytermesztési kiegészítő nemzeti támogatás(7) (részben termeléshez is kötött).

Termeléshez kötött támogatás kapcsolódik: anya-tehén tartás(3) (részben), anyajuh tartás(5), egységes területalapú kifizetésekhez kapcsolódó növénytermesztési kiegészítő nemzeti támogatás(7) (részben).

A rendelet 61. § (1) bekezdése szerint „a szántóföldi növények kiegészítő nemzeti támogatása a 2008. évtől a termeléstől elválasztott formában történelmi bázis alapján nyújtható”. A 62. § (2) bekezdése szerint „a mezőgazdasági termelőt a 2008. évtől termelési kötelezettség nem terheli”.

A rendeletnek külön melléklete van a „Szántóföldi növénytermesztési támogatás hatálya alá tartozó növények” felsorolásáról.

Mindez azt jelenti, hogy a nemzeti kiegészítő támogatás termeléstől való elválasztása a 2007-es támogatási évben már megtörtént, az előző évi bázis adatok alapján, a 29/2007. (IV. 20.) FVM rendelet alkalmazásával.

Ez az elválasztás 2007-ben a szántóföldi növények kiegészítő nemzeti támogatását illetően részben, a 2008. évtől teljesen megvalósult a rendelet alapján.

Az SPS törvényben megjelenő bázisidőszak a törvény létrejötte előtt megszületett, végrehajtott és mára már hatályát vesztett miniszteri rendeleti szintű jogszabály bázisidőszakához igazodik.

Legalább 2007. április 20-tól számolniuk kellett a termelőknek azzal, hogy a nemzeti kiegészítő támogatás termeléstől elválasztva, a 2006-os referencia időszak alapján vehető igénybe.

3. A termelőket érintő közösségi közvetlen kifizetésekkel kapcsolatban annak van jelentősége, hogy a régi szabályok szerint a csak SAPS támogatásban részesülő termelőket illetően az SPS törvény milyen jogi környezetben lépett volna hatályba.

A közösségi SPS rendeletből az következett eredetileg, az SPS törvény elfogadása előtt, hogy a támogatható területtel rendelkező termelők – a nemzeti pénzügyi felső határ évenkénti növekedése, illetve a nemzeti kiegészítő támogatás arányának meghatározása miatt – évről évre magasabb összegű támogatásra válhatnak jogosulttá. A SAPS támogatás, a közösségi közvetlen kifizetés felosztása normatív: a termelő által bejelentett földterület mértékéhez igazodik.

Az SPS törvény a SAPS támogatást (amit az SPS rendelet alapján fizetnek ki) és az ahhoz kapcsolódó nemzeti ki-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

egészítő támogatásokat azonban egy tető alá hozza. Az SPS törvény 1. § (7) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy „az egységes terület alapú, valamint az ahhoz kapcsolódó kiegészítő támogatási rendszer 2008. december 31-vel megszűnik”.

Az SPS törvény szerinti támogatási jogosultságok első alkalommal történő kiosztásakor részben az üzemi szinten meghatározott történeti bázis adatokat, részben pedig a regionális jelleggel, minden mezőgazdasági üzem számára azonosan meghatározott támogatási mértékeket kell alkalmazni. A regionális szinten megállapított támogatási mértéket minden olyan mezőgazdasági termelő – függetlenül attól, hogy rendelkezik-e bázisidőszakkal, vagy nem – megkapja, aki az adott évben egységes támogatási kérelmet nyújt be. A nemzeti támogatási felső határ nagyobbik részét (kb. 60 %-át) ezzel módszerrel osztják ki. A kisebbik hányadot a magyar jogszabályok, FVM-rendeletek szerinti történelmi bázis adatok alapján állapítják meg. Az SPS törvény a „történelmi bázist” egyoldalúan veszi figyelembe, hiszen ezzel csak a nemzeti kiegészítő támogatásban korábban részesült termelők rendelkezhetnek. A SAPS támogatáshoz kapcsolódóan az SPS törvény nem képez történelmi bázist, a csak a SAPS támogatásban részesült termelőknek az átállást megelőző év(ek)ben szerzett korábbi támogatásának mértéke az SPS jogosultság kiosztásánál nem játszik szerepet.

Az SPS törvény a kétfajta komponens egymáshoz viszonyított arányát nem határozza meg, ez az arány az SPS törvény 1. § (5) bekezdésére tekintettel az agrárpolitikáért felelős miniszter döntéséből fog következni.

Az SPS törvényben új elem, hogy a közösségi közvetlen kifizetések összegének felosztásánál is elvileg lehetővé teszi a nemzeti kiegészítő támogatások elosztásánál használt módszer alkalmazását. Abból, hogy a törvényben nem határozzák meg a közösségi és a nemzeti rész arányát, az következik, hogy az SPS törvény nem csupán a nemzeti kiegészítő támogatásokat viszi tovább történelmi bázis alapon, hanem a magyar jogszabályok szerinti történelmi bázis jogosultság az eddig területalapú közösségi kifizetések felosztásánál is szerepet kaphat, az ez utóbbiban érintett termelők rovására. Az SPS törvény a két különböző forrásból érkező támogatási összeg, és a két, eltérő elvi alapon nyugvó támogatási jogosultság arányának meghatározására ugyanis semmilyen szabályt nem tartalmaz.

Az SPS törvény elvileg nem zárja ki, hogy a két komponens aránya akár meg is forduljon, és aránytalanul nagyobb részt osszanak fel egyedül a top up támogatáshoz kötődő történelmi bázis alapon.

Ez különösen sérelmes lenne azoknak a termelőknek, akik már a történelmi bázis jogosultság kialakítását követően szereztek vagy növeltek SAPS területet, pl. azzal, hogy 2007-ben, 2008-ban új legelőterületeket jelentettek be.

A jogos elvárások védelmének elve sérül, ha a fennálló jogi helyzet viszonylagos változatlanságában a termelő bizakodhatott, mert jogszabály kifejezetten valamely magatartásra ösztönözte.

A közösségi SPS rendelet alapján, amely mind a törvény elfogadásakor, mind a tervezett hatálybalépésekor hatályban volt, a SAPS támogatásban részesülők legalább abban bízhattak, hogy önmagában az SPS-re való áttérés következtében, az új támogatási rendszerre való átmenet miatt, sem az üzemszintű támogatásuk (ha a teljes felosztás az SPS rendelet értelmében vett „történelmi bázis” alapú lenne), sem a regionális felosztásra elkülönített összegből eredő támogatásuk (ha a teljes felosztás regionális alapú lenne) nem csökken jelentős mértékben. Habár az SPS rendeletből következik a vegyes modell bevezetésének lehetősége is, melyet az SPS törvény választ, a termelők joggal bízhattak abban, hogy az átmenet szabályai az új törvényben valamennyiük támogatását viszonylag azonosan érintik, s a termelők egyes csoportjai a támogatási összegek felosztásakor – önmagában az áttérésből eredően – nem kerülhetnek lényegesen rosszabb helyzetbe másokhoz képest az SPS rendeleten alapuló várakozásaik teljesülését illetően.

Az SPS törvény azzal, hogy a kétfajta komponens egymáshoz viszonyított arányát nem maga határozza meg konkrétan, hanem ezt a miniszterre bízza, és nem ad még általános szempontokat sem ennek az aránynak a miniszteri meghatározásához, elvileg azt is eredményezheti, hogy a miniszter bármilyen arányt meghatározhat. Az arány meghatározása alapvetően gazdaságpolitikai, mezőgazdasági, vidékfejlesztési kérdés, és függhet a bejelentett igényektől is, vagyis nem követelmény, hogy konkrét százalékos arányt a törvény tartalmazzon, de ennek a miniszteri döntésnek az SPS rendeleten alapuló jogos elvárások keretei között kell maradnia. Jóllehet a csak a SAPS támogatásban részesülőknek nincs joga ahhoz, hogy támogatásuk az SPS törvény hatálybalépésével teljesen változatlan maradjon, és nem vet fel bizalomvédelmi kérdéseket önmagában az sem, ha a támogatásuk gazdaságpolitikai megfontolások következtében csökken, az SPS törvény szerinti jogosultság első kiosztásánál azonban az ő, SPS rendeleten alapuló elvárásaikat is más termelők várakozásaihoz hasonlóan kell figyelembe vennie mind a törvényhozónak, mind a miniszternek.

Az arány meghatározására az SPS törvényben adott korlátlan döntési jogkör – az SPS törvény megengedő szabályai [1. § (5) bekezdése, 15. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja, 15. § (3) bekezdés *a)* pontja] következtében – ahhoz vezethet, hogy a SAPS támogatásban való részesüléshez jogot szerzett termelőknek az SPS rendeleten alapuló jogos várakozásai – a 2006-os bázissal érintett termelők támogatására eső komponens egyoldalú és esetleg nagyarányú kedvezményezése miatt, amit a törvény jelenleg nem zár ki – akár lényeges sérelmet is szenvedhetnek.

Megállapítható, hogy a törvénynek az indítvánnyal érintett 15. § (3) bekezdése azokat a bázisidőszakokat – az *a)* pont a 2006. naptári évet – jelöli ki, amelyeket a történelmi bázis alapú támogatási mérték számításánál figyelembe kell venni. Nem önmagában a történelmi bázis alkalmazása ellentétes a jogbiztonságból eredő jogos elvárások védelmének elvével. Nem is az, hogy a bázisév a múlt-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ra tekint, és az sem sérti önmagában a jogbiztonságot, hogy ez a múlt a 2006. naptári év. A jogi környezet változatlanságához fűződő gazdasági érdek sem kap önmagában feltétlen alkotmánybírósági védelmet. A vagyoni értékű jog önállósítása nem sérti a termőföldtulajdonosok jogait, a termelők jogos várakozásai sem sérülnek, de csak a nemzeti kiegészítés vonatkozásában. Más a helyzet azonban a fentiek szerint azokkal a termelőkkel, akik SAPS-területet, és így közvetlen közösségi kifizetésre való jogot szereztek.

A kifejtettek szerint az a körülmény, az a hiányosság ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében garantált jogállamiság elvével, hogy az érintett jogalanyok – azok a termelők, akik már a történelmi bázis jogosultság kialakítását követően szereztek vagy növeltek SAPS területet pl. azzal, hogy 2007-ben, 2008-ban új legelőterületeket jelentettek be – a SAPS-ban szerzett támogatási jogosultságuk egységértékének egy részét elvileg akár jelentős mértékben is elveszíthetik az új szabályok egyik lehetséges hatásaként.

Az új szabályoknak ez a lehetséges hatása három törvényi rendelkezésre vezethető vissza. Ebből a három szabályból az egyiket [15. § (3) bekezdés indítvánnyal támadott *a)* pontja] kifogásolta a köztársasági elnök. A törvény 15. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja az egységérték meghatározásához két pénzügyi keretről szól. A két pénzügyi keret egymáshoz viszonyított arányát a törvény 1. § (5) bekezdése alapján a miniszter határozza meg, ami önmagában nem kifogásolható, feltéve, hogy a törvény legalább általános szempontokat tartalmaz ehhez.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a felhatalmazás kereteinek túllépése alkotmányellenességet eredményez [19/1993. (III. 27.) AB határozat, ABH 1993, 431, 433.; 551/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 840, 841–842.; legutóbb: 467/B/2005. AB határozat, ABK 2007. január, 69, 71.]. A formai alkotmányellenesség egyúttal a jogállam követelményeinek megsértését is megvalósítja [27/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 127–128.; 70/2002. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2002, 409, 414.]. A felhatalmazás kereteinek túllépése sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, továbbá ellentétes a jogforrási hierarchiát tartalmazó 37. § (3) bekezdésével [45/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABH 2007, 946, 951.]. Ehhez hasonlóan az is ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, ha valamely felhatalmazás korlátlan.

A 15. § (2) bekezdés *b)* pontja, az egyik pénzügyi keret, a 2006-os támogatási évhez kötődik. A törvény 15. § (2) bekezdés *b)* pontját a 15. § (3) bekezdés indítvánnyal támadott *a)* pontja tölti meg tartalommal. Vagyis az egyik – a miniszter által kialakított – pénzügyi keret felosztása kizárólag a 2006-os bázisévben kapott támogatási összegtől függ, és ez a szabály valamennyi termelőre, egységesen vonatkozik. A törvény sem a 15. § (2) bekezdésben, sem a 15. § (3) bekezdés *a)* pontjában, sem az 1. § (5) bekezdésében nem tartalmaz olyan szabályt, amely védené a SAPS-támogatást 2006-ot követően szerzett termelők SPS rendeleten alapuló jogos elvárásait a támogatási jogosultságok első alkalommal történő kiosztásakor. Az első kiosztáskor a törvény alapján kizárólag a részben az üzemi szinten meghatározott történeti bázis adatokat, részben pedig a regionális jelleggel, minden mezőgazdasági üzem számára azonosan meghatározott támogatási mértékeket kell alkalmazni, más szempontot – pl. a kettő aránya meghatározásának szempontjait – nem. Ez a hiányosság sérti a SAPS-rendszerben földterületet szerzett termelők támogatási jogosultsággal összefüggő jogos várakozását.

Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről és működtetéséről szóló, az Országgyűlés 2008. október 20-i ülésnapján elfogadott törvény 15. § (3) bekezdés *a)* pontja alkotmányellenes.

Az alkotmányellenesség többféleképpen is kiküszöbölhető. A törvényhozó – a SAPS támogatást szerzett termelők jogos elvárásai mérlegelésével – meghatározhatja azokat a kereteket, amelyek között az agrárpolitikáért felelős miniszter döntést hoz, de alkalmazható az SPS törvényben foglaltaktól eltérő történelmi bázis is, példának okáért az, hogy a pénzügyi keret felosztása nem a 2006-os támogatási évhez kötődik.

Az alkotmányellenesség megállapítására tekintettel az Alkotmánybíróság elrendelte a határozat Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András alkotmánybíró
különvéleménye

A határozat rendelkező részével és indokolásával nem értek egyet.

Álláspontom szerint az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről és működtetéséről az Országgyűlés 2008. október 20-i ülésnapján elfogadott törvény 15. § (3) bekezdés *a)* pontjának alkotmányellenessége a határozatban foglalt indokok alapján nem állapítható meg.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Alkotmánybíróság határozatában jelentős részében nem osztotta az SPS törvény vitatott rendelkezése alkotmányellenességének indokolására az indítványban kifejtett érvelést. A határozat rámutat arra, hogy nem önmagában a történelmi bázis alkalmazása sérti a jogbiztonságot és nem is az, hogy ez a bázis év a múltra tekint. A jogi környezet változatlanságához fűződő gazdasági érdek sem kap önmagában feltétlen alkotmánybírósági védelmet. A vagyoni értékű jog önállósítása nem sérti a termőföldtulajdonosok jogait és a nemzeti kiegészítés vonatkozásában a termelők jogos várakozásai sem sérülnek. A határozat az SPS törvény 15. § (3) bekezdésének *a)* pontját a szabályozás hiányossága miatt ítélte ellentétesnek az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében garantált jogállamiság elvével. Ugyanis garanciális törvényi szabályok hiányában azok a termelők, akik a 2006. naptári évben nem részesültek releváns támogatásban a nemzeti költségvetésből, akik a történelmi bázis jogosultság kialakítása után szereztek vagy növeltek SAPS területet – „ (…) a SAPS-ban szerzett támogatási jogosultságuk egységértékének egy részét elvileg akár jelentős mértékben is elveszíthetik az új szabályozás egyik lehetséges hatásaként”. Amely lehetséges hatás annak következménye, hogy a törvény úgy ad felhatalmazást 1. § (5) bekezdésében a miniszternek a 15. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában a támogatási jogosultságok egységértékének meghatározásához előírt két pénzügyi keret közötti arányok szabályozására, hogy nem állapít meg olyan garanciális szabályokat, amelyek a SAPS területet szerzett termelőknek az SPS rendeleten alapuló jogos elvárásait a támogatási jogosultságok első kiosztásakor védelemben részesítené.

A jogállamiság sérelmét a határozat abban látja, hogy a miniszternek adott felhatalmazás korlátlansága miatt létrejöhet olyan jogi helyzet, amelyben a SAPS támogatásra jogot szerzett termelők „a 2006-os bázissal rendelkező termelők támogatására eső komponens egyoldalú és esetleg nagyarányú kedvezményezése miatt, amit a törvény jelenleg elvben nem zár ki – akár lényeges sérelmet is szenvedhetnek”. Ennek következtében sérelmet szenved a termelőknek az SPS rendeletből származó azon jogos elvárása, mely szerint joggal bízhattak abban, hogy „(…) az átmenet szabályai valamennyiük támogatását viszonylag azonosan érintik, s a termelők egyes csoportjai a támogatási összegek felosztásakor – önmagában az áttérésből eredően – nem kerülhetnek lényegesen rosszabb helyzetbe másokhoz képest az SPS rendeleten alapuló várakozásaik teljesülését illetően”. A miniszternek adott korlátlan felhatalmazás törvényi garanciák hiányában a jogbiztonság elemét képező bizalomvédelem követelményének sérelméhez vezet.

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során több határozatában is rámutatott arra, hogy a jogbiztonság követelménye magában foglalja a bizalomvédelem elvét is, amely korlátot szab a jogalkotó beavatkozásának a fennálló, tartós jogviszonyokba. Azonban arra nézve, hogy hol húzódik a határ a jogalkotó szabadsága és a címzetteknek a jogi szabályozás állandóságához, kiszámíthatóságához fűződő érdeke között, az Alkotmánybíróság – amint arra a határozat is rámutat – nem dolgozott ki általánosan irányadó tesztet, módszertant, esetről, esetre mérlegelte, hogy a jogi szabályozás változása következtében a jogalanyokat ért hátrány indokolja-e a jogbiztonság sérelme alapján az alkotmányellenesség megállapítását. A jogalanyok jogi helyzetét terhesebbé tevő jogszabályi változások alkotmányellenességét a jogbiztonság követelményének sérelmére hivatkozással az Alkotmánybíróság általában más, a jogbiztonságból levezetett, egzaktabb mércével bíró követelmény (szerzett jogok védelme, visszaható hatályú jogalkotás tilalma) sérelme miatt állapította meg. A bizalomvédelem elvének sérelmére csak kivételesen alapított alkotmányellenességet. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a bizalomvédelem elvére leggyakrabban – a szociális ellátó rendszerek stabilitásához fűződő alkotmányos érdekek védelmében – a társadalombiztosítási és a szociális ellátó rendszert érintő ügyekben hivatkozott alkotmányellenesség megállapítása során. A hivatkozás alapja minden esetben – amint arra a határozat is utal – a 43/1995. (VI. 30.) AB határozat volt. A bizalomvédelem elvét hívta fel az Alkotmánybíróság, amikor a jogi szabályozás megváltoztatása a jogvédelmi szint csökkenéséhez vezetett, a jogalanyok jogi pozíciója a bizalomvédelem szempontjából egy gyengébb kategóriába került. A 43/1995. (VI. 30.) AB határozat alapjogi korlátozással felérőnek ítélte azt, ha jogalkotó valamely szolgáltatást „lecsúsztat” a biztosításból, segélyezésbe. E határozatában a társadalombiztosítási szolgáltatások megváltoztatásával összefüggésben, a bizalomvédelemre, mint a tulajdon alapjogi védelmének részére hivatkozott. A rövid, határozott idejű szolgáltatások megváltoztatása kapcsán a rövid, belátható bizalmi időre tekintettel döntött úgy az Alkotmánybíróság, hogy a bizalomvédelem megköveteli megfelelő felkészülési idő biztosítását. (ABH 1995, 188, 192–193.)

Ezekben az ügyekben az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/E. §-ában, 66. § (2) bekezdésében, 67. § (1) bekezdésében szabályozott állami kötelezettségvállalással összefüggésben levezetett, a szociális ellátórendszer stabilitásához fűződő alkotmányos érdekek védelméhez kapcsolta a bizalomvédelem követelményét.

Ilyen alkotmányos érdekek nélkül, pusztán a bizalomvédelem követelményének sérelmére hivatkozással az Alkotmánybíróság csak a 16/1996. (V. 3.) AB határozatában állapított meg alkotmányellenességet a rövid, határozott időtartamú adókedvezmények megvonásával kapcsolatosan.

Eddigi gyakorlata alapján megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság a bizalomvédelem elvének felhívásával csak akkor állapított meg alkotmányellenességet, ha a jogszabályváltozás által érintettek vesztesége nyilvánvalóan bizonyítható volt.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az is megállapítható, hogy a gazdasági szabályozó eszközök változtatása esetén a jogszabályban tett igérvényeket nem tekintette olyan állami kötelezettségvállalásnak, a bizalomvédelem követelményének sérelme alapján az alkotmányellenesség

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

megállapításának alapjául szolgálhatna. Így a 297/E/2004. AB határozatában elutasította azt az indítványt, amely az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 2007. évi CXIV. törvényben szabályozott igérvény alapján a bizalomvédelem követelményére hivatkozással kérte mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását a 2004. évi költségvetési törvénnyel szemben. (ABH 2004, 1824.) Az 1146/D/2001. AB határozat elutasította azt az indítványt, amely földgáz árának megállapításáról szóló miniszteri rendeletet támadta a bizalomvédelem követelményének sérelme miatt, arra hivatkozással, hogy a miniszter az árak megállapítása során figyelmen kívül hagyta az áralkalmazás feltételeiről szóló miniszteri rendeletben foglaltakat. (ABK 2009. január, 33.)

A határozat az SPS rendeletből levezetett, de abban ki nem mondott, jogos várakozásra (igérvényre) alapítja a bizalomvédelem alkotmányos követelményét, és a jelentős veszteség elvi lehetőségére tekintettel állapítja meg annak sérelmét. Ez a bizalomvédelem alkotmányos követelményének olyan kiterjesztő értelmezése, amely lehetőséget ad arra, hogy az Alkotmánybíróság túlterjeszkedjen alkotmányvédelmi funkcióján, és gazdaságpolitikai viszonyokba avatkozzon be. Álláspontom szerint a jogbiztonság követelményéből a bizalomvédelem ilyen kiterjesztő értelmezése nem vezethető le.

Nem következik a jogbiztonság követelményéből miniszternek adott felhatalmazás alkotmányellenessége sem. A mezőgazdasági támogatások rendszerének szabályozása az Alkotmány rendelkezései alapján nem tekinthető kizárólagos törvényhozási tárgynak. A törvényhozó szabad döntésének tárgya, hogy mely szabályokat állapít meg törvényben és mely szabályok megállapítására ad felhatalmazást a Kormánynak, illetőleg a miniszternek. A miniszternek a törvény 1. § (5) bekezdésében adott felhatalmazás nem tekinthető korlátlannak, a miniszter döntési lehetőségét jelentősen behatárolják az Európai Uniónak a közös agrárpolitikáról rendelkező jogi aktusai (így pl.: a törvény alapjául szolgáló SPS rendeletnek és a helyébe lépő 73/2009/EK rendeletnek a nemzeti felső határra, a nemzeti tartalék kialakítására és felhasználására vonatkozó szabályai).

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom.

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

Álláspontom szerint a Törvény 15. § (3) bekezdésének *a)* pontja nem alkotmányellenes. Az ügy uniós jogi, továbbá alkotmányjogi megítélését illetően is a többségi határozattól eltérő nézetet vallok.

I.

Az ügy uniós jogi aspektusa

1. Elöljáróban megjegyzem, hogy a jelen határozatban az Alkotmánybíróság az uniós jogot is értelmezve jutott arra az álláspontra, hogy a Törvény 15. § (3) bekezdésének *a)* pontja alkotmányellenes. A többségi határozat szerint a történelmi bázisidőszak múltbeli időszakként való felfogása kényszerítően következik a Rendeletből. A többségi határozat szóhasználata mindenesetre egyértelműen erre utal: „[i]gaz, hogy a bázis a közösségi jog alapján a múltra kell vonatkozzon (…)[a] bázis időszak mindig múltra tekint vissza”: tagállami mérlegelési lehetőség olyan kérdésekben van, mint a minimális üzemméret; nemzeti tartalék mértéke és igénylésének szabályai; egy konkrét múltbeli időszak bázis időszakként való meghatározása stb. Ezért az Alkotmánybíróság – közvetetten – kinyilvánította, hogy van hatásköre az egyértelmű normatartalmat hordozó másodlagos uniós jog felülvizsgálatára. E kiterjesztő hatáskör-értelmezés eredője nem lehet más, mint az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdésének első fordulata, amely szerint „az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát”.

Az eddigi gyakorlat alapján az állapítható meg, hogy az Alkotmánybíróság normafelülvizsgálati hatásköre – utólagos normakontroll keretében – teljes körűen kiterjed minden magyar jog részét képező jogszabályra, minden olyan normára, amelyet a Magyar Köztársaság területén érvényes, amelyeket alkalmazni kell [Először: 4/1997. (I. 22.) AB határozatban, ABH 1997, 41, 49.; megerősítő döntés: 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 514.]. Mostani döntésével az Alkotmánybíróság nem csak azt tette egyértelművé, hogy a másodlagos uniós jogi instrumentumok, mint a Magyar Köztársaság területén kötelezően alkalmazandó normák magyar jognak – az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdésének első fordulata szerinti jogszabálynak – minősülnek, hanem azt is, hogy ezek közvetett, az uniós jogból eredő jogalkotási kötelezettséget átültető magyar törvényen keresztüli alkotmányossági felülvizsgálata előzetes normakontroll eljárásban is lehetséges (anélkül, hogy a felülvizsgálat eredménye a közösségi jogi kötelezettség érvényességét érintené) akkor is, ha az uniós jog egyértelmű rendelkezést tartalmaz.

Hangsúlyozom, hogy az Alkotmánybíróság – az eddigi szerepfelfogása alapján – csak olyan uniós jogi kötelezettséget implementáló magyar jogszabályi rendelkezés tekintetében végezte el az alkotmányossági felülvizsgálatot, és

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

állapított meg arra nézve alkotmányellenességet (vonta le ennek következményét), amelynek a tartalmát az uniós jog egyértelműen nem határozta meg [17/2004. (V. 25.) AB határozat, 2004, 291, 297; 744/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1281, 1283.]. Ezzel szemben a most vizsgált ügyben – előzetes normakontroll eljárásban – a Rendelet történelmi bázisidőszakra vonatkozó rendelkezésének alkotmányossági felülvizsgálata közvetetten ugyan, de eredményében az alapjogi státusszal nem rendelkező doktrína – a bizalomvédelem – alapján történt meg, és ennek következményét is levonta az Alkotmánybíróság, hiszen alkotmányellenessé nyilvánította a támadott törvényi rendelkezést.

2. Az ügy eldöntéséhez tehát abban (az elsősorban uniós) jogi kérdésben is állást foglalt az Alkotmánybíróság, hogy a történelmi bázisidőszak milyen időszakra vonatkozhat: a többségi határozat szerint ez csak múltbeli időszak lehetett. Tette ezt anélkül, hogy előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett volna az Európai Bíróságnál. Erre – az uniós jog végső értelmezési hatalmával rendelkező Európai Bíróság hatásköreinek tiszteletben tartásával – csak úgy nyílhatott lehetősége, hogy implicit módon elfogadta a „tagállami bíróság” státuszát, továbbá az ügyben – ugyancsak implicit módon – az Európai Bíróság által a CILFIT-ügyben (Case C-283/81.) kifejtett *acte clair* doktrínát alkalmazta. Ennek értelmében a nemzeti bíróságnak nem kell előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie, amennyiben a közösségi jog helyes alkalmazása annyira egyértelmű, hogy az nem hagy ésszerű kétséget a kérdés megválaszolása tekintetében. Ennek eldöntése előtt meg kell győződnie arról, hogy az a többi tagállam nemzeti bírósága és az Európai Bíróság számára is hasonlóképpen egyértelmű. Ez utóbbi feltételeket – álláspontom szerint – nem jelentőségüknek megfelelően vette figyelembe a többségi határozat a döntés meghozatalakor. A kifejtettekre tekintettel kívánatos lett volna, hogy a többségi határozat kifejezetten is foglalkozzon az elbírált ügy uniós jogi aspektusaival.

II.

Bizalomvédelem vagy visszaható hatályú szabályozás?

1. Amennyiben el is fogadom azt a nézetet, hogy az *acte clair* doktrína alkalmazásával, az Európai Bíróságnál kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás nélkül is megválaszolható az ügy uniós jogi aspektusa, akkor sem tudom osztani azt az indítványban, valamint a többségi határozatban kifejtett nézetet, hogy az alapjogi védelmet nem élvező bizalomvédelem doktrínája alapján a támadott törvényi rendelkezés alkotmányellenes lenne. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a bizalomvédelem doktrínáját kizárólag az azonnali vagy rövid felkészülési idővel, jövőben korlátozandó vagy megvonandó jogosultságokra alkalmazta. Ezzel szemben a Rendelet alapján megalkotott és – a többségi határozat alapján – egyértelmű uniós jogi tartalmat megfogalmazó, tehát a Rendeletből kényszerítően következő törvényi rendelkezés visszaható hatályú szabályozást valósít meg, éspedig anélkül teszi ezt, hogy az – nézetem szerint – alkotmánysértő lenne. Úgy vélem, a támadott szabályozás ezt az alkotmányossági problémát vetette fel, ám az indítvány kizárólag a bizalomvédelem kérdésével foglalkozott.

2. Iménti álláspontom kissé részletesebb indokolása előtt hangsúlyozom, hogy a 2006-os esztendő történelmi bázis évként történő kiválasztását – egyetértve a miniszter írásbeli válaszával és szóbeli érveivel – megalapozottnak tartom. Mindezt különösen a következő megfontolások támasztják alá: a) A 2006-os esztendő egyrészt a legtöbb támogatást meghatározó gazdasági év volt, másrészt akkor még nem kellett elválasztani a termeléstől a támogatásokat; b) a 2006-os évre nézve a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál a tényleges, azaz mindenki számára pontosan visszakereshető termelési kvóták, adatok, állományszámok teljes körűen rendelkezésre álltak. Mindez a 2007-es esztendőben (a rendszer logikájából következően) már nem volt meg hiánytalanul, tekintettel arra, hogy a pénz nagyobb részét akkor már nem kellett a termeléshez kötni, hanem azt az úgynevezett „történelmi bázis” alapján lehetett kiosztani. Ezek a megfontolások egyúttal olyan, az Alkotmány 9. § (1) bekezdésébe foglalt piacgazdasági klauzulával összefüggő komponensek is, amelyek az alkotmányossági vizsgálat során meghatározó jelentőségre tesznek szert.

Egyidejűleg pedig nyomatékosan hangsúlyozom, hogy mindezek megítélése tekintetében a bizalomvédelemnek nincs semmilyen, a konkrét bázisév kiválasztására közvetlenül kiható szerepe. Maga a többségi határozat is hangsúlyozza: „[a] Rendelet után, amely 2003. szeptember 29-én kelt, és a hivatalos lap 2003. október 21-i számban jelent meg, azzal lehetett reálisan számolni, hogy (történelmi bázissal, bármi is legyen a bázis, regionális felosztással, vagy a kettő vegyítésével) az SPS modellt vezetik be Magyarországon 2010 végéig. Vagyis a piaci szereplők – földtulajdonosok, bérlők, termelők – legalább 2003. október 31-től értesülhettek az SPS rendszerről, várható bevezetéséről, ennek lehetséges hatásairól az általuk végzett tevékenységekre”.

3. A bizalomvédelem sérelmét a többségi határozat gyakorlatilag feltételezésekre alapítja. Jól illusztrálják ezt az többségi határozat által használt megfogalmazások: a törvényi szabályozás „elvileg azt is eredményezheti, hogy a miniszter bármilyen arányt meghatározhat”; „az arány meghatározására az SPS törvényben adott korlátlan döntési jogkör az SPS törvény megengedő szabályai [1. § (5) bekezdése, 15. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja, 15. § (3) bekezdés *a)* pontja] következtében ahhoz vezethet, hogy a SAPS támogatásba való részesüléshez jogot szerzett termelőknek az SPS rendeleten alapuló várakozásai – a 2006-os bázissal érintett termelők támogatására eső komponens egy-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

oldalú és esetleg nagy arányú kedvezményezése miatt, amit a törvény jelenleg nem zár ki – akár lényeges sérelmet is szenvedhetnek". Álláspontom szerint az alapjogi védelmet nem élvező bizalomvédelem feltételezésekre nem alapítható. Nézetem szerint fokozza a gondokat az is, hogy az így „megalapozott" bizalomvédelmet a többségi határozat még egy megválasztott gazdaságpolitikai döntésre is rávetíti: „az arány meghatározása alapvetően gazdaságpolitikai, mezőgazdasági, vidékfejlesztési kérdés (…)". Bár azt is hangsúlyozza a határozat, hogy az SAPS támogatásban részesülők esetében nem vet fel bizalomvédelmi kérdéseket az, ha a támogatásuk gazdaságpolitikai megfontolások következtében csökken, „ az SPS törvény szerinti jogosultság első kiosztásánál azonban az ő SPS rendeleten alapuló elvárásaikat is más termelők várakozásaihoz hasonlóan kell figyelembe vennie mind a törvényhozónak, mind a miniszternek". Úgy vélem, ezzel az Alkotmánybíróság némiképpen szakított azzal a mindeddig konzekvensen követett gyakorlatával, amely szerint gazdaságpolitikailag semleges [33/1993. (V. 28.) AB határozat, ABH 1993, 247, 249.], hiszen a jelen ügyben gyakorlatilag az állam gazdaságpolitikájának egyfajta határát (korlátját) állapította meg.

4. Meggyőződésem szerint a 2006-os esztendőben meghatározott bázis év fogalmilag csak a tiltott, *in malam partem* visszaható hatályú szabályozás kérdését vethetné fel. Emlékeztetek ugyanakkor arra, hogy a visszaható hatályú szabályozás vizsgálatakor a bizalomvédelem elve fogalmilag nem lehet mérce, hiszen ez a doktrína az azonnali hatályú vagy jövőbeni jogmegvonásokra vonatkoztatható.

A visszaható hatályról vallott álláspontomat részletesen kifejtettem a 349/B/2001. AB határozathoz fűzött különvéleményemben (ABH 2001, 1241, 1259–1267.). Az ott leírtakat megerősítve ezúttal csupán azt emelem ki, hogy a visszaható hatályú szabályozásból nem minden esetben következik az alkotmányellenesség megállapítása. Az általam ott kataszterbe foglalt esetkörök közül a jelen esetre vonatkozóan a 11/1992. (III. 5.) AB határozatban rögzített tételt emelem ki, amelynek értelmében: „a korábbi szabályok szerint lezárt jogviszonyokba – kivételesen – csak akkor lehet alkotmányosan beavatkozni, ha azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz az elérni kívánt célhoz képest aránytalan sérelmet". (ABH 1992, 77, 82.)

A konkrét ügyben az Alkotmánybíróságnak az *in malam partem* visszaható hatályú szabályozás esetleges fennállását lehetett volna – megfelelő indítványi kérelem alapján – vizsgálnia. Az e keretben felmerülő „kimentési okok" tüzetesebb vizsgálatával viszont az Alkotmánybíróság mindezideig adós maradt. Így nem bocsátkozott annak vizsgálatába se, hogy a jogalanyok egyik csoportjának biztosított visszamenőleges jogkiterjesztés hogyan hat más (pl. az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésekor: a homogén) csoportokra. Azt sem vizsgálta részletesen, mi nem minősül „összességében nem terhesebb" kötelezettség megállapításnak.

Úgy ítélem meg, hogy ezt a vizsgálatot – megfelelő indítványi kérelem alapján – a jelen esetben is el lehetett volna végeznie az Alkotmánybíróságnak. [Ezt igényeltem volna az új Ptk.-t hatályba léptető törvény alkotmányellenességét vizsgáló 51/2010.(IV. 28.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásomban is. (ABK 2010 április, 401, 411–413.).]

A most vizsgált ügyben is kétségtelenül vannak vesztesei a 2006-os bázis év kijelölésének. Esetükben az képezhette volna konkrét vizsgálat tárgyát, van-e olyan alkotmányos elv, amely a jogbiztonsággal konkurálhat. Ez a vizsgálat azzal zárulhatott volna, hogy a piacgazdaság klauzula (és ezen belül a magyar mezőgazdasági érdekek érvényesítése) lehet olyan alkotmányos elv, amelynek a kifejezésre juttatása más módon nem lett volna érvényesíthető. A megengedett visszahatás még azzal is alátámasztható lett volna, hogy a hátrányt sz lehetőség szerinti kompenzálásáról bizonyíthatóan gondoskodott az állam, így a visszaható hatályú szabályozás aránytalan sérelmet sem okozott volna.

Tekintettel arra, hogy az indítvány nem hivatkozott az *in malam partem* visszaható hatályú szabályozás fennálltára, az indítványt érdemi alkotmányjogi összefüggés hiánya okán el lehetett volna utasítani.

Mindezekre tekintettel a törvény 15. § (3) bekezdésének *a)* pontjába foglalt rendelkezést nem tartom alkotmányellenesnek.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

A különvélemény I. pontjához és a II. pont 1., 2. és 3. alpontjaihoz csatlakozom.

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1271/A/2008.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

143/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában – *dr. Lévay Miklós, dr. Paczolay Péter* és *dr. Trócsányi*

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

László alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Bragyova András* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés kihirdetéséről szóló 2007. évi CLXVIII. törvény egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződést kihirdető 2007. évi CLXVIII. törvény (a továbbiakban: LSztv.) alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát és megsemmisítését kezdeményezte. Álláspontja szerint az LSztv.-vel kihirdetett Lisszaboni Szerződés egyes rendelkezései olyan mértékben korlátozzák Magyarország szuverenitását, hogy azok kötelező hatályának elismerésével a Magyar Köztársaság „a továbbiakban már nem tekinthető független jogállamnak”.

2. Az indítványozó szerint az Európai Unió önálló jogi személlyé válása, a tagállamok Unióból történő kilépésének, a Lisszaboni Szerződéssel módosított, „az Európai Unióról szóló szerződés 49/A. cikk (1)–(2) bekezdésében foglalt szabályozása” is sérti a Magyar Köztársaság szuverenitását.

3. Az indítványozó „elnagyoltnak” és „pontatlannak” tartja a Lisszaboni Szerződés számos rendelkezését, különösen az Európai Unió kizárólagos hatásköreit, illetve a tagállamokkal megosztott hatásköröket illetően, amelyek értelmezése állítása szerint nem behatárolható. Az indítványozó szerint az új hatáskört és anyagi jogi szabályokat magába foglaló Lisszaboni Szerződés kötelező hatályának elismerésével az Országgyűlés az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdését átértelmezte, mivel az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz az azt megelőző népszavazás az akkor érvényes feltételek ismeretében és keretei között adott felhatalmazást. Emiatt az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésébe való ütközésre is hivatkozással állította az indítványozó az LSztv. alkotmányellenességét.

II.

Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(2) A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja.”

„2/A. § (1) A Magyar Köztársaság az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az Európai Uniót, illetőleg az Európai Közösségeket (a továbbiakban: Európai Unió) alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – egyes, Alkotmányból eredő hatásköreit a többi tagállammal közösen gyakorolhatja; e hatáskörgyakorlás megvalósulhat önállóan, az Európai Unió intézményei útján is.”

„6. § (4) A Magyar Köztársaság az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az indítványozó lényegében ugyanazokat a kérdéseket tette fel, amelyeket számos európai országban a Lisszaboni Szerződés ratifikálása előtt, az abban foglalt reformok horderejére tekintettel a tagállami parlamentek, azok képviselői, illetve az eljárásra jogosult egyéb köztisztségek viselői az ottani alkotmánybíróságoknak tettek fel, ott a Lisszaboni Szerződés előzetes alkotmányossági ellenőrzését indítványozva. Ezen alkotmánybíróságok (így pl. a német szövetségi, a cseh, a francia, a belga alkotmánybíróság) államaik alkotmányai egyes cikkei megfogalmazásának függvényében, vagy arra a következtetésre jutottak, hogy a Lisszaboni Szerződés összeegyeztethető államuk alkotmányával (amelyen az elmúlt években a reformra tekintettel bizonyos módosításokat hajtottak végre) vagy arra, hogy alkotmányreform nélkül a ratifikálás nem végezhető el. Utóbbi esetekben a szükséges alkotmánymódosítás végrehajtása nyomán – valamint két ország esetében a Lisszaboni Szerződés ratifikálására népszavazási felhatalmazást is kérve – hárult el az akadály a ratifikálás elől, és a Lisszaboni Szerződés 2009. december 1-jén hatályba lépett.

Az e tárgyban született több alkotmánybírósági döntés (német AB: 2 BvE 2/08, kelt: 2009. 06. 30., cseh AB: Pl. ÚS 19/08, kelt 2008. 11. 28., illetve Pl. ÚS 29/09, kelt 2009. 11. 03.) is hivatkozott az állam „alkotmányos identitása” megóvásának fontosságára az Európai Unióban, annak a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése utáni formájában is. Az Alkotmánybíróság tanulmányozta ezeket a döntéseket. Tanulmányozta az ezek kiváltotta politikai, jogtu-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

dományi és egyéb reflexiókat és reakciókat, így többek között az Európai Unió Bíróságának véleményét is.

Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Lisszaboni Szerződés utólagos alkotmányossági vizsgálatát a lengyel Alkotmánybíróságnál is kezdeményezték (K 32/09., K 37/09. sz. ügy), de ott döntés még nem született.

2. Magyarországon az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) szerint arra jogosultak közül senki sem kezdeményezte a Lisszaboni Szerződés előzetes alkotmányossági szempontú ellenőrzését, így az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 1. § *a)* pontja, illetve 36. §-a szerinti eljárására nem került sor.

Magyarországon az Országgyűlés, alkotmányozói jogkörben eljárva, az európajoggal összefüggésben, részben a Lisszaboni Szerződésre, részben az ún. EUIN-szerződésre tekintettel egyetlen módosítást hajtott végre az elmúlt években, éspedig a 2007. évi CLXVII. törvénnyel, ami az Alkotmány 57. § (4) bekezdésének módosítását eredményezte. Az indítványozó által alkotmányellenesnek tekintett LSztv. esetében a törvényhozó nem az utóbbi időben a hazai jogszabályok tekintetében kialakított technikát követte, amikor ti. a módosító törvény által hozott módosításoknak a módosított törvénybe való beépülésével a módosító törvény automatikusan hatályát is veszti.

Az LSztv. esetében a törvényhozó a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvényben foglaltaknak megfelelően ugyanis nem az eredetileg a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz – több más állammal együtt – történő csatlakozásáról szóló szerződést kihirdető 2004. évi XXX. törvényt (a továbbiakban: EUcsatltv.) módosította (amelynek 3. §-a hirdette ki az Európai Unióról szóló szerződést és az Európai Közösséget létrehozó szerződést, amelyek szövegét az EUcsatltv. II. sz. melléklete tartalmazta), hanem az LSztv. 2. §-ában hirdette ki a Lisszaboni Szerződést (amelynek szövegét az LSztv. 1. sz. melléklete tartalmazta), 4. §-ában hirdette ki az Európai Unió Alapjogi Chartájának szövegét és annak kommentárját (ezek szövegét a LSztv. 2. sz. melléklete tartalmazta) és 6. §-ában hirdette ki a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz – több más állammal együtt – történő csatlakozásáról szóló szerződés 2007. január 22-én, Rómában aláírt, ún. 3. helyesbítő jegyzőkönyvét (amelynek szövegét az LSztv. 3. sz. melléklete tartalmazta). A Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés elnevezését megtartotta, azonban az Európai Közösséget létrehozó szerződés elnevezését az Európai Unió működéséről szóló szerződésre változtatta. A Lisszaboni Szerződés legfontosabb – de nem kizárólagos – feladata és joghatása e két szerződés formális módosítása és új, hatályos szövegük megállapítása volt.

A Lisszaboni Szerződésben foglalt módosításokat így nem a törvényhozó építette be az Lsztv. révén az EUcsatltv. mellékleteibe foglalt, az Európai Unióról szóló szerződésbe és az Európai Közösséget létrehozó szerződésbe, illetve azok magyar nyelvű változatába, hanem a magyar nyelvű normaszöveg – az Európai Uniós csatlakozásunk következményeként – azonos azzal az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2008. május 9-i C 115. számában kihirdetett magyar nyelvű normaszöveggel, ami az Európai Unióról szóló szerződésnek és az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek, valamint jegyzőkönyveiknek és mellékleteiknek a 2007. december 13-án Lisszabonban aláírt Lisszaboni Szerződés által bevezetett módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változatát tartalmazza (a helyesbített hiteles szövegének hatályos változatát ld.: Európai Unió Hivatalos Lapja 2010. március 30-i C 83. számában).

E megoldás következménye az, hogy így formális szempontból az LSztv., amelynek alkotmányosságát az indítványozó kétségbe vonja, hatályban levő törvénynek minősül, amelynek – tekintettel arra, hogy a mellékletek az LSztv. integráns részét képezik – a strukturális és intézményi szabályok mellett, normatív tartalmi elemei is vannak.

Fentiekre tekintettel az alkotmányossági vizsgálat szempontjából, a nemzeti jogrendszerben is érdemi tartalmat hordozó jogszabálynak kell tekinteni az LSztv.-t.

3. A jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata során az Abtv. 37. §-a szerint a támadott jogszabály teljes vagy részbeni megsemmisítését javasolni kell. Az indítványozó az LSztv. egészének a megsemmisítését indítványozza.

Eljárása során az Alkotmánybíróság az indítvány alapján először azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó jogosult-e kezdeményezni az általa megtámadott jogszabály alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Az Alkotmánybíróság eljárását szabályozó Abtv. nem tartalmaz tételes rendelkezést arról, hogy az Európai Unió joga tekintetében az Alkotmánybíróságnak van-e hatásköre, és ha egyáltalán igen, úgy az milyen természetű, milyen terjedelmű, illetve eljárási rendű, milyen indítványozói körű.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság az Európai Unió jogát illetően az elmúlt években több elvi élű megállapítást tett. Az 1053/E/2005. AB határozatában arra mutatott rá, hogy „szerződési eredetük dacára, az Európai Unió alapító és módosító szerződéseit nem nemzetközi szerződésként kívánja kezelni” (ABH 2006, 1824, 1828.). Ezt követően egy másik határozatában pedig azt hangsúlyozta, hogy az „Alkotmánybíróság az 1053/E/2005. AB határozatában megállapította, hogy az Európai Közösségek alapító és módosító szerződései az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából nem nemzetközi szerződések (ABK 2006. június, 498, 500.), e szerződések, mint elsődleges jogforrások és az Irányelv, mint másodlagos jogforrás közösségi jogként a belső jog részei, mivel a Magyar Köztársaság 2004. május 1-jétől az Európai Unió tagja. Az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából a közösségi jog nem minősül az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében meghatáro-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zott nemzetközi jognak" [72/2006. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2006, 819, 861.].

Az Alkotmánybíróság ezeket az elvi élű megjegyzéseit azokra a szerződésekre vonatkoztatta, amelyek a közösségi jogrendszerben e határozatai meghozatalakor már hatályosak voltak.

A Lisszaboni Szerződés ratifikációját egy arra felhatalmazó népszavazás végeredményétől függővé tenni kívánó, állampolgári népszavazási kezdeményezést elutasító, de még a ratifikáció előtt meghozott OVB döntéssel szemben benyújtott kifogás tárgyában hozott határozatában az Alkotmánybíróságnak pedig abban a stádiumban kellett foglalkoznia a Lisszaboni Szerződéssel, amikor az még nem volt hatályos, ugyanakkor időközben a ratifikáció magyar részről már megtörtént. Erre a tényre tekintettel az Alkotmánybíróság a fenti határozatait felidézve úgy fogalmazott, hogy "[a]ddig, amíg a hatálybalépéshez a magában a szerződésben megkövetelt feltételek nem teljesülnek, az Alkotmánybíróság az Európai Közösségek alapító és módosító szerződései, mint elsődleges jogforrások módosítására irányuló, de még nem hatályosult újabb szerződést csak a nemzetközi jogi eredetére figyelemmel tudja értékelni, ezért vonatkoztathatja rá az Alkotmánynak és az Abtv.-nek a nemzetközi szerződéseket érintő szabályait." [61/2008. (IV. 29.) AB határozat, ABH 2008, 546, 550.]

Ezekben az ügyekben az Alkotmánybíróság tehát annak függvényében is kellett, hogy értékelje az Európai Unió jogában az alapító és módosító szerződéseket, hogy azok már hatályosak-e vagy még nem.

Az indítvány az LSztv., azaz az Európai Unió alapító és módosító szerződéseit módosító szerződést kihirdető törvénnyel szemben, az Abtv. 1. § *b)* pontja szerinti eljárásra irányul.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Abtv. 1. § *b)* pontja szerinti utólagos alkotmányossági vizsgálat tárgya lehet az ilyen törvény. Abban az esetben azonban, ha az Alkotmánybíróság az ilyen – tehát az Európai Unió alapító és módosító szerződéseit módosító – szerződést kihirdető törvény alkotmányellenességét állapítaná meg, az Alkotmánybíróság alkotmányellenességet megállapító határozata a Magyar Köztársaság európai uniós tagságából folyó kötelezettségvállalásokra kihatással nem lehet. Az Alkotmánybíróság határozata folytán a jogalkotónak kell megteremtenie azt a helyzetet, hogy az európai uniós kötelezettségeket az Alkotmány sérelme nélkül maradéktalanul teljesíthesse a Magyar Köztársaság.

Fentiek előrebocsátásával az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó az Abtv.-ben a jogszabályok alkotmányossági ellenőrzésére biztosított *actio popularis*-szal élve jogosult volt kezdeményezni az LSztv. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

2. Jóllehet az LSztv.-re hivatkozik, az indítvány részben olyan kérdéseket vet fel, amelyek valójában a mögötte álló Lisszaboni Szerződés egyes rendelkezései tartalmának értelmezéséhez kapcsolódnak.

Az Európai Unió alapító és módosító szerződéseinek, valamint az ezek alapján megalkotott ún. másodlagos, vagy levezetett jognak, a rendeleteknek, az irányelveknek és az egyéb európajogi normáknak a hiteles értelmezése azonban az Európai Unió Bíróságának hatáskörébe tartozik.

Nincs akadálya ugyanakkor annak, hogy az Alkotmánybíróság az Európai Unió alapító és módosító szerződéseinek és így a jelen esetben a Lisszaboni Szerződésnek az előtte fekvő üggyel összefüggő konkrét normáira hivatkozzon, anélkül, hogy azok önálló értelmezését adná, vagy azt igényelné. Így eddigi gyakorlatának is megfelelően az alábbiakban idézi az európajog releváns normáit, és ezt teszi az Európai Unió jelenlegi intézményeiről, a lisszaboni reformról közismertnek tekinthető, önálló értelmezésre nem szoruló alapvető tények vonatkozásában is.

2.1. Az indítványozó következtetéseit mindenekelőtt az Európai Unióról szóló szerződésnek a Lisszaboni Szerződés alapján módosított szövegére alapítja, éspedig annak a „49/A. cikke" 1. és 2. §-ára. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványban (és valóban magában az LSztv.-ben) még a 49/A. cikk gyanánt számozott cikk a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével az Európai Unióról szóló szerződés 50. cikke lett, ám ettől függetlenül eleve tartalmaz az (1)–(2) bekezdéseket követően olyan paragrafusokat, amelyek figyelembe vételével szemmel látható, hogy az Európai Unióról szóló szerződés, az indítványozó álláspontjával ellentétben, éppen, hogy biztosítja a kilépésről hozott – esetleges – döntés érvényesítését, miközben rendezi annak technikai lebonyolítását, valamint a folyamatban levő ügyek kezelésének a módját.

Az Európai Unióról szóló Szerződésnek az indítványban még 49/A.-nak nevezett (mint fentebb az Alkotmánybíróság rámutatott, immár 50. cikkének) a teljes szövege ugyanis a következő:

„50. cikk

(1) Saját alkotmányos követelményeivel összhangban a tagállamok bármelyike úgy határozhat, hogy kilép az Unióból.

(2) A kilépést elhatározó tagállam ezt a szándékát bejelenti az Európai Tanácsnak. Az Európai Tanács által adott iránymutatások alapján az Unió tárgyalásokat folytat és megállapodást köt ezzel az állammal, amelyben az érintett államnak az Unióval való jövőbeli kapcsolataira tekintettel meghatározzák az illető állam kilépésének részletes szabályait. Ezt a megállapodást az Európai Unió működéséről szóló szerződés 218. cikke (3) bekezdésének megfelelően kell megtárgyalni. A megállapodást az Unió nevében a Tanács köti meg minősített többséggel eljárva, az Európai Parlament egyetértését követően.

(3) A kilépésről rendelkező megállapodás hatálybalépésének időpontjától, illetve ennek hiányában a (2) bekezdésben említett bejelentéstől számított két év elteltével a Szerződések az érintett államra többé nem alkalmazhatók, kivéve ha az Európai Tanács az érintett tagállammal egyet-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

értésben ennek a határidőnek a meghosszabbításáról egyhangúlag határoz.

(4) A (2) és (3) bekezdés alkalmazásában az Európai Tanácsnak, illetve a Tanácsnak a kilépő tagállamot képviselő tagja az Európai Tanács, illetve a Tanács rá vonatkozó tanácskozásain és a rá vonatkozó határozatok meghozatalában nem vesz részt. A minősített többséget az Európai Unió működéséről szóló szerződés 238. cikke (3) bekezdése *b)* pontjának megfelelően kell meghatározni.

(5) Amennyiben az az állam, amely kilépett az Unióból, később újra felvételét kéri, kérelmére a 49. cikkben megállapított eljárást kell alkalmazni."

Fentiekre – és különösen a (3) bekezdésre figyelemmel – az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy nem helytálló az indítványozónak az az álláspontja, hogy úgymond a Lisszaboni Szerződés „kötelező hatályának elismerésével a Magyar Köztársaság többé már nem dönthet önállóan az Európai Unióból való kilépésről sem. Csak javaslatot tehet arra, amihez meg kell szereznie a Tanács minősített többségét és az Európa Parlament egyetértését. Ha ezeket nem szerzi meg, akkor saját döntése ellenére az Unió kötelékében kell maradnia." Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, az Európai Unióról szóló szerződés érintett cikke éppen, hogy azt garantálja, hogy a bejelentéstől számított két év után – hacsak maga a kilépési igényt bejelentő állam ettől eltérően nem állapodik meg az Európai Unióval – az alapító és módosító szerződések az érintett államra többé nem alkalmazhatók.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben az elemében elutasítja.

2.2. Mielőtt megválaszolná az indítvány másik elemét, az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt kell, hogy megvizsgálja, hogy mi következik az Alkotmány 2/A. §-ának tartalmi elemeiből, együtt és összefüggésükben.

Az Alkotmány 2/A. §-a tartalmazza mindenekelőtt azt az alkotmányos felhatalmazást – ezt a szakirodalom többnyire a „szuverenitás-átruházás" vagy „hatáskör-transzfer" kifejezésekkel jelöli –, amelynek révén az alkotmányozó világos alkotmányi alapot és keretet teremtett ahhoz, hogy hazánk az Európai Unióban, mint tagállam részt vehessen. Ez mindenekelőtt a 2004-ben bekövetkezett csatlakozás előkészítését szolgálta.

A 2/A. § (1) bekezdésében „a nemzetközi szerződés alapján" fordulat azonban nemcsak az ún. csatlakozási szerződés viszonylatában értelmezendő, hanem belőle okszerűen következik, hogy amennyiben az Európai Unió továbbfejlődése során, az Alkotmányból eredő további hatáskörök „közösen", illetve „az Európai Unió intézményei útján" történő gyakorlása tűnik szükségesnek, akkor e hatáskörök átruházása a „szükséges mértékig" – és újabb nemzetközi szerződés alapján – alkotmányosan lehetséges. Ily módon a törvényhozó hatalom – a tárgyalásokat folytató kormány ellenőrzésével, illetve az ún. ratifikációs eljárás során – mint az állami szuverenitás gyakorlója dönt arról, hogy egy ilyen komplex-intézményi reformot a Magyar Köztársaság nevében el tud-e fogadni. A 2/A. § (2) bekezdése pedig, a kérdés jelentőségére tekintettel, a kétharmados többséggel történő szavazást követeli meg ehhez.

Mód van arra is, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. § *a)* pontja szerint – a Kormány vagy a Köztársasági Elnök kérésére – bekapcsolódjon ebbe a folyamatba, és az adott nemzetközi szerződés alkotmányellenességének előzetes vizsgálatát elvégezze. Ebben az esetben azt, hogy a tervezett reform nem megy-e túl azon, ami az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányból eredő hatásköröknek a többi tagállammal közösen, illetve az Európai Unió intézményei révén történő gyakorlása során az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez „szükséges mérték"-nek tekinthető, az Alkotmánybíróság egyedül, más, hazai vagy európai uniós szervtől függetlenül végzi el. Ezért is az ilyen horderejű reformok esetében kívánatos, hogy a megkötni szándékozott szerződés előzetes normakontrolljára sor kerüljön.

Az Alkotmánybíróság – figyelembe véve általános alkotmányvédelmi szerepét – rámutat, hogy az LSztv. tekintetében felvetett alkotmányossági problémáknak utólagos normakontroll hatáskörben történő elbírálására az előzetes normakontroll kezdeményezésére irányuló indítvány hiányában került sor.

2.3. A jelen esetben az indítványozó a kihirdetett nemzetközi szerződés egyes rendelkezéseinek az Alkotmánynak az állam, illetve a nép szuverenitását kimondó 2. § (1) és (2) bekezdésébe ütközését állítva – ezeket az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdésével összefüggésben értelmezve – kezdeményezte az egész LSztv. megsemmisítését.

2.3.1. Az állami szuverenitást és annak korlátait egy korábbi határozatában az Alkotmánybíróság a következőképpen értelmezte:

»Az Alkotmány 2. §-a a Magyar Köztársaságot a népszuverenitáson alapuló független, demokratikus jogállamnak nyilvánítja.

A szuverenitás az államnak, mint a nemzetközi jog alanyának fogalmi ismérve. A szuverenitás belső oldala az állam önállóságát és azt a képességét fejezi ki, hogy alkotmányát és arra épülő jogrendjét, alkotmányos intézményeit maga alkotja meg és tartja fenn, valamint hogy főhatalmat gyakorol a területén élő személyek felett. A szuverenitás külső oldalát az állam függetlensége, teljes nemzetközi jog- és cselekvőképessége jelenti, vagyis hogy más államokkal való kapcsolatában szabadon, önállóan dönt.

A szuverenitás – bár az állam legfőbb hatalmát és függetlenségét jelenti – nem tekinthető korlátlannak. Az állam függetlenségét a nemzetközi jog korlátozza. Mivel a nemzetközi jog az államoknak jogegyenlőséget biztosít, következésképpen a szuverenitást korlátozó hatása nem valamely államok feletti jogrend által valósul meg, hanem az állam önkorlátozása által. Az állam önkorlátozása fejeződik ki a nemzetközi szerződések létrehozásában, valamint az azokhoz való csatlakozásban. A 36/1999. (XI. 26.) AB határozat is utal arra, hogy „az államok szuverenitásu-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kat nemzetközi szerződéssel, vagy belső elhatározásból – megfelelő szintű jogszabállyal – korlátozhatják". (ABH 1999, 320, 322.) Ez az önkorlátozás azonban nem szünteti meg a szuverenitást. A nemzetközi kapcsolatokban pedig kifejezetten ez, a nemzetközi szerződések megkötésében is megnyilvánuló önkorlátozás jelenti a más államokkal való együttműködés alapvető feltételeit.« [5/2001. (II. 28.) AB határozat, ABH 2001, 86, 89.]

A szuverenitás korlátozhatóságára vonatkozó álláspontját az 1154/B/1995. AB határozatban (ABH 2001, 823, 826, 828.) az Alkotmánybíróság még a következő megállapítással egészítette ki: „Az Alkotmány 19. § (1) bekezdése úgy szól, hogy a Magyar Köztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szerve az Országgyűlés. A (3) bekezdés *f)* pontja kimondja, hogy e jogkörében az Országgyűlés megköti a Magyar Köztársaság külkapcsolatai szempontjából kiemelkedő fontosságú nemzetközi szerződéseket. (…) [Vagyis] [a] z Alkotmánynak az Országgyűlés hatásköréről szóló 19. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezése alapján az Alkotmány számolt a nemzetközi kapcsolatok körében a nemzeti szuverenitás bizonyos korlátozásával."

2.3.2. Egy másik határozatában az Alkotmánybíróság már vizsgálta az európajog és az állami szuverenitás viszonyát az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdése alapján, ekkor még annak jegyében, hogy a határozat meghozatalakor a Magyar Köztársaság még nem volt tagja az Európai Uniónak [30/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 220. (a továbbiakban: Abh1.)].

E határozat a 2.3.1. pontban kifejtetteket újból leszögezve [„A szuverenitás korlátozása természetszerű velejárója annak, hogy az állam nemzetközi kapcsolatokban szerepel, nemzetközi kötelezettségeket vállal" (Abh1., 232.)] a következő – a jelen ügyre vonatkozóan is irányadó – megállapításokat tette:

„Az Alkotmány 2. § (2) bekezdése szerint: a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül gyakorolja. A képviseleti hatalomgyakorlást megtestesítő Országgyűlés által gyakorolt államhatalom azonban nem korlátlan hatalom, a parlament csak az Alkotmány keretei között tevékenykedhet, hatalmának korlátait az Alkotmány rendelkezései meghatározzák [2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33, 36.]. Ez a tétel természetesen az államhatalom gyakorlására hivatott más szervek vonatkozásában is értelemszerűen irányadó.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint: a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A demokratikus jogállam alkotmányi követelményei meghatározzák az Országgyűlés és a Kormány tevékenységének, általában véve a közhatalom gyakorlásának kereteit és korlátait. A népszuverenitáson alapuló demokratikus jogállam egyik követelménye, összefüggésben az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében deklarált népszuverenitás elvével, hogy közhatalom kizárólag demokratikus legitimáció alapján gyakorolható. A közhatalom-gyakorlás körébe tartozik – egyebek mellett – a jogalkotás és jogérvényesítés intézményi, eljárási és tartalmi jellemzőinek a meghatározása is. A közhatalom gyakorlásának demokratikus legitimációja egyaránt alkotmányi követelmény a belső és külső, vagyis a nemzetközi kapcsolatok meghatározására irányuló, illetőleg nemzetközi kötelezettségvállalást eredményező közhatalmi aktusokat illetően.

Az Alkotmány szerint a népszuverenitáson és a demokratikus jogállamiságon alapuló demokratikus legitimáció szempontja a Magyar Köztársaságban alkalmazandó jogi normákat illetően azt a követelményt állítja fel, hogy azok megalkotása a közhatalom végső forrására visszavezethető legyen. Az Alkotmány 2. § (1)–(2) bekezdései alapján tehát általánosan irányadó követelmény, hogy a hazai jogalkalmazásban a hazai jogalanyokkal szemben érvényesíthető minden közjogi jogi norma a népszuverenitásra visszavezethető, demokratikus legitimáción alapuljon." (ABH 1998, 233–234.)

A népszuverenitásra visszavezethetőség követelményének az Abh1. után, az európai uniós csatlakozás előkészítésekor az alkotmányozó az Alkotmány 2/A. § beiktatásával tett eleget. (Az ebből fakadó következményeket az Alkotmánybíróság a jelen határozat IV/2.2. pontjában érintette.) Az Alkotmány 2/A. §-ának érvényesülése azonban nem üresítheti ki az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat.

2.4. Az Alkotmánybíróság emlékeztet továbbá az Alkotmány 6. § (4) bekezdésére, amely szintén az európai uniós csatlakozás előkészítése során került be alaptörvényünkbe, mint államcél. E rendelkezés részben az Európai Unió, részben az európai egység érdekében tevékenykedő többi nemzetközi szervezet (mint például az Európa Tanács) vonatkozásában rögzíti azt az alkotmányos elvárást, amelyet a mindenkori kormánynak követnie kell. A részvétel nem öncél, hanem az emberi jogok, a jólét és a biztonság kiterjesztését kell szolgálnia: e szervezetekben tevékenykedve, továbbá a jelenlegi struktúrák és intézmények esetleges reformjai során a kormánynak ezt szem előtt tartva kell tárgyalnia és fellépnie, és ezt szem előtt tartva kell döntenie egy-egy reformszerződés ratifikációjáról az Országgyűlésnek.

2.5. Az indítvány többször is utal arra, hogy a Lisszaboni Szerződés kötelező hatályának elfogadásával „a Magyar Köztársaság független jogállami léte megszűnik."

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Lisszaboni Szerződés nem európai szuperállamot hozott létre: a Lisszaboni Szerződést szuverén tagállamok fogadták el és erősítették meg, megállapodva abban, hogy szuverenitásuk egy részét nemzetek feletti együttműködés formájában megosztják egymással. A Lisszaboni Szerződés nem változtatja meg alapjaiban az Európai Uniót, azonban bevezet néhány komoly intézményi újítást, miáltal az Európai Unió erősebbé válik, és hatékonyabban működik. Ezek közé tartozik, hogy tagállamai az Európai Uniót önálló jogi személyiséggel ruházzák fel, amelynek tevékenységét azonban a tagállamok kormányai továbbra is irányítani és ellenőrizni tudják.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A Lisszaboni Szerződéshez csatolt *(2.) Jegyzőkönyv a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról* pedig a tagállami parlamentek számára – a korábbinál szélesebb körben – is biztosítja az ellenőrzés gyakorlását: így mindenekelőtt a 6., 7. cikkekben a jogszabálytervezetek felülvizsgáltatási eljárása kezdeményezési jogának, illetve a 8. cikkben foglaltak szerint az elfogadott jogalkotási aktusokkal szembeni, az Európai Unió Bírósága előtti megsemmisítési eljárás indítványozási jogának elismerésével.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: ezek az eljárások biztosítékot adnak arra, hogy – az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányból eredő hatásköröknek a többi tagállammal közösen, illetve az Európai Unió intézményei révén történő gyakorlása során – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez „szükséges mérték" ellenőrzésében az Országgyűlés aktív, kezdeményező szerepet játsszon. Van olyan terület is – így a rendes felülvizsgálati eljárás [az Európai Unióról szóló szerződés 48. cikk (2)–(5) bekezdése szerint], vagy az ún. egyszerűsített módosítási eljárás [az Európai Unióról szóló szerződés 48. cikk (6)–(7) bekezdése szerint], vagy a több államra kiterjedő vonatkozású családjogi kérdések [az Európai Unió működéséről szóló szerződés 81. cikk (3) bekezdése szerint], ahol akárcsak egy tagállami parlament kifogása is megakadályozza a döntéshozatalt.

Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy a jogállamiság biztosítékai vonatkozásában —figyelemmel az Alkotmány 6. § (4) bekezdéséről fentebb kifejtettekre – a Lisszaboni Szerződés éppen, hogy előrelépést jelent az európai polgárokat – így a magyar állampolgárokat – illetően is. Ilyen például az ún. polgári kezdeményezés intézményének bevezetése.

A Lisszaboni Szerződés úgy hivatkozik az Alapjogi Chartára, mint az Unió jogilag kötelező erejű garanciáinak, illetve azoknak a jogoknak a gyűjteményére, melyekkel az Európai Unió megítélése szerint valamennyi polgárnak rendelkeznie kell. Az Európai Unió intézményeinek tiszteletben kell tartaniuk az Alapjogi Chartában rögzített jogokat és e kötelezettségeknek a tagállamoknak is eleget kell tenniük az uniós jogszabályok végrehajtása során. Az Alapjogi Chartában megfogalmazott rendelkezések megfelelő alkalmazását az Európai Unió Bírósága felügyeli. Az Alapjogi Chartának a Lisszaboni Szerződésbe történő beépítése nem módosítja az Európai Unió hatáskörét, viszont megerősített jogokat és további szabadságokat biztosít a polgárok számára. Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a Lisszaboni Szerződés szerinti módosítás az alapvető jogokat már az uniós jog részének, mint annak általános elveinek minősíti [6. cikk (3) bekezdés] és kimondja, hogy „[a]z Unió csatlakozik az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez" [6. cikk (2) bekezdése]. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy jelenleg már a csatlakozás technikai előkészítése folyik.

Figyelemmel a szuverenitás korlátozhatóságáról korábbi határozataiban (36/1999. (XI. 26.) AB határozat, ABH 1999, 320, 322.; 5/2001. (II. 28.) AB határozat, ABH 2001, 86, 89.; 1154/B/1995. AB határozat, ABH 2001, 823, 826, 828.; 30/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 220.) kifejtettekre, a fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az LSztv. nem áll ellentétben sem az Alkotmány 2. § (1)–(2) bekezdésével, sem annak 2/A. § (1) bekezdésével.

A Lisszaboni Szerződés reformjai, ideértve az Európai Unió jogi személlyé válását is – minden jelentőségük ellenére – sem változtattak azon, hogy a Magyar Köztársaság tagállamként, azaz az Európai Unió tagjaként, de továbbra is önálló államként vesz részt az európai integrációban, amelyre a szükséges mértékben, a magyar kormány részvételével tárgyalt és az Országgyűlés által 2007. december 17-én 325 igen szavazattal, 5 nem ellenében és 14 tartózkodás mellett, azaz a minimálisan szükséges kétharmados arányt meghaladó többséggel ratifikált nemzetközi szerződéssel ruházott át az Alkotmányból eredő egyes hatásköröket, amelyek gyakorlása vagy továbbra is a többi állammal közösen – az európai uniós döntéshozatali szabályoknak megfelelően – vagy az Európai Unió intézményei útján történik.

Az Alkotmánybíróság a fentieket összegezve hangsúlyozza tehát, hogy a Lisszaboni Szerződés kötelező hatályának elfogadásával és az LSztv.-ben való kihirdetésével a Magyar Köztársaságnak sem függetlensége, sem jogállamisága, sem önálló állami léte nem szűnik meg.

Erre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróság ebben a részében is elutasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az ügy jelentőségére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter alkotmánybíró párhuzamos indokolása

1. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben utólagos normakontrollra irányuló indítvány alapján vizsgálta az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létreho-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés kihirdetéséről szóló 2007. évi CLXVIII. törvényt (a továbbiakban: LSztv.), valamint a Lisszaboni Szerződést. A magam részéről egyetértek a határozat rendelkező részével abban, hogy az indítványt el kell utasítani. E döntés – ellentétben a többségi határozat indokolásával – annak a következménye, hogy nincs érdemi összefüggés az indítványban foglaltak és az alkotmánybírósági vizsgálat tárgyává tehető LSztv. között. Az érdemi összefüggés hiánya az indítvány elutasításához vezet.

2. A 42/2005. (XI. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy „az utólagos absztrakt normakontroll hatáskörét valamennyi normára (normatív tartalmú előírásra) nézve fennálló, Alkotmányból eredő (és az Alkotmány által védett) hatáskörének” tekinti [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 511.]. Ezért az utólagos normakontroll-vizsgálat kiterjedhet minden olyan normára, amelyet magyar jogalkotó fogadott el. Az LSztv.-t formailag a magyar jogalkotó fogadta el, így az Alkotmánybíróságnak – elvileg tartalmától függetlenül – van hatásköre az alkotmányos vizsgálatra, akár utólagos normakontroll keretében is.

3. Az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése értelmében az uniós tagsággal kapcsolatos kötelezettségvállalás, a tagként való részvétel feltételei, illetve a közös hatáskörgyakorlás is csak nemzetközi szerződés révén lehetséges, ezért az ilyen nemzetközi szerződések, valamint az azokat a belső jogban kihirdető törvények esetében sem zárható ki az utólagos alkotmányossági kontroll.

Ennek lehetősége azonban időben korlátozott: az alkotmányossági vizsgálatra az inkorporáló törvény kihirdetése és a kihirdetett alapszerződés hatálybalépése közötti időben van csupán lehetőség. Az Európai Unió és tagállamai közötti viszonyrendszer alapjait érintő nemzetközi szerződés ugyanis az uniós jog részeként *sui generis* jellegű, mivel hatályba lépését követően – más nemzetközi szerződésektől eltérően – az uniós jogrend autonóm alapelvi környezetének megfelelően fejti ki hatását a magyar jogban. A hatályba lépése után az alapszerződés „kicsúszik” a szerződést belső joggá tevő törvényből, ha tetszik a magyar törvényhozótól független, önálló életet él a belső jogban.

Az alapszerződés belső jogban való érvényesülésének eltérő rendje tehát a szerződés tartalmi vizsgálatát illetően kizárja az Alkotmánybíróság utólagos normakontrollra irányuló hatáskörét.

A megelőző fázisokban azonban, az alkotmányellenesség előzetes vizsgálatára irányuló hatáskörben, vagy amíg az alapszerződés a kihirdető jog, a „vivőtörvény” része csak, addig kifejezetten kívánatos az alkotmánybírósági hatáskör gyakorlása, mert ekkor van utoljára lehetőség arra, hogy az Alkotmány rendelkezései alapján vizsgálat tárgyává válhasson a hatáskör-transzfer, annak tartalma és következményei. A tagállamok által közösen gyakorolt, illetve az uniós intézmények által gyakorolt jogok eredője a tagállam. Ez az utolsó olyan kontroll, amikor a tagállam Alkotmánya alapján meghatározásra kerülhet az alapszerződésekben érintett hatáskörök tényleges tartalma, terjedelme.

4. A kifejtettek értelmében a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően a magyar jogalanyokra a jogok és a kötelezettségek nem az LSztv.-ből, hanem közvetlenül a Lisszaboni Szerződésből származnak. Az LSztv. alkotmányossági vizsgálata és esetleges megsemmisítése sem eredményezné azt, hogy a Lisszaboni Szerződés rendelkezéseit a magyar jogalanyokra ne kellene alkalmazni. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével a Lisszaboni Szerződés tartalmilag már nem része az LSztv.-nek. Így az LSztv. utólagos alkotmányossági vizsgálata nem terjedhet ki a Lisszaboni Szerződés rendelkezéseinek tartalmi vizsgálatára.

Ami a konkrét esetet illeti, ott a kifejtettek okán a rendelkező részben érdemi elutasítás a lehetséges döntés. Mivel a kihirdető törvényre formálisan ugyan van hatásköre az Alkotmánybíróságnak, de annak az indítványban támadott Lisszaboni Szerződés már nem része, ezért nincs érdemi összefüggés az indítványban felvetett alkotmányossági kérdések és az LSztv. között. Az érdemi összefüggés hiánya pedig az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában elutasításra vezet.

Álláspontom szerint ez az indokolás megerősíti az Alkotmánybíróság azon gyakorlatát, amely szerint az uniós alapszerződések *sui generis*, korábbiakban már elismert jellegűek. Ez az érvelés nem mond ellent annak, hogy a másodlagos jogot interpretáló, végrehajtó magyar törvény vagy magyar rendelet alkotmányossága vizsgálható, hiszen ebben a körben nem az uniós jogi instrumentum, hanem a magyar jogalkotó produktuma a vizsgálat tárgya.

5. Mindazonáltal egyetértek a Testület azon érdemi döntésével, hogy a Lisszaboni Szerződés nem üresítette ki az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdéseiben megfogalmazott állami szuverenitást. Értelmezésem szerint a 2/A. § (1) bekezdése addig teremti meg az uniós tagság feltételeit, a közös hatáskörgyakorlás lehetőségét, amíg arra kormányközi együttműködés alapján kimunkált szerződések biztosítják a kereteket. Mindaddig, amíg ez így van, meggyőződésem szerint a tagállami szuverenitás – az indítványban foglaltakkal szemben – egészében nem szűnhet meg.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom:

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Dr. Trócsányi László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A többségi határozatot az alábbi kiegészítéssel támogatom:

Az indítványozó az LSztv. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál. Az alkotmányellenesség megállapítását az LSsztv.-vel kihirdetett Lisszaboni Szerződéssel összefüggésben indítványozta.

Beadványában a Lisszaboni Szerződéssel kapcsolatos kifogásait általánosságban fogalmazta meg, vagyis nem jelölte meg konkrétan, hogy a Lisszaboni Szerződés mely rendelkezését tartotta az Alkotmány 2. § (1)–(2) bekezdésével, illetve 2/A. §-ával ellentétesnek. Ennek következtében az indítványozó által feltett kérdések is csak általánosságban válaszolhatók meg. Az Alkotmánybíróság által eldöntendő kérdések kapcsán mindazonáltal elkerülhetetlennek tartom az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdése, valamint 2/A. §-a egymáshoz való viszonyának meghatározását.

Az Abh1.-et követően, az európai uniós csatlakozás előkészítésekor került sor az integrációval együtt járó szuverenitás-átruházás alkotmányos megalapozására, az Alkotmány 2/A. §-ának a megalkotására. E rendelkezéssel az Alkotmány felhatalmazást adott az integrációban résztvevő tagállamokkal való közös hatáskörgyakorlásra, egyebek mellett normaalkotásra, mely normák – köztudottan – érvényesülést kívánnak meg a nemzeti jogszabályokkal szemben. Az Alkotmány szintjén tehát a 2/A. §-ban foglalt felhatalmazással tulajdonképpen megtörtént a közösségi jog elsőbbségének elfogadása.

Lényeges azonban, hogy az Alkotmány 2/A. §-a szerinti hatáskör-transzfer nem korlátlan, s ennek következtében a közösségi jog elsőbbsége sem érvényesül korlátlanul.

Az Alkotmány 2/A. §-a egyrészt maga is korlátozza a közös hatáskörgyakorlást azáltal, hogy azt csak „az Európai Uniót, illetőleg az Európai Közösségeket (a továbbiakban: Európai Unió) alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig” teszi lehetővé, vagyis tiltja az alapító szerződésekből nem következő közös hatáskörgyakorlást. Másrészt csak „egyes, Alkotmányból eredő” hatáskörök közös gyakorlására ad felhatalmazást. Ebből következően a közös hatáskörgyakorlás csak arra terjedhet ki, amire a magyar közhatalmi szervek az Alkotmány alapján maguk is jogosultak.

Ezen túlmenően fontos emlékeztetnünk arra, hogy amikor a tagállamok a szuverenitásukból fakadó hatáskörük egy részét, vagy annak gyakorlását átruházták a közösségi (uniós) szervekre, nem mondtak le államiságuk, szuverenitásuk és függetlenségük lényegéről, államrendjük alapjainak szabad meghatározásáról. A tagállamok megtartották alkotmányuk azon alapelvei feletti szabad rendelkezési jogukat, amelyek nélkülözhetetlenek az államiság, az alkotmányos identitás fenntartásához. Az integrációhoz csatlakozó állam az állami szuverenitást külön nyilatkozat nélkül is fenntartja magának, hiszen ez a tagállami alkotmányok (és a közösségi jogrend) alapkövét képezi. Egy föderális unió létrehozása esetén az állam ugyanakkor megtehetné, hogy államiságának lényegét érintő hatáskörök gyakorlásáról is lemond. E lemondásnak egyértelműnek, világosnak és kifejezettnek kell lennie. Ez következik a szuverenitásból, valamint abból, hogy a közösségi (uniós) jogrend szuverén államok együttműködése. Ilyen egyértelmű, világos és kifejezett lemondás alkotmánymódosítás nélkül nem történhet meg.

A fentiekből következően az Alkotmány 2/A. §-a alapján a közösségi (uniós) jog nem üresítheti ki az Alkotmány 2. § (1) és (2) bekezdését, illetve nem szolgálhat az alkotmányos rendszer – alkotmánymódosítás nélküli – átalakítására. Mindaddig tehát, amíg az Alkotmány 2. § (1)–(2) bekezdése a független, szuverén államiság elvét tartalmazza, azt a 2/A. § szerinti hatáskör-transzfer nem annullálhatja, így különösen nem vezethet az országgyűlési képviselők megválasztásának, a parlament megbízatásának (pl.: feloszlatás, megbízatás megszüntetése), a kormány, az igazságszolgáltatási szervek megbízatásának a tagállamok által történő közös meghatározására. Ennek kapcsán megjegyzem, amiatt, hogy a Lisszaboni Szerződést az Országgyűlés ratifikálta, melynek alapján az Alkotmányból eredő egyes hatásköröket más tagállamokkal közösen gyakorolja, a független jogállam, illetve a szuverenitás alkotmányi szabályának sérelme nem állapítható meg.

Tekintettel arra, hogy a közösségi (uniós) jogrend nem (még a Lisszaboni Szerződést követően sem) üresíti ki az állam függetlenségét, szuverenitását biztosító alkotmányi szabályokat, az indítvány alapján az Alkotmány 2. § (1)–(2) bekezdésének és 2/A. §-ának sérelme nem állapítható meg.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a többséggel abban, hogy érdemben bírálja el a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény alkotmányellenességét. Szerintem a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság csak a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése (2009. december 1.) előtt vizsgálhatta volna érdemben, ezért az eljárást az Ügyrend 31. § *e)* pontja szerint az indítvány okafogyottsága miatt meg kellett volna szüntetnie. Ha az érdemi elbírálás feltételei fennálltak volna, az indítvány elutasításával egyetértettem volna, bár részben más érveléssel.

1. Egy indítvány akkor okafogyott, ha az indítványban foglalt kérelemnek jogi vagy ténybeli okból nem lehet ele-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

get tenni, illetve akkor is, ha az indítványnak helyt adó döntésnek jogi hatása nem lehet. Az okafogyottság tipikus esete (az utólagos normakontroll eljárásban, mint a mostani is) az indítvány szerint alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezése. A petitumnak ugyanis ekkor – érdemétől függetlenül – már nem lehet eleget tenni, mert hiányzik a döntés tárgya: az érvényes jogszabályi rendelkezés. Másképpen fogalmazva az indítvány okafogyott, ha az alkotmányellenesség vizsgálatának eljárási vagy anyagi jogi feltételei az elbírálás pillanatában már nem állnak fenn (ami nem zárja ki, hogy e feltételek valaha fennálltak).

Az okafogyottság (vagy „tárgytalanság") és az Ügyrend 31. §-ában felsorolt valamennyi eljárás-megszüntetési ok közös tulajdonsága: az alkotmánybírósági eljárás anyagi és eljárásjogi feltételeinek hiánya. Ezeket az egyes eljárás-típusok szerint külön-külön kell vizsgálni. Az utólagos absztrakt normakontroll eljárásban az indítványnak a magyar jogrendszerben hatályban lévő jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének vizsgálatára kell irányulnia. Ha ez a feltétel nem teljesül, az indítványt érdemben nem lehet elbírálni. Az indítvány valójában nem a magyar jog érvényes, vagy valaha érvényben („hatályban") volt normájának alkotmányellenességéről kér döntést – amint ezt állítja —, még csak nem is a Lisszaboni Szerződésről, hanem az Európai Unió működését szabályozó valamennyi szerződésről. Ennek alkotmányosságát az Alkotmánybíróság vagy a csatlakozási szerződés megkötése, vagy a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése előtt vizsgálhatta volna.

Ha a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény a szerződés hatálybalépése után egyáltalán alkotmányossági vizsgálat tárgya lehetne (szerintem nem), az alkotmányellenességét megállapító határozat akkor sem lenne végrehajtható. Az alkotmányellenesség megállapítása ugyanis azt jelentené, hogy az Európai Unióban tagállamként való részvételünk alkotmányellenes. Ennek jogi következményei nem dönthetők el, mert ha a Lisszaboni Szerződés alkotmányellenessége miatt Magyarország nem lehet tagja az Európai Uniónak – nem lévén érvényes az Alkotmány 2/A. §-a szerinti „nemzetközi szerződés", amelynek alapján Magyarország az Európai Unió tagja. Az Alkotmánybíróság 4/1997. (I. 22.) AB határozata (ABH, 1997, 41, 54.) szerint ez nem érinti a szerződés nemzetközi jogi kötelező erejét, a 30/1998. (VI. 25.) AB határozat (ABH, 1998, 220, 239. – Európai Megállapodás) szerint viszont az alkotmányellenes nemzetközi szerződés, függetlenül a nemzetközi jogi érvényességétől, nem alkalmazható a magyar jogban. Így (amennyiben az uniós jogrendszer alapja alkotmányellenes lenne) az Alkotmánybíróság döntése következtében Magyarországnak ki kellene lépnie az Európai Unióból. Erre, mint a többségi határozat kifejti, az Európai Unióról szóló szerződés (a Lisszaboni Szerződéssel beiktatott) 50. cikke alapján minden tagállamnak módja is van. Ilyen döntést az Alkotmánybíróság akkor hozhatna, ha az Európai Uniós tagságnak az Alkotmány 2/A. §-ában meghatározott feltételei nem teljesültek volna. Ez a kérdés a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény alkotmányellenességének vizsgálatával ma már nem dönthető el. Ennek indoka, hogy nincs a magyar jogrendszerben olyan norma (az Alkotmánybíróság szokásos terminusával „jogszabályi rendelkezés"), amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság e pillanatban vizsgálhatná.

Véleményem tehát az, hogy az elbírálás időpontjában – pontosabban a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése (2009. december 1.) után bármikor

(1) a Lisszaboni Szerződés mint nemzetközi szerződés már nincs „hatályban" (már az alapító szerződések része); és

(2) a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény nem tartalmaz alkotmánybírósági vizsgálatra alkalmas, a magyar jogrendszerhez tartozó jogi normát („jogszabályi rendelkezést"),

ezért az indítvány érdemben ma már nem bírálható el.

Más kérdés, hogy a Lisszaboni Szerződés tartalmának – pontosabban a szerződés kötelező ereje elismerésének – alkotmányellenessége vizsgálható lett volna, mint ahogy az Európai Unió számos (de nem mindegyik) tagállamában meg is történt. Mivel ezek az alkotmányjogi kérdések egyedül a Lisszaboni Szerződés megkötésének alkotmányosságát érintették, az alkotmányjogi kérdéseket csak a szerződés hatályba lépése (2009. december 1.) előtt lehetett volna vizsgálni részben eljárási, részben tartalmi okokból.

2. A Lisszaboni Szerződés jogi jellegének vizsgálata döntő a Lisszaboni Szerződés mai jogi státusa, és így az alkotmányossági kontroll előfeltételei meglétének megítélésében.

A legfontosabb, hogy a Lisszaboni Szerződéssel az Európai Unió tagállamai módosították az Európai Unió, illetve az Európai Közösség alapító szerződéseit, valamint a kiegészítő jegyzőkönyveket. Ennek jogi alapja az Európai Unióról szóló szerződés (Maastrichti Szerződés) 48. cikke volt, amely az alapító szerződések módosításának eljárását szabályozza. A Lisszaboni Szerződés címe ezt világosan meg is mondja: „Az Európai Uniós szerződés és az Európai Közösség alapításáról szóló szerződés módosításáról szóló szerződés". Az időközben elvetett alkotmány-szerződéssel ellentétben a Lisszaboni Szerződés nem lépett az alapító szerződések helyébe. Eszerint a Lisszaboni Szerződés maga már nincs is hatályban – nem tartalmaz alkalmazható nemzetközi jogi normát —, mivel pusztán módosította a korábban már többször módosított Európai Unióról szóló Maastrichti (1992), és a még többször módosított Római Egyezményt (eredetileg 1957). A Maastrichti Szerződés említett 48. cikke szerint az alapító szerződések módosítása akkor lép hatályba, miután valamennyi tagállam alkotmányos szabályai szerint megerősítette. Ebből is világos, hogy az alapító szerződések módosításának eszköze a módosító szerződés. A Lisszaboni Szerződés – mint a 48. cikk szerinti módosító szerződés – hatályba lépésével megszűnt önálló jogforrásként létezni, mert a hatályba lépéssel az említett szerződések

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

már módosított és kiegészített tartalmukkal megváltozva vannak hatályban. Így a hatályos jog ma nem a Lisszaboni Szerződés, hanem az Európai Unióról szóló, illetve az Európai Unió működéséről szóló (módosított) két szerződés, amelyeknek egységes szerkezetbe foglalt hivatalos szövege kizárólag az Európai Unió Hivatalos Lapjában jelent meg (magyarul: 2008. május 9. C 115).

A „Lisszaboni Szerződés" terminusnak tehát két alapvető jelentése van: egyrészt jelenti a 2007-ben elfogadott szerződést, amely az Európai Unióról szóló és az Európai Közösségről szóló szerződést (alapító szerződéseket) módosítja. A „Lisszaboni Szerződés" terminus továbbá az Európai Unió alapító szerződéseinek a két alapító szerződés (utoljára a Lisszaboni Szerződéssel módosított) jelenleg hatályos változatát jelöli. Hivatalosan *version consolidée* (és ennek megfelelői) az új szöveg elnevezése. A Lisszaboni Szerződésről tehát mindaz elmondható, ami a törvénymódosító törvényekről: hatályba lépésükkel kiürülnek, mert módosító tartalmuk a módosított törvény (nemzetközi szerződés) része lesz, így nem nevezhetők „hatályos" – alkalmazható – nemzetközi szerződésnek, de „érvényesnek" igen, amennyiben joghatásai az Európai Unió jogrendszerébe beépültek. A Lisszaboni Szerződés éppúgy nem alkalmazható, ahogyan a törvénymódosító törvények sem „alkalmazhatók" – helyettük az általuk módosított törvények vannak hatályban.

3. Alkotmánybírósági vizsgálat tárgya általában a magyar jogrendszer érvényes (és legtöbbször egyben hatályos) normája lehet. Ha a Lisszaboni Szerződés nem a magyar jogrendszer normája (magyar „jogszabályi rendelkezést" nem tartalmaz) értelemszerűen nem is lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya. Ez a vizsgálat ugyanis arról dönt, hogy egy jogi norma („jogszabályi rendelkezés") alkotmányellenes-e – ennek pedig alapfeltétele, hogy a vizsgált jogszabályi rendelkezés a magyar jogrendszer normája legyen.

E szabály alól kivétel az előzetes normakontroll két esete: az Országgyűlés által elfogadott, de a köztársasági elnök által az Alkotmánybíróságnak megküldött törvény – valójában: a törvényt tartalmazó országgyűlési határozat – alkotmányellenességének vizsgálata [Alkotmány 26. § (4) bekezdés; az Abtv. 1. § *a)* és 35. §], illetve nemzetközi szerződés alkotmányellenességének vizsgálata [Abtv. 1. § *a)* pont, illetve 36. §]. Egyik eljárásnak sem *stricto sensu* a magyar jogrendszer érvényes (hatályos) szabálya a tárgya, de mindkettő esetében az eldöntendő alkotmányjogi kérdést az Alkotmány és az Abtv. meghatározza. A törvény előzetes kontrolljánál az alkotmányellenesség vizsgálatakor az alkotmánybírósági vizsgálatban a ki nem hirdetett törvényt úgy kell tekinteni, mintha a törvény már hatályban lenne, és így folytatni le az absztrakt normakontroll eljárást. A nemzetközi szerződés esetében hasonló a helyzet: a döntés a nemzetközi szerződés megerősítése előtt lehetséges és a nemzetközi szerződés „aggályosnak" – alkotmányellenesnek – tartott rendelkezései vizsgálatára szorítkozik. A mai jogban [a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény (a továbbiakban: Nszertv.) óta] a nemzetközi szerződés alkotmányellenességének előzetes vizsgálata gyakorlatilag azonos a kihirdető törvény előzetes kontrolljával, azzal a különbséggel, hogy indítványozásra a köztársasági elnök mellett az Országgyűlés és a Kormány is jogosult [Abtv. 21. § (1) bekezdés]. Ennek indoka, hogy a fentebb már említett Nszertv. óta az Országgyűlés törvényben ad felhatalmazást nemzetközi szerződések megkötésére (kötelező erejének elismerésére), így a korábbiaktól eltérően a szerződéskötés eljárása – bizonyos, itt nem fontos kivételekkel – azonos a törvényhozási eljárással. A nemzetközi szerződést kihirdető törvény kihirdetésével nem feltétlenül lép hatályba, mivel hatályba lépése a nemzetközi szerződés hatályba lépésétől, illetve Magyarországra kötelezővé válásától függ – ami sokszor évekkel a „kihirdetés" [valójában: közzététel, így a Jogalkotási törvény határozat 121/2009. (XII. 17.) AB határozat, ABK 2009. december, 2080, 2095.] után következik be.

A Lisszaboni Szerződést kihirdető törvényt a köztársasági elnök 2007. december 22-én hirdette ki, miután a köztársasági elnök nem kezdeményezett előzetes normakontroll eljárást. Ettől kezdve majdnem két évig – 2009. december 1-jéig, amikor a kihirdető törvény hatályba lépett – lehetőség lett volna a Lisszaboni Szerződés mint nemzetközi szerződés, alkotmányosságának vizsgálatára. Az Abtv. 1. § *a)* pontja és 36. § (1) bekezdése szerinti előzetes alkotmányossági vizsgálatot a jogosultak (Országgyűlés, köztársasági elnök, Kormány) közül senki nem indítványozta. De ugyanígy lehetőség lett volna a kihirdetett, de még hatályba nem lépett törvény ellen utólagos normakontrollt kezdeményezni az Abtv. 1. § *b)* pontja alapján – ami az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint megengedett. [Utoljára a BÉK határozat, 154/2008. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2008, 1203, 1239. Ptké.] Nem lévén jelentősége, nyitva hagyom a kérdést, mi lett volna ekkor az Alkotmánybíróság helyes álláspontja. Ez a lehetőség 2007. december végétől 2009. december 1-jéig állt nyitva. [Az indítványt 2008. decemberében nyújtották be, de az okafogyottság objektív kérdés: ma az Alkotmánybíróság jogi okokból semmiképpen nem tehetne eleget az indítványban foglalt kérelemnek (nem semmisíthetné meg a Lisszaboni Szerződés megkötésére felhatalmazó törvényt)]. Eddig tehát az alkotmányellenesség vizsgálata lehetséges volt.

A Lisszaboni Szerződés megkötésére törvényben adott felhatalmazás – amely az Alkotmány 2/A. §-án alapul – és a Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés 48. cikke szerinti hatályba lépésével teljesültek az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdésébe foglalt feltételek. Magyarország „nemzetközi szerződés" alapján és „tagállamként" vesz részt az Európai Unióban. Ettől kezdve az Európai Unióról szóló és az Európai Unió működéséről szóló – a Lisszaboni Szerződéssel csak módosított – egyezmények és mellékleteik (valamint a teljes uniós joganyag) az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése alapján a magyar államot kötelezik, illetve (ha közvetlenül alkalmazhatóak) a magyar jogrendszer normái lesznek.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az alapvető alkotmányjogi kérdés a Lisszaboni Szerződés megkötésével kapcsolatban – ahogyan más államokban is – az lehetett volna, hogy az Országgyűlés nem lépte-e túl alkotmányos hatáskörét, amikor hozzájárult ahhoz, hogy a Lisszaboni Szerződés Magyarországra kötelező legyen. Vagyis, a Lisszaboni Szerződés nincs-e ellentétben a magyar alkotmányos berendezkedés alapvető elveivel, mint a népszuverenitás (demokrácia), valamint az emberi jogok sérthetetlensége. Alkotmányjogi kérdés lehetett volna, hogy az Európai Unió a Lisszaboni Szerződéssel megváltoztatott hatáskörei nem adnak-e túl széles felhatalmazást egyes magyar jog szerinti alkotmányos hatáskörök gyakorlására az Európai Unió számára. E kérdések vizsgálatára az Európai Unióról szóló szerződés már említett 48. cikke alapján a Lisszaboni Szerződés hatályba lépéséig lehetőség lett volna – hiszen a tagállamok „alkotmányos szabályaikkal összhangban" ratifikálják az alapító szerződések módosítását tartalmazó szerződést. A ratifikáció aktusa egyben az is jelenti, hogy az alapító szerződések módosítása „összhangban van" a ratifikáló tagállam alkotmányos szabályaival.

4. Ezek az említett és más tartalmi alkotmányjogi kérdések azonban a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvénnyel kapcsolatban sem vethetők fel a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése után. A Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény ugyanis nem tartalmaz a magyar jogrendszerben jogi normának („jogszabályi rendelkezésnek") tekinthető jogi normát, és nincs is – a bevett magyar jogi terminológiával – „hatályban".

Ez az állítás ellentétben áll az Alkotmánybíróság már említett 4/1997. (I. 22.) AB határozatával (ABH 1997, 41, 54.), amely szerint az Alkotmánybíróság hatásköre az Alkotmány 32/A. §-a alapján kiterjed a nemzetközi szerződéseket kihirdető törvények alkotmányellenességének vizsgálatára. Az említett határozat abból indul ki, hogy a nemzetközi szerződéseket kihirdető törvények teljes egészükben és feltétlenül a magyar jogrendszer normái (az Alkotmánybíróság terminológiájában „jogszabályi rendelkezések"). Ez a feltevés szerintem általában sem helytálló, mert a nemzetközi szerződések jelentős része eleve nem lehet a magyar jogrendszer normája – és a törvényben történő kihirdetés (inkább: közzététel) sem teszi azzá. A 4/1997. (I. 22.) AB határozat (ABH 1997, 41, 54.) csakúgy, mint az Alkotmánybíróság első Európa-jogi határozata, a 30/1998. (VI. 25.) AB határozat (ABH 1998, 220, 239. – Európai Megállapodás) nem lehet irányadó az itt vizsgált kérdésben, mert az Alkotmány 2/A. §-a e határozatok elfogadásakor nem is létezett, és Magyarország még nem volt az Európai Unió tagja. Később az Alkotmánybíróság állást foglalt arról, hogy az Európai Unió alapító szerződései az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése alapján érvényesek a magyar jogban és nem az Alkotmány 7. § (1) bekezdése alapján, melyen az előbb idézett határozatok alapultak. Az 1053/E/2005. AB határozat (ABH. 2006, 1824, 1828. – Sportingbet határozat) azóta többször megerősített állásfoglalása szerint a közösségi (ma: uniós) jog nem tekintendő a 7. § (1) bekezdése értelmében vett nemzetközi jognak, akkor sem, ha „nemzetközi szerződésen" alapul. A Lisszaboni Szerződés előkészítésének és megkötésének eljárását az Európai Unióról szóló szerződés 48. cikke szabályozta – ez pedig nem az Alkotmány 7. § (1) bekezdése, hanem a 2/A. § (1) bekezdése szerinti nemzetközi szerződés.

Az Országgyűlés az Nszertv.-ig országgyűlési határozatban, azóta törvényben adja hozzájárulását nemzetközi szerződés megkötéséhez. 2005-ig tehát a magyar jogban elvált, időben és jogi formájában is elkülönült a nemzetközi szerződés megkötésére adott felhatalmazás és a nemzetközi szerződés kihirdetése/közzététele. A kihirdetés az Országgyűlés hatáskörébe tartozó tárgykörökben mindig törvényben történt. Ezt azért fontos említeni, mert az EU csatlakozás előtt nem sokkal elfogadott alkotmánymódosítás, amely a 2/A. §-t is az Alkotmányba iktatta, még az előbb vázolt szerződéskötési eljárást veszi alapul, amint azt a (dogmatikailag pontatlan) „megerősítéséhez és kihirdetéséhez" fordulat a (2) bekezdésben mutatja. Ugyanez mondható el az Abtv. 1. § *a)* pontjáról és 36. § (1) bekezdéséről is. A mai jogban „a megerősítés és kihirdetés" ugyanazzal az aktussal, a nemzetközi szerződési törvénnyel történik (amit a törvény kihirdetésnek nevez). Valójában az esetek többségében a nemzetközi szerződési törvény elfogadása csak felhatalmazást ad a nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére (mint a Lisszaboni Szerződési törvény 1. §-a mondja). Ez a felhatalmazás a törvény kihirdetésétől fogva érvényes – de a nemzetközi szerződés ettől még persze nem.

Az Nszertv. hatályba lépése óta minden nemzetközi szerződést kihirdető törvény egyszerre két jogi aktust tartalmaz: (1) az Országgyűlés hozzájárulását a nemzetközi szerződés (Magyarországra) nemzetközi jogi kötelező erejének elismeréséhez, és (2) a szerződés szövegének közzétételét. Ami az elsőt illeti, az Országgyűlés nem „köt" nemzetközi szerződéseket [mint az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *f)* pontja fogalmilag pontatlanul mondja], hanem felhatalmazása alkotmányjogi előfeltétele annak, hogy az állam nemzetközi képviseletre jogosult szervei – a köztársági elnök mint államfő, és a Kormány – egyáltalán nemzetközi kötelezettséget (ami gyakorlatilag a nemzetközi szerződések megkötését jelenti) vállalhassanak.

Az Alkotmánybíróság normakontroll hatásköre csak a magyar jogrendszer normái alkotmányellenességének vizsgálatára terjedhet ki, mivel csak ezek érvényessége alapul az Alkotmányon. Ebből következik, hogy a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése után a Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény pedig nem tekinthető közönséges „nemzetközi szerződést kihirdető törvénynek". Ez a törvény ugyanis az Alkotmány 2/A. §-a szerinti nemzetközi szerződés, illetve a szerződés része, amelynek alapján Magyarország az Európai Unió tagállama. A Lisszaboni Szerződést kihirdető törvény tehát felhatalmazást adott a szerződés szerint megváltozott Európai Unióban való részvételre. Ebből az következik, hogy amint a törvényi felhatalmazás alapján a Lisszaboni Szerződés hatályba lépésével

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Magyarországra is kötelezővé vált – addig a ratifikáció elvben nemzetközi jogilag visszavonható lett volna –, a szerződés tartalma nem lehet alkotmányellenes, mert az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdésével maga ruházta át az alapító szerződésekben foglaltak mértékéig „egyes Alkotmányból eredő hatáskörök gyakorlását" az Európai Unió szerveire.

5. A Lisszaboni Szerződés megkötésének és hatályba lépésének egész eljárását tehát a mondottak szerint az Alkotmány 2/A. § alapján kell vizsgálni, mert a Lisszaboni Szerződés mint az Európai Unió alapító szerződéseit az uniós jog alapján (az EU szerződés 48. cikke szerint) módosító szerződés maga is uniós jogban szabályozott eljárás. Az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése kétféle nemzetközi szerződést említ:

(1) a nemzetközi szerződéseket, amelyek alapján a Magyar Köztársaság tagállamként tagja az Európai Uniónak;

(2) az Európai Közösségek és az Európai Unió alapító szerződéseit.

Történetileg az első „nemzetközi szerződés" – amelynek alapján Magyarország az Európai Unió tagja lett –, a csatlakozási szerződés volt. Az Alkotmány 2/A. § (1) és (2) bekezdése szerint ennek megerősítéséhez (az erre adandó felhatalmazáshoz) és a szerződés kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Tehát az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdésében a „nemzetközi szerződés alapján" kifejezésen eredetileg a csatlakozási szerződés volt értendő. Ugyanis ettől vált a magyar állam az Európai Unió és az Európai Közösségek (ahogy akkor létezetett) tagállamává – amint az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdése megkívánja –, hogy ti. a magyar állam „tagállamként" vegyen részt az Európai Unióban. A csatlakozási szerződés arról szólt, miképpen csatlakozik Magyarország az Európai Unió alapító szerződéseihez (amelyeket ehhez módosítani is kellett).

A második, az Alkotmány 2/A. § (1) bekezdésében említett nemzetközi szerződés az alapító szerződéseket jelenti, melyeket a Lisszaboni Szerződés módosított. Magyarország 2004-ben nem közvetlenül az alapító szerződések alapján lett az Európai Unió tagja, hanem a csatlakozási szerződéssel – amelynek része volt az alapító szerződések elfogadása a teljes *acquis communautaire*-rel és egyes átmeneti rendelkezésekkel (kivételekkel) együtt. A Lisszaboni Szerződés kidolgozásában – az Európai Unió reformjában – a Magyar Köztársaság már „tagállamként" vett részt az Európai Unióról szóló szerződés többször említett 48. cikke alapján. Az alapító szerződések módosításával kapcsolatban az Alkotmány 2/A. §-a szerint annyi korlát mindenképpen levezethető, hogy az alapító szerződések módosításának – ahogyan a magyar állam tagságának, az-az alapító szerződések érvényességének a magyar államra – mindenképpen nemzetközi szerződésen kell alapulnia. Ha ez a feltétel teljesült, akkor az alapító szerződésekkel létrehozott uniós jogrendszer normáinak alkalmazandósága a magyar jogrendszerben közvetlenül az Alkotmányon, és nem az említett nemzetközi szerződéseket kihirdető törvényeken alapul. Csak a teljesség kedvéért említem, hogy ebből nem következik az uniós jog normáinak alkotmányos rangja.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1344/B/2008.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

144/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértő, alkotmányellenes helyzet jött létre azáltal, hogy az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény nem tartalmaz szabályt arról, hogy a fővárosban az ingatlan tulajdonosa mely önkormányzattal szemben érvényesítheti 30. § (4) bekezdésében szabályozott igényét. Ezért felhívja az Országgyűlést arra, hogy jogalkotási kötelezettségének 2010. december 31-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30. § (4) bekezdése, valamint 60. § (2) bekezdésének második mondata alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzé teszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, valamint 44/A. § (1) bekezdése *c)* pontjának sérelmére hivatkozással az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 30. § (4) bekezdése, valamint 60. § (2) bekezdésének má-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

sodik mondata alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

Az indítványozó álláspontja szerint a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközik, és emiatt sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság követelményét az Étv. 60. § (2) bekezdésének az a – 2000. január 1-jén hatályba lépett – rendelkezése, amely lehetőséget ad arra, hogy a kisajátítási hatóság az Étv. 30. § (4) bekezdése alapján a korábban hatályos jogszabályoknak megfelelően elrendelt korlátozások miatt kártalanítási kötelezettséget állapítson meg a települési önkormányzatok számára.

Vitatja az indítványozó az Étv. 30. § (4) bekezdésének alkotmányosságát is. Az indítványban foglaltak szerint a vitatott szabály nem egyértelműen határozza meg a kötelezettség címzettjét. A települési önkormányzat a fővárosban nem egyértelműen értelmezhető fogalom, ugyanis a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 63. § (1) bekezdése alapján a fővárosban mind a fővárosi önkormányzat, mind a kerületi önkormányzatok települési önkormányzatnak minősülnek. Az indítványozó szerint a kötelezettség címzettjének ilyen pontatlan megfogalmazása sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből folyó jogbiztonság követelményét.

E szabályozás sérti a fővárosi kerületi önkormányzatoknak az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában szabályozott alapjogát is, mert a törvény úgy állapított meg kötelezettséget az önkormányzatok számára, hogy nem biztosította a feladat ellátásához szükséges bevételi forrásokat.

Az indítványozó utal arra, hogy e szabályok alapján egy olyan jogalkalmazási gyakorlat van kialakulóban, mely szerint a kisajátítási hatóság az önkormányzatok létrehozását megelőzően bevezetett építési korlátozások miatt kötelezi a kerületi önkormányzatot magas összegű kártalanítás melletti kisajátításra.

II.

Az Alkotmánybíróság az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését:

1. Az Alkotmánynak az indítványozó által felhívott rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„44/A. § (1) A helyi képviselőtestület:

(…)

c) az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül,”

2. Az Étv.-nek az indítványozó által vitatott szabályai:

„30. §

(…)

(4) Ha az ingatlan rendeltetését a helyi építési szabályzat, illetőleg a szabályozási terv valamely később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – olyan közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat korlátozza, a tulajdonos a közérdekű cél kedvezményezettjétől, illetőleg ennek hiányában a települési önkormányzattól követelheti az ingatlan megvételét. Ha a megvételre vonatkozó megállapodás az erre irányuló kérelemtől számított öt éven belül nem jön létre, az ingatlant ki kell sajátítani.”

„60. §

(2) (…)

E törvény 30. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni a törvény hatálybalépésétől kezdődően a korábbi rendezési tervek alapján fennálló, a tulajdonosi érdekeket sértő övezeti előírások változásával, az egyedi határozattal elrendelt, továbbá az egyedi határozattal el nem rendelt tilalmakkal kapcsolatban.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy megállapítható-e az Étv. 60. § (2) bekezdése második mondatának alkotmányellenessége a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának sérelme miatt.

1.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a jogbiztonsággal és ezzel összefüggésben a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmával.

A jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság értelmezésében a jogalkotó kötelezettségévé teszi azt, hogy a jogszabályok világosak, egyértelműek és működésüket tekintve kiszámíthatóak, előreláthatóak legyenek a jogszabályok címzettjei számára. [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65–66.; 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 81–82.; 28/1993. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1993, 220, 225.]. A kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményéből vezette le a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának alkotmányos elvét. [34/1991. (VI. 15.) AB határozat, ABH 1991, 170, 173.; 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 81–82.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 158.; 4/1992. (I. 28.) AB határozat, ABH 1992, 332, 333.].

A 25/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította:

„A jogállamiság egyik fontos alkotóeleme a jogbiztonság, amely egyebek között megköveteli, hogy

– az állampolgárok jogait és kötelességeit a törvényben megszabott módon kihirdetett és bárki számára hozzáférhető jogszabályok szabályozzák,

– meglegyen a tényleges lehetőség arra, hogy a jogalanyok magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illető-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

leg valamely jogszerű magatartást visszamenőleges érvénnyel ne minősítsenek jogellenesnek.

A jogbiztonság e két alapvető követelménye közül bármelyiknek a figyelmen kívül hagyása összeegyeztethetetlen az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, s így alkotmányellenes. Teljesen nyilvánvaló ugyanis, hogy egy jogállamban senkit sem lehet felelősségre vonni olyan jogszabály megsértése miatt, amelyet az érintett személy nem ismert és nem is ismerhetett, mivel azt vagy egyáltalán nem hirdették ki, vagy utólag hirdették ki, és visszamenőleges érvénnyel léptették hatályba. Ugyanez értelemszerűen irányadó a kötelezettségek utólagos megállapítására is." (ABH 1992, 131, 132.)

Következetes alkotmánybírósági gyakorlat alakult ki a tekintetben is, hogy „valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell." [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 324.]

1.2. Erre tekintettel, annak megállapítása érdekében, hogy a vitatott szabályozás sérti-e a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát, az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az Étv. 60. § (2) bekezdés utolsó mondatába foglalt rendelkezés az Étv. 30. § (4) bekezdésével összefüggésben keletkeztetett-e az önkormányzatok számára a hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyokra is alkalmazandó új kötelezettséget.

Ezért az Alkotmánybíróság áttekintette a településrendezési szabályozásból eredő tulajdoni korlátozások kompenzációjának korábbi szabályozását.

Az Étv. hatályba lépését megelőzően a településrendezési és építési viszonyokat az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény (a továbbiakban: Ét.) szabályozta. Az Ét. 13. § (3) bekezdése 1990. március 15-ig úgy rendelkezett, hogy a telekalakítási és építési tilalom elrendeléséért kártalanítás nem jár. A 13. § (4) bekezdésében azonban előírta, hogy „[h]a az ingatlan tulajdonosa a telkét terhelő építési tilalom miatt nem tudja megvalósítani lakóházépítési szándékát, kérelmére – kisajátítási eljárás nélkül – részére beépíthető cseretelket kell adni, feltéve, hogy a tulajdonos vagy egyeneságbeli rokona a lakóházépítésre kötelezettséget vállal(…)". Egyúttal a kisajátításról szóló 1976. évi 24. tvr. (a továbbiakban: Ktvr.) kisajátítás alapjául szolgáló közérdekű célként ismerte el az építési tilalom alatt álló ingatlanok megszerzését. A Ktvr. végrehajtásáról szóló 33/1976. (IX. 5.) MT rendelet (a továbbiakban: MTr.) 7. § (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy „[é]pítési tilalom alatt álló ingatlan tulajdonjogának megszerzése jogcímén az olyan beépítetlen telket lehet – a tulajdonos kérelmére – kisajátítani, amelyet öt évnél hosszabb idő óta az 1964. évi III. törvény 13. §-ában szabályozott építési tilalom terhel, feltéve, hogy a tulajdonos a külön jogszabályban megállapított feltételek szerint cseretelekre jogosult, de

a) cseretelek nem áll rendelkezésre, vagy

b) a tulajdonos – szociális helyzete vagy egyéb méltánylást érdemlő körülményei miatt – a cseretelek beépítésére nem tud kötelezettséget vállalni."

Az MTr. 31. §-a lehetőséget adott arra, hogy a kisajátítási hatóság a tulajdonos kérelmére határozatban kötelezze a kisajátítási kérelem benyújtására azt a szervet, amelynek érdekében a tilalmat elrendelték, ilyen szerv hiányában az illetékes tanács igazgatási osztályát.

Ez a szabályozás tehát csak a lakóház építés céljára szolgáló telkek tulajdonosai számára biztosított kártalanítást cseretelekadás, illetőleg kisajátítás útján.

Mindezek alapján megállapítható, hogy ha korlátozottan is, de már a rendszerváltást – az önkormányzatok létrejöttét – megelőzően is léteztek olyan intézmények a jogrendszerben, amelyek arra voltak hivatottak, hogy kompenzálják azt a tulajdonost, aki építési szándékát a településrendezési előírások korlátozó rendelkezései miatt nem tudta megvalósítani. Ennek az eszközrendszernek része volt a kisajátítás is.

A rendszerváltás alkotmányozási folyamatában bekerültek az Alkotmányba a tulajdonhoz való jog alkotmányos védelmének szabályai, elsőként az 1989. évi XXXI. törvény 2. §-a a kisajátítással szemben támasztott alkotmányos követelményeket, majd az 1990. évi XL. törvény a tulajdonhoz való jogot iktatta be az Alkotmány 13. §-ába.

Tekintettel arra, hogy a településrendezési, építési korlátozások az immár alkotmányos védelem alatt álló tulajdonhoz való jogot korlátozzák, az építési jogban is megjelentek azok a garanciális szabályok, amelyek a közhatalmi beavatkozással szemben a tulajdonhoz való jog védelmét voltak hivatottak biztosítani.

Elsőként az egyes törvények és törvényerejű rendeletek hatályon kívül helyezéséről és módosításáról szóló 1990. évi XXII. törvény módosította az Ét. 13. §-át. A törvény indokolása alapján megállapítható, hogy a módosítás célja az Ét. szabályai és az Alkotmány rendelkezései közötti összhang megteremtése volt. Ez a törvény iktatta be – a cseretelekadás és a kisajátítás kiegészítéseként – a korlátozási kártalanítás intézményét az Ét.-be:

„13. § (3) Ha a telekalakítási, az építési tilalommal terhelt, vagy más okból érintett ingatlanok kisajátítását az erről szóló határozatot követően nem kezdik meg, a telektulajdonosok részére – a természeti kár megelőzése érdekében elrendelt tilalom esetének kivételével – korlátozási kártalanítást kell fizetni. A kártalanítás mértéke az ingatlanok forgalmi értékének 20%-a. A kártalanítást a határozatot hozó hatóság tartozik megfizetni. A hatóság a kártalanítás összegét követelheti attól, akinek érdekében a tilalmat elrendelte.

(4) Amennyiben a kisajátításra a határozatot követően 5 éven belül sor kerül, a korlátozási kártalanítást a kisajátítási kártalanításba be kell számítani -, az itt megjelölt határidőn túl viszont figyelmen kívül kell hagyni.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(5) Öt éven túli kisajátítás esetén a kártalanítást – a (3) bekezdésben foglalt mértékben –, mindaddig ismételten meg kell fizetni, amíg a korlátozást fenntartják, illetőleg az ingatlanokat ki nem sajátították. A rendelkezést a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell."

A módosító törvény 64. § (3) bekezdése alapján a korlátozási kártalanítás fizetési kötelezettség az 1991. január 1-jén fennálló, illetőleg azt követően keletkezett építési korlátozásokra vonatkozott.

Az Ét. 13. § (3)–(6) bekezdését a helyi önkormányzatok létrehozását követően a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 77. §-a módosította a következőképpen:

„(3) Ha a telekalakítási, illetőleg építési tilalommal terhelt – a tilalom elrendelése előtt felosztható, illetőleg beépíthető – ingatlant nem sajátítják ki, vagy a tulajdonos nem kap csereingatlant, vagy pedig a tilalmat időközben nem szüntetik meg, három év eltelte után a tulajdonos részére – kérelmére – évenként korlátozási kártalanítást kell fizetni. Ez a fizetési kötelezettség a természeti kár megelőzése és a tulajdonos érdekében elrendelt tilalom esetére nem vonatkozik.

(4) A korlátozási kártalanítás évi mértéke a használat, illetőleg a hasznosítás lehetőségének a korlátozásából eredő kár összegének arányos része, legfeljebb azonban az ingatlan mindenkori forgalmi értékének 5%-a. Ezt a kártalanítást az ingatlan kisajátítása esetén a kisajátítási kártalanításba, csereingatlan adása esetén pedig annak értékébe be kell számítani.

(5) A korlátozási kártalanításra csak az a tulajdonos tarthat igényt, aki a tilalom elrendelésekor is az ingatlan tulajdonosa volt, vagy az ingatlant ilyen tulajdonostól örökölte. A kártalanítást a tulajdonos részére az köteles megfizetni, akinek az érdekében a tilalmat elrendelték.

(6) A korlátozási kártalanítás fizetési kötelezettség az 1992. január 1-jén fennálló, illetőleg azt követően elrendelt tilalmakra vonatkozik. A (3) bekezdésben említett három éves időtartamot az 1992. január 1-jén fennálló tilalom esetében ettől a naptól, egyébként pedig a tilalmat elrendelő határozat jogerőre emelkedésének a napjától kell számítani."

Az Ét. e szabályai, valamint a Ktvr.-nek és az MTr.-nek az építési tilalom alatt álló ingatlan tulajdonjogának kisajátítással való megszerzésére vonatkozó szabályai az Étv. hatályba lépéséig változatlanok maradtak.

Az Étv. újra szabályozta a tulajdoni korlátozásokért járó kártalanítást. Míg a korábbi szabályozásban a tulajdoni korlátozások esetében összefonódott a kisajátítás és a korlátozási kártalanítás intézménye, az Étv. elválasztotta egymástól azokat a korlátozásokat, amelyeket a tulajdonos kártalanítás mellett tűrni köteles és azokat a korlátozásokat, amelyek esetében a tulajdonos az ingatlan megvásárlását, illetőleg annak sikertelensége esetén a kisajátítását követelheti. Az Étv.-nek az indítványozó által vitatott 30. § (3) bekezdése alapján – számozását 30. § (4) bekezdésre módosította az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról rendelkező 1999. évi CXV. törvény (a továbbiakban: Étvm.) –, abban az esetben, ha az építési szabályzat, illetőleg a szabályozási terv valamely később megvalósítandó olyan közérdekű célban határozza meg az ingatlan rendeltetését, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el és ezzel a tulajdonhoz való jogot korlátozza, a tulajdonos a közérdekű cél kedvezményezettjétől, ennek hiányában a települési önkormányzattól követelheti az ingatlan megvételét. Ha az adásvételi megállapodás a kérelem benyújtásától számított három éven belül – a hatályos szabályozás szerint öt éven belül – nem jön létre, az ingatlant ki kell sajátítani. A kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény 5. § (2) bekezdése alapján ebben az esetben a kisajátítási hatóság kisajátítási kérelem benyújtására kötelezheti a közérdekű cél kedvezményezettjét, ennek hiányában a települési önkormányzatot.

Ezzel a szabályozással az Étv. egy a korábbi szabályozástól eltérő, új kisajátítási jogcímet állapított meg.

Az Étv. 30. §-ába foglalt kártalanítási szabályok az Étv. 60. § (2) bekezdése alapján a törvény kihirdetését követő 8. napon léptek hatályba, azzal, hogy a (2) bekezdés utolsó mondata a következő szabályozást tartalmazta:

„A törvény hatálybalépésekor még fennálló telekalakítási és építési tilalmakra és a velük kapcsolatos korlátozási kártalanításra továbbra is az 1964. évi III. törvény 13. §-ának (2)–(6) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni. A korlátozási kártalanítási eljárást az ingatlan fekvése szerint illetékes megyei, fővárosi közigazgatási hivatal vezetője folytatja le a kisajátítási kártalanítás szabályai szerint."

Ez utóbbi rendelkezéseket módosította az Étvm. 34. § (1) bekezdése és helyettük iktatta be az indítványozó által vitatott szabályt, mely szerint az Étv. 30. §-ában foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni a törvény hatálybalépésétől kezdődően a korábbi rendezési tervek alapján fennálló, a tulajdonosi érdekeket sértő övezeti előírások változásával, az egyedi határozattal elrendelt, továbbá az egyedi határozattal el nem rendelt tilalmakkal kapcsolatban.

Az indítványozó álláspontja szerint ez a módosítás terjesztette ki az Étv. 30. § (4) bekezdésének alkalmazhatóságát az Étv. megalkotása előtt – sőt az önkormányzatok létrehozását megelőzően – létrejött jogviszonyokra, és ezzel visszamenőleges hatállyal kötelezettséget keletkeztetett az önkormányzatok számára.

Mindezek alapján megállapítható, hogy már az Étv. vitatott szabályának hatályba lépése előtti jogi szabályozás, – ha nem is egyértelműen határozta meg a határokat a korlátozási kártalanítás és a kisajátítás között – széles körben adott lehetőséget arra, hogy amennyiben a településrendezési előírások korlátozták a tulajdonost építési szándékának megvalósításában az őt ért tulajdoni sérelem orvoslása érdekében az ingatlan kisajátítását kérje, az Étv. szabályai alapján pedig – a legsúlyosabb tulajdoni korlátozások tekintetében – ez a joga alanyi joggá vált.

1.3. Az Étv. 60. § (2) bekezdése utolsó mondatának alkotmányossági vizsgálata során az Alkotmánybíróságnak

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

vizsgálnia kellett azoknak a szabályoknak a jogban betöltött funkcióját is, amelyek alkalmazásáról a vitatott szabály rendelkezik. Az Étv. 30. §-ában szabályozott korlátozási kártalanítás és a 30. § (4) bekezdésében szabályozott kisajátítási kötelezettség, az Alkotmány 13. §-ában szabályozott tulajdonhoz való jog védelmének garanciáit jelentik a településrendezési előírások által okozott tulajdoni korlátozásokkal szemben.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 13. §-ában szabályozott tulajdonhoz való jog tartalmát. Elsőként átfogóan a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában fejtette ki a tulajdonvédelem alkotmányos követelményeit. E határozatában rámutatott arra, hogy bár az Alkotmány nem az alapjogi fejezetében szabályozza a tulajdonhoz való jogot, a tulajdonhoz való jog alapvető jog.

„A tulajdon közjogi megterhelése az alapjogvédelem területén vagy a közhatalmi beavatkozás alkotmányellenességének kimondásához és így az alapul fekvő jogszabály megsemmisítéséhez vezet, vagy a teherviselés alkotmányosságának elismeréséhez, és legfeljebb az állaggarancia értékgaranciával való helyettesítéséhez. Ez utóbbinak az Alkotmányban kifejezetten szabályozott szélső esete a 13. § (2) bekezdésében szabályozott kisajátítás, de az értékgarancia belépésének más esetei is lehetségesek.

A tulajdon elvonása alkotmányjogi értelemben nem feltétlenül a polgári jogi tulajdonjog elvesztése; viszont az állagelvonás ellen az Alkotmány nem ad feltétlen védelmet. (…)

2. A tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon korlátozása és polgári jogi értelemben vett elvonása között húzódik. Az alkotmányossági kérdés az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért. A jogszabályi korlátozások sokasodására adott válaszként kitágul a klasszikus kisajátítás fogalma, amelyet az állam akkor alkalmazott a (rendszerint ingatlan-) tulajdon valamely közcélhoz elengedhetetlen megszerzésére, ha azt polgári jogi ügylettel nem tudta megszerezni. De ahogy egyre több tulajdonkorlátozásért jár a kisajátításhoz hasonló védelem, egyre több korlátozást kell minden ellentételezés nélkül elviselni. Különösen érintik a korlátozások az ingatlantulajdont, ahol a klasszikus kisajátítás közérdekűségének tartalmát adó közhasznúság vagy közcélúság is megváltozik abban az értelemben, hogy a tulajdonkorlátozás vagy a tulajdonelvonás gyakran közvetlenül más magánszemélyek javára szól (és csak a társadalmi problémák megoldása által a köz javára) – mint pl. a városrendezés, földreformok, bérlővédelem sok esetében.

3. Az Alkotmány 13. § (2) bekezdése a kisajátítást csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett engedi meg. Ez a szabály a kisajátításnak arra a hagyományos fogalmára vonatkozik, amikor a tulajdont teljes egészében elvonják. A tulajdon súlyos megterhelése is megkövetelheti azonban az Alkotmány alapján a kisajátításhoz hasonló védelmet. A közérdekből szükséges korlátozás esetében is szólhat valamely más alkotmányosan figyelembe veendő szempont amellett, hogy a tulajdonos veszteségét mégis ki kell egyenlíteni, vagy legalábbis mérsékelni. Ilyen szempont lehet például a korlátozás súlya vagy az, ha a törvény csak a tulajdonosok egy csoportját kényszeríti a teherviselésre, összehasonlítható más tulajdonosokat azonban nem. Ezekben az esetekben a beavatkozást igazoló közérdek és a tulajdonos kényszerű jogsérelme közötti arányosság követeli meg a kiegyenlítést.” (ABH 1993, 373, 381.)

Az Alkotmánynak a tulajdonhoz való jog védelmét kimondó szabályai hatályba lépésével alkotmányellenessé vált minden olyan jogi helyzet fenntartása, amely nem felelt meg az alkotmányos tulajdonvédelem követelményeinek. Az Étv. 30. §-ában foglalt korlátozási kártalanítási szabályok és a 30. § (4) bekezdésében foglalt kisajátítási szabály megalkotásával a törvényhozó a korábbinál egyértelműbb és teljesebb szabályozást alakított ki a települési előírások okozta tulajdoni korlátozások és az alkotmányos tulajdonvédelem követelményei közötti összhang megteremtése érdekében. Elismerte azt, hogy nemcsak a formálisan elrendelt építési tilalmak eredményezhetnek olyan tulajdoni korlátozást, amelyek csak akkor felelnek meg a tulajdonhoz való jog alkotmányossági követelményeinek, ha a korlátozás arányosságát a törvény értékgarancia belépésével biztosítja, hanem az is, ha a helyi építési szabályzat, vagy a szabályozási terv az ingatlan rendeltetését, használati módját úgy változtatja meg, hogy azzal a tulajdonosnak aránytalanul kárt okoz.

Az Étv. 30. § (4) bekezdésében – az Étv. eredeti szövegében 30. § (3) bekezdés – foglalt szabályozás, amelynek alkalmazásával összefüggésben az indítványozó az Étv. 60. § (2) bekezdésének második mondatát vitatja, a legsúlyosabb tulajdoni korlátozások esetére biztosítja az értékgarancia érvényesülését.

Az a településrendezési szabályozás, amely olyan később megvalósítandó közérdekű célban határozza meg az ingatlan rendeltetését, amelynek megvalósítása az ingatlan tulajdonosától nem elvárható, ugyanakkor az ingatlan tulajdonosa az ingatlant a korlátozás elrendelése előtti rendeltetésének megfelelő célra nem tudja használni, építési szándékát a helyi építési szabályzat és szabályozási terv módosítása miatt nem tudja megvalósítani, a tulajdonhoz való jognak a tulajdon elvonásához hasonló súlyú korlátozását eredményezi a tulajdonos számára. Az ilyen tulajdoni korlátozás, akkor tekinthető alkotmányosnak, ha annak törvényi szabályozása a kisajátításhoz hasonló garanciák mellett teszi lehetővé alkalmazását. Az Étv. a tulajdonhoz való jog védelme érdekében e korlátozások esetére úgy rendelkezik, hogy a tulajdonos ezt a jogi helyzetet tartósan nem köteles tűrni, követelheti az ingatlan megvételét, s ha az adásvételi szerződés a törvényben meghatározott határidőn belül nem jött létre, a kisajátítását. Az Étv. 30. §-ában foglalt rendelkezések a 60. § (2) be-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kezdése alapján az Étv. kihirdetését követő 8. napon, 1997. augusztus 1-jén léptek hatályba. Azzal, hogy a 60. § (2) bekezdésének utolsó mondata – az Étvm.-mel történt módosítását megelőző szövege szerint – a törvény hatálybalépésekor fennálló korlátozások közül az építési, telekalakítási tilalmakra és a velük összefüggő korlátozási kártalanításra nézve úgy rendelkezett, hogy azokra továbbra is az Ét. 13. § (2)–(6) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni. Az Étv. 30. § (3) bekezdésének [a hatályos szövegben 30. § (4) bekezdés] megfogalmazásából egyértelműen megállapítható, hogy az nem a tilalmakra, hanem azokra a tulajdoni korlátozásokra vonatkozott, amelyek annak következtében álltak fenn, hogy a hatályos helyi építési szabályzat, illetőleg szabályozási terv az ingatlan rendeltetését valamely később megvalósítandó közérdekű célban határozta meg, és nem kártalanításra, hanem az ingatlan megvételének követelésére, illetőleg kisajátításra adott jogot a tulajdonosnak. Tehát ez a rendelkezése az Étv. kihirdetését követő 8. naptól a fennálló, az akkor hatályban lévő önkormányzati (tanács) rendelet által korábban elrendelt ilyen tulajdoni korlátozásokra is alkalmazandó volt. Az Étv. e szabályának hatályba lépése arra kellett, hogy késztesse az önkormányzatokat, hogy rendezzék a korábbi szabályok alapján nem rendezett, tulajdonhoz való jogot sértő alkotmányellenes helyzeteket, felülvizsgálják az ilyen típusú településrendezési előírásaikat, mérlegeljék a később megvalósítandó közérdekű cél realitását, megvalósíthatóságát, településrendezési jelentőségét, s azt, hogy a 30. § (3) bekezdésében előírt kötelezettség mellett is indokoltnak tartják-e a fenntartásukat, ha nem, módjukban állt megszüntetni azokat.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Étv. 60. § (2) bekezdésének vitatott szabálya az Étv. 30. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazásával összefüggésben az ingatlantulajdonosok Alkotmány 13. § (1) bekezdésében szabályozott tulajdonhoz való jogának érvényesülését szolgálja, így a visszamenőleges jogalkotás tilalmának sérelme fel sem merül, ezért az indítványt elutasította.

2. Az indítványozó kérte az Étv. 30. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését is. Az indítványban kifejtett álláspont szerint ez a szabályozás egyrészt sérti az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt önkormányzati alapjogot, mely szerint „az önkormányzat törvényben szabályozott feladatai ellátásához saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül”. Másrészt az Étv. 30. § (4) bekezdése sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság elemét képező jogbiztonság követelményét azzal, hogy nem határozza meg egyértelműen, hogy a fővárosban melyik önkormányzat – a fővárosi vagy a kerületi önkormányzat – a rendelkezésben foglalt kötelezettség címzettje.

2.1. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vitatott rendelkezés alkotmányellenessége az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján nem állapítható meg.

A vitatott szabály nem kötelezően ellátandó feladatot állapít meg az önkormányzatok számára. A településrendezés az Étv. és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) alapján önkormányzati feladat. A települési önkormányzatok a településrendezési tervek és a helyi építési szabályzatok megalkotása során a törvény keretei között nagy szabadsággal rendelkeznek a település egyes területei felhasználásának, az ingatlanok rendeltetésének szabályozásában. A települési önkormányzatok döntési szabadsága körébe tartozik annak meghatározása is, hogy mely területeket jelölnek ki, a korábbi rendeltetésükkel ellentétes, később megvalósítandó közérdekű célra. Az Étv. 30. § (4) bekezdése – amint arra az Alkotmánybíróság az előzőekben rámutatott – az ingatlantulajdonos Alkotmányban szabályozott tulajdonhoz való jogának védelmét szolgáló garanciális szabály, amelynek alkalmazására akkor kerül sor, ha az önkormányzat rendeletében a tulajdonjogot súlyosan korlátozó rendelkezést írt elő. A vitatott szabály alapján az önkormányzat helytállási kötelezettsége a saját döntésén alapul.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a törvényi szabályozás alapján kialakuló jogalkalmazási gyakorlat alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) alapján nem rendelkezik hatáskörrel.

2.2. Az Étv. 30. § (4) bekezdésébe foglalt kártalanítási kötelezettség telepítése során a jogalkotó abból indult ki, hogy abban az esetben, ha nem állapítható meg a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben meghatározott később megvalósítandó közérdekű cél kedvezményezettje, akkor a korlátozásra a települési közösség érdekében került sor. Ezért rendelkezik a vitatott szabály úgy, hogy a tulajdonos ilyenkor a helyi építési szabályzatot, illetőleg szabályozási tervet megállapító – azaz a korlátozást elrendelő – települési önkormányzattal szemben léphet fel a megvásárlás, illetőleg a kisajátítás igényével.

A főváros esetében azonban a szabály értelmezése nem egyértelmű.

Az Alkotmány 41. § (2) bekezdése, 42. § (1) bekezdése, valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) IX. fejezetében foglaltaknak megfelelően a fővárosban kétszintű önkormányzati rendszer működik. Az Ötv. 63. § (1) bekezdése alapján, mind a fővárosi, mind a kerületi önkormányzatok települési önkormányzatok, amelyek között az önkormányzati feladat- és hatáskörök megosztását törvény határozza meg. E törvények egyike az Ötv. maga, ugyanakkor az Ötv. 63. § (2) bekezdése kimondja azt is, hogy ha törvény önkormányzati feladat- és hatáskört állapít meg, meg kell, hogy határozza azt is, hogy a fővárosban az a fővárosi vagy a kerületi önkormányzatot illeti meg.

A településrendezési feladat- és hatáskörök megosztásáról részben maga az Ötv. rendelkezik 63/A. § (1) bekezdésének *a)* pontjában, valamint 63/C. §-ában, a fővárosi településrendezés eszközrendszerét, a fővárosi és a kerületi önkormányzatok által megalkotandó településrendezési

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

aktusok alapvető tartalmát, elfogadásuk rendjét az Étv. 14. §-a szabályozza.

E szabályozás szerint, mind a fővárosi önkormányzat, mind a kerületi önkormányzat rendelkezik hatáskörrel településrendezési tervek és építési szabályzat elfogadására.

Az Étv. 14. § (2) bekezdése szerint a Fővárosi Önkormányzat fővárosi építési keretszabályzatban állapítja meg a főváros területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek, valamint a környezeti elemek védelmével kapcsolatos általános követelményeket. A (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a kerületi önkormányzat a keretszabályzat keretei között alkotja meg a kerület építési szabályzatát. A településrendezési tervezés körében a fővárosi önkormányzat közgyűlése fogadja el a főváros településszerkezeti tervét, és rendelettel jóváhagyja a fővárosi szabályozási kerettervet, a kerületi önkormányzatok szabályozási terveket készítenek.

A törvényi szabályozás nem határolja el pontosan a fővárosi önkormányzatot, illetőleg a kerületi önkormányzatokat az építési és településrendezési szabályozás körében megillető szabályozási tárgyköröket. A jogalkotó azt a szabályozási módot alkalmazta, hogy általánosan, keret jelleggel illetőleg példálózó felsorolással meghatározza a fővárosi önkormányzat szabályozási jogkörének fő irányait, és kimondja, hogy a kerületi önkormányzatokat köti a fővárosi szabályozás. A kerületi önkormányzat a fővárosi építési keretszabályzat keretei között alkothat építési szabályzatot, és a fővárosi szabályozási keretterv és kerületi szabályozási tervek között hierarchikus viszonyt teremt, és ezzel együtt a településrendezésben együttműködési kötelezettséget ír elő a fővárosi és a kerületi önkormányzatok számára az Étv. 14. § (6) bekezdése, azzal, hogy kimondja „[a] kerületi szabályozási tervbe a kerületet érintő, a főváros szabályozási kerettervében szereplő szabályozási elemeket be kell építeni, eltérés szükségessége esetén a főváros szabályozási kerettervét előzetesen módosítani kell”.

Az Ötv. 63/C. § (3) bekezdése a fővárosi önkormányzat közgyűlését hatalmazza fel arra, hogy rendeletében szabályozza a fővárosi és a kerületi településrendezési tervek összhangjához szükséges követelményeket, és e rendeletében meghatározza, hogy a tervezési folyamatban a kerületi és a fővárosi önkormányzatot mely esetekben illeti meg véleményezési, egyetértési jog, és mely esetekben kötelező a kölcsönös tájékoztatási, illetve tervezési együttműködés.

A szabályozási jogkörök megosztásának ilyen keretjellegű szabályozása mellett, nem állapítható meg egyértelműen, hogy a fővárosban az építési szabályzatok, illetőleg szabályozási tervek előírásai alapján keletkezett tulajdoni korlátozás melyik települési önkormányzat településrendezési tevékenységének a következménye, a később megvalósítandó közérdekű cél meghatározása fővárosi vagy kerületi érdeket szolgál-e. Az Étv. 30. §-ának az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról rendelkező 2006. évi L. törvény 15. § (2) bekezdésével módosított (6) bekezdése, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról rendelkező 2005. évi LXXXIII. törvény 312. §-ával megállapított (7) bekezdése a korlátozási kártalanítás tekintetében tartalmaz szabályozást arra nézve, hogy a kártalanítási kötelezettség a fővárosban milyen módon terheli a fővárosi, illetve a kerületi önkormányzatokat, és a tulajdonos milyen eljárásban érvényesítheti igényét.

A törvényhozó ilyen szabályokat a 30. § (4) bekezdésében szabályozott tulajdonosi igények érvényesítése tekintetében nem alkotott.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a szabályozásnak ez a hiánya sérti a jogbiztonság követelményét.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből folyó követelmény, hogy a jogalkotó a jogszabályi rendelkezéseket a jogbiztonság követelményének megfelelően fogalmazza meg. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is [lásd először: 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.].

Az, hogy az Étv. nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az ingatlan tulajdonosa a fővárosban mely önkormányzattal szemben érvényesítheti az Étv. 30. § (4) bekezdésében szabályozott igényét, kiszámíthatatlanná teszi a jogintézmény működését a fővárosban. A szabályozás hiánya kiszámíthatatlan, bizonytalan jogi helyzetet eredményez, mind az érintett önkormányzatok, mind a jogalkalmazó, mind az ingatlantulajdonos számára. A kötelezett önkormányzat meghatározásának hiányában – a településrendezési hatáskörök megosztására vonatkozó szabályozás alapján – az érintett önkormányzatok számára nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyiküket terheli a korlátozással terhelt ingatlan megvételének kötelezettsége, illetőleg kiszámíthatatlan, hogy a hatósági, illetőleg bírói döntések következtében melyikük lesz köteles a kisajátítási kártalanítás megfizetésére, a kisajátítási hatóság számára sem megállapítható, hogy melyik önkormányzat kötelezhető a kisajátítási kérelem benyújtására.

Az Étv. e rendelkezése – mint arra az Alkotmánybíróság az előzőekben rámutatott – a tulajdonhoz való jog alkotmányos védelmének garanciáját jelenti a tulajdon súlyos közhatalmi korlátozásával szemben. A tulajdonhoz való jog védelmét szolgáló alanyi jog érvényesítését jelentősen megnehezíti az, hogy az Étv. szabályai alapján vitatható a kötelezettség címzettje. A szabályozás hiányossága a gyakorlatban az ingatlan megvételére irányuló követelés eredménytelenségét eredményezi, és kisajátítási eljárásban is csak hosszas jogviták eredményeként juthat hozzá a tulajdonos az őt megillető teljes kártalanításhoz.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Tekintettel arra, hogy e szabályozási hiányosság részleges – kizárólag a fővárosban vezet alkotmányellenes helyzet kialakulásához – önmagában az Étv. 30. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása nem indokolt, ezért az erre irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy e részleges szabályzási hiányosság, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság elvéből folyó jogbiztonságot sértő jogi helyzet fennállása, alkotmánybírósági intézkedést indokol.

2.3. Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság hivatalból vagy bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ez által az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmánysértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.].

Az Abtv. hivatkozott szabálya és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a jogi szabályozás hiányosságai miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának csak akkor van helye, ha a jogi szabályozás hiánya miatt alkotmányellenes helyzet keletkezett, a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

Az Étv. 30. § (4) bekezdésében a jogalkotó úgy állapított meg kötelezettséget a települési önkormányzatok számára, hogy – az Ötv. 63. § (2) bekezdésében előírt jogalkotási kötelezettségét elmulasztva – nem jelölte meg a fővárosban a kötelezettség címzettjét, és ennek következtében – amint arra az Alkotmánybíróság az előzőekben rámutatott – a jogbiztonságot sértő jogi helyzet keletkezett, ezért a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának az Abtv. 49. §-ában szabályozott feltételei fennállnak.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértő, alkotmányellenes helyzet jött létre azáltal, hogy az Országgyűlés nem szabályozta azt, hogy a fővárosban az ingatlan tulajdonosa mely önkormányzattal szemben érvényesítheti az Étv. 30. § (4) bekezdésében szabályozott igényét. Felhívta az Országgyűlést arra, hogy jogalkotási kötelezettségének 2010. december 31-ig tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az alkotmányellenesség megállapítására, valamint az érintettek széles körére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1377/B/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

145/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 340/2009. (VII. 22.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Indokolás

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybíróséghoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 340/2009. (VII. 22.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

A kifogástevő 2009. július 8-án országos népszavazás kezdeményezésére irányulóan aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be, amelyen az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az országgyűlés módosítsa a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvényt, hogy a pártok országgyűlési képviselőnek csak független jelöltet állíthassanak?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mely szerint „[a] népszavazásra feltenni kívánt konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Az OVB érvelése szerint a kezdeményezésben szereplő kérdés értelmezése mind a választópolgárok, mind pedig a jogalkotó számára „nehézkes”, mivel nem egyértelmű, hogy mit jelent a „független jelölt” kitétel, ha azt politikai pártok állítják. Az OVBh. indokolása ezzel összefüggésben utalt arra, hogy a Ve. értelmében az országgyűlési képviselő-választáson az egyéni választókerületben a választópolgárok jelölő szervezetek által állított, valamint független jelöltekre szavazhatnak. A független jelöltek nem jelölő szervezet képviseletében, hanem önállóan indulnak. Az OVB továbbá azzal is érvelt, hogy a területi listák és az országos lista tekintetében a kérdés nem értelmezhető.

Az OVB megállapította továbbá, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés ellentétes a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 3. § (2) bekezdésében foglaltakkal, melynek értelmében „[a] pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.” A testület álláspontja szerint az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdésben megtartott eredményes népszavazás olyan törvény megalkotására kötelezné az Országgyűlést, amely ellentétes lenne az említett alkotmányi rendelkezéssel, így a törvényi szintű szabályozás az Alkotmány burkolt módosítását eredményezné.

Az OVB ezzel összefüggésben utalt az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatára [hivatkozott határozatok: 2/1993. (I. 22.) AB határozat, ABH 1993, 33.; 25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251.; 28/1999. (X. 6.) AB határozat, ABH 1999, 290.; 40/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 370.; 50/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 359.; 48/2003. (X. 27.) AB határozat, ABH 2003, 552.], amely szerint alkotmánymódosításra csak az Alkotmányban előírt eljárási rendben [Alkotmány 24. § (3) bekezdés] kerülhet sor; az Alkotmány nem módosítható népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezéssel.

Mindezekre tekintettel az OVB – hivatkozással az Alkotmány 3. § (2) bekezdésére, valamint az Nsztv. 10. §-ának *c)* pontjára és 13. § (1) bekezdésére – a kérdés hitelesítését megtagadta.

A kezdeményező – a törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be, melyben kérte, hogy az Alkotmánybíróság utasítsa új eljárásra az OVB-t és „rendelje el” az aláírásgyűjtő ív hitelesítését.

A kifogástevő szerint a kérdés megfelel az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt törvényi követelménynek, mivel egyértelműen megjelöli a módosítandó törvényt, és azt is, hogy „abban mi legyen szabályozva.” Álláspontja szerint a kérdés értelmezésében az Alkotmány 3. § (3) bekezdése „segít eligazodni” ennek értelmében az tekinthető független jelöltnek, aki nem tagja és nem tisztségviselője pártnak. A kifogástevő utalt arra, hogy a kezdeményezés arra irányul, hogy a jelölt „ne függjön senkitől”, „ne legyen párttag”, ami nem érinti a pártok azon jogát, hogy független jelöltet továbbra is támogathatnak. Utalt továbbá arra is, hogy a kérdés nem érinti a területi listákat és az országos listát, így álláspontja szerint ezt „nem is kell a népszavazásra feltenni kívánt kérdés tekintetében figyelembe venni.” A kifogástevő kifejtette, hogy megtévesztőnek tartja az OVB-nek azt a hivatkozását, amely szerint „»[a] Ve. alapján az országgyűlési képviselő-választáson az egyéni választókerületekben van lehetőség jelölő szervezetek által állított jelöltekre valamint független jelöltekre szavazni.«” Nézete szerint ugyanis a jelölő szervezetek által állított jelölt és a független jelölt lehet egy és ugyanaz a személy; „nincs lényegi különbség, mivel a jelölő szervezetek (a jelölő szervezetek; mondjuk ki, a pártok, mivel más szervezet nem állíthat jelöltet) is támogathatnak-állíthatnak független jelöltet, mivel ezt a törvény nem tiltja!”

A kifogástevő vitatta az OVBh. azon megállapítását is, hogy a kezdeményezésben szereplő kérdés burkolt alkotmánymódosítást eredményezne. Véleménye szerint a kérdés nem zárja ki a pártokat a jelöltállításból, a pártok bármikor „indíthatnak”, „támogathatnak” független jelöltet, így továbbra is részt vesznek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában. A kifogástevő érvelése szerint a kezdeményezésben szereplő kérdés az abban megjelölt törvény és nem az Alkotmány módosítására irányul, az említett törvény népszavazás alapján történő módosítását pedig az Alkotmány nem tiltja, így ez okból is megalapozatlan az OVB idézett határozati indokolása.

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság – az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve – a kifogást nem találta megalapozottnak. Ezért a 340/2009. (VII. 22.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, azonos indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a Ve. 130. §-ában meghatározott hatáskörében eljárva – jogorvoslati fórumként – az OVB kifogással támadott határozatát vizsgálja felül. Mivel az Alkotmánybíróság döntése szerint a kérdésről nem tartható népszavazás, a határozatot érintő egyéb kifogásokkal az Alkotmánybíróság érdemben nem foglalkozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 850/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

146/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 480/2009. (XII. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemélyek 2009. november 24-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkosson arról, hogy a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 5. § (2) bekezdésének helyébe az alábbi rendelkezés lépjen: (2) Közúton járművet az vezethet, aki biztonságos vezetésre alkalmas állapotban van, a jármű vezetésére előírt engedéllyel rendelkezik. Az alkoholszondás ellenőrzésnek mindenki köteles magát alávetni, ez alól a külön törvényekben foglalt mentességgel rendelkező személy – bíró, ügyész – sem vonhatja ki magát.?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 480/2009. (XII. 11.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § *c)* pontja alapján megtagadta arra hivatkozva, hogy a népszavazásra feltenni szánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi kritériumoknak.

Az OVB álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfogalmazása túlságosan összetett, az több kérdést tartalmaz, amelynek következtében a választópolgároknak nincs lehetősége az egyes kérdésekről külön-külön véleményt nyilvánítani, azokra egyértelműen igennel vagy nemmel válaszolni. Az OVB véleménye szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés azért sem egyértelmű a választópolgárok számára, mert nem várható el, hogy pontosan és mélyrehatóan ismerjék a kérdésben megfogalmazott jogszabályhelyeket, azok tartalmát, illetve módosításuk következményeit.

2. A kezdeményezők a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen, kérve annak megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 180. számában, 2009. december

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

11-én jelent meg. A kifogás 2009. december 22-én, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást tevők szerint az OVBh. jogszabálysértő, szerintük a népszavazási kérdés hitelesíthetőségének egyetlen korlátja van, ez pedig a törvényesség. Álláspontjuk szerint a feltett kérdésre egyértelműen igennel vagy nemmel lehet válaszolni, így megfelel az egyértelműségi követelményeknek. Jogszabálysértőnek tartják az OVBh.-t abból a szempontból is, hogy az OVB nem tett eleget a Ve. 29/A. §-ában megfogalmazott tényállás megállapítására vonatkozó, valamint 29/B. § (2) bekezdésében rögzített indokolási kötelezettségének, mert maga sem idézte határozatában a kérdésben foglalt törvényi rendelkezést. Hivatkoznak továbbá a jogszabályok ismeretének vélelmére, amely alapvető jogbiztonsági követelmény, ahogy erre szerintük az Alkotmánybíróság is számos határozatában rámutatott. Szerintük a választópolgároktól (és nem pedig az állampolgároktól, hiszen a csecsemők is utóbbiak közé tartoznak) elvárható a jogszabályok ismerete. A kifogást tevők arra is hivatkoznak, hogy az Nsztv. nem tartalmazza, hány mondatból, illetve mondatrészből állhat a népszavazási kérdés, különösen, ha törvény módosítására vonatkozik. Álláspontjuk szerint a mentességi szabályok miatt a kérdés nem is fogalmazható meg külön. Szerintük az országgyűlési képviselőkre vonatkozó mentességi jogot az Alkotmány 20. § (3) bekezdése fogalmazza meg, azonban bírák és ügyészek esetében a mentességet az Alkotmány nem tartalmazza.

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.].

Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az OVBh.-t az abban foglalt indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1423/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

147/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 481/2009. (XII. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemélyek 2009. november 24-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) hitelesítés céljából.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Országos Választási Bizottság, a Fővárosi Választási Bizottság, továbbá a 19 területi választási bizottság külön-külön saját hivatali szervezettel rendelkezik és azt működteti?”.

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 481/2009. (XII. 11.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § *c)* pontja alapján megtagadta arra hivatkozva, hogy a népszavazásra feltenni szánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyértelműségi kritériumoknak.

Az OVB álláspontja szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem egyértelmű sem a választópolgárok, sem a jogalkotó számára, a tekintetben, hogy mit jelent a „saját hivatali szervezettel rendelkezik és azt működteti” kifejezés. Az OVB indokolása szerint a kérdés emellett megtévesztő, ugyanis megfogalmazásával azt a látszatot kelti, mintha a Fővárosi Választási Bizottság nem területi választási bizottság lenne. A kérdésben megfogalmazottal szemben jelenleg 20 területi választási bizottság létezik, 19 megyei szintű és egy fővárosi területi választási bizottság.

2. A kezdeményezők a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogást nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen, kérve annak megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását. A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2009. évi 180. számában, 2009. december 11-én jelent meg. A kifogás 2009. december 22-én, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást tevők hivatkoznak az OVB 479/2009. (XII. 11.) OVB határozata és a 480/2009. (XII. 11.) OVB határozata elleni kifogások indokolásában foglaltakra. Emellett részletesen kifejtik, hogy a feltett kérdés egyértelmű és nem megtévesztő. Véleményük szerint az OVB által felvetett kérdések nem a kérdés megfogalmazásához, hanem a jogalkotás körébe tartoznak. Álláspontjuk szerint az OVBh. jogszabálysértő, szerintük a népszavazási kérdés hitelesíthetőségének egyetlen korlátja van, ez pedig a törvényesség. Szerintük a feltett kérdésre egyértelműen igennel vagy nemmel lehet válaszolni, így megfelel az egyértelműségi követelményeknek. Jogszabálysértőnek tartják az OVBh.-t abból a szempontból is, hogy az OVB nem tett eleget a Ve. 29/A. §-ában megfogalmazott tényállás megállapítására vonatkozó, valamint 29/B. § (2) bekezdésében rögzített indokolási kötelezettségének, mert maga sem idézte határozatában a kérdésben foglalt törvényi rendelkezést. Hivatkoznak továbbá a jogszabályok ismeretének vélelmére, amely alapvető jogbiztonsági követelmény, ahogy erre szerintük az Alkotmánybíróság is számos határozatában rámutatott. Szerintük a választópolgároktól (és nem pedig az állampolgároktól, hiszen a csecsemők is azok) elvárható a jogszabályok ismerete. A kifogást tevők arra is hivatkoznak, hogy jelenleg nincsen olyan törvényi rendelkezés, amely a területi választási bizottságokat felsorolná, és szerintük ilyen rendelkezésre az OVB sem hivatkozott.

II.

A kifogás nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.].

Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az OVBh.-t az abban foglalt indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1424/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

148/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 61. § (2) bekezdésén alapuló népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 3/2010. (I. 14.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján két kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 3/2010. (I. 14.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen, amelyekben az indítványozók az OVBh. felülvizsgálatát és megsemmisítését kezdeményezték.

Az OVB e határozatában a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Nekt.) 61. § (2) bekezdésén alapuló népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítéséről döntött.

A 2010. január 11-én egy kezdeményező által az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányán a következő kérdés szerepel: „A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény – a továbbiakban: kisebbségi törvény – 61. § 2. bekezdésének értelmében alulírott magyar állampolgárok kijelentjük, hogy a magyarországi bunyevác kisebbséghez tartozunk és a kisebbségi törvényben foglalt feltételeknek megfelelünk. Kérjük a Tisztelt Országgyűlést, hogy a kisebbségi törvény alapján a bunyevác népcsoportot ismerjék el nemzeti kisebbségként, és a hivatkozott törvény 61. § 1. bekezdésében a 'Magyarországon honos népcsoportok' felsorolását, a bunyevác kisebbségi népcsoporttal egészítse ki."

Az OVB határozatában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népi kezdeményezésre feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a hitelesítésének nincs akadálya.

Az OVBh. ellen benyújtott egyik kifogás előterjesztői az alábbiakat fogalmazták meg:

– Az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát egy magánszemély, nem pedig a magát bunyevác kisebbséghez tartozónak valló legalább 1000 személy nyújtotta be, ezért az OVBh. nem felel meg a Nekt. 61. § (2) bekezdésének, az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-ának, valamint a Ve. több rendelkezésének.

– A Nekt. alapján az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív hitelesítése előtt be kellett volna szereznie a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA) állásfoglalását.

– Az Alkotmány 28/D. §-a értelmében 50000 – nem pedig 1000 – választópolgár aláírása szükséges népi kezdeményezéshez.

– A kérdés első mondata nem felel meg a pontosság és az egyértelműség követelményének.

– Az OVBh. meghozatalának időpontjában a Ve. 131/A. §-a nem volt hatályban, mert az azt beiktató jogszabály hatályon kívül helyezésre került.

A másik kifogást az Országos Horvát Önkormányzat terjesztette elő. Álláspontja szerint a bunyevácok a horvát nyelvet beszélik, kultúrájuk, hagyományaik a horvát kultúrnemzet részét alkotják. A kifogás előterjesztője továbbá sérelmezte, hogy az OVB nem kérte ki a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását a törvényi feltételek fennállásáról.

A népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív előterjesztője az Alkotmánybírósághoz küldött levelében azt a tájékoztatást adta, hogy az MTA elnöke hivatalos levélben úgy nyilatkozott: az MTA nem látja akadályát annak, hogy a bunyevácok önálló nemzeti kisebbségi státuszt kapjanak. Az Országos Horvát Önkormányzat benyújtotta az Alkotmánybírósághoz az MTA közleményét, amely szerint az MTA elnökének levele nem a bunyevác kisebbség elismerésére vonatkozó hivatalos akadémiai álláspont. Az elnök „levelében ugyanazon kérdések és érvek szerepeltek, amelyeket a 2006-ban hivatalosan megkért és kiadott állásfoglalás is tartalmazott, ugyanakkor az Akadémia elnöke demokratikusan nem kívánta kizárni, hogy egy civil szervezet önálló nemzeti kisebbsége tudata okán – a korábbi sikertelen próbálkozásokat követően – néhány év elteltével elinduljon azon a jogi úton, amelynek eredményeként magukat nemzetiségként meghatározhatónak remélik."

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) (a továbbiakban: Ügyrend) 28. §-a alapján az Alkotmánybíróság – a tárgykör azonossága miatt – az ügyeket egyesítette.

2. Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályokat vette alapul:

Az Alkotmány rendelkezései:

„28/B. § (1) Országos népszavazás és népi kezdeményezés tárgya az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés lehet."

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

„28/D. § Országos népi kezdeményezést legalább 50 000 választópolgár nyújthat be. Az országos népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést az Országgyűlés tűzze a napirendjére. Az országos népi kezdeményezésben megfogalmazott kérdést az Országgyűlés köteles megtárgyalni."

A Nekt. rendelkezései:

„1. § (1) E törvény hatálya kiterjed mindazon, a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárokra, akik magukat valamely nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozónak tekintik, valamint e személyek közösségeire.

(2) E törvény értelmében nemzeti és etnikai kisebbség (a továbbiakban: kisebbség) minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, tagjai magyar állampolgárok és a lakosság többi részétől saját nyelve és kultúrája, hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul."

„61. § (1) E törvény értelmében Magyarországon honos népcsoportnak minősülnek: a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.

(2) Ha az (1) bekezdésben felsoroltakon kívül további kisebbség kíván bizonyságot tenni arról, hogy megfelel az e törvényben foglalt feltételeknek, legalább 1000, magát e kisebbséghez tartozó választópolgár e tárgykörben a népi kezdeményezésre vonatkozó aláírásgyűjtő íveket az Országos Választási Bizottság elnökének nyújtja be. Az eljárás során az országos népszavazásra és népi kezdeményezésre vonatkozó törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy az Országos Választási Bizottság az eljárása során köteles kikérni a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását a törvényi feltételek fennállásáról."

Az Nsztv. rendelkezései:

„2. § Az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz."

„17. § A népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.

18. § Az Országos Választási Bizottság akkor tagadja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

c) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.

19. § A népi kezdeményezést – az aláírásgyűjtésnek a Ve. 118/A. §-a szerinti szünetelése kivételével – az aláírásgyűjtő ív hitelesítését követő két hónapon belül egyszer lehet benyújtani az Országos Választási Bizottság elnökéhez. A pótlólag benyújtott, a kezdeményezést kiegészítő aláírások érvénytelenek.

20. § A népi kezdeményezésről a 6. § szerinti bejelentést követő három hónapon belül dönteni kell."

A Ve. alkalmazott szabályai:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(2) Az Országgyűlés népszavazást elrendelő, valamint kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító határozata elleni kifogást a határozat közzétételét követő nyolc napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja."

II.

A kifogások nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

2. Az Alkotmánybíróság a 27/2006. (VI. 21.) AB határozatban kifejtette: „A Nekt. 61. § (2) bekezdésében szabályozott népi kezdeményezés a népi kezdeményezésnek egy sajátos esete, amelynek anyagi jogi feltételei eltérnek az országos népi kezdeményezésnek az Alkotmányban is megállapított általános szabályaitól. Ebben az esetben a népi kezdeményezés meghatározott célra, a Nekt. 61. § (1) bekezdésének módosítására, valamely népcsoport kisebbségként való elismerésére irányul. A népi kezdeményezés benyújtására magát e kisebbséghez tartozónak

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

valló 1000 választópolgár jogosult. A népi kezdeményezéssel kapcsolatos eljárási kérdésekben az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló törvény általános rendelkezései az irányadók.

Az Nsztv. 3. § (1) bekezdése alapján a népi kezdeményezést támogató aláírásokat csak az aláírásgyűjtő ív OVB által hitelesített mintapéldányával megegyező aláírásgyűjtő íven lehet gyűjteni. Az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése során az Nsztv. 17–18. §-ai alapján az OVB azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés eldöntése az Országgyűlés hatáskörébe tartozik-e, az aláírásgyűjtő ív pontosan és egyértelműen tartalmazza-e a megtárgyalásra javasolt kérdést, a kérdés megfogalmazása megfelel-e a törvényben foglalt követelményeknek, maga az aláírásgyűjtő ív – formailag és tartalmilag – megfelel-e a Ve. 118. § (3)–(5) bekezdésében előírt követelményeknek." (ABH 2006, 376.)

Következésképpen egy személy is előterjesztheti az OVB-nél az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, és annak hitelesítése esetén a népi kezdeményezés benyújtásához szükséges a magát az adott kisebbséghez tartozónak valló 1000 választópolgár támogató aláírása.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság elutasította azokat az indítványi részeket, amelyek azt kifogásolták, hogy egy személy terjesztette elő az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítésére irányuló kezdeményezést.

3. Az MTA elnökének állásfoglalásával összefüggésben az Alkotmánybíróság a 27/2006. (VI. 21.) AB határozatban kimondta: A Nekt. 61. § (2) bekezdése „pusztán arra kötelezi az OVB-t, hogy szerezze be az MTA állásfoglalását, nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy az OVB-nek az eljárás mely szakaszában kell megkeresnie állásfoglalás végett az MTA elnökét. A népi kezdeményezésre irányuló eljárásnak két olyan szakasza van, amelyben az OVB elé kerül az ügy. Az első szakasz a népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése, a második szakasz az összegyűjtött aláírások benyújtása után az aláírások ellenőrzése és az aláírt aláírásgyűjtő ívek megküldése az Országgyűlésnek. A Nekt. 61. § (2) bekezdése második mondatának szövegéből nem következik az, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítését megelőzően köteles az MTA elnöke állásfoglalásának kikérésére, az OVB e kötelezettségének az összegyűjtött aláírásoknak az Országgyűlés elé terjesztéséig bármikor eleget tehet. A Nekt. hivatkozott rendelkezése nem tartalmaz utalást arra nézve sem, hogy az aláírásgyűjtő ív és a kérdés hitelesítése során az OVB döntését az MTA elnökének állásfoglalására figyelemmel kell meghoznia, nem biztosít hatáskört az OVB-nek arra, hogy az állásfoglalás alapján a Nekt. 1. § (2) bekezdésében foglalt feltételek fennállását vizsgálja. Az OVB hatásköre a népi kezdeményezésre irányuló eljárásban technikai jellegű. Az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének az a funkciója, hogy az OVB előzetesen, az aláírásgyűjtés megkezdése előtt ellenőrizze, hogy az aláírásgyűjtő ív hitelesítésre benyújtott mintapéldánya megfelel-e a törvényben előírt garanciális követelményeknek, alkalmas-e arra, hogy a megfelelő számú aláírás összegyűjtése után az Országgyűlés népi kezdeményezésként megtárgyalja azt. A népi kezdeményezés teljesíthetőségéről való döntés az Országgyűlés hatáskörébe tartozik. A Nekt. 61. § (2) bekezdésének az indítványozó által felvetett értelmezése – mely szerint az aláírásgyűjtő ív hitelesítése során az OVB az MTA állásfoglalása alapján vizsgálni köteles azt is, hogy az a népcsoport, amelynek tagjai 'bizonyság'-ot kívánnak tenni kisebbséghez tartozásukról, megfelel-e a Nekt. 1. § (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek – az Országgyűlést a népi kezdeményezés tárgyában megillető döntési hatáskör korlátozását jelentené." (ABH 2006, 378.)

Következésképpen a Nekt. 61. § (2) bekezdéséből az OVB-nek csak az a kötelezettsége származik, hogy az MTA elnökének állásfoglalását beszerezze, és a népi kezdeményezést az MTA elnökének állásfoglalásával együtt terjessze az Országgyűlés elé.

Ezért az Alkotmánybíróság elutasította azokat az indítványi részeket, amelyek azt kifogásolták, hogy az OVB eddigi eljárása során nem kereste meg az MTA elnökét.

4. Az OVB határozata szerint az aláírásgyűjtő íven megtárgyalásra javasolt kérdés az Országgyűlés hatáskörébe tartozik, a kérdés megfogalmazása megfelel az Nsztv. 17. §-ában szabályozott követelményeknek, az aláírásgyűjtő ív eleget tesz a Ve. 118. § (3)–(5) bekezdése által támasztott alaki előírásoknak, ezért az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette.

Az Alkotmánybíróság egyetért az OVB álláspontjával a tekintetben, hogy a kérdés megfelel az egyértelműség törvényi feltételeinek. Ezért az Alkotmánybíróság az egyértelműség hiányára vonatkozó kifogást elutasította.

5. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a módosított jogszabályi rendelkezés nem veszíti hatályát, ha a módosító normát a jogalkotó utólag hatályon kívül helyezi. Egy másik norma hatályba lépéséről vagy hatályon kívül helyezéséről rendelkező norma későbbi hatályon kívül helyezése nem eredményezi a korábbi állapot „feléledését". [1437/B/1995. AB határozat, ABH 1998, 616, 618–619.; 90/2007. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2007, 750, 766.]

Ezért az Alkotmánybíróság elutasította azt a kifogást, amely szerint az OVB eljárása idején a Ve. 131/A. §-a nem volt hatályban, mert az azt beiktató jogszabály hatályon kívül helyezésre került.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a 3/2010. (I. 14.) határozatot helybenhagyta.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 232/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

149/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 92/2010. (II. 11.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 92/2010. (II. 11.) OVB határozatával megtagadta egy országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Az Országgyűlés tűzze napirendjére és tárgyalja meg a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX törvény módosítását – mely alapvetően évfolyamonként és intézménytípusonként sávosan határozza meg az osztályok maximális létszámát – úgy, hogy az egyes osztályok létszáma ne lehessen nagyobb a rájuk vonatkozó maximális létszámhatárnál.” Az OVB álláspontja szerint „a kérdés összetettsége és bonyolult megfogalmazása miatt a jogalkotó számára (…) nem lenne egyértelmű, hogy pontosan milyen milyen kezdeményezést kellene napirendre tűznie”, így a kezdeményezés nem felel meg a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-ában foglaltaknak, ezért a hitelesítés megtagadásáról döntött.

2. A 92/2010. (II. 11.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2010. évi 16. számában, 2010. február 11-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2010. február 15-én a kezdeményező nyújtott be kifogást.

A kifogást tevő beadványában kifejtette, hogy a kérdés pontosan megjelöli melyik jogszabály, azon belül mely témakör tekintetében és milyen módon kíván módosítást kezdeményezni. Az egyértelműség feltételének a kérdés tehát – szerinte – megfelel. A kifogást tevő kiemelte, hogy az Nsztv. 17. §-a „semmilyen iránymutatást nem ad arra vonatkozóan, hogy mikor számít egy népi kezdeményezés során feltett kérdés pontosnak és egyértelműnek”. A beadvány benyújtója megjegyezte továbbá, hogy az OVB ugyanezen kérdés egy korábbi változatát egyszer már elutasította, és úgy véli, hogy az akkor megfogalmazott elvárásoknak megfelelelően nyújtotta be az újabb kezdeményezést. Kérte ezért, hogy az Alkotmánybíróság az OVB támadott határozatát semmisítse meg és az OVB-t utasítsa új eljárás lefolytatására.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népi kezdeményezésben foglalt kérdés nem felel meg az Nsztv. 17. §-ában rögzített egyértelműség követelményének. Az OVB határozatában foglalt indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 92/2010. (II. 11.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, ugyanazon indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 360/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

150/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 171/2010. (III. 18.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 171/2010. (III. 18.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdésének *d)* és *m)* pontjában foglalt esetekben – jogszabálysértés esetén – az érintett a köztársasági elnök határozatának bírósági felülvizsgálatát kérhesse?”. Az OVB a határozatában részletesen kifejtette álláspontját, miszerint ahhoz, hogy a köztársasági elnök határozatának bírósági felülvizsgálata lehetővé váljon, az Alkotmány módosítására lenne szükség. Az Alkotmány ugyanis kifejezetten nevesíti a köztársasági elnök felelősségre vonásának rendjét. Az OVB szerint a kérdés nem is egyértelmű, „a választópolgártól nem várható el a (…) jogszabályhelyek pontos és teljeskörű ismerete”, melyből „kifolyólag a választópolgár nem tudja, hogy milyen tartalmú szabály megváltoztatását támogatná aláírásával”. Az OVB ezért a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § *b)* pontja alapján, mivel a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani és a 10. § *c)* pontja alapján, mivel a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt feltételeknek, a kérdés hitelesítésének megtagadásáról döntött.

2. A 171/2010. (III. 18.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2010. évi 39. számában, 2010. március 18-án jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2010. április 1-jén a kezdeményezők nyújtottak be kifogást.

A kifogást tevők beadványukban kifejtették, hogy az Alkotmány 8. §-a, az 50. § (1) és (2) bekezdése valamint az 57. § (5) bekezdése értelmében egy döntés jogszerűségének megítélése az igazságszolgáltatásra tartozik, amiből az Alkotmány konkrét, kizáró rendelkezésének hiányában következik, hogy a feltett kérdés nem olyan, amely az Alkotmány módosítását igényelné, s nem tartozik az ún. tiltott kérdések közé sem. A kifogást tevők álláspontja szerint a köztársasági elnök határozata elleni jogorvoslat szabályozása az Alkotmány 57. § (5) bekezdéséből következően az Országgyűlés kifejezett törvényhozási hatásköre. Az OVB határozatát a kifogást tevők amiatt is jogszabálysértőnek találták, mert a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlást sérti az, hogy az OVB megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a kérdésre adandó válaszhoz szükséges jogi hátteret a választópolgárok nem ismerik. Minderre tekintettel kezdeményezték az OVB kifogásolt határozatának megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el feladatát [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az OVB határozatában megállapította, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés az Alkotmány módosítását igényelné. Nem tartotta egyértelműnek az OVB a kérdés megfogalmazását sem, különös tekintettel az Alkotmánynak a további, külön jogszabályokra való hivatkozásai miatt. Az OVB határozatában foglalt ezen indokolással egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és a 171/2010. (III. 18.) OVB határozatot az abban foglalt indokok helyességére tekintettel, ugyanazon indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 612/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

135/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Önkormányzatnak a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről szóló 24/1997. (V. 22.) Főv. Kgy. rendelete 2. § (1) bekezdésének a 2005. augusztus 31-ig hatályos második mondata alkotmányellenes volt, ezért az a Fővárosi Bíróság által 22. K.33.615/2004/7. számú ítélettel jogerősen lezárt perben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszként előterjesztett indítványában a Budapest Főváros Önkormányzatának a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről szóló 24/1997. (V. 22.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.) 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességét megállapítását és megsemmisítését, valamint ezen jogszabályi rendelkezésnek a Fővárosi Bíróság 22.K.33.615/2004/7. számú jogerős ítéletével lezárt perben való alkalmazása kizárását kérte.

A támadott jogszabályi rendelkezés második mondata szerint „[a] szociálisan rászoruló személyeknek – a rendeletben foglalt feltételek fennállása esetén – egy alkalommal csak egy jogcímen állapítható meg segély.” Az indítványozó azt kifogásolta, hogy az Ör. támadott szakasza értelmében csak egy jogcímen kaphat pénzbeli ellátást, így például a rendszeres szociális segély mellett nem kaphat

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

átmeneti segélyt, holott arra a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) értelmében jogosult lenne, hiszen az Sztv. átmeneti segélyt szabályozó 45. §-a „nem rendelkezik arról, hogy átmeneti segélyt csak azok számára lehetne megállapítani, akik egyéb ellátásban nem részesülnek". Következésképpen az Ör. támadott jogszabályi rendelkezése ellentétes az Sztv. 45. §-ával, ami az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét jelenti.

2. Vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó valójában nem az Ör. 2. § (1) bekezdésének egészét kérte megsemmisíteni, hanem csak annak a második mondatát tartotta alkotmányellenesnek, és az ügyet jogerősen lezáró ítéletében a bíróság is ezen bekezdés második mondatára hivatkozott az indokolásában. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatát az Ör. 2. § (1) bekezdésének második mondatára tekintettel folytatta le.

3. Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapította azt is, hogy az indítványozó által sérelmezett Ör.-t a jogerős bírósági ítélet 2005. május 10-én történt meghozatalát követően a fővárosi önkormányzat többször módosította, így 2005. szeptember 1-jei hatállyal a 2. § (1) bekezdését harmadik mondattal egészítette ki, amely a támadott második mondat – bár szövegszerűen az nem módosult – alkalmazhatóságára is kihatással volt. Megállapította az Alkotmánybíróság továbbá, hogy a fővárosi önkormányzat a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásának egyes kérdéseiről szóló 40/2009. (VII. 9.) Főv. Kgy. rendelete (a továbbiakban: Ör1.) 15. § (3) bekezdése az Ör.-t 2009. július 9-ével hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatát kizárólag akkor végzi el, ha annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés (335/B/1990. AB határozat, ABH 1990, 261, 262.). A konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdésében foglalt bírói kezdeményezés és 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján – mivel ilyenkor alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség – az Alkotmánybíróság a már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.]. A jelen ügyben az indítvány az Abtv. 48. § alapján benyújtott alkotmányjogi panasz, ezért az Alkotmánybíróság az Ör. támadott rendelkezésének alkotmányosságát érdemben megvizsgálta. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az alkotmányossági vizsgálatát kizárólag az alkotmányjogi panasszal támadott – hatályon kívül helyezett – jogi rendelkezés tekintetében végezte el, és nem vonta a vizsgálata alá a jelenleg hatályos Ör1. 2. § (1) bekezdésének második mondatát, amely szövegszerűen megegyezik a támadott jogi rendelkezéssel.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal."

2. Az Sztv. indítványban hivatkozott jogszabályi rendelkezése:

„45. § (1) A települési önkormányzat képviselő-testülete a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére a rendeletében meghatározott átmeneti segélyt nyújt. Átmeneti segély pénzintézeti tevékenységnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható.

(2) Az átmeneti segély esetén az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatárt az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél, egyedül élő esetén annak 150%-ánál alacsonyabb nem lehet.

(3) Az átmeneti segély adható alkalmanként és havi rendszerességgel. Az alkalmankénti segély gyógyszertámogatásként, illetve az egészségbiztosítás által nem vagy csak részben támogatott egészségügyi szolgáltatás díjaként is megítélhető. A havi rendszerességgel adott átmeneti segély jövedelemkiegészítő támogatásként, rendszeres nevelési támogatásként, továbbá az önkormányzat rendeletében meghatározott más ellátási formaként is nyújtható.

(4) Elsősorban azokat a személyeket indokolt átmeneti segélyben részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások, különösen betegség, elemi kár miatt anyagi segítségre szorulnak.

(5) A fővárosban – ha a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzat másként nem állapodik meg – a hajléktalanok átmeneti segélyezése a fővárosi önkormányzat feladata."

3. Az Ör. támadott és alkotmányossági vizsgálat alá vett – a jogerős ítélet meghozatalakor hatályos – jogszabályi rendelkezése:

„2. § (1) (…) A szociálisan rászoruló személynek – a rendeletben foglalt feltételek fennállása esetén – egy alkalommal csak egy jogcímen állapítható meg segély."

III.

Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

Az indítványozó az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmére alapította a panaszát. Az átmeneti segélyre – jelen esetre vonatkozó – jogszabályok összevetéséből az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Sztv. 45. § (2) bekezdése értelmében az átmeneti segély esetén az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatárt az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél, egyedül élő esetén annak 150%-ánál alacsonyabb nem lehet. Az Ör. – az alkotmányjogi panasszal érintett jogerős bírósági ítélet meghozatalakor hatályos – 7/A. §-a átvette majdnem szó szerint ugyanezt a rendelkezést, vagyis eszerint átmeneti szociális segélyt – a hajléktalanok lakhatásokhoz jutását támogató átmeneti segély kivételével – az a hajléktalan személy kaphatott, akinek a megélhetése más módon nem volt biztosított, mert nem volt jövedelme, vagy az egy főre számított havi jövedelme nem haladta meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, egyedül élő esetében annak 150%-át. Ennek a szabálynak, valamint a támadott szabálynak az összevetése alapján megállapítható, hogy az a hajléktalan kaphatott átmeneti segélyt, akinek bármilyen más forrásból származó olyan rendszeres jövedelme volt, ami nem haladta meg a nyugdíjminimumot, illetőleg annak 150%-át. Az a hajléktalan viszont, akinek nem volt más jövedelme, csak rendszeres szociális segélyben részesült, akkor sem kaphatott átmeneti segélyt, ha a szociális segélyből származó bevétele mélyen alatta maradt ennek a jövedelemhatárnak. Ezt állította az indítványozó is.

Az Alkotmánybíróság az indítványt annak tartalma szerint bírálja el. Jelen esetben az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az Ör. támadott jogi rendelkezése az Sztv. 45. § (2) bekezdésébe ütközően tesz különbséget az átmeneti segélyre jogosult hajléktalanok homogén csoportján belül, mivel ésszerű ok nélkül korlátozta az átmeneti segély igénybevételének lehetőségét.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ör. 2. § (1) bekezdésének második mondatát, amely alkalmazása – összevetve az Ör. 7/A. §-ával – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését sértő alkotmányellenes megkülönböztetést eredményezett, az Sztv. 45. § (2) bekezdésébe, ezáltal pedig az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközőnek, azaz alkotmányellenesnek nyilvánította.

Mivel az Ör. egészét (beleértve a jelen határozatban vizsgált rendelkezését is) az Ör1. 2009. július 9-ével hatályon kívül helyezte, a rendelkezés megsemmisítésére nem kerülhet sor. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján azonban – amely az Abtv. 48. § (3) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz esetére is irányadó – az Alkotmánybíróságnak lehetősége van arra, hogy kizárja az alkotmányellenesnek ítélt jogszabályi rendelkezés konkrét ügyben való alkalmazását, ha azt a jogbiztonság, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján megtiltotta az alkotmányellenes rendelkezésnek a Fővárosi Bíróság által 22.K.33.615/2004/7. számú ítélettel jogerősen lezárt perben való alkalmazását.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét a támadott jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására figyelemmel rendelte el.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 669/D/2005.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

136/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Kapuvár Város Önkormányzata képviselőtestületének az egyes helyi adókról szóló 48/2004. (XII. 20.) rendelet módosításáról szóló 36/2005. (XII. 20.) rendelete 2006. január 1. és 2007. június 30. között alkotmányellenes volt.

2. Az Alkotmánybíróság Kapuvár Város Önkormányzata képviselőtestületének az egyes helyi adókról szóló 48/2004. (XII. 20.) rendelet módosításáról szóló 36/2005. (XII. 20.) rendeletének megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó közigazgatási hivatalvezető törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva alkotmánysértőnek találta Kapuvár Város Önkormányzata képviselőtestületének az egyes helyi adókról szóló 48/2004. (XII. 20.) rendelet (a továbbiakban: Ör.) módosításáról szóló 36/2005. (XII. 20.) rendeletét (a továbbiakban: Örm.), amely hatályon kívül helyezte az Ör. 11. § (6) bekezdését, valamint 18. § (4) bekezdését.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Ör. 11. § (6) bekezdése 2002. július 1-jétől 2007. június 30-ig terjedő időtartamra 50 %-os telekadó-mentességet biztosított a Petőfi-major és az Ipari Park területére [az Ör. 18. § (4) bekezdése a 11. § (6) bekezdésével összefüggésben a Petőfi-major területét határozta meg]. A módosításra a hivatalvezető törvényességi észrevételt tett és megállapította, hogy a képviselő-testület döntése sérti az Alkotmánynak a jogállamiság és jogbiztonság követelményét biztosító 2. § (1) bekezdését, mivel az Örm. a telekadóra vonatkozó 5 éves adómentességet az Ör. által meghatározott időpont előtt szüntette meg. Az indítványozó az adókedvezmény, illetve az adómentesség megvonásáról rendelkező alkotmánybírósági határozatokra hivatkozva felhívta a képviselő-testület figyelmét arra, hogy a már megszerzett, rövid időtávra szóló adókedvezmények alkotmányos védelmet élveznek, így azoknak a határidő lejártát megelőző csökkentése, illetve megvonása általában alkotmányellenes. Minderre tekintettel azon adózók számára, akik a kedvezményt már megszerezték, a határozott időtartam lejártáig a kedvezményt hatályában fenn kellett volna tartani.

Miután a képviselő-testület a törvényességi észrevételben foglaltakat nem fogadta el, a hivatalvezető a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján az Alkotmánybírósághoz fordult az Örm. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozva.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független demokratikus jogállam.”

III.

Az indítvány részben megalapozott.

1. Az adókedvezményekkel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata során követett, első ízben a 61/1992. (XI. 20.) AB határozatban elvi éllel kifejtett álláspontja az, hogy az adókedvezményekre senkinek nincsen az Alkotmányon alapuló alanyi joga; az adókedvezmények megadása a jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik, önmagában alkotmányossági problémát nem jelent. Az adókedvezményre vonatkozó jogszabályi rendelkezések vizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak a megállapítása tartozik, hogy a jogalkotó a mérlegelési jogkörében megállapított kedvezményekkel nem sért-e valamely alkotmányos rendelkezést. (ABH 1992, 280, 280-281.)

Az adókedvezmények megvonására vonatkozóan az Alkotmánybíróság korábbi határozatában megállapította: abból eredően, hogy az adókedvezményre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga, az államnak jogában áll a korábban biztosított adókedvezmények mértékét, alkalmazási körét, igénybevételi lehetőségének időtartamát a jövőre nézve korlátozni, sőt e kedvezményeket meg is szüntetni. Ez még akkor is így van, ha figyelembe vesszük, hogy az adókedvezmény sajátos gazdaságpolitikai ösztönző eszköz is lehet, amelynek alkalmazásával az állam bizonyos tevékenységi fajtákat vagy beruházásokat kíván támogatni, s ilyen esetben a kedvezmény utólagos mérséklése vagy megszüntetése kedvezőtlen helyzetbe hozza azokat, akik a hatályos jogszabály maradandóságában bízva – esetleg jelentős anyagi kockázatot vállalva – kezdték meg a kedvezménnyel ösztönzött tevékenységüket. [9/1994. (II. 25.) AB határozat, ABH 1994, 74, 76.]

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában az adókedvezmény korlátozását, megvonását tartalmazó jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességét a már megszerzett, határozott időre szóló adókedvezményeknek a határidő lejártát megelőző csökkentése, vagy megvonása esetén az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme alapján ítélte megállapíthatónak [16/1996. (V. 3.) AB határozat ABH 1996, 61, 68–70.; 33/1997. (V. 28.) AB határozat ABH 1997, 166, 171-172.]

Az Alkotmánybíróság jelen eljárásának tárgyát képező Örm. 1. §-a hatályon kívül helyezte az Ör. azon rendelkezését, amely 2002. július 1-től 2007. június 30. napjáig 50%-os kedvezményt biztosított az önkormányzat meghatározott területén a telekadó tekintetében. Az Örm. 2006. január 1-jén lépett hatályba, így a korábban biztosított kedvezmény megvonására az eredetileg meghatározott időpontot másfél évvel megelőzően került sor. Az Alkotmánybíróság ismertetett gyakorlata alapján így a meghatározott időre szóló adókedvezménynek a határidőt megelőzően történő megvonása a jogállamiság részét képező jogbiztonság elvébe ütközik, tehát sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését. Ennek alapján állapította meg az Alkotmánybíróság az Örm. alkotmányellenességét.

2. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabályok rendelkezéseit vizsgálja. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 530.]

A jelen alkotmánybírósági eljárás tárgyát képező Örm. hatályon kívül helyező normát tartalmaz, így valójában a módosított jogszabályhely „megsemmisítését” jelenti. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 40. §-a szerint ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg az állami irányítás egyéb jogi eszközének alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét teljesen vagy részben megsemmisíti. Hatályon kívül helyező norma esetén azonban az „inkorporált” jogszabályhely nem létezik, nincs megsemmisíthető jogszabályi rendelkezés. Megjegyzi az Alkotmánybíróság azt, hogy egy hatályon kívül helyező norma alkotmányellenességének megállapítása önmagá-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ban nem vezet a hatályon kívül helyezéssel érintett rendelkezések hatályának automatikus „feléledéséhez”, az Alkotmánybíróságnak viszont valamely jogszabály „újbóli hatályba helyezésére” hatásköre nincs, mert ez a jogalkotó kompetenciájába tartozik. (Ld.: 1437/B/1995. AB határozat, ABH 1998, 616, 618.)

(A megsemmisítés lehetőségének fentiekben részletezett kizártságán túlmenően az alkotmányellenesség jogkövetkezményeinek elvi relevanciáját is viszonylagossá teszi az, hogy az Alkotmánybírósághoz 2007. május 9-én érkezett indítvány alapján vizsgált Örm. által hatályon kívül helyezett Ör.-beli rendelkezés által biztosított adókedvezmény mindössze 2007. június 30. napjáig terjedően érvényesült volna.)

Az elmondottak alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Örm. megsemmisítésére irányuló indítvány okafogyottá vált, ezért az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *e)* pontja alapján az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint az eljárást megszüntette.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét az alkotmányellenesség megállapítására tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 543/H/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

137/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Miskolci Megyei Jogú Város Önkormányzatának 31/2004. (IX. 29.) számú rendelete a fizető parkolási rendszerről alkotmányellenes, ezért azt a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság a Miskolci Megyei Jogú Város Önkormányzatának a fizető parkolási rendszerről szóló 31/2004. (IX. 29.) számú rendelete 5. § (3) bekezdésének alkalmazását a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 2.Pf.20194/2009. szám alatti peres eljárásban, 3. § (4) bekezdésének és 5. § (3) bekezdésének alkalmazását a Miskolci Városi Bíróság előtt folyamatban lévő 22.G.20047/2009. szám alatti peres eljárásban, illetve a 23.P.20036/2009. szám alatti peres eljárásban kizárja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Peres ügyben eljáró fellebbviteli tanács, valamint első fokon eljáró bírói tanácsok kezdeményezték, hogy az Alkotmánybíróság a kihirdetésére visszamenőleges hatállyal semmisítse meg a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata 31/2004. (IX. 29.) önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 3. § (4) bekezdését, valamint 5. § (3) bekezdését, mivel azok magasabb szintű jogszabállyal ellentétes tartalommal bírnak, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, illetve a 44/A. § (2) bekezdésébe ütköznek.

Indokolásukban kifejtették, hogy a parkolással – a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. Közigazgatási és polgári jogegységi határozatának (a továbbiakban: KPJE, amelynek alkalmazhatóságát a Legfelsőbb Bíróság Jogegységi Tanácsa a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának vezetője által kezdeményezett eljárásában meghozott, 2009. december 8-án kelt 1/2009. Közigazgatási-polgári jogegységi határozatával kizárta, Magyar Közlöny 2009. december 28-án megjelent 192. szám), valamint 2/2006. Polgári jogegységi határozatának (a továbbiakban: PJE) értelmében – polgári jogi jogviszony jön létre, amely ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálya alatt áll. Az Ör. a Ptk.-val ellentétesen szabályoz akkor, amikor a szolgáltatást igénybe vevő személy számára nem enged türelmi időt a parkoló jegy megvásárlására. A bírói érvelés szerint a Ptk. 277. § (4) bekezdése a szerződő felek számára együttműködési kötelezettséget ír elő, amely a parkolás esetében indokolja a parkolási jegy beszerzéséhez szükséges idő biztosítását. Amennyiben az Ör. türelmi idő nélkül, a parkolással egyidejű ellenőrzést tesz lehetővé a parkolás üzemeltető részére, úgy az Ör. a Ptk.-val ellentétesen szabályoz, azaz alkotmányellenes.

Az Ör. 5. § (3) bekezdése arra kötelezi az üzemeltető társaságot, hogy a pótdíjfizetési felszólítást a fizetés nélkül parkoló gépkocsi szélvédőjén helyezze el. Ez a rendelkezés ellentétes a Ptk. 214. § (1) bekezdése szerinti azon törvényi előírással, hogy a hatályos szerződéses nyilatkozatnak meg kell érkeznie a másik szerződő félhez. A szélvédő

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

külső felületén elhelyezett fizetési felszólítás ugyanis nem nyújt kellő garanciát arra, hogy a szolgáltatást igénybe vevő valóban és időben értesülhessen a pótdíjfizetési felszólításról, mint az üzemeltető nyilatkozatáról.

Mivel az indítványok az Ör. ugyanazon szakaszainak alkotmányosságát egyező indokokkal vitatták, ezért az Alkotmánybíróság az indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam."

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal."

Az Ör. támadott rendelkezései:

„3. § (4) A parkolás megkezdésével egyidejűleg a parkolójegy automatákból megvásárolt jegyet, a parkoló bérletet, a mozgásában korlátozott parkolási igazolványát, és a várakozás megkezdésének időpontját jelző tárcsát az első szélvédőn, vagy a mögött, a műszerfalon jól látható módon úgy kell eléhelyezni, hogy annak érvényességéről az ellenőrzést végző személy megbizonyosodhasson."

„5. § (3) Az 5. § (1) és (2) bekezdése által meghatározott esetekben a parkoló ellenőr a parkoló gépjármű szélvédőjén pótdíjfizetési felszólítást és készpénz átutalási megbízás nyomtatványt hagy, melyen feltünteti az ellenőrzés időpontját, a parkolás helyét, a gépkocsi rendszámát, a szabálytalanság megjelölését, a pótdíj megállapításhoz szükséges információkat."

III.

Az indítványok az alábbiak szerint megalapozottak.

1. Az Ör. az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. § (1) bekezdését felhatalmazó rendelkezésként megjelölve szabályozza Miskolc Megyei Jogú Város parkolási rendjét. A területi és tárgyi hatály meghatározása mellett, a rendelkezésre álló várakozó helyeket három, az előre megjelölt napszakokban díjfizetés ellenében, időben behatároltan használható zónára osztja. Az Ör. rendezi az így körülírt szolgáltatás ellenértékét, annak mértékét és módját is. Az utóbbi tekintetében egyidejűséget vár el a közlekedőtől, azaz a parkolással egyidejűleg köteles az ellenszolgáltatást megfizetni. Az Ör. rendezi az ellenszolgáltatás elmulasztásának jogkövetkezményeit is akként, hogy a jogszerűtlen parkolást pótdíj, illetve emelt mértékű pótdíj előírásával szankcionálja. Előírásai szerint a díj és pótdíj beszedése az üzemeltető (joga) és feladata, aki a szabályszerű parkolást egyebekben bármikor jogosult ellenőrizni. A jogosulatlan várakozás jogkövetkezményeiről pedig a jármű szélvédőjén elhelyezett pótdíjfizetési felszólítást hagy. Az Ör. rendelkezései szerint a szolgáltatás jogosulatlan igénybe vétele esetén a pótdíjfizetés kötelezettje lehet a „parkolási igazolványt használó jármű vezetője" [5. § (2) bekezdés], avagy a „gépjármű tulajdonosa (üzemben tartója vagy használója)" is [5. § (4) bekezdés]. A szankció mértéke a felszólításnak a jármű szélvédőjén történő elhelyezése és a pótdíj megfizetése között eltelt időhöz igazodik, ugyanakkor bizonyos esetben – az adott zónára érvényes egy órai parkolásra szóló parkolójegy árának többszörösét kitevő – pótdíjat annak „törvényes kamataival" együtt kell megfizetni. Az Ör. egyértelművé teszi, hogy az üzemeltető a parkolóhely biztosításán túl nem köteles egyéb szolgáltatásra (pl. őrzés, károkért való felelősség), ugyanakkor a Miskolc Megyei Jogú Várossal megkötött szerződés alapján nevesíti a szolgáltatót a Régió Park Miskolc Kft. személyében.

2. Bár az indítványok az Ör. két rendelkezése tekintetében állították csupán a magasabb szintű jogszabállyal fennálló ellentétet, az Alkotmánybíróság – eddig gyakorlatának megfelelően, az indítványokban foglaltakat kiterjesztően értelmezve – szélesebb összefüggésben vizsgálta az alkotmányossági aggályokat. [3/1992. (I. 23.) AB határozat, ABH 1992, 329, 330.; 26/1995. (V. 15.) AB határozat, ABH 1995, 123, 124.; 2/1998. (II. 4.) AB határozat, ABH 1998, 41, 46.; 16/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 140, 153.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75, 77.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 978.; 103/2008. (VII. 11.) AB határozat, ABH 2008, 1437, 1439.]

Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) megállapította a közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdésének, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 63/A. § *h)* pontjának, valamint a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályiról szóló 24/2009. (V. 11.) fővárosi közgyűlési rendelet alkotmányellenességét.

A testület döntése értelmében a parkolással létrejövő jogviszony az Alkotmány 58. § (1) bekezdése szerinti helyváltoztatás szabadságából levezetett közlekedés szabadságával áll összefüggésben, ezért a parkolással alapvetően közigazgatási jogviszony jön létre a véges javakkal gazdálkodó közútkezelő, azaz a tulajdonos önkormányzat képviselő testülete és a közlekedő között. Ugyanakkor a közút kezelő tulajdonosi helyzete nem teszi eleve alkotmányellenessé a „nyugvó közlekedés" [1068/B/2005. AB határozat, ABH 2008, 3174, 3176.] szerződéses viszony-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kénti kezelését sem. Ez utóbbi okfejtés tűnik ki a KPJE és a PJE indokolásából.

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint az önkormányzat rendeletalkotási joga önkormányzati alapjog. Az alapjogot a helyi közutak és közterületek fenntartása tekintetében az Ötv. 8. § (1) és (4) bekezdése konkretizálja, míg az Ötv. 16. § (1) bekezdése a rendelet-alkotási jogkört „a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok”, illetve törvény rendelkezéseinek végrehajtása körében teszi lehetővé. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában leszögezte, hogy a parkolás nem más, mint „a közterület közlekedési célú használata”, amely használattal összefüggésben az önkormányzat, mint a közút kezelője állapítja meg a használat díját [31/1996. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1996, 285, 289–290.]. A közutak közlekedési célú használatának szabályait a Kkt. rendezte, amelynek 15. § (3) bekezdése felhatalmazta a közút kezelőjét közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetőleg kijelölt várakozóhelyen díj és pótdíj szedésére. Az önkormányzat képviselő testülete, mint a közút kezelője tehát a „nyugvó közlekedés” feltételeit rendeletben állapíthatta meg, amely rendelet azonban elsődlegesen a Kkt. felhatalmazásán és csak másodlagosan az Ötv. rendelkezésein alapult.

Az Abh. – a jelen határozat alapjául szolgáló indítványokban, valamint a KPJE-ben és a PJE-ben foglaltakkal egyezően – megállapította, hogy amennyiben a törvényalkotó a bírói gyakorlatot követve és szemben az Alkotmánybíróság álláspontjával a parkolást közszolgáltatásnak tekinti, amelyet a közút kezelője szerződéses keretek között nyújt a közlekedőknek, abban az esetben az önkormányzati rendelet lényegében e szerződés feltételeit határozza meg. A személyek vagyoni viszonyait ugyanakkor a Ptk. szabályozza. Ezért az önkormányzati rendelet azon túl, hogy az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése értelmében nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal, a szerződéses viszonyok tekintetében a Ptk. 685. § *a)* pontja értelmében csak abban az esetben tekinthető jogszabálynak, amennyiben törvényi felhatalmazás alapján és annak keretei között alkotja azt meg az önkormányzat képviselő testülete. Így jóllehet a jogalkotásról szóló 1987. évi IX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (1) bekezdés *f)* pontja a jogszabályok között sorolja fel az önkormányzati rendeletet (a 2010. december 31. napjáig hatályos szövegezés szerinti „tanács rendeletet”), ám a Ptk. 226. § (1) bekezdésének megfelelően, a szerződés egyes tartalmi elemeit csak olyan önkormányzati rendelet (jogszabály) határozhatja meg, amely törvényi felhatalmazás alapján és a törvényi felhatalmazás adta keretek között szabályoz.

Az Abh. a jövőre nézve és a jogalkotásra határidő tűzésével megsemmisítette a – helyi – közútkezelőket parkolási díj és pótdíj szedésének elrendelésére felhatalmazó törvényi rendelkezéseket. A megsemmisítés okát a rendelkezés hiányosságaiban jelölte meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanis a magánjogi keretek között nyújtott közszolgáltatások esetében a törvényi szabályozás a szükséges felhatalmazó jellegen túl garanciális jelentőségű is. Az önkormányzat a magánjogi keretek között nyújtott közszolgáltatás biztosítása tekintetében kettős feladatot lát el: helyi közhatalomként rendeletében szabályozza a közszolgáltatás nyújtásának és igénybe vételének feltételeit, ugyanakkor gazdasági érdeke fűződik e feltételrendszer kialakításához. A magánjogi viszonyok között jellemző szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlyának biztosíthatósága, illetve a szolgáltatást szükségképpen igénybe vevő, kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók érdekeit a semleges törvényalkotó által megszabott törvényi keretek biztosíthatják csupán. Ezért az Abh. értelmében törvénynek kell szabályoznia nem csak a szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés ellenszolgáltatásra vonatkozó elemét, de e szerződéses viszony lényeges elemén túl a közfeladat gazdája (a Kkt. alapján a közútkezelő önkormányzat képviselő testülete) és a szolgáltatást nyújtó, adott esetben gazdasági társaság közötti szerződéses viszony lényeges elemeit is. Ebben a törvényi keretben alkothat végrehajtási jellegű rendeletet az önkormányzat.

Az Abh.-ban foglaltak törvényi konzekvenciáit vonta le az Országgyűlés a közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLVI. törvényben, és a közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLVII. törvényben (Magyar Közlöny 2010. június 4. napján megjelent 93. száma).

3. A jelen indítványokban támadott Ör. – az Abh.-ban vizsgált fővárosi közgyűlési rendelethez hasonlóan – nem rendelkezik megfelelő törvényi felhatalmazással. Ezért az, hogy a szolgáltatás (parkolás) és ellenszolgáltatás (parkolási jegy megvásárlása) egyidejűségének 3. § (4) bekezdése szerinti előírása nem felel meg a Ptk. 277. § (4) bekezdésében, illetve a 280. § (2) bekezdésében foglaltaknak, avagy az Ör. 5. § (3) bekezdése esetlegesen nem tekinthető a Ptk. 214. § (1) bekezdése szerinti szerződéses nyilatkozatnak, csak megfelelő törvényi felhatalmazáson alapuló önkormányzati szabályozás esetében lenne vizsgálható.

Az Abh.-ban a testület – korábban kialakított gyakorlatára utalva – hangsúlyozta, hogy a felhatalmazó rendelkezés alkotmányellenessége kihat az azon alapuló jogszabály alkotmányosságára is. A KPJE-re és a PJE-re utalva megállapította azt is, hogy a fővárosi közgyűlés parkolási rendelete nem minősül az Ötv. 16. § (1) bekezdése szerinti olyan „helyi közügynek”, amely szabályozására az önkormányzati képviselő testülete felhatalmazás nélkül jogosult lenne jogszabályt alkotni. Az Abh. ezen megállapításai a jelen eljárásban is irányadóak. A jelenlegi törvényi keretek között, megfelelő törvényi felhatalmazás hiányában ezért az Ör. nem csak az indítványokban megjelölt két rendelkezése tekintetében minősíthető aggályosnak. Ugyanezen okokból tartotta szükségtelennek az Alkotmánybíróság, az indítványokban megjelölt szakaszokon túl, az Ör. III.1. pontban részletezett más szabályainak hivatalbóli alkotmányossági vizsgálatát is.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Megjegyzendő továbbá, hogy az indítványok elbírálásának ideje alatt megszületett új törvényi – esetlegesen módosított önkormányzati – szabályozás nem befolyásolja az Ör.-rel szembeni alkotmányossági aggályokat. A kezdeményező bírói tanácsok előtt folyamatban lévő eljárásokban ugyanis a jogviszonyokat azok keletkezésekor hatályos jogszabályi környezetben kell megítélni.

Az Alkotmánybíróság ezen indokok alapján és utalva az Abh.-ban foglaltakra is, az Ör.-t egészében semmisítette meg. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (1) és 43. § (1) bekezdései értelmében a megsemmisített jogszabály vagy annak rendelkezése „az erről szóló határozatnak a hivatalos lapban való közzététele napjától veszti hatályát, illetve nem lehet alkalmazni. A 43. § (2) bekezdés értelmében „[a] jogszabálynak vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközének megsemmisítése (…) nem érinti a határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat, s a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket.” Az Alkotmánybíróság az Ör. alkotmányellenességét *ex nunc* állapította meg, ami az Abtv. hivatkozott rendelkezései szerint a már létrejött jogviszonyokat és azok megítélését nem érinti.

Az Alkotmánybíróság figyelemmel az Abtv. 43. § (4) bekezdésében kapott hatáskörére a kezdeményező bírák előtti eljárásokban a jogbiztonságra tekintettel kizárta az Ör. alkotmányellenes rendelkezéseinek alkalmazását.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 364/B/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

138/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kassza működésére, felügyeletére, felhasználására, megszüntetésére és forrásaira vonatkozó részletes szabályokról szóló 134/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt 2010. december 31. napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kassza működésére, felügyeletére, felhasználására, megszüntetésére és forrásaira vonatkozó részletes szabályokról szóló 134/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) módosításáról szóló 352/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rmód.) egésze alkotmányellenességének megállapítását és keletkezésére visszaható hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól utólagos normakontroll indítvány keretében. Az indítványozó úgy vélte, hogy az Rmód. megalkotására törvényi felhatalmazás nélkül került sor, ugyanis az Rmód. az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 182. § (2) bekezdésének *j)* pontjától mint felhatalmazó rendelkezéstől, valamint magától az R. tárgyi hatályától is lényegesen eltér. A támadott jogszabály a szolgáltatók számára olyan kötelezettséget ír elő, mely a „szolgáltatók gazdálkodásába való lényeges beavatkozást eredményez”, és melyek „teljesítése jelentős és indokolatlan költségekkel jár”. Hivatkozott arra is, hogy az Rmód. ellentétes „az azt előkészítő szakmai anyaggal is” mivel egy hatástanulmány szerint az egyetemes szolgáltatások az egyetemes szolgáltatók számára indokolatlan veszteségeket termelnek. Előadta, hogy az Rmód. kibocsátását nem előzte meg a tervezet közzététele és az érdekeltekkel történő egyeztetése sem, valamint kellő felkészülési időt sem biztosított a módosítás, melyet a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 27. § *c)* pontjával ellentétesnek vélt az indítványozó. Mindezek miatt az indítványozó úgy vélte, hogy az Rmód. a jogalkotás rendjét sérti, ezért az Alkotmány 7. § (2) bekezdésével ellentétes.

Emellett arra is hivatkozott, hogy az Rmód. az Alkotmány 35. § (2) bekezdését is sérti, ugyanis az az Eht.-val mint magasabb rendű jogszabállyal ellentétes. Ennek indokaként előadta, hogy az Eht. 117. §-a alapján az egyetemes szolgáltatásokat a miniszter és a szolgáltató közötti szerződés alapján kell nyújtani, az Rmód. azonban ezzel ellentétesen úgy szól, hogy erre a szolgáltató szerződés megkötése nélkül lenne köteles.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter mint a Kormány elektronikus hírközlésért felelős tagja véleményét.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„7. § (2) A jogalkotás rendjét törvény szabályozza, amelynek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„35. § (2) A Kormány a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a miniszterelnök írja alá. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes. A Kormány rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

2. Az R-nek az indítvánnyal támadott és érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Kormány az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatóknak az egyetemes elektronikus hírközlési szerződésben vagy e rendeletben megállapított kötelezettsége alapján nyújtott, egyetemes szolgáltatásból adódó – az Eht. 121. § (1) bekezdése szerinti – pénzügyi terhei mérséklésére létrehozza az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kasszát (a továbbiakban: Kassza).

(2) Az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatásokat az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatók és az elektronikus hírközlésért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) közötti egyetemes elektronikus hírközlési szerződés alapján kell biztosítani. Az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatók nettó elkerülhető költségeit a jogszabályoknak megfelelően a Kasszából kell biztosítani.

(3) Amennyiben az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés bármilyen okból úgy szűnik meg, hogy az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatások új vagy módosított egyetemes elektronikus hírközlési szerződés alapján nem biztosítottak, az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés megszűnésekor kötelezett egyetemes szolgáltató az új szerződés létrejöttéig, legfeljebb azonban egy évig köteles az egyetemes szolgáltatásokat a szerződés szerinti változatlan feltételekkel biztosítani. Az egyetemes szolgáltatások nettó elkerülhető költségét a szerződés megszűnésekor hatályos jogszabályok szerint kell biztosítani a Kasszából.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az indítványozó ténylegesen csupán az Rmód. 1. § (3) bekezdését támadta [mely az R. 2. § (3) bekezdéseként hatályosult], az Rmód. további rendelkezései tekintetében alkotmányossági aggályokat nem fogalmazott meg. Ugyanakkor az Rmód. egészét annak 3. §-a a kihirdetését követő napon, tehát 2009. január 1. napján hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata, hogy nem a módosító rendelkezéseket hatályba léptető, hanem a módosított rendelkezéseket magába foglaló (inkorporáló) jogszabály rendelkezéseit vizsgálja [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.], ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot az R. 2. § (3) bekezdése, mint az indítvánnyal érintett, hatályos rendelkezés tekintetében végezte el.

2. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy a módosítás megalkotására volt-e a jogalkotónak törvényi felhatalmazása.

Az Eht. 182. § (2) bekezdésének *j)* pontja értelmében felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy az elektronikus hírközlés vonatkozásában az Egyetemes Elektronikus Hírközlési Támogatási Kassza (a továbbiakban: Kassza) létrehozására, működésére, forrásaira, felügyeletére, felhasználására és megszüntetésére vonatkozó részletes szabályokat rendelettel állapítsa meg.

Az Eht. 122. § (1) bekezdésével összhangban az R. 2. § (1) bekezdése alapján a Kassza feladata, hogy az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltatóknak az egyetemes szolgáltatásból adódó pénzügyi terheit mérsékelje.

Az R. a Kassza szervezetére, kezelésére, számlavezetésére és pénzkezelésére, forrásaira, bevételeinek felhasználására, működésére, költségvetésére, könyvvezetésére és beszámolási kötelezettségére, valamint megszűnésére, illetve a Kasszából nyújtott támogatás igénybevételére, és a támogatás visszavonására vonatkozóan tartalmaz szabályokat. Ennek megfelelően az R. tárgyi hatálya – az R. címének megfelelően – a Kassza működésére, felügyeletére, felhasználására, megszüntetésére és forrásaira vonatkozó szabályokat tartalmazza.

Az indítványozó által támadott, az Rmód. által az R.-be iktatott szabály azonban nincs összhangban az R. tárgyi hatályát megállapító törvényi felhatalmazó rendelkezéssel, ugyanis e bekezdés egy, az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés bármilyen okból történő megszűnésének esetére tartalmaz a szolgáltatókat terhelő kötelezettséget. Ugyanis azt mondja ki, hogy az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés megszűnésekor kötelezett egyetemes szolgáltató az új szerződés létrejöttéig, legfeljebb azonban egy évig köteles az egyetemes szolgáltatásokat a szerződés szerinti változatlan feltételekkel biztosítani.

Ez a szabály tehát nem a Kassza működéséről, hanem az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés megszűnése esetén fennmaradó szolgáltatási kötelezettségről rendelkezik. Mellékesen a támadott szabály tartalmazza ugyan, hogy a további egyetemes szolgáltatások nettó elkerülhető költségét a szerződés megszűnésekor hatályos jogszabályok szerint kell biztosítani a Kasszából, azonban a szabály lényegi tartalma a szerződés megszűnésének egyik esetére ír elő a szolgáltató számára még egy évi szolgáltatásnyújtási kötelezettséget.

A Kassza működésére vonatkozó felhatalmazás azonban még kiterjesztően sem értelmezhető akképp, hogy abba beletartozna az egyetemes elektronikus hírközlési szerződés megszűnésének esetére vonatkozó további szolgáltatási kötelezettség előírása. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogalkotó a felhatalmazó rendelke-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zés kereteit túllépte, amikor a támadott jogszabályi rendelkezést megalkotta.

3. Emellett az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy a támadott rendelkezés ellentétes-e az indítványozó által hivatkozott okból az Eht. szabályaival.

Az Eht. 119. § (1) bekezdése értelmében amennyiben az ország teljes területén valamely szolgáltatáselem nem érhető el, a miniszter külön jogszabályban meghatározott eljárás keretében egyetemes szolgáltatót vagy szolgáltatókat jelöl ki. Magáról a kijelölési eljárásról az egyetemes elektronikus hírközlési szolgáltató kijelölésére vonatkozó szabályokról szóló 3/2004. (III. 4.) IHM rendelet (a továbbiakban: IHMr.) szól. Tartalmazza az ajánlattevőkre vonatkozó szabályokat, az ajánlati felhívást és annak tartalmát, az ajánlat benyújtását is. Az IHMr. 7. § (1) bekezdése szerint a miniszter az ajánlati felhívásban foglalt feltételeknek megfelelő ajánlatot benyújtó ajánlattevőkkel, valamint a kötelezett szolgáltatókkal egyetemes szolgáltatási szerződések megkötésére irányuló tárgyalásokat folytat. A kijelölt szolgáltatóval az Eht. 120. § (1) bekezdése alapján a miniszter egyetemes szolgáltatási szerződést köt. A 7. § (4) bekezdése alapján amennyiben a tárgyalások során a miniszter és az egyetemes szolgáltatónak kijelölt kötelezett szolgáltató az egyetemes szolgáltatási szerződés valamely lényeges vagy a felek bármelyike által lényegesnek minősített feltételében nem tudnak megállapodni, illetve a kijelölt kötelezett szolgáltató a tárgyalásokon a miniszter felhívása ellenére nem vesz részt, a miniszter az Eht. 119. §-nak (1)–(2) bekezdése, a 120. §-ának (1) bekezdése, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 206. §-ának (1) bekezdése alapján a bírósághoz fordul a szerződés létrehozása és tartalmának megállapítása iránt.

Ez a szabályozás összhangban van az Európai Parlament és a Tanács 2002. március 7-i 2002/22/EK Irányelve (Egyetemes szolgáltatási irányelv) 8. cikkének (2) bekezdésével. Eszerint amikor a tagállamok az államterület egy részén vagy egészén egyetemes szolgáltatási kötelezettséggel rendelkezőként jelölnek ki vállalkozásokat, ezt hatékony, tárgyilagos, átlátható és megkülönböztetéstől mentes kijelölési mechanizmus alkalmazásával teszik, amelynek révén egyetlen vállalkozás sincs eleve kizárva a kijelölésből. Az ilyen kijelölési módszerek biztosítják, hogy az egyetemes szolgáltatást költséghatékony módon nyújtsák.

A támadott rendelkezés azonban ezekkel a követelményekkel ellentétes. A határozott időre kötött szerződés lejártát követően a szerződés megszűnik. Ennek megfelelően a fenti ajánlatkérést, a kijelölést és a szerződéskötési eljárást a szolgáltatókkal ismételten le kell folytatni. Az Eht. szabályai alapján az ettől való eltérés nem megengedett. A támadott rendelkezés viszont eltérő szabályozást tartalmaz, amikor a határozott idejű szerződés lejártát követően a szolgáltatókat további legfeljebb egy évig a szerződéses kötelezettségek teljesítésére rendeletben kötelezi. Ennek megfelelően az R. támadott szabálya az Eht.-val mint magasabb rendű jogszabállyal is ellentétes, ezért sérti az Alkotmány 35. § (2) bekezdését is.

Így az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (4) bekezdése alapján az alkotmányellenes jogszabályi rendelkezést – a jogbiztonságra való tekintettel – *pro futuro* hatállyal az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Ennek megfelelően a jogalkotónak megvan a lehetősége arra, hogy 2010. december 31. napjáig a megsemmisített rendelkezés helyébe megfelelő alkotmányos szabályozást iktasson.

Mivel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alkotmányellenességét a fentiek alapján megállapította, ezért az indítványban felhívott további éveket már nem vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság határozatának Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 497/B/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

139/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Budapest Főváros XVII. kerület Önkormányzatának a tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló többször módosított 50/2001. (IX. 10.) számú rendelete 2. számú melléklet 1. *d)* pontjának a mozgóboltokra vonatkozó ötödik bekezdése alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Budapest Főváros XVII. kerület Önkormányzatának a tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló többször módosított 50/2001.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(IX. 10.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 2. számú melléklet 1. *d)* pontjának az ötödik bekezdésében foglalt, a mozgóboltokra vonatkozó díjtétel alkotmányellenességének megállapítását és e rendelkezés megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó, egy országos hálózattal rendelkező, mozgóbolti tevékenységet végző gazdálkodó szervezet indítványában kifejtette, hogy a támadott rendelkezéssel az önkormányzat „indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza a mozgóbolti tevékenységet végző piaci szereplőket a többi kereskedőhöz képest". A mozgóbolt vonatkozásában meghatározott díj ugyanis többszöröse egy hasonló területet elfoglaló épület vagy pavilon esetében fizetendő díjnak. Az indítványozó ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében deklarált gazdasági verseny szabadságának és a 70/A. §-ban foglalt diszkrimináció tilalmának megsértése miatt kezdeményezte az Ör. említett rendelkezése alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az alkotmányellenesség alátámasztásaként hivatkozott az Alkotmánybíróság korábbi, hasonló tárgyban hozott határozataiban megfogalmazott következetes álláspontjára is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát."

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül."

2. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezése:

2. számú melléklet – hatályos 2009. január 1-től
(A mellékletben feltüntetett díjtételek az ÁFA-t tartalmazzák)

Sorszám	Közterület-foglalás célja	I. oszt kiemelt	II. oszt. minősített	III. oszt. normál
1.	Kereskedelmi, szolgáltató és vállalkozási tevékenység			
a/1)	*Pavilon jellegű épületben (max. 12 m^2 nagyságú, egy légterű építmény)*			
	6 m^2-ig	2700 Ft/hó/m^2	2150 Ft/hó/m^2	1570 Ft/hó/m^2
	6–12 m^2-ig a 6 m^2 feletti minden további m^2 után			
a/2)	*Egyéb épületben (több légterű építmény, vagy 12 m^2-nél nagyobb egylégterű építmény)*			
	30 m^2-ig 31–60 m^2-ig a 30 m^2 feletti minden további m^2 után	1530 Ft/hó/m^2 728 Ft/hó/m^2	860 Ft/hó/m^2 412 Ft/hó/m^2	840 Ft/hó/m^2 289 Ft/hó/m^2
	(…)			
d)	*Alkalmi árusítás*			
	(…)			
	Burgonya, hagyma, alma és mirelit termékek árusítása mozgóboltként használt teherautóról, kipakolás nélkül	6720 Ft/nap/kocsi	6720 Ft/nap/kocsi	6.720.- Ft/nap/kocsi

III.

Az indítvány megalapozott.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következetesen érvényesített álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.].

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Alkotmánybíróság azt is kimondta: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembe vételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sért. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.]. A diszkrimináció vizsgálatánál tehát az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozata, ABH 1995, 789, 792.]. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben megállapította, hogy az adott szabályozás tekintetében a közterületi értékesítést végzők (a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 2. § 14. pontja) alkotnak homogén csoportot.

A közterület használatáért fizetendő díj, ahogyan azt az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta „a közterület használatának ellenértéke. Ennek megfelelően a közterület-használat díjának alapvetően a közterület-használat értékét befolyásoló tényezőkhöz (a terület nagysága, a településen belüli elhelyezkedése, a használat módja, időtartama, stb.) kell igazodnia. A közterület-használók között a közterület-használati díj mértéke tekintetében e tényezők alapján tett megkülönböztetés nem tekinthető alkotmányellenesnek” [120/2009. (XI. 20.) AB határozat, ABK 2009. november, 2015, 2016.].

A jelen ügyben az önkormányzat a közterület tényleges használatához képest jelentősen eltérő mértékben állapította meg a közterületi értékesítés után fizetendő közterület-használati díjat. Az ugyanolyan nagyságú helyet (8 m^2) időlegesen elfoglaló mozgóbolt kb. három napi napi közterület-használatáért kell megközelítőleg ugyanannyit (20.160 Ft-ot) fizetni, mint egy pavilon, üzlet stb. egy havi közterület használatáért (20.960 Ft, ez utóbbit a legmagasabb díjtétellel számolva). Az Alkotmánybíróság korábban már azt is hangsúlyozta, hogy a „közterület-használat díjának olyan szabályozása, amely a közterület-használat értékét meghatározó tényezők azonossága esetén, a szolgáltatástól független, annak értékét nem befolyásoló szempontok alapján kirívóan magas díjfizetési kötelezettséget ír elő egyes vállalkozókra és ezzel megkülönböztetést tesz a közterületet használó vállalkozók között, önkényes, ezért alkotmányellenes” [38/1998. (IX. 23.) AB határozat, ABH 1998, 454, 456–457.]. Az Alkotmánybíróság a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatban megerősítette, hogy alkotmányosan nem indokolható az a szabályozás, amikor a közterület-használati díjat olyan szempontokra alapítják, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben, s ezzel a díj mértéke tekintetében nem releváns szempont alapján, önkényesen, ésszerű indok nélkül tesznek megkülönböztetést a közterületet azonos feltételek mellett használó kereskedelmi, vendéglátó-ipari közterület-használók között (ABH 2003, 784, 789.).

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. számú melléklet 1. *d)* pontjának ötödik bekezdésében foglalt díjtétel indokolatlan különbséget jelent a közterületi értékesítést végzők között, ami így az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát sérti, ezért azt megsemmisítette. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 2. számú melléklet 1. *d)* pontja ötödik bekezdése alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközése miatt megállapította, ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdése állított sérelmének vizsgálatát az eddigi gyakorlatát követve [31/1991. (VI. 5.) AB határozat, ABH 1991, 133, 136.] mellőzte.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 984/B/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

140/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a közúti árufuvarozáshoz és személyszállításhoz kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről szóló, 2009. július 31. napjáig hatályos 57/2007. (III. 31.) Korm. rendelet 4. §-ában foglalt 3. táblázat 4. sorszám alatti rendelkezés alkotmányellenes volt,

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ezért az a Zala Megyei Bíróság előtt 7. K. 20.905/2009. szám alatti perben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

1. Az indítványozó bíró az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-a alapján – a Zala Megyei Bíróság előtt 7. K. 20.905/2009. szám alatt folyamatban lévő per tárgyalásának felfüggesztése mellett – kezdeményezte a közúti árufuvarozáshoz és személyszállításhoz kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről szóló 57/2007. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1.) 4. §-ában foglalt 3. táblázat 4. sorszám alatti rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint a konkrét ügyben történő alkalmazásának kizárását. A támadott rendelkezés szerint 400 000 Ft. összegű bírságot köteles fizetni a járművezető, ha a vezetéshez kapcsolódó egyes tények (vezetés ideje, illetőleg pihenőidő) ellenőrzéséhez szükséges okmányok (adatok) hiányoznak.

A bíró kezdeményezése indokolásában kifejtette, hogy ez a szabályozás nincs tekintettel a felelős személyére, valamint egyáltalán nem differenciál a cselekmények súlya szerint. Úgy véli továbbá, hogy a jogalkotó a társadalmi körülményeket nem hagyhatja figyelmen kívül a bírságösszegek meghatározása során. Ezzel összefüggésben egyrészt hivatkozik a gépjárművezetők havi bruttó átlagkeresetére, másrészt arra, hogy a szabálysértési és büntetőjogi szankciórendszerek bírságösszegével összevetve, a perbeli szankció aránytalan. A bíró nézete az, hogy a jogállamiság alkotmányos alapelve megköveteli a közigazgatási szankciók korlátainak meghatározását, mert e nélkül utat nyitna a jogalkotói önkénynek. Mivel ennek a támadott rendelkezés nem tesz eleget, a bíró álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság (jogbiztonság) követelményét sérti.

Az alapügyben a felperes külön hangoztatta, hogy bemutatni valóban nem tudta az ellenőrzéshez szükséges okmányokat, de azokat a későbbiekben fellelte. Ezt azonban az eljáró hatóságok nem ismerték el a bírság fizetése alóli kimentési okként.

2. A bíróság végzésének meghozatalát követően, 2009. augusztus 1. napjával a közúti árufuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságolással összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.) 16. § (2) bekezdés *a)* pontja hatályon kívül helyezte az R1.-t. Az R2. 16. § (1) bekezdése értelmében az új rendelet rendelkezéseit a hatálybalépését követően elkövetett szabályszegések esetében kell alkalmazni. A hatálybalépést megelőzően elkövetett szabályszegések esetében pedig akkor kell alkalmazni, ha a bírság mértéke, illetve a bírság legmagasabb mértéke tekintetében kedvezőbb rendelkezést állapít meg. Az Alkotmánybíróság ennek figyelembe vételével, az R2. 5. §-a és 4. melléklete alapján megállapította, hogy a bírói kezdeményezés alapügyében változatlanul az R1. 4. §-ában foglalt 3. táblázat 4. sorszám alatti rendelkezést kell alkalmazni, ebből következően ugyanez képezi az alkotmánybírósági eljárás tárgyát is.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam”

2. Az R1. támadott rendelkezése:

„4. § A Kkt. 20. §-a (1) bekezdésének *c)* pontjához kapcsolódóan a 3. táblázatban meghatározott összegű bírságot köteles fizetni az, aki az abban hivatkozott jogszabályi rendelkezést megsérti.

3. táblázat

Sorszám	Bírságolással érintett tevékenységek, okmányok	Jogszabályi hivatkozás	Bírság összege Ft-ban
4.	A járművezető: megszakítás nélküli folyamatos vezetés idejének; napi, heti vezetési idejének; napi, heti pihenőidejének ellenőrzéséhez szükséges okmányok (adatok) hiánya	3821/85/EGK tanácsi rendelet 15. cikk 561/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 6. cikk (5) bekezdés 2001. évi IX. törvény 10. cikk	400 000

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a bíró által támadott rendelkezés, és az annak alapjául szolgáló jogi szabályozás összefüggéseit. Ennek eredményeképpen az alábbiakat állapította meg.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvénynek (a továbbiakban: Kkt.) 2009. július 31. napjáig hatályban volt 20. § (1) bekezdés *c)* pontja a Kkt.-n kívül uniós jogszabályra és nemzetközi szerződésre hivatkozással teremtette meg a bírságfizetés törvényi alapját. A közúti szállításra vonatkozó egyes szociális jogszabályok összehangolásáról, a 3821/85/EGK és a 2135/98/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 3820/85/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. március 15-i 561/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek, valamint a 2001. évi IX. törvénnyel kihirdetett nemzetközi közúti fuvarozást végző járművek személyzetének munkájáról szóló kihirdetett Európai Megállapodásnak, továbbá magának Kkt.-nak a vezetési időre, a megszakításra és pihenőidőre vonatkozó rendelkezések megszegése bírságfizetési kötelezettséget eredményezett.

Ezen háttérjogszabályok – több más kötelezettség mellett – okmányok, adatok bemutatási kötelezettségét írták elő. Ezzel szemben a kiszabható bírság összegét meghatározó vizsgált rendelkezés az ellenőrzéshez szükséges okmányok (adatok) hiányát tekintette olyan körülménynek, amely megteremtette a bírságolás jogalapját. Az Alkotmánybíróság azt is észlelte, hogy az R2. – egyezőleg a háttérjogszabályok megfogalmazásával – már a bemutatási kötelezettség elmulasztása miatt („nem tudja bemutatni") állapítja meg a bírságösszeget.

2. A kezdeményezést előterjesztő bíró hivatkozott ugyan a jogbiztonságra, de ezen belül nem nevesítette a normavilágosság követelményének megsértését. Ugyanakkor az előtte folyó eljárásban nyilvánvalóan releváns körülménynek minősül az okmányok „hiány"-ának értelmezése, vagyis annak megítélése, hogy az okmányok időközbeni fellelése minősíthető-e a jogsértést annuláló körülménynek. Ebből következően az R1. pontatlan, az irányadó normáktól eltérő szóhasználata olyan jogbiztonságot sértő tényezőnek minősül, amely jelentős mértékű bírságösszegek kiszabásánál önkényes jogalkalmazásra is lehetőséget teremtett.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság alkotmányos elvét, és az annak szerves részét képező jogbiztonság követelményét. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat; ABH 1992, 135, 142.]. A normavilágosság sérelme miatt alkotmányellenesség akkor állapítható meg, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak. [Pl. 1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat, ABH 2003, 130, 135–136.; 1063/B/1996. AB határozat, ABH 2005, 722, 725–726.; 381/B/1998. AB határozat, ABH 2005, 766, 769.]

Az Alkotmánybíróság mindezekből következően megállapította, hogy az R1. 4. §-ában foglalt 3. táblázat 4. sorszám alatti rendelkezés megfogalmazása ellentétes volt az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményével. Az alkotmányellenesség folytán – élve az Abtv. 43. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazással – az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezésnek az alkalmazási tilalom tekintetében is helyt adott, és megállapította, hogy az alkotmányellenes jogszabályi rendelkezés a Zala Megyei Bíróság előtt 7. K. 20.905/2009. szám alatt folyamatban lévő közigazgatási perben e határozat közzétételének napjától nem alkalmazható.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1301/B/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

141/2010. (VII. 8.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Velence Város Önkormányzat Képviselő-testületének a közterületek használatáról szóló 18/2008. (IX. 22.) rendelet 2. számú melléklet 6. pontja alkotmányellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Indokolás

I.

Az indítványozó Velence Város Önkormányzat Képviselő-testületének a közterületek használatáról szóló 18/2008. (IX. 22.) rendelet (a továbbiakban: Ör.) 2. számú melléklet 6./ pontjában megállapított, az alkalmi és mozgóárusításra vonatkozó díjtétel alkotmányellenességének megállapítását és e rendelkezés megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozó, egy országos hálózattal rendelkező, mozgóbolti tevékenységet végző gazdálkodó szervezet indítványában kifejtette, hogy a támadott rendelkezéssel az önkormányzat „indokolatlanul hátrányos helyzetbe hozza a mozgóbolti tevékenységet végző piaci szereplőket a többi kereskedőhöz képest". A mozgóbolt vonatkozásában is alkalmazott, a mozgóárusításra meghatározott díj (1700 Ft/m^2/nap) ugyanis többszöröse egy hasonló alapterületű üzlet, fülke, pavilon esetében fizetendő (400–500 Ft/m^2/hó) díjnak. Az indítványozó ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében deklarált gazdasági verseny szabadságának és a 70/A. §-ban foglalt diszkrimináció tilalmának megsértése miatt kezdeményezte az Ör. említett rendelkezése alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az alkotmányellenesség alátámasztásaként hivatkozott az Alkotmánybíróság korábbi, hasonló tárgyban hozott határozataiban megfogalmazott következetes álláspontjára is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„9. § (2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát."

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül."

2. Az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. sz. melléklet

A közterület-használatért fizetendő díjakról

1.	a) Árusító és egyéb üzlet – fülke – pavilon által elfoglalt terület külső falsíkkal határoltan és a körüljáró járda, min. 80 cm szélességben	500 Ft/m^2/hó
	b) egyéb hozzátartozó terület	400 Ft/m^2/hó
(…)		
6.	Alkalmi és mozgóárusítás	1700 Ft/m^2/nap
(…)"		

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következetesen érvényesített álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben viszont kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.].

Az Alkotmánybíróság azt is kimondta: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembe vételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel az alkotmányos követelményeket nem sért. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is —, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.]. A diszkrimináció vizsgálatánál tehát az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozata, ABH 1995, 789, 792.]. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben megállapította, hogy az adott szabályozás tekintetében a közterületi értékesítést végzők (a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 2. § 14. pontja) alkotnak homogén csoportot.

A közterület használatáért fizetendő díj, ahogyan azt az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta „a közterület használatának ellenértéke. Ennek megfelelően a közterület-használat díjának alapvetően a közterü-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

let-használat értékét befolyásoló tényezőkhöz (a terület nagysága, a településen belüli elhelyezkedése, a használat módja, időtartama stb.) kell igazodnia. A közterület-használók között a közterület-használati díj mértéke tekintetében e tényezők alapján tett megkülönböztetés nem tekinthető alkotmányellenesnek" [120/2009. (XI. 20.) AB határozat, ABK 2009. november, 2015, 2016.].

A jelen ügyben az önkormányzat a közterület tényleges használatához képest jelentősen eltérő mértékben állapította meg a közterületi értékesítés után fizetendő közterület-használati díjat. Az ugyanolyan nagyságú helyet elfoglaló mozgóárus (mozgóbolt) egy napi közterület-használatáért kell megközelítőleg ugyanannyit fizetni, mint egy üzlet, pavilon, stb. három havi közterület-használatáért. Az Alkotmánybíróság korábban már azt is hangsúlyozta, hogy a „közterület-használat díjának olyan szabályozása, amely a közterület-használat értékét meghatározó tényezők azonossága esetén, a szolgáltatástól független, annak értékét nem befolyásoló szempontok alapján kirívóan magas díjfizetési kötelezettséget ír elő egyes vállalkozókra és ezzel megkülönböztetést tesz a közterületet használó vállalkozók között, önkényes, ezért alkotmányellenes" [38/1998. (IX. 23.) AB határozat, ABH 1998, 454, 456–457.]. Az Alkotmánybíróság a 21/2003. (IV. 18.) AB határozatban megerősítette, hogy alkotmányosan nem indokolható az a szabályozás, amikor a közterület-használati díjat olyan szempontokra alapítják, amelyek a közterület használatával nincsenek összefüggésben, s ezzel a díj mértéke tekintetében nem releváns szempont alapján, önkényesen, ésszerű indok nélkül tesznek megkülönböztetést a közterületet azonos feltételek mellett használó kereskedelmi, vendéglátó-ipari közterület-használók között (ABH 2003, 784, 789.).

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 2. számú melléklet 6. pontja indokolatlanul tesz különbséget a közterületi értékesítést végzők között, ami így az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát sérti, ezért azt megsemmisítette. Mivel az Alkotmánybíróság az Ör. 2. számú melléklet 6. pontja alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközése miatt megállapította, ezért az Alkotmány 9. § (2) bekezdése állított sérelmének vizsgálatát az eddigi gyakorlatát követve [31/1991. (VI. 5.) AB határozat, ABH 1991, 133, 136.] mellőzte.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 192/B/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 116. számában

151/2010. (VII. 14.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Közgyűlés által alkotott, a települési szilárd hulladékgazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Főv. Kgy. rendelet 15. § (3) bekezdése és 38. § (1) bekezdés *c)* pontja alkotmányellenes, ezért azokat a kihirdetés napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője – miután a Fővárosi Közgyűlés törvényességi észrevételével nem értett egyet – 2008. februárjában a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés *a)* pontjában foglalt hatáskörében eljárva az Alkotmánybírósághoz fordult. 2008. február 12-én kelt indítványában a hivatalvezető a Fővárosi Közgyűlés által alkotott, a települési szilárd hulladékgazdálkodással összefüggő önkormányzati feladatokról, különösen a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 61/2002. (X. 18.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban Ör.) 15. § (3) bekezdése és 38. § (1) bekezdés *c)* pontja felülvizsgálatát kérte, mivel úgy véli, hogy az Ör. hivatkozott rendelkezései magasabb szintű jogszabályi rendelkezésekbe ütköznek, így törvénysértők, és ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével sem összeegyeztethetők.

A hivatalvezető indítványa indokolásaként előadja, hogy az Ör. hivatkozott rendelkezései a gazdálkodó szervezetek gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett hulladékának begyűjtése, kezelése tekintetében a közszolgáltatás alóli mentesülés körét leszűkíti oly módon, hogy arra csak a „kizárólag gazdasági tevékenységgel" összefüggésben keletkezett hulladék esetében ad lehetőséget. Annak meghatározását pedig, hogy mely hulladék nem tartozik ebbe a körbe a rendelet példálózó jellegű felsorolásban rögzíti. Az indítványozó úgy véli, hogy a gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett hulladék tekintetében ilyen irányú megkülönböztetést tenni nem lehet: ezt az érvet – szerinte – a Hgt. 12. §-a és 13. §-a is alátámasztja.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Jogsértőnek tartja továbbá azt is, hogy az Ör. 15. § (3) bekezdése megalkotásával a Fővárosi Közgyűlés túlterjeszkedett a rendeletalkotási felhatalmazáson, mivel a „kizárólag gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett hulladék" fogalmát kísérli meg meghatározni, illetve értelmezni. Ezt pedig a Hgt. 23. §-a nem teszi lehetővé.

II.

1. Az indítványozó az Alkotmány alábbi rendelkezésére alapította érvelését:

„44/A. § (…)

(2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal."

2. A Hgt. indítványozó által felhívott rendelkezései:

„A felhasználó kötelezettségei

12. § (1) A felhasználó köteles a szervezett hulladékbegyűjtést – ideértve a szelektív hulladékbegyűjtési rendszereket is – igénybe venni.

(2) Azok a gazdálkodó szervezetek, amelyeknek felhasználói tevékenysége során hulladék képződik, az (1) bekezdés szerinti kötelezettség alól mentesülnek, ha a hulladék kezeléséről a hulladék termelőjére vonatkozó szabályok szerint gondoskodnak.

(3) Törvényben meghatározott esetekben a felhasználó köteles a hulladékká vált terméket az annak visszavételére kötelezettnek, illetve feljogosítottnak visszaszolgáltatni.

A hulladék termelőjének, birtokosának kötelezettségei

13. § (1) A hulladék termelője, birtokosa a tevékenysége gyakorlása során keletkező, illetőleg más módon a birtokába kerülő hulladékot köteles gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításáról gondoskodni.

(2) A hasznosításra vagy ártalmatlanításra vonatkozó kötelezettségét a kötelezett

a) jogszabályokban meghatározott feltételekkel, megfelelő hasznosító vagy ártalmatlanító eljárás, berendezés, létesítmény alkalmazásával saját maga teljesíti, vagy

b) az erre feljogosított és engedéllyel rendelkező kezelőnek történő átadással, a kezelés költségeinek megfizetésével teljesíti."

„A települési önkormányzatok kötelezettségei

21. § (1) A települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást (a továbbiakban: közszolgáltatás) szervez, és tart fenn.

(2) Gazdálkodó szervezet akkor köteles a közszolgáltatás igénybevételére, ha a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett települési hulladékának kezeléséről

a) a 13. §-ban foglaltaknak megfelelően nem gondoskodik, vagy

b) azon a településen, ahol a gazdálkodó szervezet települési hulladéka keletkezik, a közszolgáltatás keretében nyújtott települési hulladékkezelés – a felügyelőség által igazoltan – környezeti szempontból a 13. §-ban meghatározottaknál lényegesen kedvezőbb megoldással történik."

3. Az Ör. érintett rendelkezései:

„15. §

(…)

(3) Gazdálkodó szervezet a kizárólag gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem hasznosított települési szilárd hulladéka vonatkozásában – függetlenül attól, hogy ezen hulladékot (hulladékhányadot) anyagfajtánként elkülönítetten, vagy nem elkülönítetten gyűjti – akkor köteles a közszolgáltatás igénybevételére, ha annak ártalmatlanításáról a (2) bekezdésben foglaltak szerint nem gondoskodik, vagy kezeléséről a Hgt. 13. §-ában foglaltaknak megfelelően nem gondoskodik, vagy a közszolgáltatás keretében nyújtott települési hulladékkezelés – felügyelőség által igazoltan – környezeti szempontból a Hgt. 13. §-ában meghatározottaknál lényegesen kedvezőbb megoldással történik. Nem tekintendő kizárólag gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett hulladéknak az a települési szilárd hulladék (hulladékhányad),

a) amely olyan gazdálkodó szervezetnél képződik, amelynek tevékenysége magasabb szintű jogszabályi előírás szerint nem minősül gazdasági tevékenységnek, vagy

b) amely gazdasági tevékenységtől függetlenül keletkezik (például a gazdálkodó szervezet tulajdonában, birtokában, használatában lévő olyan ingatlanon, ahol a gazdálkodó gazdasági tevékenységet nem végez: munkásszálló, vendégház, üdülő, üzemen kívül helyezett ipari létesítmény stb. vagy olyan ingatlanrészen, ahol gazdasági tevékenység nem folyik: bevásárlóközpontok, üzletközpontok közösségi területei stb.) vagy

c) amelyből az elszállításra történő átadásig nem került elkülönítésre a kizárólag gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett hulladék, vagy

d) amely az *a)–c)* pontok szerint képződött és kezelt hulladékból a hasznosítható anyagfajták kigyűjtését és hasznosításra átadását követően fennmaradt."

„38. § (1) A hulladékkezelési közszolgáltatás nem terjed ki

(…)

c) a jelen rendelet 15. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak szerint és feltételek teljesülése esetén a kizárólag gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett települési szilárd hulladékra,"

III.

Az indítvány az alábbiak szerint megalapozott.

1. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 8. § (1) bekezdése szerint a köztisztaság és a településtisztaság biztosítása a települési önkormányzatok feladatkörébe tartozik. E feladat ellátásá-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nak szervezett módja a településen keletkezett szilárd és folyékony hulladék összegyűjtésére, elszállítására, ártalommentes elhelyezésére irányuló tevékenység intézményes, közszolgáltatás formájában történő biztosítását jelenti. A Hgt. 22. § (2) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat szabadon dönt arról, hogy e közszolgáltatás ellátását önállóan vagy más önkormányzatokkal együttműködve valósítja meg, gazdálkodó szerv létrehozásával, vagy hulladékkezelő létesítmény üzemben tartásával. A Hgt. az önkormányzat döntési szabadságát annyiban korlátozza, hogy 27. §-ának (3) bekezdésében meghatározza, hogy milyen elvárásoknak megfelelő hulladékkezelő végezheti a közszolgáltatást, továbbá 27. §-ának (4) bekezdése arról rendelkezik, hogy főszabály szerint a hulladékkezelési közszolgáltatás, vagy egyes elemei ellátására közbeszerzései eljárást kell lefolytatni.

A Hgt. 23. §-a a helyi önkormányzat képviselő-testületének a hulladékkezelési közszolgáltatást érintően rendeletalkotási kötelezettséget ír elő. A rendeletnek tartalmaznia kell a helyi közszolgáltatás tartalmát, a közszolgáltatással ellátott terület határait; a közszolgáltató megnevezését, illetőleg annak a működési területnek a határait, amelyen belül a közszolgáltató a közszolgáltatást rendszeresen köteles ellátni; a közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, a közszolgáltató és az ingatlantulajdonos ezzel összefüggő jogait és kötelezettségeit – beleértve az egyes ingatlanfajtákra vonatkozó speciális szabályokat –, a szolgáltatásra vonatkozó szerződés egyes tartalmi elemeit; a közszolgáltatás keretében kötött szerződés létrejöttének módját, valamint a közszolgáltatás igénybevételének módját és feltételeit; a közszolgáltatással összefüggő települési önkormányzati feladat- és hatáskört; az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget, az alkalmazható díj legmagasabb mértékét, megfizetésének rendjét, az esetleges kedvezmények eseteit vagy a szolgáltatás ingyenességét; a közszolgáltatással összefüggő személyes adatok (közszolgáltatást igénybe vevő neve, lakcíme, születési helye és ideje, anyja neve) kezelésére vonatkozó rendelkezéseket; a gazdálkodó szervezet számára a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem elkülönítetten gyűjtött és a Hgt. 13. §-a alapján nem hasznosított vagy ártalmatlanított hulladéka tekintetében a közszolgáltatás kötelező igénybevételét. A Fővárosi Közgyűlés a Hgt.-ben előírt jogalkotási kötelezettségének kívánt eleget tenni az Ör. megalkotásával.

Az Ör. 15. § (3) bekezdése arról rendelkezik, hogy a „[g]azdálkodó szervezet a kizárólag gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett, nem hasznosított települési szilárd hulladéka vonatkozásában – függetlenül attól, hogy ezen hulladékot (hulladékhányadot) anyagfajtánként elkülönítetten, vagy nem elkülönítetten gyűjti – akkor köteles a közszolgáltatás igénybevételére, ha annak ártalmatlanításáról a (2) bekezdésben foglaltak szerint nem gondoskodik, vagy kezeléséről a Hgt. 13. §-ában foglaltaknak megfelelően nem gondoskodik, vagy a közszolgáltatás keretében nyújtott települési hulladékkezelés – felügyelőség által igazoltan – környezeti szempontból a Hgt. 13. §-ában meghatározottaknál lényegesen kedvezőbb megoldással történik”, illetve definiálja azon hulladékkört, amely nem tekinthető a gazdálkodó szervezet kizárólag gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett hulladéknak. A gazdálkodó szervezetnél képződött hulladékot tehát az Ör. két csoportra osztja: a fogyasztási és a termelési hulladékra. Az Ör. szövegkörnyezetéből kitűnik, hogy fogyasztási hulladék alatt a gazdálkodó szervezetnél keletkező, nem ipari vagy egyéb tevékenységből származó, hanem a mindenütt képződő „rendes” hulladékot kell érteni. A termelési hulladék pedig a kitermelő, feldolgozó és szolgáltató (gazdasági) tevékenységből származó hulladék, amely a különböző termelési tevékenységek során keletkezik: az ipar, a mezőgazdaság vagy bizonyos szolgáltatások területén.

A Hgt. 12. § (1) bekezdése szerint „[a] felhasználó köteles a szervezett hulladékbegyűjtést – ideértve a szelektív hulladékbegyűjtési rendszereket is – igénybe venni”. E kötelezettség alól azok a gazdálkodó szervezetek mentesülhetnek, amelyek a hulladék kezeléséről a hulladék termelőjére vonatkozó szabályok szerint gondoskodnak [Hgt. 12. § (2) bekezdés]. A törvény értelmében a hulladék termelője, birtokosa a tevékenysége gyakorlása során keletkező, illetőleg más módon a birtokába kerülő hulladékot köteles gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításáról gondoskodni. A hasznosítási vagy ártalmatlanítási kötelezettséget vagy saját maga teljesíti a jogszabályokban meghatározott feltételekkel, megfelelő hasznosító vagy ártalmatlanító eljárás, berendezés, létesítmény alkalmazásával, vagy az erre feljogosított és engedéllyel rendelkező kezelőnek történő átadással, a kezelés költségeinek megfizetésével oldja meg [Hgt. 13. § (1)–(2) bekezdés].

Ha a gazdálkodó szervezet a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett települési hulladékának kezeléséről a Hgt. – fentebb már idézett – 13. §-ában foglaltaknak megfelelően nem gondoskodik, illetve ha működési helyén a közszolgáltatás keretében nyújtott települési hulladékkezelés – az illetékes felügyelőség által igazoltan – környezeti szempontból a Hgt. 13. §-ában meghatározottaknál lényegesen kedvezőbb megoldással történik, a gazdálkodó szervezet köteles a közszolgáltatást igénybe venni.

A Hgt. fent idézett előírásainak összevetéséből megállapítható, hogy a gazdálkodó szervezet gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett hulladéka tekintetében – függetlenül attól, hogy termelési vagy fogyasztási hulladékról van szó —, akkor nem köteles a közszolgáltatóval szerződést kötni ha (1) a települési szilárd hulladék hasznosítását vagy ártalmatlanítását saját maga teljesíti; vagy (2) a hulladékot hasznosítás, ártalmatlanítás céljából átadja az arra feljogosított és engedéllyel rendelkező kezelőnek; illetve (3) ha nem igazolható, hogy a közszolgáltatás keretében nyújtott hulladékkezelés a gazdasági társaság által választott megoldásnál lényegesen kedvezőbb módon történik. Az Ör. a törvényben foglalt kivételek körét szűkíti azzal, hogy a gazdálkodó szervezeteknek a hul-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ladékkezelési közszolgáltatás kötelező igénybevételétől való eltérést csak a „gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett szilárd hulladék” tekintetében engedi meg. A „gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett szilárd hulladék” fogalmát az Ör. vizsgált rendelkezése közvetve definiálja is. Eszerint „[n]em tekintendő kizárólag gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett hulladéknak az a települési szilárd hulladék (hulladékhányad),

a) amely olyan gazdálkodó szervezetnél képződik, amelynek tevékenysége magasabb szintű jogszabályi előírás szerint nem minősül gazdasági tevékenységnek, vagy

b) amely gazdasági tevékenységtől függetlenül keletkezik (például a gazdálkodó szervezet tulajdonában, birtokában, használatában lévő olyan ingatlanon, ahol a gazdálkodó gazdasági tevékenységet nem végez: munkásszálló, vendégház, üdülő, üzemen kívül helyezett ipari létesítmény stb. vagy olyan ingatlanrészen, ahol gazdasági tevékenység nem folyik: bevásárlóközpontok, üzletközpontok közösségi területei stb.) vagy

c) amelyből az elszállításra történő átadásig nem került elkülönítésre a kizárólag gazdasági tevékenységgel összefüggésben keletkezett hulladék, vagy

d) amely az *a)–c)* pontok szerint képződött és kezelt hulladékból a hasznosítható anyagfajták kigyűjtését és hasznosításra átadását követően fennmaradt.”

Az Ötv. 16. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot. Az itt vizsgált Ör. a Hgt. végrehajtására alkotott rendelet. A hulladék fogalmát a Hgt., valamint a hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001. (VII. 18.) KöM. rendelet határozza meg. A hulladék fogalmának eltérő meghatározására az említett jogszabályok a helyi önkormányzatok képviselő-testületeinek nem adnak felhatalmazást. A Hgt. 23. §-a taxatíve meghatározza, hogy a hulladékgazdálkodás körében mely tárgyköröket érintően alkothat a helyi önkormányzat képviselő-testülete rendeletet. Így az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a képviselő-testület a jelen esetben túllépte az Ötv. 16. § (1) bekezdésében foglalt rendeletalkotási hatáskörét, ezért az Ör. 15. § (3) bekezdése törvényellenes, és így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Ör. 15. § (3) bekezdését megsemmisítette.

2. Az Ör. fent vizsgált rendelkezéséhez szorosan kapcsolódik az Ör. 38. § (1) bekezdés *c)* pontja, amely a közszolgáltatás kötelező igénybe vétele alóli kivételként szintén csak a gazdálkodó szervezetek kizárólag gazdasági tevékenysége körében keletkezett hulladékát szabályozza. Tekintettel a szoros tartalmi összefüggésre, valamint arra, hogy az Ör. 15. § (3) bekezdésének a megsemmisítésével az Ör. hivatkozott rendelkezése tartalmilag kiüresedne, az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint az Ör. e rendelkezését is – az Ör. 15. § (3) bekezdésénél kifejtettekkel egyező indokokkal, és azonos időbeli hatállyal – megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság a jelen határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 146/H/2008.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSEI

152/2010. (VII. 14.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 339/2009. (VII. 22.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 339/2009. (VII. 22.) OVB határozatával megtagadta a magánszemély kezdeményező országos népszavazás kezdeményezésére benyújtott aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését. A népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívén a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlési választásokon a pártok képviselőnek csak független jelöltet ajánlhassanak?”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az OVB határozata indokolásában megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mely szerint „a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Az OVB indokolása szerint a kérdés értelmezését mind a választópolgárok, mind a jogalkotó számára jelentősen megnehezíti az, hogy a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 46. § (2) bekezdése szerint jelöltet választópolgár ajánlhat, míg a Ve. 51. § (1) bekezdés értelmében a jelölő szervezet jelöltet vagy listát állít.

Az OVB álláspontja szerint nem egyértelmű továbbá az sem, hogy mit takar a „független jelölt” kitétel, ha azt a politikai pártok „ajánlják”.

Az OVB határozatában megállapította továbbá, hogy a kérdés ellentétes a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 3. § (2) bekezdésével, melynek értelmében „a pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.” Az OVB indokolása szerint eredményes népszavazás esetén a pártok elveszítenék képességüket az alkotmányos funkciójuk betöltésére. Az eredményes népszavazás olyan törvény megalkotására kötelezné az Országgyűlést, amely ellentétes az Alkotmány 3. § (2) bekezdésével. Az említett törvényi szintű szabályozás burkolt alkotmánymódosítást eredményezne.

Az OVB határozata indokolásában rámutatott arra, hogy az Alkotmány módosítására csak az Alkotmányban előírt eljárási rendben kerülhet sor [Alkotmány 24. § (3) bekezdés] és – amint arra az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata is rámutat – az Alkotmány nem módosítható népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezéssel.

A kifogás előterjesztője az OVB határozati indokolását nem tekintette megalapozottnak. Véleménye szerint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre egyértelműen lehet válaszolni. Kifejtette, hogy a Ve. kifogásolt határozatban felhívott rendelkezései nem tiltják azt, hogy a pártok független jelöltet ajánlhassanak, illetve nincs olyan törvényi rendelkezés sem, amely ezt az egyéni választókerületben a jelölő szervezetek számára kizárná.

A kifogástevő szerint az Alkotmány 3. § (3) bekezdésében szereplő „párt tagja, tisztségviselője” szövegrész ad eligazítást abban a kérdésben, hogy ki tekinthető független jelöltnek. Ha valaki nem tagja a pártnak, akkor az, véleménye szerint független.

A kifogástevő álláspontja szerint azáltal, hogy a pártok független jelöltet ajánlhatnak, még nem vesztik el a képességüket alkotmányos funkciójuk betöltésére, továbbra is közreműködnek a népakarat kialakításában.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. A Ve. 130. § (1) bekezdése értelmében: „[a]z Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybíróséghoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.”

Az OVB kifogásolt határozatának közzétételére a Magyar Közlöny 2009. évi 100. számában, 2009. július 22-én került sor. A Ve. 4. § (3) bekezdése alapján – a törvényben szabályozott más határidőkhöz hasonlóan – az OVB határozata elleni kifogás benyújtására megállapított határidő is „jogvesztő”, és „a határidő utolsó napján 16 órakor” jár le.

A Ve. 4. § (4) bekezdése szerint a „napokban megállapított határidőket a naptári napok szerint kell számítani.” Ezen túlmenően a Ve. 116. §-ának és 78. § (1) bekezdésének együttes alkalmazásával az is megállapítható, hogy a kifogás megérkezése számít a benyújtás időpontjának. Mindezek alapján az OVB határozata elleni kifogás legkésőbb 2009. augusztus 6-án érkezhetett volna meg határidőben az OVB-hez.

Az OVB a kifogással támadott határozatában tájékoztatta az indítványozót a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségről, és annak határidejéről. Az indítványozó 2009. július 28-ai keltezésű kifogása azonban csak augusztus 10-én érkezett meg az OVB-hez, és még ugyanezen a napon az Alkotmánybíróságra.

A jelen ügyben tehát a 339/2009. (VII. 22.) OVB határozat ellen benyújtott kifogás a törvényben meghatározott határidő lejárta után érkezett meg. A Ve. 77. § (5) bekezdésének első fordulata értelmében a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az elkésett kifogást – a korábbi döntéseivel azonos elvi alapon eljárva – érdemi vizsgálat nélkül visszautasította [28/1998. (VI. 16.) AB határozat, ABH 1998, 523.; 2/1999. (III. 3.) AB határozat, ABH 1999, 441.; 36/2004. (X. 6.) AB végzés, ABH 2004, 1015.].

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel az OVB határozatának Magyar Közlönyben való megjelenésére – elrendelte e végzésének a Magyar Közlönyben való közzétételét.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 865/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

153/2010. (VII. 14.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 81/2009. (III. 20.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 81/2009. (III. 20.) OVB határozatával megtagadta annak az országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a Magyar Köztársaságnak új alkotmánya legyen?”

Az OVB határozata indokolásában utalt arra, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-a értelmében a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést.

Az OVB megállapította, hogy a kezdeményezés nem egyértelmű, mert két lehetséges értelmezési tartalmat hordoz. Az egyik szerint az Országgyűlésnek arról kell tárgyalni, hogy új alkotmány létrehozásáról döntsön. A másik lehetséges értelmezés szerint a kezdeményezés alapján egy bármilyen tartalmú – a kezdeményezés által meg nem határozott – konkrét új alkotmányszöveg elfogadásáról kellene az Országgyűlésnek tárgyalni.

A kifogást tevő beadványában arra hivatkozott, hogy az OVB korábban a 157/2007. (VI. 25.) OVB határozatában a jelenlegivel szó szerint megegyező kérdést tartalmazó országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette, így véleménye szerint a kifogással támadott elutasító határozat indokolatlan.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

A kifogás benyújtója nem állította, hogy az OVB határozata jogszabálysértő. Ebből következően nem is jelölt meg a határozattal kapcsolatban konkrét jogsértést, és nem indokolta, hogy az OVB kifogásolt határozata milyen okból és mely jogszabályi rendelkezést sért.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése alapján az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait.

A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)-b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABK 2009. február, 154.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogás nem tekinthető érdemben elbírálhatónak, mert a fent említett törvényi követelményeknek nem felel meg.

Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 389/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

154/2010. (VII. 14.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 82/2009. (III. 20.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 82/2009. (III. 20.) OVB határozatával megtagadta annak az országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának a hitelesítését, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az új alkotmányt közvetlenül a választópolgárok népszavazás keretében fogadják el?”

Az OVB határozata indokolásában utalt arra, hogy az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-a értelmében a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az OVB megállapította, hogy a kezdeményezés nem egyértelmű, mert két lehetséges értelmezési tartalmat hordoz. Az egyik szerint az Országgyűlésnek arról kell tárgyalni, hogy egy új alkotmány elfogadását országos népszavazás hatáskörébe utalja. A másik lehetséges értelmezés szerint a kezdeményezés alapján egy bármilyen tartalmú – a kezdeményezés által meg nem határozott – konkrét új alkotmányszöveg népszavazásra bocsátásáról kellene az Országgyűlésnek tárgyalni.

A kifogást tevő beadványában arra hivatkozott, hogy az OVB korábban a 158/2007. (VI. 25.) OVB határozatában a jelenlegivel szó szerint megegyező kérdést tartalmazó országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát hitelesítette, így véleménye szerint a kifogással támadott elutasító határozat indokolatlan.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h)* pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítésének megtagadása során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.] Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

A kifogás benyújtója nem állította, hogy az OVB határozata jogszabálysértő. Ebből következően nem is jelölt meg a határozattal kapcsolatban konkrét jogsértést, és nem indokolta, hogy az OVB kifogásolt határozata milyen okból és mely jogszabályi rendelkezést sért.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése alapján az indítványnak tartalmaznia kell a kérelem alapjául szolgáló okot. A Ve. 77. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja szerint a kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait.

A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés *a)-b)* pontjában foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABK 2009. február, 154.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogás nem tekinthető érdemben elbírálhatónak, mert a fent említett törvényi követelményeknek nem felel meg.

Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, valamint a Ve. 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

Az Alkotmánybíróság a végzés közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 390/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2010. évi 119. számában

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

859/D/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 170. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 170. § (1) bekezdése – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 170. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 171. §-ával összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmet nyújtott be. A konkrét ügyben az indítványozó, mint a végrehajtást kérők egyike, végrehajtási kifogást terjesztett elő az önálló bírósági végrehajtó által készített felosztási terv kapcsán. Az elsőfokon eljáró Kaposvári Városi Bíróság a 1501–2Vh. 858/2001/12. számú végzésével a kifogást elutasította, végzését a másodfokon eljáró Somogy Megyei Bíróság az 1. Pkf.20.610/2004/1. számú jogerős végzésével helybenhagyta.

Az indítványozó kéri megsemmisíteni a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 170. §-ának (1) bekezdését, amelynek értelmében a jelzálogjoggal biztosított követelések elsőbbséget élveznek más követelésekkel szemben, valamint a 170. § (2) bekezdését is, mely szerint több jelzálogjoggal biztosított követelés esetén a követelések kielégítésének sorrendjét a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében határozza meg. Az indítványozó álláspontja szerint nincs összhangban az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt demokratikus jogállamiság követelményével, „a tulajdonformák egyenlő védelmére és a tulajdon feltétlen tiszteletben tartására vonatkozó joggal” [Alkotmány 9. § (1) bekezdése, illetve 13. § (1)–(2) bekezdése], hogy a zálogjoggal biztosított követelés – különösen ingatlanok tekintetében – más, jogerős ítéletben megállapított fizetési kötelezettséghez képest elsőbbséget élvez és „tulajdon ellenérték nélkül történő kisajátítását” eredményezi.

Az indítványozó véleménye szerint jogalkotói mulasztás is fennáll a Vht. felosztási tervről rendelkező 171. §-a tekintetében, amelynek következtében sérelmet szenved a demokratikus jogállamiság és a tisztességes eljárás követelménye [Alkotmány 57. § (1) bekezdése], mivel a Vht. nem biztosítja, hogy a végrehajtást kérő megismerje a felosztási eljárásban részt vevők által érvényesített követeléseket, az előlegezett és érvényesített költségeket, a végrehajtási eljárásban keletkezett iratokat, illetőleg ezen körülmények vonatkozásában hiányzik az előírás a formális értesítési kötelezettségről a végrehajtó és a felek számára.

Indokaira tekintettel az indítványozó kérte annak a kimondását, hogy a megjelölt rendelkezések ügyében folyó bíróság eljárásban nem alkalmazhatóak.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

2. A Vht. támadott rendelkezései:

„170. § (1) Ha az ingatlan, továbbá a vízi, illetőleg a légi jármű értékesítéséből befolyt összegből jelzálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, az ilyen követelést a 165. § *d)–f)* pontjában meghatározott követeléseket megelőzően kell kielégíteni.

(2) Jelzálogjoggal biztosított több követelés esetén e követeléseket a jelzálogjogok bejegyzésének sorrendjében kell kielégíteni.”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

„171. § (1) Ha a végrehajtás alá vont vagyonból befolyt összeg nem fedezi a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, a végrehajtó az intézkedésének, illetőleg a végrehajtás során történő értékesítésnek a jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül felosztási tervet készít, és azt megküldi a feleknek, egyúttal tájékoztatja őket a felosztási tervben foglaltakkal szemben benyújtható jogorvoslat lehetőségéről.

(2) A végrehajtó az ingatlan értékesítéséből befolyt vételár felosztása során azokat a követeléseket elégíti ki, amelyek az értékesítés alapját képező hirdetményben fel voltak tüntetve, illetve amelyek tekintetében a végrehajtható okirat az árverésen kívüli értékesítést megelőzően a végrehajtóhoz megérkezett, és a követelés jogosultja az eljárás költségét megelőlegezte. A később elrendelt végrehajtások jogosultjai az előbbi végrehajtást kérők követeléseinek teljes kielégítését követően fennmaradó összegből részesülhetnek a kielégítés általános szabályai szerint.

(3) A (2) bekezdésben foglalt eseteken kívül a végrehajtó a felosztási terv elkészítéséig, a bíróság pedig a felosztási terv ellen benyújtott végrehajtási kifogás elbírálásáig elrendelt végrehajtások jogosultjainak kielégítéséről dönthet a felosztási tervben.

(4) A felosztási terv ellen a kézbesítésétől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást lehet előterjeszteni a végrehajtást foganatosító bíróságnál. A bíróság a végrehajtási kifogásról végzéssel dönt; ha a végrehajtási kifogásnak helyt ad, a felosztási tervet megváltoztatja. A bíróság a felosztási terv végrehajtási kifogással nem érintett részét is megváltoztathatja, ha abban elírás vagy számítási hiba van, illetőleg a végrehajtó nem a jogszabálynak megfelelően készítette el a felosztási tervet.”

III.

Az alkotmányjogi panasz megalapozatlan, illetve érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének alapvető feltétele, hogy a kérdéses jogszabályt a panasz alapjául szolgáló döntés meghozatala során alkalmazták. A (2) bekezdés szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet az Alkotmánybírósághoz benyújtani.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket (feltételeket) az alkotmányjogi panasz elbírálása során, együttesen kell értelmezni és figyelembe venni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 311.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306.; 663/D/2000., ABH 2003, 1223.]

2. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság vizsgálta az alkotmányjogi panasznak a Somogy Megyei Bíróság az 1.Pkf.20.610/2004/1. számú jogerős végzése elleni részét.

2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Vht. támadott 170. § (2) bekezdését a jogerős végzés nem is tartalmazza, így ennek alkalmazása hiánya miatt az alkotmányjogi panaszt ebben a vonatkozásában az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

2.2. Az alkotmányjogi panasz a Vht. 170. § (1) bekezdése alkotmányellenességének a megállapítását is kezdeményezte.

2.2.1. Eljárása során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabályhoz hasonló rendelkezéseket tartalmaz a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX törvény (a továbbiakban: Cstv.) 57. §-a, amely meghatározza a kielégítési sorrendet a felszámolási eljárásban. Ezen rendelkezések értelmében a zálogjoggal biztosított követelések jogosultjai a zálogjoggal nem biztosított követelések jogosultjaihoz képest elsőbbséget élveznek.

Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta a Cstv. ezen, a támadott rendelkezéshez alkotmányjogi szempontból hasonló szabályait (összefoglalóan: 159/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1146.). A Cstv. 57. § (1) bekezdése során érvényesülő kielégítési sorrendről – az Alkotmány 9. §-ával összefüggésben – az 1162/B/1995. AB határozat [ABH 1996, 559. (a továbbiakban: Abh.)] a következőket állapította meg: „A követelések kielégítési sorrendje szempontjából a különböző végrehajtási rendszerek általában kétféle elvet tartanak szem előtt. Vannak jogrendszerek, amelyekben az időbeliség elve érvényesül. Ez azt jelenti, hogy akinek a javára előbb történt a foglalás, annak a követelését a behajtott összegből sorrendben előbb elégítik ki. A másik szabályozási mód a követelések jogcímét tartja szem előtt. Ilyenkor tehát az a végrehajtást kérő – hitelező –, akinek a követelését annak jellegére (jogcímére) tekintettel a jogszabály a többinél fontosabbnak tartja, előbb kap kielégítést, tekintet nélkül arra, hogy mikor kapcsolódott be az eljárásba. Ezek a fő kielégítési elvek, amelyek azonban teljesen következetesen egy jogrendszerben sem érvényesülnek. Bármelyik fő elv szerinti szabályozási mód mellett kisebb-nagyobb kivételeket tesznek a másik fő elv javára. Szerepet kap továbbá az arányosítás elve is. A magyar végrehajtási jogban főszabályként a jogcím szerinti kielégítési sorrend érvényesül. Ez az eljárásban érvényesítendő követelések különböző fontosságát tükrözi.” A kielégítési sorrendre vonatkozó „törvényi rendelkezés kifejezetten gazdaságpolitikai szabály, amely a csődbe illetve felszámolás alá került gazdálkodó

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

szervezetek vagyonának felosztását szabályozza. Ha a felosztásra kerülő vagyon nem elegendő minden hitelezői igény maradéktalan kielégítésére, óhatatlanul vagy arányos kielégítési vagy sorrendi szabályozást kell alkalmazni. Akár az egyik, akár a másik elkerülhetetlen méltánytalanságot eredményezhet. A jogalkotó nem sérti az Alkotmány 9. §-ában rögzített alkotmányossági elvet, ha mérlegeli a különböző követelések fontosságát, jelentőségét, és kielégítési sorrendet állapít meg." (Abh. 559, 560, 561.)

A Cstv. 1. § (3) bekezdése szerint a felszámolási eljárás célja, hogy a fizetésképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők a Cstv.-ben meghatározott módon kielégítést nyerjenek. A tartozások kielégítésének a sorrendjét a Cstv. 57. §-a állapítja meg. Az 57. § (1) bekezdésének a *b)* pontja szerint a felszámolásnak a (2) bekezdésben meghatározott költségeit követően a zálogjoggal biztosított követeléseket kell kielégíteni, sőt, az 57. § (4) bekezdése értelmében, ha a vagyon nem elegendő valamennyi tartozás kielégítésére, a költség és a zálogjoggal biztosított követelések kielégítését követően lehet csak a többi követelést – azok arányaiban kielégíteni. A Vht.-nak – amelynek az alkalmazási körébe többek között a bírósági határozaton alapuló követelések végrehajtása tartozik – a jelen ügyben támadott szabálya azért került alkalmazásra az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági végzésben, mert annak értelmében az indítványozó végrehajtást kérő követelését megelőzte a jelzálogjogosult követelése és az adós vagyona nem volt elegendő valamennyi követelés kielégítésére. A fenti jogi rendelkezések összevetése alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a felszámolási eljárás, illetve a bírósági végrehajtás szabályozása közötti eltérések ellenére a jogalkotó mindkét esetben az eljárásnak a bírósági határozaton alapuló követelések kielégítésére irányuló fázisában azonos – az Abh. szerint gazdaságpolitikainak minősülő – szabály alkalmazását rendelte el, melynek értelmében a zálogjoggal (melynek egyik típusa a jelzálogjog) biztosított követelés elsőbbséget élvez a kielégítési sorrendben a zálogjoggal nem biztosított követelésekkel szemben. Ezért az Alkotmánybíróság a fenti határozatainak a megállapításait a jelen ügyben is irányadónak tekinti. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy – az ingatlan-végrehajtás korábbi szabályait vizsgálva – már egy korai határozatában kimondta, hogy nem állapítható meg alkotmányellenesség az egyes tartozásoknak a végrehajtási eljárásban biztosított elsőbbség miatt [50/1991. (X. 3.) AB határozat, ABH 1991, 251, 254.]. A 159/B/2003. AB határozatban pedig az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[a] zálogjogi szabályozás részletei az Alkotmány 9. §-ából nem vezethetők le. (…) Többféle szabályozás egyaránt megfelelhet az Alkotmány említett szabály[á]nak." (ABH 2005, 1146, 1152.)

Következésképpen a Vht. 170. § (1) bekezdése nem sérti az Alkotmány 9. §-át, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.

2.2.2. Az indítványozó a támadott jogszabálynak az Alkotmány 13. §-ába való ütközését is állította. Azzal érvelt, hogy a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésének a támadott jogszabályban kimondott elsőbbsége adott esetben a hátrább sorolt követelések kielégítésének az elmaradásához vezethet, és ezt az indítványozó (hitelező) a tulajdonának az ellenérték nélküli kisajátításának tekinti.

Az Alkotmány 13. § (2) bekezdése szerint kisajátításra kifejezetten erre irányuló egyedi hatósági határozat vagy törvényi rendelkezés alapján kerülhet sor. A 16/1991. (IV. 20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány „13. § (2) bekezdésének hatálya alá tartozó tulajdonelvonással a tulajdon általában köztulajdonba kerül, csak kivételesen magántulajdonba, és ekkor is kizárólag közérdekű felhasználásra." (ABH 1991, 62, 63.) Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a követelések kielégítése sorrendjének a meghatározása nem hozható érdemi alkotmányos összefüggésbe tulajdonelvonással, kisajátítással, azaz az Alkotmány 13. §-a és a Vht. támadott 170. § (1) bekezdése között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az érdemi alkotmányos kapcsolat hiánya az indítvány elutasítását eredményezi. [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267.; 2043/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 543, 544.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 546.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523, 524.; 141/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 584, 586.; 36/2007. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2007, 432, 452.; 836/B/2002. AB határozat, ABH 2007, 1479, 1484–85.] Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a tekintetben is elutasította.

2.2.3. Az indítványozó a Vht. 170. § (1) bekezdését az Alkotmánynak a demokratikus jogállamiság elvét kimondó 2. § (1) bekezdésébe ütközőnek is vélte, azonban kérelmét nem indokolta meg. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a kérelem alapjául szolgáló ok hiányában az indítvány – a tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja 18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.; 60/2009. (V. 28.) AB határozat, ABK június, 559, 580.]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ezen része érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság – az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján, mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

3. Az alkotmányjogi panasza keretében az indítványozó a Vht. 171. §-ával kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezte. Az Alkotmánybíróság számos esetben kimondta, hogy az

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az indítványozóval szemben alkalmazzák az alkotmányellenes jogszabályt, ezért alkotmányellenes mulasztásra nem lehet sikerrel panaszt alapozni [többek között: 1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160.; 54/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 514.]. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján ebben a vonatkozásban is visszautasította.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

885/B/2004. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 130. § (1) bekezdése *i)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 315. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénnyel összefüggő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt és ennek keretében mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló kérelmet nyújtott be. A konkrét ügyben az indítványozó fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelme hiánypótlásra való felhívás nélkül elutasításra került a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 130. § (1) bekezdés *i)* pontja alapján. Az ez ügyben első fokon eljáró Kalocsai Városi Bíróság a 7.Pk.50.163/2004/2. számú végzésében azért döntött így, mert a jogi képviselő által benyújtott fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem nem tartalmazta a Pp. 121. § (1) bekezdésében foglaltakat, közelebbről az f*)* pont által előírt nyilatkozatot arról, hogy a felek közötti jogvitában volt-e folyamatban közvetítői eljárás. Ezt a végzést a másodfokon eljáró Bács-Kiskun Megyei Bíróság a 4.Gpkf.50081./2004./1. számú jogerős végzésével helybenhagyta.

Az indítványozó kérte megsemmisíteni a Pp. 130. § (1) bekezdés *i)* pontját, amelyre hivatkozással kérelme elutasításra került. Érvelése szerint ez a jogi rendelkezés azért sérti a bíróság előtti egyenlőség követelményét [Alkotmány 57. § (1) bekezdését], mert „a jogi képviselővel eljáró felet kedvezőtlenebb helyzetbe hozza, mint a jogi képviselő nélkül eljáró felet, mert a jogi képviselője hibájából magának a félnek a kérelmét utasítja el”, míg ha a fél jogi képviselő nélkül jár el, hiánypótlásra való felhívásnak tehet eleget. Ugyanezen okból ez – az indítványozó állítása szerint – sérti az Alkotmány 70/A. §-ában kimondott diszkrimináció tilalmát is.

Az indítványozó a Pp. 315. § (1) és (3) bekezdéseinek [egy ízben tévesen a (2) bekezdést jelölve meg] is kezdeményezte. Vélekedése szerint a két jogi rendelkezés azért sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében kimondott demokratikus jogállamiságot, mivel – a Pp. más jogi rendelkezéseivel való összhang hiánya miatt – nem tesz leget „a Pp. 2. §-ában foglalt követelménynek. Az indítványozó alkotmányellenes mulasztás (szó szerint „alkotmányos mulasztás”) megállapítását is kérte, mivel állítása szerint a Pp. nem határozza meg a fizetési meghagyás űrlapját, illetőleg annak tartalmát, azonban az indítványban nincs utalás alkotmányi előírás sérelmére.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

2. A Pp. támadott rendelkezései:

„130. § (1) A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy

(…)

i) a jogi képviselő által benyújtott keresetlevél nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében foglaltakat, illetve ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy nem fizették meg az eljárási illetéket;

(…).”

„315. § (1) A fizetési meghagyás iránti kérelmet az erre rendszeresített űrlapon kell előterjeszteni. A kérelemre egyebekben a 93., 94. és 121. §-ok rendelkezései megfelelően irányadók. Ingó dolog kiadása iránti követelés esetében a kérelemben azt a pénzösszeget is meg kell jelölni, amelyet a jogosult a dolog helyett elfogadni hajlandó.

(…)

(3) A jogosult köteles az űrlapnak mind a kérelem előterjesztésére, mind a meghagyás kibocsátására szolgáló részét a 121., illetve a 317. §-nak megfelelően kiállítani. Ha a jogosult a kérelmet nem az arra rendszeresített űrlapon terjesztette elő, vagy nem megfelelően töltötte ki, illetve nem csatolta a szükséges példányszámban, őt a bíróság a hiányok pótlására hívja fel.”

III.

Az alkotmányjogi panasz megalapozatlan, illetve érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének alapvető feltétele, hogy a kérdéses jogszabályt a panasz alapjául szolgáló döntés meghozatala során alkalmazták. A (2) bekezdés szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet az Alkotmánybírósághoz benyújtani.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket (feltételeket) az alkotmányjogi panasz elbírálása során, együttesen kell értelmezni és figyelembe venni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 311.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306.; 663/D/2000., ABH 2003, 1223.]

2. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság vizsgálta az alkotmányjogi panasznak a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 4.Gpkf.50081./2004./1. számú jogerős végzése elleni részét.

2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. támadott 315. § (1) és (3) bekezdését a jogerős végzés nem tartalmazza, így ennek alkalmazása hiánya miatt az alkotmányjogi panaszt ebben a vonatkozásában az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

2.2. Az alkotmányjogi panasz a Pp. 130. § (1) bekezdése *i)* pontja alkotmányellenességének a megállapítását is kezdeményezte.

2.2.1. Az indítványozó állítása szerint a támadott jogi rendelkezés azért sérti a bíróság előtti egyenlőség követelményét [Alkotmány 57. § (1) bekezdését], mert a jogi képviselő nélkül eljáró fél hiányosan beadott keresetlevelét a bíróság nem utasítja el idézés kibocsátása nélkül, hanem hiánypótlásra hívja fel az eljáró felet.

A Pp. 66. § (1) bekezdése szerint, amennyiben a törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa, illetőleg törvényes képviselője által választott meghatalmazott is eljárhat. A Pp. 67. § (1)–(2) bekezdése pedig pozitív taxációval szabja meg a több jogcímen meghatalmazhatók, vagy meghatalmazottként eljárók körét, beleértendő a jelen ügy szempontjából releváns, nem kötelező jogi képviseletet ellátó jogi képviselőt is. [A Pp. 75. § (2) bekezdése értelmében a hivatásszerűen jogi képviseletet ellátó személyek az ügyvédek, a jogtanácsosok és a szabadalmi ügyvivők.] Az 1327/B/1996. AB határozatában a Pp. 67. § (1) bekezdésének többek között az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében megfogalmazott bírósághoz fordulás jogával való összeegyeztethetőségét vizsgálva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[a] Pp. 67. § (1) bekezdése szerinti meghatalmazás megadásának a lehetősége minden természetes és jogi személy megkülönböztetés nélküli joga. Ezért a Pp. nincs ellentétben az alkotmányos védelem alatt álló igazságszolgáltatási alapelvekkel: nem sérti a bírósághoz fordulás, a bíróság igénybevétele jogát, a bíróság előtti egyenlőséget, (…), – ahogyan ezt az Alkotmány 57. § (1) bekezdése meghatározza”. (ABH 1999, 575, 577.) Minthogy a támadott jogszabályban nevesített jogi képviselő igénybevételét – a jelen ügyre vonatkozóan – jogszabály nem teszi kötelezővé, az Alkotmánybíróság e határozatának a megállapítását a jelen alkotmányossági vizsgálatban is irányadónak tekinti. Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a szakszerűség és megalapozottság követelményét is eredményesen biztosítani képes jogi képvi-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

selőként eljáró jogi képzettségű szakember számára a támadott és az indítvány indokolásában hivatkozott további jogi rendelkezések értelme nem lehet kétséges; az ügyvédtől, illetőleg – a Pp. 67. § (2) bekezdésére tekintettel – a perben eljáró jogtanácsostól legjobb tudása szerint való tevékenysége mellett pedig elvárható, hogy a konkrét esetben az eljárásjogi előfeltétel [jelen ügyben konkrétan a Pp. 121. § (1) bekezdésének *f)* pontjában előírt nyilatkozat] hiányát felismerje. A jogi képviselővel szembeni fokozottabb elvárást – negatív megközelítésből – érzékeltetik a Pp. 7. §-ának a rendelkezései is, melyek értelmében a bíróságnak csak a jogi képviselő nélkül eljáró féllel szemben van tájékoztatási kötelezettsége, elősegítendő a bírósághoz való fordulás jogának hatékonnyá (ténylegessé) tételét. További szempontként az Alkotmánybíróság azon eljárásjogi eszközök körébe tartozónak tekinti a támadott jogszabályt, amelyekkel a jogalkotó az e rendelkezést bevezető, az Országos Ítélőtábla székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény indokolása szerint növelhető a bírósági munka hatékonysága és csökkenthetők a hiánypótlások száma.

Következésképpen, és arra is tekintettel, hogy a jogi képviselőnek a jelen ügyben releváns igénybevétele – az indítványozó által is elismerten – nem a kötelező jogi képviselet körébe tartozik, hanem a fél önkéntes elhatározásán alapul, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. 130. § (1) bekezdése *i)* pontja nem sérti az Alkotmány 57. § (1) bekezdését, ezért az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.

Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Pp. 132. § (1) bekezdése értelmében a keresetlevélnek a 130. § alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

2.2.2. Az indítványozó a támadott rendelkezést diszkriminatívnak is minősítette, miután —vélekedése szerint – kedvezőbb helyzetbe hozza a jogi képviselő nélkül eljáró felet.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmánynak e rendelkezése a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelmény. Ez a tilalom kifejezetten arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztása szempontjait meghatározni. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha a jogalkotó összehasonlítható helyzetben lévő jogalanyok között tett alapjogra nem vonatkozó megkülönböztetést, mellyel az egyenlő méltóságú személyként kezelés alkotmányos elvét sérti; azaz a megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, ha az önkényes, azaz a tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű ok nem fedezhető fel az összehasonlítható személyek közötti különbségtétel során. [9/1990. (IV. 25.) ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280–282.; 881/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 474, 477.; 191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.; 50/1996. (X. 30.) AB határozat, ABH 1996, 156, 157.; 649/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1258, 1266.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogi rendelkezésnek, amely a felek homogén csoportján belül eltérő szabályozást tartalmaz azon felekre nézve, akik jogi képviselőt vesznek igénybe, az Indokolás III/2.2.1. pontjában kifejtettekre is tekintettel ésszerű oka van, ezért e rendelkezés nem sérti az Alkotmánynak a hátrányos megkülönböztetés tilalmát kimondó 70/A. §-át. Következésképpen az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a tekintetben is elutasította.

3. Az alkotmányjogi panasza keretében az indítványozó a Pp.-vel kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezte. Az Alkotmánybíróság számos esetben kimondta, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az indítványozóval szemben alkalmazzák az alkotmányellenes jogszabályt, ezért alkotmányellenes mulasztásra nem lehet sikerrel panaszt alapozni [többek között: 1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160.; 54/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 514.]. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján ebben a vonatkozásban is visszautasította.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

37/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és 70/A. § (1) és (3) bekezdésére alapított – indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 13. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján indult eljárást megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt – az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése tekintetében – visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett a társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Tnymód.) egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság az indítványokat – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 28. § (1) bekezdése alapján – egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

Az egyik indítvány a Tnymód. 3. §-a – a társadalombiztosítási nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 13. § (1) bekezdését megállapító szövegrészének – utólagos normakontrolljára irányult. Az indítványozó szerint az Alkotmány 70/E. §-ába ütközik az öregségi nyugdíj alapjául szolgáló átlagkereset kiszámításának e rendelkezésben rögzített módja, mert a 2008. január l-jétől nyugdíjba vonulók esetében a korábbihoz képest alacsonyabb nyugdíjat eredményez, így az e körbe eső nyugdíjjogosultaknak legalább 4–6 évi felkészülési időre lett volna szüksége, hogy az így a kieső nyugdíjat valamilyen formában pótolják.

A másik indítványozó szerint a Tnymód. 19. § (4) bekezdés *b)* pontja, amely a 2007. december 31-ét követő időponttól megállapításra kerülő nyugdíjak kiszámítására a Tny. – Tnymód. 3. §-ával megállapított – 13. §-át rendelte alkalmazni, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, 70/A. § (1), (3) bekezdésébe és 70/E. § (1) bekezdésébe ütközik. A jogbiztonság sérelmét azzal indokolta, hogy a nyugdíjszámítás új szabályainak alkalmazása a jogbiztonságot sértően, hátrányosan érinti „egy évvel a váromány beteljesedése előtt” azokat, akik 2009. évet megelőzően a Tny.-ben rögzített korábbi feltételek mellett meghatározott mértékű nyugdíjra számíthattak. Ezen túlmenően diszkriminálja az 1951. évben született nőket, mert korábban az 1947–1951. évben születettek azonos elbírálás alá estek, a támadott rendelkezés folytán azonban az előbbi korcsoport „nyugdíjjogi kezelése” már az új szabályozás szerint történik.

2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, ha az indítvány egy módosító rendelkezés tartalma alkotmányellenességének megállapítására irányul, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 935/B/2002. AB határozat, ABH 2004, 1690, 1692.] Erre tekintettel a jelen ügyben a Tnymód. 3. §-ával módosított Tny. 13. § (1) bekezdése képezi az alkotmányossági vizsgálat tárgyát. A Tny. e rendelkezése többízben módosult, jelenlegi szövegét a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény módosításáról szóló 2007. évi CLVI. törvény 23. § (4) bekezdés *a)* pontja, az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvény 103. §-a, a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvény 20. § (1) bekezdése állapította meg. Mivel a módosítások az indítványban felvetett problémát nem érintették, az Alkotmánybíróság – gyakorlatának megfelelően [137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 138/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 579, 581.] – a vizsgálatot a Tny. hatályos rendelkezése tekintetében végezte el.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány indítványozók által hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(…)

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti."

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak."

2. A Tny. elbíráláskor hatályos szabálya:

„13. § (1) A 2013. január 1-je előtti időponttól megállapításra kerülő öregségi nyugdíj összegét a 22. § alapján meghatározott havi átlagkeresetből kell kiszámítani azzal, hogy az 1987. december 31-ét követően és 2013. január 1-jét megelőzően elért kereseteket, jövedelmeket – ideértve a minimálbér összegét is – naptári évenként csökkenteni kell

a) a kifizetés időpontjában hatályos jogszabályokban meghatározott járulékmértékek figyelembevételével számított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulék, nyugdíjjárulék, magán-nyugdíjpénztári tagdíj, munkavállalói járulék, vállalkozói járulék, valamint 2010. január 1-jétől egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék összegével, továbbá

b) a személyi jövedelemadónak

ba) – 2010. január 1-jét megelőzően elért keresetek, jövedelmek esetén – a keresetek, jövedelmek *a)* pont szerinti csökkentése után fennmaradó összegre képzett összegével,

bb) – 2009. december 31-ét követően elért keresetek, jövedelmek esetén – a keresetek, jövedelmek *a)* pont szerint csökkentett összege és az ezen összegre számított – a személyi jövedelemadó szabályai szerinti – adóalap-kiegészítés együttes összegére képzett összegével."

3. A Tnymód. érintett rendelkezése:

„19. § (4) Az 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.)

(…)

b) 13. §-ának – e törvény 3. §-ával megállapított – rendelkezéseit

a 2007. december 31-ét követő időponttól megállapításra kerülő nyugellátások kiszámítása során kell alkalmazni."

III.

Az indítványok részben megalapozatlanok, részben érdemi elbírálásra alkalmatlanok.

1. Az Alkotmánybíróság a Tny. 13. §-ának utólagos normakontrollját már több ügyben elvégezte, ezért az indítvánnyal összefüggésben elsőként azt kellett vizsgálni, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e „ítélt dolognak."

Az Ügyrend 31. § *c)* pontja szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani („ítélt dolog"). Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *res iudicata*, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő, mint egy korábban elbírált ügyben. (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.) Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78, 81.]

Az Alkotmánybíróság legutóbb a 466/B/2007. AB határozatában vizsgálta a Tny. 13. §-ának 2010. január l. napjától hatályos szövege alkotmányosságát, amely ügyben az indítványozó – többek között –az Alkotmány 70/A. §-a és 70/E. §-a sérelmét állította azzal, hogy a nettó átlagkeresetből számított nyugdíj alacsonyabb, így a rendelkezés hátrányos megkülönböztetést tartalmaz a 2008. január 1-je után nyugállományba vonulókra, valamint sérül a szociális biztonsághoz való jog. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Megállapította, hogy a kifogásolt rendelkezés alkotmányellenes megkülönböztetést nem tartalmaz, mert azzal összefüggésben „az egymással összehasonlítható helyzetben lévő, homogén csoportot nem pusztán a »nyugdíjasok« jelentik, hanem a nyugdíjasok azon csoportjai, akik nyugdíját a jogszabálymódosítás előtt, illetve azt követően állapították meg." Annak kapcsán, hogy ez a jogalanyok egy csoportjára hátrányos változást – alacsonyabb összegű nyugdíjat – jelenthet, utalt az Alkotmánybíróság 5/1998. (III. 1.) AB határozatában foglaltakra (ABH 1998, 82, 88.), amely szerint önmagában az a tény, hogy a jogszabálymódosítást megelőzően kedvezőbb rendelkezések voltak hatályban, nem hozható összefüggésbe az Alkotmány diszkrimináció tilalmára vonatkozó rendelkezésével. (ABK 2010. április, 459, 463–464.)

Tekintettel arra, hogy az indítvány már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezéssel azonos jogszabályhely alkotmányossági vizsgálatára irányult, és az indítványozó az Alkotmány ugyanazon bekezdésére, azonos összefüggésre hivatkozva kérte az eljárás lefolytatását, az indítvány „ítélt dolognak" minősül, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást ebben a vonatkozásban az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. A – 2006. november 27-én kihirdetett – Tnymód. 19. § (4) bekezdése a „hatályba léptető és záró rendelkezések” között az 1. pontban vizsgált rendelkezés alkalmazását rendelte el a 2007. december 31-ét követően megállapításra kerülő nyugdíjak számítására. Az indítványozó szerint ezzel elvonta azoknak a személyeknek a várományát, akik 2009. január 1-jét megelőző nyugdíjba vonulásuk esetén a korábbi szabályozás alapján magasabb nyugdíjra számíthattak, ezért sérült az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, valamint a 70/A. §-a.

Az Alkotmánybíróság a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatának rendelkező részében megállapította, hogy a jogbiztonság, mint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja a szociális rendszerek stabilitása szempontjából különös jelentőségű. A határozat indokolása kifejtette, hogy a szolgáltatásokat és a hozzájuk fűződő várományokat alkotmányosan nem lehet sem megfelelő indok nélkül, sem pedig egyik napról a másikra lényegesen megváltoztatni. Az átmenet nélküli változtatáshoz különös indok szükséges. (ABH 1995, 188, 193.) Az Alkotmánybíróság ezeket az alkotmányossági követelményeket következetesen érvényesítette minden olyan jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának elbírálása során, amikor az a kötelező társadalombiztosítás alapján járó valamely ellátásra való jogosultságot rövid határidővel megvont vagy korlátozott [Pl. 52/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 230, 233.; 56/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 260, 265–267.; 5/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 82, 84.].

Ezért az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a Tnymód. 19. § (4) bekezdésével hatályba léptetett, megváltoztatott rendelkezés folytán sérültek-e szerzett jogok, illetőleg a korábbi szabályok alapján megállapítható várom ány elvonására vagy korlátozására vezet-e.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszerre vonatkozó szabályozás 1997-ben történt hatályba lépését követő több, mint 10 éves jogalkalmazási gyakorlata a nyugdíjak megállapításának anomáliáit tárta fel. Bebizonyosodott, hogy a nyugdíjalap számítási módjának szabályozása – a nyugdíjak megállapításánál alkalmazott részleges valorizálás – azt eredményezte, hogy az egyes években megállapított nyugdíjak színvonala között jelentős volt az ingadozás. A Tnymód.-hoz fűzött indokolás szerint a szabályozás azt célozta, hogy mérséklődjenek a nyugdíjmegállapítás időpontjához kapcsolódó aránytalanságok. E körülmények a nyugdíjmegállapítás számítási módjának a megváltoztatását indokolttá tették, amely a korábbi szabályozáson alapuló várakozásokhoz képest egyes jogalanyok számára hátrányos lehet. Az Alkotmánybíróság azonban a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatban megállapította, hogy a törvényi igérvények rövid időn belüli visszavonása, korlátozása akkor vezethet a jogbiztonság sérelméhez, ha azt a jogalkotó önkényesen, indok nélkül teszi, de a társadalombiztosítás működőképességének a fenntartása, az állam helytállásának külső és a társadalombiztosításban rejlő okok miatti megnehezülése alkotmányosan indokolhat az érintettekre kedvezőtlenebb hatással járó módosításokat. (ABH 1999, 325, 336.)

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a nyugdíjalap számítási módja korrekciójának megfelelő indoka volt, arra a törvényhozó egy év felkészülési időt biztosított, ezért a Tnymód. 19. § (4) bekezdése – a Tny. 13. §-ával összefüggésben – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményét nem sérti.

Tekintettel arra, hogy az indítványozó ugyanezen összefüggésben kérte a Tnymód. 19. § (4) bekezdésének az Alkotmány 70/A. §-án alapuló alkotmányellenessége megállapítását, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a 466/B/2007. AB határozatban kifejtettek e tekintetben is irányadók.

A fentiekre figyelemmel az indítványt e részében elutasította.

3. Az indítvány az Alkotmány 70/E. §-ával kapcsolatos indokot nem tartalmazott, ezért e tekintetben nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése által támasztott tartalmi követelményeknek, amely szerint annak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.) Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e tartalmi követelmény hiányában az indítvány ebben a vonatkozásban érdemben nem bírálható el, ezért azt az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

203/D/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány, valamint alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 13. § (1) bekezdésén és a 47. § (2) bekezdésén alapuló – indítványt és alkotmányjogi panaszokat elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 45. §-án és az 50. § (1) bekezdésén alapuló – alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pfv. VIII. 21.876/2006. számú végzésében alkalmazott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 24. § (2) bekezdés *c)* pontjával összefüggésben támadott 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VII.21.644/2009/2. számú végzésében nem alkalmazott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 81. § (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) és (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésén, a 8. § (2) bekezdésén, az 57. § (1) és (5) bekezdésén, valamint 70/A. § (1) bekezdésén alapuló – indítvány és alkotmányjogi panaszok tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz hét indítvány érkezett, melyek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 271. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányultak.

1.1. Az egyik indítványozó alkotmányjogi panaszában azért kérte az egymillió forintot meg nem haladó pertárgyértékű ügyekben a felülvizsgálat kizártságát kimondó rendelkezés megsemmisítését, mert az – véleménye szerint – az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt bíróság előtti egyenlőség elvét sérti. Panaszát azzal indokolta, hogy „a jogegyenlőség ellen hat, ha a felülvizsgálat az állampolgár vagyoni helyzetétől függ”. Előadta, hogy öröklési és tartási szerződésből eredő tulajdonjog megállapítása iránti perében a felperesek a pertárgy értékét tudatosan alacsonyan jelölték meg. A bíróság pedig – a felperesek által megjelölt pertárgyértéket elfogadva – a Pp. 271. § (2) bekezdésének alkalmazásával közvetetten az indítványozó „megszerzett tulajdonjogát vonta el”, mely álláspontja szerint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe ütközött. Kiegészítő indítványában arra hivatkozott, hogy az Alkotmány 47. § (2) bekezdésébe – a joggyakorlat egységesítése a Legfelsőbb Bíróságok feladata – ütközik az, hogy egymillió forint alatti pertárgyértékű ügyekben a jogalkalmazás egysége nem biztosítható, mivel a felülvizsgálat kizárt. Az alkotmányjogi panaszát a Legfelsőbb Bíróság Pfv. II. 21.694/2007/2. számú végzésével szemben terjesztette elő.

1.2. Egy másik indítványozó alkotmányjogi panaszában a Pp. 271. § (2) bekezdésének megsemmisítése mellett annak megállapítását is kérte, hogy az a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban volt Pfv. III. 21.959/2006. számú ügyben nem alkalmazható. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés azért ütközik az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésébe, valamint azért sérti a 70/A. § (1) bekezdését, mert a „szegény emberek vagyoni perei, vagyoni és szociális helyzetük folytán nem érik el az egymillió forintos értékhatárt”, tehát ők el vannak zárva a felülvizsgálat lehetőségétől. Kiegészítő indítványában előadta, hogy a jelenlegi szabályozás „a gazdagoknak általában megengedi, a szegényeknek meg gyakorlatilag megtiltja, hogy rendkívüli perorvoslattal élhessenek”.

1.3. A harmadik indítványozó utólagos normakontroll iránti kérelmében – előadva, hogy ismeri az Alkotmánybíróság korábbi, e tárgyban született határozatait – kérte, hogy az Alkotmánybíróság ismételten vizsgálja meg azt, hogy a Pp. 271. § (2) bekezdése nem ütközik-e az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe, valamint az 57. § (5) bekezdésébe.

1.4. A negyedik indítványozó szintén alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben a Pp. 24. § (2) bekezdés *c)* pontjával összefüggésben állította a 271. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét, önállóan azonban a Pp. 24. § (2) bekezdésének *c)* pontja alkotmányellenességére nem hivatkozott. Kérte, hogy az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés megsemmisítésén túl állapítsa meg azt is, hogy az a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban volt Pfv. VIII. 21.876/2006. számú ügyben nem alkalmazható. Előadta, hogy a bérleti jogviszony folytatásának megállapítása iránti perében a pertárgy értékét a bíróság a Pp. 24. § (2) bekezdésének *c)* pontja alapján egy évi bér összegében állapította meg, és mivel ezen összeg az egymillió forintot nem érte el, az indítványozó felülvizsgálati kérelmét a Legfelsőbb Bíróság elutasította. A Pp. 271. § (2) bekezdé-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

se a pertárgy értékének számításánál irányadó szabályok tekintetében a Pp. 24. §-ára [ebből kifolyólag természetesen a 24. § (2) bekezdés *c)* pontjára is] utal. Az indítványozó kifejti, hogy ezért az önkormányzati bérlakásra vonatkozó bérleti jogviszonnyal kapcsolatos perekben – mivel azok pertárgyának értéke az egymillió forintot „sehol sem éri el" – a felülvizsgálat lehetősége mindig kizárt. Álláspontja szerint a Pp. 271. § (2) bekezdése az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogbiztonságot sérti, valamint az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésébe ütközik. Az indítványozó az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközőnek vélte továbbá azt, hogy a támadott rendelkezés utolsó mondata felsorolja az értékhatártól függő kizárás alóli kivételeket, ezen csoportba azonban a konkrét ügye nem tartozik bele.

1.5. Az ötödik indítványozó alkotmányjogi panaszában a Pp. 271. § (2) bekezdésének megsemmisítését és annak a Legfelsőbb Bíróság előtt folyamatban volt Gfv.XI.30.449/2007. számú ügyében való alkalmazási tilalmának kimondását kérte. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/A. § (1) bekezdésébe ütközik. Ennek indokaként előadta, hogy indokolatlanul kerülnek hátrányosabb helyzetben azok a peres felek, akiknek az ügye nem kerül más ügyekkel egyesítésre és így az 1 millió forintos pertárgy értéket nem érik el, azokkal szemben, akiknek az ügye más ügyekhez kerül egyesítésre és ezzel a pertárgy értéke az 1 millió forintot meghaladja.

1.6. A hatodik indítványozó a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Gfv.X.30.326/2009/2. számú, a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzés és az abban alkalmazott Pp. 271. § (2) bekezdésének megsemmisítését kérte alkotmányjogi panasz keretében. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés az Alkotmány 45. §-át, valamint az 50. § (1) bekezdését sérti, ugyanis az állampolgárok jogainak és törvényes érdekeinek a védelme nem függhet a törvény által meghatározott értékhatártól.

1.7. A hetedik indítványozó a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VII.21.644/2009/2. számú, a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzése ellen terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. A Pp. ebben a végzésben alkalmazott 271. § (2) bekezdésének, valamint a végzésben nem alkalmazott Pp. 81. § (1) bekezdésének, és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. § (1) és (2) bekezdésének a megsemmisítését kérte. Az indítványozó szerint a vitatott érték meghatározása, egészen pontosan az „illetve annak" kitétel sérti a normavilágosságot, így a jogbiztonságot. Az indítványozó kifejtette a vitatott érték és a pertárgy érték közötti különbséget, és nyelvtani értelmezés során mutatott rá a vitatott érték kifejezés tartalmára. Hivatkozott arra, hogy a Pp. 271. § (2) bekezdése kizárja a felülvizsgálat lehetőségét akkor, ha a vitatott költség, kamat vagy munkadíj összege már önmagában is meghaladja az egymilliós értékhatárt, illetve lehetőséget biztosít a bíróságok számára, hogy a tényállás átértékelésével módosítsák a vitatott értéket, ezzel pedig elvonják a lehetőséget a felülvizsgálat elől. Ez utóbbi okból az indítványozó szerint a Pp. fenti rendelkezése sérti a jogorvoslathoz való jogot [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] is. Továbbá az indítványozó úgy vélte, hogy az ún. kis perértékű ügyekben a felülvizsgálat kizártsága miatt a megyei bíróságok „saját eljárásrendeket" alakítanak ki, így a Legfelsőbb Bíróság nem tudja beteljesíteni jogegységesítő szerepét. Az indítványozó az R. azon rendelkezését, amely szerint a bíróság indokolt esetben mérsékelheti a fél és a képviselője között létrejött ügyvédi megbízási szerződésben kikötött megbízási díj összegét, ha az nem áll arányban a pertárgy értékével vagy a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel, a jogbiztonság követelményébe ütközőnek vélte. Ugyanígy a normavilágosságot sértőnek vélte a Pp. 81. § (1) bekezdését, amely részleges pernyertesség esetére rendezi a perköltségviselés mikéntjét.

2. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság a folyamatban levő ügyeket – tárgyi összefüggésükre tekintettel – egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam."

„8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja."

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot."

„45. § (1) A Magyar Köztársaságban az igazságszolgáltatást a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, az ítélőtáblák, a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróságok, valamint a helyi és a munkaügyi bíróságok gyakorolják."

„47. § (2) A Legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatai a bíróságokra kötelezőek."

„50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit."

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jo-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

gait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. (…)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja."

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül."

2. A Pp.-nek az indítványokkal érintett és támadott rendelkezései:

„24. § (2) A keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként – a tényleg megállapítható összegtől függetlenül – az alábbi értéket kell számításba venni: (…)

c) bérleti vagy haszonbérleti jogviszonyra vonatkozó perben az egy évi bér, illetőleg haszonbér összegét."

„271. § (2) Nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyonjogi ügyben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték, illetve annak a 24. §, valamint a 25. § (3) és (4) bekezdése alapján, továbbá a 25. § (3) bekezdésének az egyesített perekre történő megfelelő alkalmazásával megállapított értéke az egymillió forintot nem haladja meg. Ez az értékhatártól függő kizárás nem vonatkozik a 23. § (1) bekezdésének *b)* és *h)* pontjában, valamint a 24. § (2) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott ügyekre, továbbá a munkaügyi perekben előterjesztett pénzkövetelésre."

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

1.1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat együttesen kell értelmezni és figyelembe venni [23/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 361–362.].

Az Alkotmánybíróság az 1173/D/2007. AB határozatban azzal összefüggésben, hogy a felülvizsgálati kérelmeket elutasító bírósági végzés általánosságban lehet-e alkotmányjogi panasz tárgya, a következőket állapította meg.

„Az Alkotmánybíróság arra vonatkozó álláspontját, hogy milyen jogerős határozatok támadhatók alkotmányjogi panasszal, a 99/D/2006. AB végzésben a következőképpen foglalta össze: »Az alkotmányjogi panasz – fő szabályként – a jogerős ügydöntő határozatokkal szemben terjeszthető elő [lásd: 1492/B/2007. AB határozat, ABK 2008. június, 24.]. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében esetről esetre, az alapjául fekvő jogerős határozat tartalma alapján ítéli meg azt, hogy a vizsgált ügyben a panasszal támadott határozat olyan érdemi határozatnak tekinthető-e, mellyel szemben helye van az alkotmányos jogorvoslatnak. Ugyanez a határozat – utalva az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatra, melyben először mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy az alkotmányjogi panasz jogorvoslat – megerősítette az Alkotmánybíróság 22/1995. (III. 31.) AB határozatában (ABH 1995, 108, 109.) foglaltakat: az 'alkotmánybírósági eljárásban a jogorvoslathoz való alapvető jog szempontjából valamely döntés érdemi, ügydöntő volta a tételes jogok által ilyennek tartott döntésekhez képest viszonylagos: a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása által meghatározott (ABH 1992, 515, 516.; ABH 1993, 48, 74–75.).' A 22/1995. (III. 31.) AB határozat kifejtette továbbá, hogy a jogorvoslat másik fogalmi eleme, hogy a döntés jogot vagy jogos érdeket sértsen, ugyanakkor a jogorvoslat igénybevételének nem előfeltétele a tényleges sérelem igazolása, elég arra hivatkozni. Ahhoz van joga a személynek, hogy állítsa a döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát. (ABH 1995, 108, 110.)« (ABK 2009. június, 825, 826.)

Az Alkotmánybíróság a 943/D/2006. AB határozatában arra is rámutatott, hogy a Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító jogerős döntése általában nem minősül érdemi, ügydöntő határozatnak. »Ugyanakkor több ügyben az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszként bírált el olyan indítványokat, amelyek szintén a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság – a törvényi feltételek hiányán alapuló – elutasító végzései ellen irányultak. A büntetőeljárásbeli felülvizsgálat kizártságának alkotmányossági következményeit meghatározó 23/1995. (IV. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította: 'Az Alkotmánybíróság a 23/1991. (V. 18.) AB végzésben (ABH 1991, 311.) úgy foglalt állást, hogy az alkotmányjogi panaszra megállapított határidő számítása szempontjából a rendkívüli jogorvoslatokat figyelmen kívül kell hagyni. A határidő számítása szempontjából azóta is következetesen érvényesített álláspont azonban nem jelenti azt, hogy a

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

rendkívüli jogorvoslatoknak, így a felülvizsgálat intézményének jogi szabályozását ne lehetne alkotmányjogi panasz keretében sérelmezni. Az alkotmányjogi panasz benyújtására megszabott törvényi határidő ilyen esetben a felülvizsgálat tárgyában hozott határozat kézbesítésétől számított hatvan nap.' (ABH 1995, 115, 118–119.; ugyanez: 1320/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 683, 684.) A polgári perbeli felülvizsgálatot elutasító végzések elleni alkotmányjogi panaszokat bírált el érdemben az Alkotmánybíróság a 787/D/1999. AB határozatban (ABH 2001, 1090.), a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatban (ABH 2004, 551.), a 44/2005. (XII. 7.) AB határozatban (ABH 2005, 565.), legutóbb pedig a 702/D/2004. AB határozatban (ABK 2007. november, 1139., 1146–1147.). (...) Így sem az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezések (feltételek) együttes értelmezése és figyelembevétele (...) alapján, sem pedig az Alkotmánybíróság gyakorlatából nem lehet olyan következtetést levonni, hogy a rendkívüli jogorvoslatok szabályai csak utólagos normakontroll keretében lehetnek az alkotmányossági vizsgálat tárgyai, és alkalmazásuk miatt nem lehet alkotmányjogi panaszt benyújtani. (ABH 2008, 2504, 2507.) « (ABK 2010. március, 332, 333–334.)"

Mivel az indítványozó a felülvizsgálat egyik kizáró feltételét kifogásolta, a fentiek szerint az e tárgyban hozott végzés ellen – amennyiben annak további törvényi feltételei fennállnak – helye van alkotmányjogi panasznak. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozók egyrészt a törvényes határidőn belül nyújtották-e be az alkotmányjogi panaszaikat, másrészt, hogy azokban a bíróság a sérelmesnek tekintett jogszabályi rendelkezéseket ténylegesen alkalmazta-e.

1.2. A Legfelsőbb Bíróság Pfv. II. 21.694/2007/2. számú végzése 2007. december 5. napján érkezett a kézbesítésre kötelezett Miskolci Városi Bíróságra. Az indítványozó a panaszát 2008. január 12. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv. III. 21.959/2006/2. számú végzése 2006. december 20. napján érkezett a kézbesítésre kötelezett Tatabányai Városi Bíróságra. Az indítványozó a panaszát 2007. február 12. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv. VIII. 21.876/2006/4. számú végzése 2007. május 2. napján érkezett a kézbesítésre kötelezett Budai Központi Kerületi Bíróságra. Az indítványozó a panaszát 2007. június 22. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára.

A Legfelsőbb Bíróság Gfv.XI.30.449/2007/2. számú végzése 2007. december 22. napján került kézbesítésre. Az indítványozó a panaszát 2007. február 14. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára.

A Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.326/2009/2. számú végzése 2009. december 7. napján érkezett a kézbesítésre kötelezett Pest Megyei Bíróságra. Az indítványozó a panaszát 2010. január 21. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv.VII.21.644/2009/2. számú végzése 2010. január 5. napján került kézbesítésre. Az indítványozó a panaszát 2010. március 5. napján, azaz az ötvenkilencedik napon adta postára.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy valamennyi alkotmányjogi panasz a törvényes határidőn belül érkezett.

1.3. Ezután az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panaszok elbírálhatóságához azt kellett megvizsgálnia, hogy valamennyi jogerős végzés tartalmazza-e a támadott rendelkezéseket.

Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló Legfelsőbb Bírósági ítéletek mindegyike tartalmazza a Pp. 271. § (2) bekezdését, azaz a felülvizsgálat kizártságát előíró rendelkezéseket, amennyiben a pertárgy értéke az egymillió forintot nem haladja meg.

Ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VII.21.644/2009/2. számú, a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzése nem alkalmazta sem a Pp. 81. § (1) bekezdését, sem pedig az R. 2. § (1) és (2) bekezdését. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VII.21.644/2009/2. számú végzése ellen előterjesztett alkotmányjogi panasz – a Pp. 81. § (1) bekezdése, illetve az R. 2. § (1) és (2) bekezdése – tekintetében nem felel meg az Abtv. 48. § (1) bekezdésének, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

Az Ügyrendnek megfelelő alkotmányjogi panaszokat pedig az alábbiak szerint bírálta el.

2. Az Alkotmánybíróság több határozatában [286/B/1998. AB határozat (a továbbiakban: Abh1., ABH 1999, 671, 673.), 663/D/2000. AB határozat (a továbbiakban: Abh2., ABH 2003, 1223, 1230–32.)] már vizsgálta a Pp.-nek a felülvizsgálati kérelem pertárgyértéktől függő kizártságát szabályozó rendelkezését. A korábbi alkotmányossági vizsgálat idején felülvizsgálatnak nem volt helye olyan vagyonjogi ügyben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték (illetve annak a 24. § alapján megállapított értéke) a kettőszázezer, később az ötszázezer forintot nem haladta meg. A jogalkotó a Pp. módosításáról szóló 2005. évi CXXX. törvény 14. §-ával a felülvizsgálat intézményét újraszabályozta. A támadott rendelkezést a korábbihoz képest ugyan módosított értékhatárral, de érdemben ugyanolyan – a felülvizsgálati kérelem pertárgyértéktől függő kizártságát fenntartó – tartalommal jelenleg a Pp. 271. § (2) bekezdése tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság a Pp. 271. § (2) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát az 1173/D/2007. AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, a 8. § (2) bekezdése, az 57. § (1) és (5) bekezdése, valamint 70/A. § (1) bekezdése tekintetében lefolytatta és az

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

indítványt valamennyi megjelölt rendelkezés tekintetében elutasította.

Korábbi alkotmányossági vizsgálatára tekintettel az Alkotmánybíróságnak elsősorban azt kellett eldöntenie, hogy az indítványok nem minősülnek-e „ítélt dolognak". Az Ügyrend 31. § *c)* pontja szerint ugyanis, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül azonos alkotmányos összefüggésre – hivatkozva kéri az alkotmánysértést megállapítani, az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, mivel az ítélt dolognak minősül.

Mivel a Pp. 271. § (2) bekezdésének a fenti Abh3.-ban vizsgált szövege teljesen azonos a jelen ügyben támadott rendelkezés szövegével, *res iudicata* megállapításának van helye, ezért az indítványok tárgyában az eljárást – az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, a 8. § (2) bekezdése, az 57. § (1) és (5) bekezdése, valamint 70/A. § (1) bekezdése vonatkozásában – az Alkotmánybíróság megszüntette.

3. 1. Ezt követően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszok azon részét vizsgálta meg, melyek a felülvizsgálati kérelem pertárgyértéktől függő kizártságával kapcsolatban a tulajdonhoz való jog [Alkotmány 13. § (1) bekezdés] sérelmét állította. A tulajdonjog az Alkotmánybíróság gyakorlatában az egyéni cselekvési autonómia anyagi alapja. Az Alkotmány a már megszerzett tulajdont részesíti alapjogi védelemben, a tulajdonszerzés joga nem alapjog. [743/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 417, 418.] Az Alkotmánybíróság fenti értelmezése szerint a tulajdonhoz való jog és a felülvizsgálati kérelem pertárgyértéktől függő kizártsága között közvetlen alkotmányos összefüggés nem állapítható meg.

3.2. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 47. § (2) bekezdésének az indítványozók által vélt sérelmével összefüggésben az alábbiakat állapította meg. A jogalkalmazás egységesítése a Legfelsőbb Bíróság feladta, mely tevékenységét jogegységi határozatok útján gyakorolja. A jogegységi határozat és a felülvizsgálat egymástól különböző jogintézmények. A felülvizsgálat értékhatártól függő kizártsága semmilyen hatással nincs a Legfelsőbb Bíróság jogegységesítő tevékenységére és a jogegységi határozatok meghozatalára. Ennek megfelelően az Alkotmány 47. § (2) bekezdése és a Pp. 271. § (2) bekezdése között közvetlen alkotmányos összefüggés nem állapítható meg.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [először: 698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.]. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat ebben a részében is elutasította.

3.3. Az Alkotmány 45. §-a, valamint az Alkotmány 50. § (1) bekezdése nem tartalmaz alapjogokat, hanem magára a bírói szervezetre nézve határoz meg feladatokat, illetve rendezi a bíróságok szervezetére vonatkozó kérdéseket. Ennek megfelelően e rendelkezésekkel összefüggésben az indítványozó alapjogi sérelemre eredményesen nem hivatkozhat, így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján – ebben a vonatkozásban visszautasította.

4. A Legfelsőbb Bíróság Pfv. VIII. 21.876/2006. számú végzése elleni azon alkotmányjogi panasz vonatkozásában, mely a Pp. 271. § (2) bekezdésének – a Pp. 24. § (2) bekezdés *c)* pontjával összefüggésben – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint az 57. § (1) és (5) bekezdésébe ütközését állította, az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a kérelem alapjául szolgáló ok hiányában az indítvány – a tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.]. Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítványozónak a kérelme – az alapjául szolgáló indokok megjelölése hiányában – érdemben nem bírálható el. Tekintettel arra, hogy a fentiekben ismertetett, az Abtv. 22. § (2) bekezdésében rögzített feltételeknek az Alkotmánybíróséghoz benyújtott jelen kérelem nem felelt meg, az Alkotmánybíróság azt – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

5. Az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságának egyik feltétele, hogy a jogsérelem alkotmányellenes jogszabály *alkalmazása* folytán következzen be.

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság a Pfv.VII.21.644/2009/2. számú végzésében a Pp. 81. § (1) bekezdését, valamint az R. 2. § (1) és (2) bekezdését nem alkalmazta. Ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz ebben a részében érdemben nem bírálható el, így az Alkotmánybíróság azt – az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján – visszautasította.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

6. Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat részben elutasította, illetve visszautasította, részben pedig az eljárást megszüntette, ezért a megsemmisíteni kért rendelkezés konkrét esetekben történő alkalmazhatóságának kizárására irányuló indítványokról nem rendelkezett (727/D/2000. AB határozat, ABH 2005, 931, 935–936.).

Budapest, 2010. augusztus 31.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1223/D/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszok, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. § (4) bekezdésének – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 114. §-ának – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított –, a 114/A. és 114/B. §-ainak – az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére alapított – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 114. §-a és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 233. § (3) bekezdés *b)* pontja közötti alkotmányellenes kollízió megállapítására és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 114. §-a és 233. § (3) bekezdés *b)* pontja megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 114. §-ának – az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére alapított –, a 114/A. és 114/B. §-ainak – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 57. § (1) és (5) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

5. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 252. § (2) bekezdése, továbbá a 3. § (4) bekezdésének – az Alkotmány 50. § (1) és (3) bekezdéseire, továbbá az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére alapított –, valamint a 8. § (2) bekezdésének – az Alkotmány 54. §-ára és az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

6. Az Alkotmánybíróság a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 16. P. XIX.20.834/2005/25. sorszámú ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

7. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. § (4) bekezdése, 8. § (2) bekezdése, 114. §-ának az Alkotmány 2. § (1) bekezdése sérelmére alapított, a 114/A. §-a, 114/B. §-a, 252. § (2) bekezdése; továbbá a 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának – az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, az Alkotmány 54. § (1) bekezdése, valamint az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sérelmére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

8. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 253. § (3) bekezdésének az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sérelmére alapított indítványt, továbbá a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 253. § (3) bekezdésének az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sérelmére alapított alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

9. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmére alapított indítvány; továbbá a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmére alapított alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszünteti.

10. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 253. § (3) bekezdésének az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmére alapított indítvány; továbbá a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 253.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

§ (3) bekezdésének az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmére alapított alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

I.

Az indítványozó saját peres ügyének részletes ismertetésén túl egyrészt alkotmányjogi panasz iránti kérelmet terjesztett elő a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 16. P. XIX.20.834/2005/25. sorszámú ítélete és a Fővárosi Bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen, továbbá az alkotmányjogi panasz iránti kérelmével egyező tartalmú utólagos normakontroll iránti kérelemmel is élt.

Álláspontja szerint alkotmányellenes a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 252. §-ának (2) bekezdése, mivel az sérti az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdéseit, továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt demokratikus jogállamiság követelményét. Érvelése szerint a támadott rendelkezés alkotmányellenessége abban áll, hogy nem határozza meg, hogy e rendelkezés alá vonható az a követelmény, amikor a bíróság nem tárgyalja a felperes keresetét és így hoz egy adott ügyben ítéletet. (A saját ügyét példaként említve az elsőfokú bíróság által nem tárgyalt másodlagos kereseti kérelem tekintetében a másodfokú bíróságnak az ítéletet hatályon kívül kellett volna helyeznie, és azt nem bírálhatta volna el.)

A Pp. 253. § (3) bekezdése alkotmányellenességét az indítványozó abban látja, hogy lehetővé teszi olyan kérdésben is a másodfokú bíróság határozathozatalát, amelyben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt; véleménye szerint azzal, hogy ebben a kérdésben is a másodfokú bíróság hoz határozatot és az ügyet nem adja vissza az elsőfokú bíróságnak, sérül az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdése, figyelemmel arra, hogy a félnek nincs lehetősége a bizonyítékai előterjesztésére és erre vonatkozóan nincs a bíróságnak tájékoztatási kötelezettsége.

Az indítványozó alkotmányellenesnek tartja továbbá a Pp. 3. § (4) bekezdését, mivel annak szabályozása – nézete szerint – nem tesz eleget a demokratikus jogállamiság követelményének, az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti tisztességes és igazságos tárgyaláshoz való jognak, a bírósági jogvédelemhez való jognak [Alkotmány 2. § (1) bekezdése és az Alkotmány 50. § (1) bekezdése]. Az alkotmányellenességet abban látja, „hogy a fél által indítványozott bizonyítást a bíróság nem kényszeríti ki, és kényelmi vagy a rendőrséggel való együttműködésben jelentkező hiányosság alapján azt mellőzheti. Majd a bíróság a bizonyítás sikertelenségét a félre hárítja.”

A Pp. 3. §-ának (4) bekezdése folytán az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti demokratikus jogállamiság követelményének, valamint az Alkotmány 50. § (3) bekezdésének sérelmét arra hivatkozással is állította, hogy a Pp. 3. § (4) bekezdése „nem határozza meg azokat a szempontokat, mérlegelési körülményeket és követelményeket, amikor a bizonyítás mellőzhető lenne, valamint nincs előírás arra vonatkozóan, hogy ezeket milyen tekintetben kell megindokolni, illetve nincs szankció arra vonatkozóan sem, hogy ennek elmulasztása milyen következményekkel jár a felek, illetve a bíróság részére.” A bizonyítás elmaradása miatt a fél igényét nem tudja érvényesíteni, amely nézete szerint a félnek az Alkotmány 13. § (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogát is sérti.

Az indítványozó a Pp. 114. §-ában rögzített kifogás és a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességét az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerinti demokratikus jogállamiság követelményére, továbbá a Pp. 57. § (5) bekezdése szerinti jogorvoslati jog sérelmére hivatkozással állította. Érvelése szerint a kifogás elutasítása esetén a jogalkotónak biztosítania kellene a jogorvoslati jogot, amelyre nézve azonban a Pp. jelenleg nem tartalmaz szabályozást. Továbbá a törvény nem ír elő szankciót a bíróság számára, ha az megsérti a Pp. 114. §-ában foglaltakat és azt nem bírálja el, amely sérti a jogszabály alkalmazásának kiszámíthatóságát és ezzel a demokratikus jogállamiság követelményét.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelme folytán a Pp. 114. §-a és a Pp. 233. § (3) bekezdésének *b)* pontja alkotmányellenességét azért állítja az indítványozó, mert azokat kollízióban állónak véli egymással.

Az indítványozó a Pp. 114/A. és 114/B. §-aiban foglaltak alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését is kéri. A demokratikus jogállamiság követelményének sérelmét abban látja, hogy a bíróságok nem állapítják meg a mulasztás tényét abban az esetben, ha a jogellenes mulasztás bár bekövetkezett, de intézkedésre már azért nincs szükség, mert a mulasztást a bíróság pótolta. Álláspontja szerint nem felel meg a tisztességes és igazságos eljárás követelményének, hogy éppen annak a bíróságnak kell a saját mulasztását megállapítania, aki a mulasztást elkövette. Továbbá nem tartalmazza a törvény, hogy a kifogás előterjesztésével kapcsolatban a fél által előlegezett költséget ki viseli, azt a bíróságnak meg kell-e térítenie a fél számára. Ez nézete szerint sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdését, mert ezek a költségek az állami szerv mulasztása folytán keletkeznek a félnél.

Az indítvány kérelmet tartalmazott még a Pp. 8. § (2) bekezdése, valamint a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának megsemmisítésére. Hivatkozása szerint a Pp. 8. § (2) bekezdése, mivel a felek figyelmeztetésének eljárási kérdései nem kielégítően szabályozottak és a megalapozatlan tényállás alapján, alaptalanul alkalmazott figyelmeztetés sértheti a felek és képviselők emberi méltóságát [Alkotmány 54. § (1) bekezdését] és az igazságos és tisztességes eljárás Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti követelményét. A Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja ezen alkotmányos szakaszok sérelmét azért eredményezi, mert a végzés elleni fellebbezést csak korlátozott módon állapítja meg.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„50. § (3) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak és politikai tevékenységet nem folytathatnak.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(…)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Pp. indítvánnyal támadott rendelkezései:

„3. § (4) A bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve. A bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. A bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervitellel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.”

„8. § (2) A bíróság köteles megakadályozni minden olyan eljárást, cselekményt vagy egyéb magatartást, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt, amely a per elhúzására irányul, vagy erre vezethet. A bíróság a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles. A figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is.”

„114. § A fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a kifogást szóval adja elő, azt jegyzőkönyvbe kell venni. Ha a bíróság a kifogást figyelmen kívül hagyja, ezt lehetőleg nyomban, de legkésőbb az eljárást befejező határozatában megindokolni köteles.”

„114/A. § (1) A fél, a beavatkozó, valamint az eljárásban részt vevő ügyész az ügyben eljáró bíróságnak a (2) bekezdésben meghatározott mulasztása miatt ugyanezen bíróságnál írásban kifogást nyújthat be, kérve a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságtól a mulasztás tényének megállapítását, valamint – megfelelő határidő tűzésével – a mulasztó bíróságnak a (2) bekezdés *a)* és *c)* pontjában foglalt esetben az elmulasztott eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára, a (2) bekezdés *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására történő utasítását.

(2) Kifogás akkor terjeszthető elő, ha

a) a törvény a bíróság részére az eljárás lefolytatására, eljárási cselekmény elvégzésére vagy valamely határozat meghozatalára határidőt állapított meg, azonban az eredménytelenül eltelt,

b) a bíróság az ügyész, az eljárásban részt vevő személy, a megkeresett szerv vagy személy részére az eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött ki, amely eredménytelenül eltelt, és a bíróság a mulasztóval szemben nem alkalmazta a törvény által lehetővé tett intézkedéseket,

c) a bíróság elmulasztotta a perek ésszerű időn belül történő befejezésére irányuló kötelezettségét azáltal, hogy az ügyben a bíróság utolsó érdemi intézkedése óta eltelt az az ésszerű időtartam, amely elegendő volt arra, hogy a bíróság az eljárási cselekményt elvégezze, vagy annak elvégzéséről rendelkezzen, azonban a bíróság ezt nem tette meg.

(3) Nincs helye kifogás előterjesztésének bizonyítási cselekmény elrendelése, valamint olyan határozat ellen, amellyel szemben külön jogorvoslatnak van helye.

(4) A kifogást annak benyújtója mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság azt érdemben el nem bírálta. A visszavont kifogást újból előterjeszteni nem lehet.

114/B. § (1) Az ügyben eljáró bíróság a kifogást annak bírósághoz való érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, és ha azt alaposnak tartja, harminc napon belül megteszi, illetőleg elrendeli a kifogásban sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedést. A bíróság a kifogás elintézéséről a kifogás előterjesztőjét értesíti.

(2) Ha az ügyben eljáró bíróság a kifogást nem tartja alaposnak, a kifogást tartalmazó beadványt megküldi az ellenfél részére, aki észrevételeit a kézbesítéstől számított nyolc napon belül terjesztheti elő. A határidő elteltét követően a bíróság az iratokat – az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt – nyolc napon belül felterjeszti a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz. A felterjesztésben a bíróság számot ad arról, hogy a hiányolt eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára milyen okból nem került sor.

(3) A helyi bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást a megyei bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa, a megyei bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást az ítélőtábla három hivatásos bíróból álló tanácsa, az ítélőtábla mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Legfelsőbb Bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa, a Legfelsőbb Bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Legfelsőbb Bíróság másik tanácsa az iratok felterjesztésétől számított tizenöt napon belül tárgyaláson kívül bírálja el.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(4) Ha a kifogást elbíráló bíróság a kifogásban foglaltaknak helyt ad, a mulasztó bíróságot határidő tűzésével a 114/A. § (2) bekezdésének *a)* és *c)* pontjában foglalt esetekben az ügy továbbviteléhez szükséges intézkedés megtételére, a 114/A. § (2) bekezdésének *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására hívja fel. A felhívásban – a 114/A. § (2) bekezdésének *a)* pontjában foglalt esetet kivéve – a kifogást elbíráló bíróság az eljáró bíróságot meghatározott eljárási cselekmény lefolytatására nem utasíthatja. A kifogás alaptalansága esetén azt indokolt határozattal elutasítja. A határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

(5) Ha a kifogás előterjesztője ugyanabban a perben ismételten alaptalan kifogást nyújt be, őt a kifogást elbíráló bíróság elutasító határozatában pénzbírsággal (120. §) sújthatja.

(6) A kifogás elintézésére a végzés elleni fellebbezés felterjesztésére és elbírálására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni."

„233. §

(3) Fellebbezésnek nincs helye:

a)

b) az eljárás folyamán hozott végzések ellen, kivéve a perköltségben vagy pénzbírságban marasztaló végzéseket, valamint azokat a végzéseket, amelyekkel szemben a törvény a fellebbezést külön megengedi."

„252. § (2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül – végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja, ha az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt szükséges a tárgyalás megismétlése, illetőleg kiegészítése."

„253. § (3) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátok között azonban a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetőleg nem határozott. A másodfokú bíróság a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül határoz a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről."

III.

Az indítvány részben érdemi elbírálásra alkalmatlan, részben megalapozatlan.

Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy az indítványi kérelmek megfelelnek-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben rögzített, az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságával szemben támasztott követelményeknek.

1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság szerint a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 16. P. XIX.20.834/2005/25. sorszámú ítélete nem felel meg a fentiekben ismertetett feltételeknek. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét az elsőfokú ítélet tekintetében kimerítette (a Fővárosi Bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. számú peres eljárásában). Alkotmányjogi panasz azonban az elsőfokú határozat ellen nem terjeszthető elő. Ezért az Alkotmánybíróság a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 16. P. XIX.20.834/2005/25. sorszámú ítélete elleni alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban Ügyrend) 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

2. A Fővárosi Bíróság 57. Pf. 638.315/2006/5. sorszámú ítélete ellen határidőben benyújtott alkotmányjogi panasszal összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.

2.1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében „Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva." Az alkotmányjogi panasz benyújtásának egyik feltétele az alkotmányellenesnek vélt jogszabály alkalmazása.

Az indítványozó panaszában többek között a Pp. 252. § (2) bekezdésében foglaltakat sérelmezi. A másodfokú ítélet indokolása azonban kifejezetten rögzíti, hogy „nem tartotta indokoltnak a Pp. 252. § (2) bekezdésének alkalmazásával az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését (…) mert (…) a másodfokú kereseti kérelem a bizonyítás anyaga alapján érdemben elbírálható volt".

Megállapítható tehát, hogy az indítványozónak a Pp. 252. § (2) bekezdésével összefüggésben előterjesztett kérelme nem felel meg az alkotmányjogi panasz feltételeinek, mivel azt a másodfokú bíróság nem alkalmazta.

Ezért az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *e)* pontjára figyelemmel az alkotmányjogi panaszt a Pp. 252. § (2) bekezdésére irányuló részében visszautasította.

2.2. Az alkotmányjogi panasz a Pp. 3. § (4) bekezdésének, valamint a Pp. 8. § (2) bekezdésének, továbbá a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 54. § (1) bekezdése sérelmére alapított alkotmányellenességét a

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

jogszabály „hiányosságára”, illetve annak „nem kielégítő” voltára tekintettel állította, azaz valójában jogalkotói mulasztásra alapítottan kérte azok alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányjogi panasz tartalma szerint a Pp. 114. §-ának az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított alkotmányellenességét, továbbá a Pp. 114/A. és 114/B. §-ának alkotmányellenességét szintén jogalkotói mulasztásra tekintettel kérte.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az Alkotmányban biztosított jogok sérelme „az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán” következzék be. Ezért mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le, mivel mulasztás esetén nincs „alkalmazott” jogszabály. [27/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 252, 257.; 1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1326.; 1124/D/2004. AB határozat, ABH 2006, 1702, 1719.]

Ezért az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 48. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek. Így az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a Pp. 3. § (4) bekezdése, a Pp. 8. § (2) bekezdése, a Pp. 114/A. és 114/B. §-ai, továbbá a Pp. 114. §-ának az Alkotmány 2. § (1) bekezdése sérelmére alapított, valamint a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 54. § (1) bekezdése sérelmére alapított alkotmányellenességének megállapítására irányuló részében az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panasz iránti kérelmében kérte továbbá a Pp. 114. §-ának és a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának alkotmányossági vizsgálatát az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével összefüggésben.

Az Alkotmánybíróság a 782/D/2006. AB határozatában (ABH 2008, 2469, 2480.) azonos alkotmányos összefüggés alapján már vizsgálta, hogy sérül-e az Alkotmány 57. § (5) bekezdése annak folytán, hogy a Pp. 114. §-ában rögzített kifogás ellen az eljárás folyamán nincs lehetőség fellebbezésre, csupán az eljárást befejező határozatban. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Az Alkotmánybíróság az 1636/D/1991. AB határozatában pedig a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának vizsgálata során, de a Pp. 114. §-ával összefüggésben állapította meg, hogy „az eljárást befejező határozat ellen benyújtható külön fellebbezésben orvoslást lehet keresni az olyan döntések [Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja] ellen is, amelyekkel szemben a törvény a külön fellebbezést nem engedi meg, ezzel kellően biztosítva van az alkotmányossági követelményeket kielégítő jogorvoslat lehetősége.” (ABH, 1992, 515, 516.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor res iudicata, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 843, 844.). Az Ügyrend 31. § *c)* pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mind az alkotmányjogi panasz, mind az utólagos normakontrollra irányuló indítvány a Pp. 114. §-ának az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmét, továbbá a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 57. § (5) bekezdése sérelmét állító részében ítélt dolognak minősül, mivel azokra nézve azonos jogszabályi rendelkezések, azonos alkotmányi rendelkezésekbe ütközését, azonos alkotmányossági problémával összefüggésben a fent megjelölt határozataiban már vizsgálta; ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

2.4. Az alkotmányjogi panasz a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának a Pp. 114. §-ával való kollíziójára hivatkozással az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének a sérelmét is állította.

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményei, így a kérelem elemei e kérdésben nem teljesülnek. Az indítványozó ugyanis nem hivatkozott az Alkotmányban foglalt valamely alapjogának megsértésére, az alkotmányjogi panaszban kizárólag a jogbiztonság absztrakt követelményének sérelmét jelölte meg. Az 1140/D/2006. AB végzésében az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „[a] jogállamiság részét képező jogbiztonság követelménye önmagában azonban nem minősül az állampolgár Alkotmányban biztosított jogának. Ugyanígy nem tekinthetők az Alkotmányban biztosított jognak az általuk felhívott, az egyes jogforrások kiadását rendező hatásköri szabályok, illetve a jogforrási hierarchiát szabályozó alkotmányos rendelkezések sem. Ezek alapján konkrét alapjogsérelem nem állapítható meg.” (ABH 2008, 3578, 3580.)

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *e)* pontjában foglaltak szerint az alkotmányjogi panaszt – a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjának az Alkotmány 2. § (1) bekezdése sérelmét állító részében – visszautasította.

2.5.1. Az alkotmányjogi panasz kérelmet tartalmazott továbbá a Pp. 253. § (3) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatára, mivel az indítványozó nézete szerint sérti az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdésében foglaltakat azzal, hogy a másodfokú bíróság olyan kérdésekben is határozhat döntésében, amelyekről az elsőfokú bíróság nem tárgyalt, illetőleg nem határozott.

Az Alkotmánybíróság a 970/D/2006. AB határozatában (ABH 2008, 2510, 2519–2521.) azonos alkotmányos összefüggés alapján már vizsgálta, hogy a Pp. 253. §

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(3) bekezdése folytán sérül-e az Alkotmány 57. § (5) bekezdése.

Határozatában az Alkotmánybíróság – elutasítva a kérelmet – kiemelte, hogy „a Pp. 253. § (3) bekezdésében foglalt reformatórius jogkör korlátozott, csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között érvényesülhet.” (ABH 2008, 2519.) Hangsúlyozta továbbá, hogy a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján, ha a bizonyítási eljárásnak nagyterjedelmű vagy teljes megismétlése, illetőleg kiegészítése szükséges, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között – hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja. Az Alkotmánybíróság ezen ügy kapcsán is megerősítette az 1437/B/1996. AB határozatában kifejtett, a polgári perrendtartásra vonatkozó azon álláspontját, mely szerint a hatályosnál sokkal részletesebb és bonyolultabb perrendtartási szabályozás sem tud garanciát adni arra, hogy minden eseti bírósági döntés tökéletesen megfeleljen az anyagi igazság követelményének (ABH 1998, 672, 674.). Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a (…) megalapozatlan tényállás revíziójának lehetőségére és kötelezettségére vonatkozó, ezzel összefüggő rendelkezések (…) nem korlátozzák a jogorvoslathoz való alkotmányos jogot. (…) A ténybeli hibák orvoslására szélesre tárt reformációs jogkör sem ellenkezik egyetlen alkotmányos rendelkezéssel sem (…).” (49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 382–383.).

Mivel az indítványozó jelen ügyben azonos jogszabályi rendelkezést, az Alkotmány azonos szakaszának sérelmét, azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozással állította, ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. 253. § (3) bekezdés tekintetében az indítványban felhozott alkotmányossági kérdés res iudicata, ezért az alkotmányjogi panaszt ebben a részében, továbbá az azzal teljesen megegyező absztrakt utólagos normakontrollra irányuló eljárást az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

2.5.2. Az alkotmányjogi panasz a Pp. 253. § (3) bekezdése folytán az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének sérelmét is állította, azonban annak alátámasztására szolgáló érvelést nem terjesztett elő.

Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a kérelem alapjául szolgáló ok hiányában az indítvány – a tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.]. Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítványozó indokai kizárólag a jogorvoslathoz való jog sérelmének megállapítására irányulnak.

Tekintettel arra, hogy a fentiekben ismertetett, az Abtv. 22. § (2) bekezdésében rögzített feltételeknek az Alkotmánybírósághoz benyújtott jelen indítvány és az alkotmányjogi panasz azon része, mely a Pp. a 253. § (3) bekezdésének az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe ütközését állította, nem felelt meg; az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt és utólagos normakontrollra irányuló indítványt – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

IV.

Ezt követően az Alkotmánybíróság az utólagos normakontrollra irányuló indítványi kérelmeket bírálta el.

1. Az Alkotmánybíróság a 782/D/2006. AB határozatában (ABH 2008, 2469, 2480.) azonos alkotmányos összefüggésben – nevezetesen, hogy sérül-e az Alkotmány 57. § (5) bekezdése annak folytán, hogy a Pp. 114. §-ában rögzített kifogás ellen az eljárás folyamán nincs lehetőség fellebbezésre, csupán az eljárást befejező határozatában – már vizsgálta a Pp. 114. §-át és azt nem találta alkotmányellenesnek.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor res iudicata, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 843, 844.). Az Ügyrend 31. § *c)* pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását.

Mivel az indítvány a Pp. 114. §-a tekintetében már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezéssel azonos jogszabályhely alkotmányossági vizsgálatára irányul és az indítványozó szintén az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére, azon belül pedig azonos alkotmányossági problémára hivatkozva kéri az eljárás lefolytatását, az indítvány ítélt dolognak minősül, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

2. Az Alkotmánybíróság a 773/D/2006. számú határozatában már szintén vizsgálta a Pp. 114/A. és 114/B. §-ainak alkotmányellenességét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, valamint az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdéseivel összefüggésben, ugyanakkor az indítványt nem találta megalapozottnak.

Az Alkotmánybíróság jelen eljárásában megállapította, hogy az indítvány a fenti részében res iudicatának minő-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

sül, mivel az azonos alkotmányossági probléma alapján ugyanazon jogszabályi rendelkezéseknek azonos alkotmányos elvére hivatkozással kéri az utólagos normakontrollra irányuló vizsgálat lefolytatását; ezért az indítványt ebben a részében az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

3. Az indítványozó utólagos normakontrollra irányuló indítványában a Pp. 252. § (2) bekezdésének sérelmét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdéseire hivatkozással; a Pp. 3. § (4) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, az Alkotmány 50. § (1) bekezdésére, továbbá az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére hivatkozással, míg a Pp. 8. § (2) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére és az Alkotmány 54. §-ára hivatkozással állította, erre vonatkozóan azonban releváns jogi érvelést egyik esetben sem terjesztett elő.

Mint azt az Alkotmánybíróság jelen határozata III. 3. pontjában már részletesen kifejtette, az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli.

A Pp. 8. § (2) bekezdésével összefüggésben előterjesztett indítványozói érvelés kapcsán megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a jogalkalmazás alkotmányosságának vizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

Mivel az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványi kérelmek – a Pp. 252. § (2) bekezdésének az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, valamint 57. § (1) és (5) bekezdése sérelmét állító, továbbá a Pp. 3. § (4) bekezdésének az Alkotmány 50. § (1) és (3) bekezdése, továbbá az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sérelmét állító, valamint a Pp. 8. § (2) bekezdésének az Alkotmány 54. §-a és az Alkotmány 57. § (1) bekezdése sérelmét állító részeiben – az Abtv. 22. § (2) bekezdésében rögzített feltételeknek nem feleltek meg, ezért az Alkotmánybíróság az utólagos normakontrollra irányuló indítványt ezen részeiben – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – az Ügyrend 29. § *e)* pontja alapján visszautasította.

4.1. Az indítvány a Pp. 3. § (4) bekezdésének alkotmányellenességét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság, ezen belül a normavilágosság követelményébe ütközésére hivatkozással is állította, mivel szerinte a támadott rendelkezés nem határozza meg azokat a szempontokat, mérlegelési körülményeket és követelményeket, amikor a bizonyítás mellőzhető volna, továbbá nincs előírás arra nézve, hogy ezeket „milyen tekintetben" kell megindokolni, valamint nem állapít meg szankciót ennek elmulasztása esetére sem a felek, sem a bíróság részére.

Az Alkotmánybíróság a normavilágosság alkotmányos követelményét a jogbiztonságból, mint a jogállamiság egyik fontos alapértékéből vezeti le. Az Alkotmánybíróság több korai határozatában foglalkozott a jogszabályok normatartalmával kapcsolatos alkotmányos elvárásokkal. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában rámutatott arra, hogy „a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon" (ABH 1992, 135, 142.). Több határozat rögzítette azt is, hogy a normavilágosság sérelme miatt akkor állapítható meg az alkotmányellenesség, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, illetve teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak, aminek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára [összegezve: 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 378.]. Az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy alkotmánysértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyannyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására jogszabály-értelmezés már nem elegendő, s a jogalkotási fogyatékosság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság szerves részét alkotó jogbiztonság sérelmét idézi elő (1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672, 673–674.). Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére tekintettel – alkotmányellenessé csak az a szabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható. Csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232.; 754/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 1050, 1054.; 219/B/2002. AB határozat, ABH 2003, 1488, 1492.].

Az Alkotmánybíróság a Pp. 206. § alkotmányossági vizsgálata kapcsán az 531/B/1997. AB határozatában (ABH 2004, 1129, 1137.) már foglalkozott a polgári peres eljárás bizonyítási szabályaival. Határozatában megállapította, hogy „A polgári perben a szabad bizonyítási rendszer érvényesül: a Pp. 3. § (5) bekezdése az alapelvek között rögzíti, hogy ha a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas." (ABH 2004, 1132.) A határozat rögzítette továbbá, hogy „[a] bíróság az így lefolytatott bizonyítás eredményeként rendelkezésre álló bizonyítékokat – a Pp.-ben írt tilalmak kivételével – szabadon értékelheti, összeveti a bizonyítási eszközöket és megállapítja a tényállást. A mérlegelés azonban csak az ítélet tényállási részét érinti, nem terjed addig, hogy a bíróság a jogszabály

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

rendelkezéseit figyelmen kívül hagyja, vagyis nem tartozik ebbe a körbe, hogy a mérlegeléssel megállapított tényállásból milyen jogi következtetést von le." (ABH 2004, 1133.)

A bizonyítás mellőzésére vonatkozó, Pp. 3. § (4) bekezdésében rögzített szabályok szorosan kapcsolódnak a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt elvhez, mely szerint a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása – fő szabály szerint – a feleket terheli. Ugyanakkor ez az elv a bíróság kötelességévé teszi, hogy a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket tájékoztassa.

A Pp. 3. § (4) bekezdése a bizonyítás mellőzéséről rendelkezik, eszerint a bíróság egyrészt mérlegelés alapján mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha a bizonyítás elrendelése (kiegészítése) a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen; továbbá jogszabály előírása alapján kötelezően, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésetten, vagy egyébként a jóhiszemű pervitellel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő.

A bizonyítási kötelezettségre vonatkozó szabályok mindig az adott üggyel kapcsolatban kell, hogy érvényesüljenek, a konkrét esetben pedig a bizonyítási kötelezettség különös szabályai határozzák meg, hogy kinek, milyen tényt áll érdekében bizonyítania. Így a konkrét eset összes körülményeinek ismeretében kell a bíróságnak állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a feleket milyen bizonyítási kötelezettség terheli. Mindezek alapján a Pp. 3. § (4) bekezdése értelmében a bíróság a már korábban elrendelt bizonyítást akkor mellőzheti, amikor a bizonyítandó tény valóságáról vagy valótlanságáról (pl. új tények felmerülése folytán) meggyőződést szerzett. Bár a bíróságnak a bizonyítási indítvány elutasítása tárgyában hozott határozatát nem kell megindokolnia, a felek által felajánlott bizonyítás mellőzésének indokát az érdemi határozat indokolásában meg kell adni [Pp. 221. § (1) bekezdés].

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. 3. § (4) bekezdése kellően világos normatartalmat hordoz, így nem sérti a normavilágosság követelményét, ezért az indítványt ebben a részében elutasította.

Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy bár a fél által kért bizonyítás mellőzése önmagában nem valósít meg eljárási jogszabálysértést, eljárási szabálysértésnek minősül, ha a bíróság az ügy eldöntését érintő bizonyítást nem folytatja le, mert ezáltal az ítélet megalapozatlan lesz. Az ítélet megalapozatlansága a másodfokú eljárásban kifogásolható.

4.2. Az indítványozó szerint a Pp. 3. § (4) bekezdésének a bizonyítás mellőzéséről szóló szabályai az Alkotmány 13. § (1) bekezdésével is ellentétesek.

A bizonyítás mellőzésének eljárási szabályai semmiképpen sem esnek az alkotmányos tulajdonvédelem körébe, így azt a vizsgált szabály nem is korlátozhatja. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nincs alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés a Pp. 3. § (4) bekezdésében foglalt bizonyítás mellőzésére vonatkozó szabályok és az Alkotmány 13. § (1) bekezdése között, így az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

5. Az indítvány tartalma szerint valójában mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte a Pp. 114. §-ára vonatkozóan. Állítása szerint a demokratikus jogállamiság, ezen belül a jogszabály alkalmazásának kiszámíthatóságát sérti, hogy a törvény nem ír elő szankciót arra az esetre, ha a bíróság, megsértve a Pp. 114. §-ában foglaltakat, az eljárási kifogást nem bírálja el.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet akkor állapít meg, ha a jogalkotó szerv jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. A jogalkotó szerv jogszabály-alkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha azt észleli, hogy a hatás- és feladatkörébe tartozó területen jogszabályi rendezést igénylő kérdés merült fel, feltéve, hogy a szabályozást valamely alkotmányos jog érvényesülése vagy biztosítása kényszerítően megköveteli. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.] A mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításához két feltételnek kell együttesen megvalósulnia: a jogalkotó mulasztásának és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nem terheli a jogalkotót mulasztás az eljárás szabálytalansága miatti kifogás intézményének szabályozására nézve. Az Alkotmánybíróság már az 1636/D/1991. AB határozatában a Pp. 233. § (3) bekezdése *b)* pontjának vizsgálata során, de a Pp. 114. §-ával összefüggésben megállapította, hogy „az eljárást befejező határozat ellen benyújtható külön fellebbezésben orvoslást lehet keresni az olyan döntések [Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja] ellen is, amelyekkel szemben a törvény a külön fellebbezést nem engedi meg, ezzel kellően biztosítva van az alkotmányossági követelményeket kielégítő jogorvoslat lehetősége." (ABH, 1992, 515, 516.) Ezzel lehetővé válik a jogorvoslat a bíróság eljárási szabálysértése ellen, így az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből származó előreláthatóság és kiszámíthatóság követelménye érvényesül.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Pp. 114. §-a nem eredményezett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet, ezért az indítványt ebben a részében is elutasította.

6. Az indítvány tartalma szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állított a Pp. 114/A. és 114/B. §-aival összfüggésben is. Érvelése szerint azzal, hogy a támadott rendelkezések nem tartalmazzák, hogy a kifogás előterjesztésével kapcsolatban a fél által előlegezett költséget ki viseli, illetve, hogy azt a bíróságnak meg

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kell-e térítenie a fél számára, a fél Alkotmány 13. §-ába foglalt tulajdonhoz való jogát sértik.

A Pp. 114/A. és 114/B. §-ai eljárási szabályok, melyek nem esnek az alkotmányos tulajdonvédelem körébe, így azt a kifogásolt szabályok nem korlátozhatják. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 13. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 114/A. és 114/B. §-ai között nincs közvetlen alkotmányos összefüggés. Ezért az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523–524.;19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.] az indítványt ebben a részében elutasította.

7. Az indítványozó állítása szerint a Pp. 114. §-a és a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja között normakollízió áll fenn, mivel a Pp. 222. §-a alapján a Pp. 114. §-a szerinti kifogás tárgyában hozott végzést a kifogás elutasítása esetén indokolni kell, ugyanakkor a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja ezzel ellentétes rendelkezést tartalmaz, amely a demokratikus jogállamiság sérelmét eredményezi.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében „[a] jogállamiság elvéből nem következik, hogy az azonos szintű jogszabályok közötti normakollízió kizárt. Törvényi rendelkezések összeütközése miatt az alkotmányellenesség pusztán az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján tehát nem állapítható meg akkor sem, ha ez a kollízió nem kívánatos és a törvényhozónak ennek elkerülésére kell törekednie. Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállamiság alkotmányos deklarálása azonban tartalmi kérdésekben tovább utal az egyes nevesített alkotmányos elvekre és jogokra. Alkotmányellenesség megállapítására ezért törvényi rendelkezések kollíziója miatt csak akkor kerülhet sor, ha ezen alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike megsérül annak folytán, hogy a szabályozás ellentmondása jogszabályértelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez vezet, vagy ha a normaszövegek értelmezhetetlensége valamely konkrét alapjogi sérelmet okoz. Ennek hiányában azonban az azonos szintű normaszövegek lehetséges értelmezési nehézsége, illetőleg az értelmezéstől függő ellentéte, összeütközése önmagában nem jelent alkotmányellenességet.” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176–177.]

Az Alkotmánybíróság ez alapján azt vizsgálta, hogy a Pp. 114. §-a és a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja között valóban fennáll-e normakollízió. A Pp. 114. §-a alapján az eljárás szabálytalansága elleni kifogást a bíróságnak csak akkor kell jegyzőkönyvbe vennie, ha azt a bíróság alaptalannak találja, mert ha alaposnak találja – nyomban intézkednie kell. Az alaptalannak ítélt kifogás elutasításáról nem kell alakszerű határozattal dönteni, de lehetőleg nyomban, legkésőbb azonban az eljárást befejező határozatában megindokolni köteles. Ennek nem mond ellent a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontjában foglalt rendelkezés, mely a peres eljárás folyamán hozott (ún. pervezető) végzések elleni fellebbezés kizárásáról rendelkezik. Ugyanis a Pp. indítványozó által megjelölt egyik szabálya sem teszi lehetővé a kifogás elutasítása tárgyában meghozott végzés elleni fellebbezést (lásd pl.: BH 1996. 55.) ez ellen csak az eljárást befejező határozat elleni fellebbezésben lehet jogorvoslattal élni.

Mivel a Pp. 114. §-a és a Pp. 233. § (3) bekezdés *b)* pontja között nem állapítható meg normakollízió, az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

1157/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 25. §-a és a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 22/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvénynek (a towáb-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

biakban: Tbj.) a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi CXXI. törvény 14. § (9) bekezdésével megállapított 25. §-a, valamint a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvénynek (továbbiakban: Tny.) a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény 5. §-ával megállapított 22/A. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a Tbj. támadott rendelkezése egyfelől az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállamiság követelményét sérti azáltal, hogy a Tbj.-ben rögzített biztosítási elvvel ellentétben nyugdíjjárulék fizetésére kötelezi a már nyugállományban lévő foglalkoztatottat, másfelől az egészségbiztosítási járulék-fizetési kötelezettség előírása az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközően hátrányosan különbözteti meg a munkát vállaló nyugdíjasokat a nem dolgozó nyugdíjasoktól. A Tny. kifogásolt szabályát az indítványozó azért tartotta a diszkrimináció tilalmába ütközőnek, mert a nyugdíjasként foglalkoztatottak nyugdíja kisebb mértékben emelkedik, mint ahogyan – a szolgálati idő és átlagkereset függvényében – az aktív munkavállalók várható nyugdíja növekszik.

2. A Tny. 22/A. §-a az indítvány benyújtását követően többször módosult, de ez az indítványban felvetett problémát nem érintette. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy utólagos normakontroll keretében a hatályos rendelkezéseket vizsgálja [137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 138/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 579, 581.], ezért a Tny. indítvánnyal érintett, hatályos rendelkezésének alkotmányosságát bírálta el.

II.

Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálásánál a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmány indítványozó által hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Tbj. támadott rendelkezése:

„25. § A saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott a járulékalapot képező jövedelme után természetbeni egészségbiztosítási járulékot és nyugdíjjárulékot fizet. Ha a nyugdíj folyósítása szünetel, a saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott pénzbeli egészségbiztosítási járulékot is köteles fizetni.”

3. A Tny. érintett szabálya:

„22/A. § (1) A saját jogú nyugellátásban részesülő személy – ideértve azt a személyt is, akinek nyugellátása a 83/A-83/B. § szerint szünetel – nyugellátását kérelemre minden, 2006. december 31-ét követően saját jogú nyugdíjasként történt foglalkoztatása, illetve egyéni vagy társas vállalkozóként kiegészítő tevékenysége 365 napja után, az általa ezen időszakban fizetendő nyugdíjjárulék alapja havi átlagos – a 13. § (3) bekezdése szerint növelt – összegének 0,5 százalékával meg kell emelni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti átlagos havi összeget úgy kell meghatározni, hogy a nyugellátás folyósítása, illetve szüneteltetése alatt elért, nyugdíjjárulék-alapot képező kereset, jövedelem együttes összegét el kell osztani tizenkettővel.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó szerint a Tbj.-ben rögzített biztosítási elvvel ellentétes, hogy a foglalkoztatott nyugdíjasok nyugdíjjárulék fizetésére kötelesek. A Tbj. 2. § (2) bekezdésében rögzíti: „A kötelező társadalombiztosítási rendszerben a biztosítási elv, a társadalmi szolidaritás és a tulajdonhoz fűződő jogok alkotmányos keretek közötti korlátozása együttesen érvényesül.” Ezért az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, fellelhető-e a Tbj. előbbi, illetőleg a támadott rendelkezése olyan ellentmondás, amely alkotmányellenességet eredményez. Rámutat azonban, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában az a tény, hogy egyes tényállások ellentétes törvényi rendezést nyernek, még nem jelent szükségképpen alkotmányellenességet. „Az ilyen rendezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének a sérelmével is együtt jár, vagyis, ha az ellentétes tartalmú szabályozás anyagi alkotmányellenességhez vezet, tehát például ha a rendelkezések valamelyike meg nem engedett diszkriminációt, egyéb alkotmányellenes helyzet megteremtését, vagy alkotmányos alapjog korlátozását eredményezi.” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176.]

A társadalombiztosítás rendszerében az egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás alapvetően kötelező biztosítási forma, amelynek lényege, hogy törvényben meghatározott mértékű járulékfizetés ellenében a biztosítót helytállási kötelezettség terheli. E rendszer azonban nem tisztán biztosítási alapú, a biztosítási elem mellett jelen vannak a szociális elemek is. A Tbj. 5. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján biztosított az a munkaviszonyban álló személy, aki a 18. § (1) bekezdés *a)* pontja értelmében természetbeni egészségbiztosítási járulékot, pénzbeli egészségbiztosítási járulékot és munkaerő-piaci járulékot, valamint nyugdíjjárulé-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kot köteles fizetni minden, a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) szerinti, az összevont adóalapba tartozó, az önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelme után. E szabály alól kivételt teremt a támadott rendelkezés, amely a saját jogú nyugdíjasok esetében csak természetbeni egészségbiztosítási járulék és nyugdíjjárulék fizetését írja elő. A saját jogú nyugdíjasnak a nyugdíj melletti foglalkoztatásából származó jövedelme az Szja tv. 1. § (3) bekezdése értelmében adóköteles és ennek folytán járulékköteles, amelynek ellentételezéseként illeti meg a Tbj. 6. § (2) bekezdése értelmében az egészségügyi szolgáltatás, valamint a Tny. 22/A. § (1) bekezdése értelmében a nyugdíjemelés. Ezzel a biztosítási elv – a törvény egyéb elveivel együtt – érvényre jut, a kifogásolt rendelkezés nem ellentétes ezen alapelvekkel, így nem állapítható meg a jogszabályon belüli normakollízió.

A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Tbj. 25. §-ának az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított alkotmányellenessége tekintetében az indítványt elutasította.

2. Az indítványozó szerint a Tbj. kifogásolt szabálya hátrányos megkülönböztetést tesz a munkát vállaló és a nem foglalkoztatott nyugdíjasok között azáltal, hogy az előbbieket egészségbiztosítási járulékfizetésre kötelezi. Ugyancsak diszkriminatívnak tartotta a Tny.-nek a foglalkoztatott nyugdíjasok nyugdíjemelése mértékére vonatozó rendelkezését.

Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában foglalkozott az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szerinti hátrányos megkülönböztetés alkotmányossági kérdéseivel. A 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában kifejtette, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden, még a végső soron nagyobb társadalmi egyenlőséget célzó megkülönböztetés is tilos. A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni.” (ABH 1990, 46, 48.) A diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak megállapítása, hogy a szabályozási koncepció szempontjából kiket kell egy csoportba tartozónak tekinteni. A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya. [752/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 512, 513.; 1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479–480.; 49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.]

A Tbj. kifogásolt rendelkezésével érintett nyugdíjasok a nyugellátás mellett adóköteles jövedelemmel is rendelkeznek. Nyugdíjuk – mint az Szja tv. 3. § 72. pontja szerint adóterhet nem viselő járandóság – nem képez járulékalapot, csak az ezen felül szerzett jövedelmük tekintetében nem mentesülnek az egészségbiztosítási járulék-fizetési kötelezettség alól. Erre tekintettel a Tbj. szabályozási koncepciója szempontjából nem tekinthetők a munkát nem vállaló és adóköteles jövedelemmel nem rendelkező nyugdíjasokkal azonos csoportba tartozónak. Ezért ebben a vonatkozásban az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

A Tny. támadott rendelkezése a foglalkoztatott nyugdíjasoknak a nyugdíj mellett elért jövedelmük után járó – és a Tny. 101. § *f)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott jogszabályokban foglalt, minden nyugellátást érintő emeléstől független – nyugdíjemelését írja elő. E szabályt az indítványozó az aktív dolgozók várható nyugdíjának – a Tny. 12. § (1) bekezdése szerinti, a szolgálati időtől és a havi átlagkeresettől függő – számítási módjával vetette össze, és állította a nyugdíjasok hátrányos megkülönböztetését. E rendelkezés tárgya azonban eltérő – a várható nyugellátás tényezőit foglalja magában, és más személyi körre – aktív dolgozókra – vonatkozik, alanyai tehát nem alkotnak azonos csoportot, nem hasonlíthatók össze. Így a jogalkotói különbségtétel nem veti fel az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelmét, ezért az indítványt Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban is elutasította.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

353/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 78. § (6) és (7) bekezdése, valamint a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény módosításáról szóló 2005. évi LXVIII. törvény 61. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpvt.) 78. § (6) és (7) bekezdése, másodlagosan a Tpvt. módosításáról szóló 2005. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Tpvtmód.) 61. § (1) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól utólagos normakontroll keretében.

A Tpvt. 78. § (6) és (7) bekezdése értelmében, ha az eljáró versenytanács által kiszabott bírságot a vállalkozások társadalmi szervezete, köztestülete, egyesülése vagy más hasonló szervezete önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre, az eljáró versenytanács külön végzéssel a bírság megfizetésére a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő, a határozatban ekként nevesített tagvállalkozást egyetemlegesen kötelezi, mely végzés ellen bírósági felülvizsgálatnak, mint külön jogorvoslatnak van helye. Az indítványozó úgy vélte, hogy e rendelkezések sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 13. (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot, az 57. § (1) bekezdésébe foglalt tisztességes eljárás követelményét, az 57. § (2) bekezdése szerinti ártatlanság vélelmét, végül pedig a 61. § (1) (szabad véleménynyilvánítás) és 63. § (1) (egyesülési jog) bekezdéseit.

Az indítványozó szerint az ártatlanság vélelmének érvényesülnie kell a versenyfelügyeleti eljárások teljes tartama alatt, azonban ennek a támadott jogszabályi rendelkezés nem tesz eleget, ugyanis olyan módon állapítja meg a tagvállalkozások másodlagos felelősségét, hogy pusztán egy megdönthetetlen vélelem szól a társulás tagjainak versenyjogi értelemben vett „bűnössége” mellett. A felelősség alapja a tagsági pozíció ténye, nem pedig a kifejtett magatartás, emellett pedig a jogszabály a felelősség alóli kimentés lehetőségét nem biztosítja. A tagvállalkozás jelen jogszabályi környezetben nem védekezhet azzal, hogy nem vett részt a társulásban, nem tudott annak jogellenes működéséről, vagy az ilyen működéstől hatékonyan elhatárolódott. Különösen élesen vetődik fel a szabályozás alkotmányellenességének a lehetősége, amikor a tagvállalkozás maga tesz bejelentést a versenyhatóságnál a társulás jogsértő magatartása miatt. Ilyen esetben a tagvállalkozás véget kíván vetni a társulás jogsértő gyakorlatának, mégis maga fogja vállalni a versenyjogsértés következményeit, noha e magatartásának megszüntetésére jóhiszeműen törekedett. Ezt a hátrányt a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) mérlegelési jogkörében sem tudja mellőzni.

Ezzel összefüggésben utalt az indítványozó arra, hogy ez a jogalkotói megoldás a vállalkozások önrendelkezési jogát is csorbítja, és mint ilyen a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot is sérti. Az önrendelkezési jog sérelme miatt – érvel az indítványozó – továbbá az egyesüléshez való jogot is sérti, ugyanis annak lényegi eleme az önkéntesség, azonban a társulás elhagyásával történő tiltakozás nem eredményezi a bírság kiszabásának mellőzését.

A támadott rendelkezést az indítványozó emellett a tulajdonhoz való jog szükségtelen és aránytalan korlátozásának értékelte. Ennek indoka, hogy a tagvállalkozást – adott esetben – anélkül terheli anyagi felelősség, hogy a jogsértéshez tevőlegesen vagy mulasztással hozzájárult volna. Ezen túlmenően utalt arra, hogy „az egyetemlegesen kötelezett tagvállalkozások között a vagyoneltolódás olyan mértékű lesz, hogy a végrehajtás alá vont tagvállalkozás *ad extremum* arra is képtelen lesz, hogy a társ-tagvállalkozással szembeni megtérítési igényével éljen”, azaz e szabály a tagvállalkozások cselekvési autonómiája anyagi alapjának teljes elvonásával járhat. Úgy vélte, hogy nincs olyan közérdekű cél, mely a kimentés megtiltását indokolhatná, sőt a „jogbiztonság, az igazságosság és a méltányosság elve” éppen ennek az ellenkezőjét követelné meg.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének a sérelmét az alábbiakkal indokolta meg: véleménye szerint az, hogy a társulás tagja nem igazolhatja, hogy a versenyjogsértésben semmilyen szerepet nem játszott, a tisztességes eljáráshoz való jog követelményét sérti. Emellett a szabály nem biztosítja a bíróság érdemi felülvizsgálati jogkörét sem a versenyfelügyeletei határozattal szemben.

2. Az indítványozó másodlagosan – az elődlegesen támadott rendelkezések alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány elutasítása esetére – a Tpvtmód. 61. § (1) és (3) bekezdését támadta. Úgy vélte, hogy a Tpvtmód. 61. § (1) és (3) bekezdése, miszerint a 78. § (6) és (7) bekezdése 2005. november 1-jén lépett hatályba és azokat a Tpvtmód. hatálybalépése után indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni, sérti a jogbiztonság követelményét és a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] egyaránt. Álláspontja szerint a jogalkotó ezzel a megoldással lehetőséget biztosított arra, hogy a jogalkalmazók – köztük a GVH –

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

bírsággal sújtsa a vállalkozásokat akkor is, ha a társulás versenyjogsértő cselekményének elkövetési időpontjában a másodlagos felelősségre vonatkozó szabály még nem volt hatályban, a tagvállalkozások helyzete tehát visszamenőlegesen válik kedvezőtlenebbé. Szerinte a jogszabály lehetőséget teremt a jogalkalmazóknak arra, hogy önkényesen értelmezzék az „anyagi-eljárási jogi jelleg" fogalmait, mert az anyagi és az eljárásjogi rendelkezések különböző időpontokban lépnek hatályba, így jogbizonytalanságot okoznak.

Az Alkotmánybíróság beszerezte a Gazdasági Versenyhivatal elnökének véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam."

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot."

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A Magyar Köztársaságban senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg."

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze."

„63. § (1) A Magyar Köztársaságban az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van a törvény által nem tiltott célra szervezeteket létrehozni, illetőleg azokhoz csatlakozni."

2. A Tpvt.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„78. § (6) Ha a vele szemben kiszabott bírságot a vállalkozások társadalmi szervezete, köztestülete, egyesülése vagy más hasonló szervezete önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre, az eljáró versenytanács külön végzéssel a bírság megfizetésére a jogsértő döntés meghozatalában résztvevő, a határozatban ekként nevesített tagvállalkozást egyetemlegesen kötelezi.

(7) Az (5) és (6) bekezdésben meghatározott végzés ellen a 82. § (3) bekezdése szerinti külön jogorvoslatnak van helye."

3. A Tpvtmód.-nak az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„61. § (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben, a 62. § (2)–(3) bekezdésében és a 63. § (2) bekezdésében foglalt kivétellel – 2005. november 1-jén lép hatályba. (…)

(3) E törvény eljárási rendelkezéseit a törvény hatálybalépése után indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt a kérdést vizsgálta meg, hogy sértik-e a támadott törvényi rendelkezések – a Tpvt. 78. § (6) és (7) bekezdései – az ártatlanság vélelmét, azaz az Alkotmány 57. § (2) bekezdését, valamint az indítványozó által megjelölt jogbiztonság követelményét [Alkotmány 2. § (1) bekezdés]. Ehhez azonban az Alkotmánybíróságnak át kellett tekintenie, hogy a tagvállalkozások egyetemleges felelőssége pontosan milyen esetekben alkalmazható, illetve, hogy az hogyan érvényesül a jogszabályi környezet által kialakított gyakorlatban.

A Tpvt. 11. § (1) bekezdése értelmében tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.

A Tpvt. 78. § (1) bekezdése kimondja, hogy az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki e törvény rendelkezéseit megsérti. A bírságot kiszabó határozat alanya a törvény szerint egyrészt vállalkozás, másrészt a vállalkozás-csoport (vagyis az eljárás alá vonttól nem független, vele gazdasági egységet képező vállalkozások), harmadrészt pedig vállalkozások társadalmi szervezete, köztestülete, egyesülése vagy más hasonló szervezete lehet. E határozattal, mint a felelősséget megállapító alaphatározattal szemben az általános szabályok szerinti jogorvoslat, azaz a bírósági felülvizsgálat (közigazgatási per) biztosított a jogsértésben felelős vállalkozások számára, amelyek így már az alaphatározatban is ügyfélnek minősülnek.

Az általános felelősségen túlmenően a Tpvt. 78. § (5) és (6) bekezdése a mind a vállalkozás-csoport tagvállalkozására, mind a vállalkozások társadalmi szervezetének, köztestületének, egyesülésének vagy más hasonló szervezetének a tagvállalkozására – amennyiben a csoport vagy szervezet a bírságot önként nem fizeti meg, és a végrehajtás sem vezet eredményre – másodlagos felelősséget állapít meg.

A törvény értelmében a tagvállalkozás ilyen másodlagos felelősségének megállapítására, és bírság kiszabására két konjunktív feltétel együttes bekövetkezte esetén van csak lehetőség, nevezetesen, ha a tagvállalkozás a jogsértő döntés meghozatalában részt vett és a tagvállalkozás a versenytanács alaphatározatában (a joggyakorlat szerint nemcsak annak indokolásában, hanem a rendelkező részében)

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nevesítésre is került. Ennek megfelelően a tagvállalkozás felelősségének megállapítására már az eredeti, bírságot kiszabó érdemi alaphatározatban, annak rendelkező részében sor kell, hogy kerüljön.

A Tpvt. 78. § (7) bekezdése értelmében pedig a jogsértő vállalkozások másodlagos felelősségét a versenytanács külön végzéssel állapítja meg, mellyel szemben önálló jogorvoslatnak van helye, melyet a Fővárosi Bíróság a közigazgatási hatósági eljárásban hozott végzés elleni bírósági felülvizsgálatra vonatkozó szabályok szerint bírál el.

2. Az Alkotmánybíróság a 26/B/1998. AB határozatban összefoglalta korábbi gyakorlatát, és kifejtette az ártatlanság vélelmének tartalmát, miszerint: „A jogállam egyik alapelve az ártatlanság vélelmének elve, amely az 1989. évi XXXI. törvénnyel az Alkotmány 57. § (2) bekezdésében rögzítést nyerve alkotmányos rangra emelkedett. Az Alkotmánybíróság gyakorlata azt az elvet követi, hogy a büntetőeljárás szabályainak alkotmányos vizsgálatakor az ártatlanság vélelmét alkotmányos alapjogként kell értékelni. [9/1992. (I. 30.) AB hat., ABH 1992, 59, 70.; 11/1992. (III. 5.) AB hat., ABH 1992, 79.; 36/1994. (V. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 232.]

Az ártatlanság vélelme elsősorban a büntetőjogi felelősség elbírálása során a döntésre jogosított részéről az elfogulatlan, pártatlan megközelítés követelményét szolgálja, ehhez kapcsolódóan a megalapozott bizonyítás kötelezettségét, továbbá a prejudikáció tilalmát. Mindez egyben garanciális jelentőségű akadályát képezi annak, hogy az eljárás alá vont személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket a felelősségének megállapítása nélkül szenvedje el.

(...) [A]z Alkotmánybíróság már korábban is kiterjesztően értelmezte az ártatlanság vélelmét a devizahatósági eljárásban a vallomás megtagadásának jogával kapcsolatban [41/1991. (VII. 3.) AB határozat, (ABH 1991, 193, 195.)], avagy a fegyveres erők, fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjainak a testületekkel szemben fennálló anyagi felelősségével kapcsolatban a parancsnoki jogkör szabályozásának alkotmányellenességéről hozott 57/1993. (X. 28.) AB határozatban. (ABH 1993, 349, 350.)

(…) Ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a tekintetben is, hogy az Alkotmány 57. § (2) bekezdésének rendelkezéséből eredő alkotmányos védelem korlátlanul nem terjeszthető ki. Az ártatlanság vélelme a felelősség kérdésében hozandó döntés folyamán túl elsősorban azt a jogsérelmet hivatott megakadályozni, amelyet – törvénynek megfelelően lefolytatott eljárás során – megállapított felelősség hiányában alkalmazott és utóbb reparáció nélkül maradt joghátrányok okozhatnak” (ABH 1999, 647, 648–650.). Ezt az eljárási jelleget erősítette meg az Alkotmánybíróság a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában, miszerint az ártatlanság vélelme eljárási alapelvként funkcionál (ABH 1997, 263, 271.).

Az Alkotmánybíróság a 498/D/2000. AB határozatában kimondta továbbá, hogy „az Alkotmány nem tartalmaz rendelkezéseket a közigazgatási jogi szankciókra vonatkozóan. A jogalkotó széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a szankció alkalmazási feltételeinek, mértékének szabályozása során. A jogalkotó döntési szabadságának csak az Alkotmány rendelkezései szabnak korlátot (pl.: az alkalmazott szabályozás nem sértheti alkotmányellenes módon az Alkotmány 70/A. §-ában szabályozott jogegyenlőség elvét, az emberi méltósághoz való jogot, a személyes szabadságot, a jogállamiság követelményeit stb.)” (ABH 2003, 1202, 1206.).

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések az alábbiak miatt nem sértik az ártatlanság vélelmének fent bemutatott elvét.

Az indítványozó kifejtette, hogy megdönthetetlen vélelem szól a társulás tagjainak versenyjogi értelemben vett „bűnössége” mellett, valamint hogy a jogszabály a felelősség alóli kimentés lehetőségét nem biztosítja, hiszen a tagvállalkozás nem védekezhet azzal, hogy nem vett részt a társulásban, nem tudott annak jogellenes működéséről, vagy az ilyen működéstől hatékonyan elhatárolódott.

Az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezéseket tévesen értelmezi, azokkal összefüggésben helytelen következtetésekre jut, amikor azt állítja, hogy a felelősség megdönthetetlen vélelmen alapul, illetve, hogy egy tagvállalkozás anélkül lenne kötelezhető a bírság megfizetésére, hogy a jogsértő magatartását és annak felróhatóságát a hatóság megvizsgálná, valamint, hogy a felelősség alóli kimentés lehetőségét a jogszabály nem biztosítja.

Jelen határozat indokolásának 1. pontjában bemutatottak szerint a tagvállalkozások másodlagos felelősségének külön végzéssel történő megállapítását megelőzi a versenyhatóságnak azon határozata, amikor magáért a Tpvt. által tilalmazott magatartás kifejtéséért (azaz a jogsértő döntésben való közvetlen vagy közvetett részvételért) állapítja meg a vállalkozások társadalmi szervezetének, köztestületének, egyesülésének vagy más hasonló szervezetének a felelősségét. Tehát a felelősség nem pusztán a tagvállalkozás tagi mivoltából, sokkal inkább az általa kifejtett jogellenes magatartásból fakad. E határozat alapjául szolgáló eljárásban a tagvállalkozások magatartását is vizsgálja az eljáró versenytanács. A határozat rendelkező részében nevesített tagvállalkozás ügyfél, és a határozatban foglaltakkal szemben védekezését előterjesztheti, jogorvoslatot kérhet. Ezt a támadott jogszabályi rendelkezés sem akadályozza, amely maga is akképp szól, hogy bírsággal az a tagvállalkozás sújtható, amely a jogsértő döntés meghozatalában részt vett. Ennek megfelelően a tagvállalkozásnak lehetősége van, hogy arra hivatkozzon, hogy nem vett részt a társulásban, nem tudott annak jogellenes működéséről, vagy az ilyen működéstől hatékonyan elhatárolódott, illetve a jogsértő döntés ellen szavazott. Éppen a jogbiztonságot szolgálja az a szabály, hogy csak azon vállalkozáscsoport-tagtól, illetve társadalmi szervezetben (stb.) résztvevő tag-vállalkozástól legyen a bírság behajtható, amely vállalkozás a jogsértő döntés meghozatalában részt vett és ebbéli minőségében a versenyhatóság határozatában nevesítésre is került. Ugyanez a védekezési-ki-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

mentési lehetősége fennáll a tagvállalkozásnak a másodlagos felelősséget megállapító külön végzéssel szemben – melynek célja valójában a végrehajtásnak az elsődleges kötelezettel szembeni eredménytelensége esetén a másodlagosan felelős vállalkozásokra való kiterjesztése –, hiszen e határozat ellen is külön jogorvoslatot biztosít a jogszabály.

Ezek mellett az Alkotmánybíróság megjegyzi: a jogalkotó a felelősség alóli mentesülés további esetét a Tpvt. – 2009. június 1-től bevezetett módosításával – az alábbiak szerint tartalmazza: A Tpvt. 78/A. § (1) bekezdése értelmében az eljáró versenytanács a bírság kiszabását mellőzi vagy a bírságot csökkenti azzal a vállalkozással szemben, amely e törvényben meghatározott módon felfedi a Gazdasági Versenyhivatalnak a 11. §-ba vagy az EK-Szerződés 81. cikkébe ütköző olyan versenytársak közötti megállapodást vagy összehangolt magatartást, amely közvetlenül vagy közvetve vételi vagy az eladási árak rögzítésére, a piac felosztására – beleértve a versenytárgyalási összejátszást is –, vagy termelési, eladási kvóták meghatározására irányul. A 78/A. és 78/B. § alkalmazásában vállalkozásnak minősülnek mindazon szervezetek is, amelyek döntése a 11. § alkalmazásában megállapodásnak minősül.

Mindezekre tekintettel a felelősség alóli mentesülés lehetőségét a jogszabály megfelelően biztosítja, illetve a tagvállalkozás felelőssége nem megdönthetetlen vélelmen, hanem a hatósági eljárás során lefolytatott bizonyítékokból levont következtetésen alapul, mely ellen a bírósági jogorvoslat biztosított, így az ártatlanság vélelmének a sérelme nem állapítható meg. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

3. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy sérül-e a tagvállalkozások szabad véleménynyilvánításhoz való joga [Alkotmány 61. § (1) bekezdés], illetve az egyesüléshez való joga [Alkotmány 63. § (1) bekezdés], azáltal, hogy a társulás elhagyásával történő tiltakozás nem eredményezi a bírság kiszabásának mellőzését.

3.1. Az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében megállapított szabad véleménynyilvánítás joga lényegi tartalmát az képezi, hogy gondolatát, meggyőződését bárki szabadon formálhatja és azt megfelelő keretek között kinyilváníthatja (987/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 527, 528.). Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága „anyajoga” többféle szabadságjognak, többek között a szólás- és a sajtószabadságnak [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 229.]. Ezen alkotmányi rendelkezés és a Tpvt. támadott szabályai között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

Önmagában az, hogy egy tagvállalkozás jogellenes magatartásához a jogalkotó jogkövetkezményt fűz, nem teremt összefüggést az Alkotmánynak a véleménynyilvánítás szabadságát biztosító szabálya között. A tagvállalkozás döntése, és e döntés következményeinek a viselése nem hoz létre alkotmányjogilag értékelhető kapcsolatot a szabad véleménynyilvánítás jogával. Mindezekre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban elutasította.

3.2. Az egyesülési jog vélt sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá.

Az egyesülési jog tartalmi elemei közül az Alkotmány 63. §-a a szervezet létrehozását és a szervezethez való csatlakozást emeli ki.

Az egyesülési szabadság kapcsolatban áll az emberi méltósághoz való jog [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] részét képező általános cselekvési szabadsággal és a személyiség szabad kibontakoztatásához való joggal. Minden embernek joga van ahhoz, hogy szabadon megválasztott célból másokkal – egyebek mellett – kulturális, vallási, tudományos, szociális, szabadidős közösséget hozzon létre, szervezetet alapítson, az ilyen szervezetekhez önként csatlakozzon vagy onnan önként kilépjen [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 44–45.; 27/1990. (XI. 22.) AB határozat, ABH 1990, 187, 189.; 22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 128–129.; 39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 263, 274.].

Az indítványozó által támadott, a döntésben részt vevő tagvállalkozások másodlagos felelősségét tartalmazó jogszabályi rendelkezés és az egyesülési szabadság között alkotmányos összefüggés nem állapítható meg. Sem a Tpvt. 78. § (6) bekezdése, sem pedig a (7) bekezdése nem korlátozza a szervezetalapítás vagy az ahhoz való csatlakozás, illetve az abból való kilépés szabadságát. A támadott rendelkezés akként értelmezhető, hogy amennyiben egy tagvállalkozás valamely szervezet tagjaként versenyellenes magatartást tanúsít, azaz jogellenesen viselkedik, a szervezetből való kilépéstől függetlenül viselnie kell a magatartásának következményeit. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az egyesülés szabadsága sem nyújt védelmet a bizonyítottan jogsértő cselekményekkel szemben. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

4. Ezt követően az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog [Alkotmány 13. § (1) bekezdés] vélt sérelmét vizsgálta meg. Az indítványozó szerint a tulajdonkorlátozás szükségtelen és egyben aránytalan is, továbbá nincs olyan közérdekű cél sem, mely a tulajdonkorlátozás szükségességét indokolná.

Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jogot alapvető jognak tekinti [7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 25.]. A későbbi gyakorlatot meghatározó 64/1993. (XII. 22.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) kimondta, hogy az Alkotmány a tulajdonjogot az egyéni cselekvési autonómia anyagi alapjaként részesíti védelemben. Hangsúlyozta azt is, hogy „(…) a tulajdon szociális kötöttségei a tulajdonosi autonómia messzemenő korlátozását alkotmányosan lehetővé teszik” (ABH 1993, 373, 380.). E határozat kimondta továbbá, hogy az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre nem azonosítható az absztrakt polgári

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványaival, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más (ABH 1993, 373, 380.).

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bírság mint szankció alkotmányossági megítélésénél az Alkotmány 13. § (1) bekezdése azonban általában nem jön szóba: Az engedély nélküli fakitermelés miatt megállapított bírsággal összefüggésben az Alkotmánybíróság a 321/B/2003. AB határozatban az alábbiakat állapította meg:

„A támadott szabályozás alkotmányossága az Alkotmány 13. §-ában szabályozott tulajdonhoz való joggal összefüggésben nem vizsgálható. A támadott szabályozás során ugyanis a jogalkotónak az alkotmányos tulajdonvédelem körén kívül eső, a jogi felelősség érvényesítésével kapcsolatos szempontokat kellett figyelembe vennie és értékelnie. Így a szankció mértékének megállapításakor mérlegelhette pl. a jogellenes cselekmény súlyát, a szankció visszatartó hatását a jogsértéstől, a megelőzést, a jogsértés által okozott közérdeksérelmet, hiszen a szankcionált magatartás a legsúlyosabban sérti, veszélyezteti a tartamos (fenntartható) erdőgazdálkodást. Az Alkotmány 13. §-a a tulajdonhoz való jog jogszerű gyakorlását korlátozó állami közhatalmi beavatkozásokkal szemben védi a tulajdonost, és nem biztosít védelmet a jogszerűtlen tulajdonosi magatartás jogkövetkezményeként alkalmazott közigazgatási jogi szankciókkal szemben. Miután a támadott szabályozás a tulajdonhoz való joggal nincsen alkotmányosan értékelhető összefüggésben, az Alkotmánybíróság az indítványt mind az Alkotmány 13. § (1) bekezdése, mind az Alkotmány 8. § (2) bekezdése tekintetében elutasította" (ABH 2005, 1176, 1180–1181.).

Az Alkotmánybíróság e határozatban kifejtetteket jelen ügyben is irányadónak tekinti, ezért következetes gyakorlata alapján az indítványt ebben a részében is elutasította.

5. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés a tisztességes eljáráshoz való jog [Alkotmány 57. § (1) bekezdés] sérelmét is eredményezi.

Több alkotmánybírósági döntés rámutatott arra, hogy az eljárás tisztessége olyan minőség, amely az eljárás egészének figyelembevételével ítélhető meg és hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [pl. 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.].

Az Alkotmánybíróság számos alkalommal rámutatott arra, hogy az alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszerűség követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők [részletesen pl. 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 84–85.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 376–377.; 5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75, 88–89.; 422/B/1999. AB határozat, ABH 2004, 1316, 1320, 1322.]. A szabályozás megalkotásakor a kiindulópont csak az Alkotmány 57. § (1) bekezdése lehet, mely szerint mindenkinek joga van az igazságos, nyilvános tárgyaláshoz és független, pártatlan bírósághoz.

Több határozatban általános érvénnyel állapította meg: az Alkotmány 57. § (1) bekezdése mindenkinek biztosítja, hogy jogait független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Ebből következően az államnak az a kötelessége, hogy a jogok és kötelezettségek elbírálására bírói utat biztosítson. [pl. 9/1992. (I. 3.) AB határozat, ABH 1992, 59, 67.; 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353, 355.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35.; 46/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABH 2007, 574, 580.]. E döntések értelmében az Alkotmány 57. § (1) bekezdése a közigazgatási eljárásban szintén irányadó olyan követelmény, amely a közigazgatási határozatok érdemi felülvizsgálatát biztosítja. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének csak az az eljárás felel meg, amelynek során a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelességeket, a közigazgatási határozat során irányadó mérlegelési szempontokat érdemben elbírálhatja [32/1990. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1990, 145, 146.; 39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 263, 272.].

Jelen ügyben a szabályozás fent bemutatott tartalma alapján megállapítható, hogy a támadott rendelkezések a tisztességes eljáráshoz való jogot nem sértik.

Az Alkotmánybíróság a jelen határozat indokolásának 1. és 2. pontjában kifejtetteket ebben a tekintetben is fenntartja. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a jogszabály a tagvállalkozás számára egyrészt a felelősséget megállapító alaphatározattal szemben is biztosítja az általános szabályok szerinti jogorvoslatot, azaz közigazgatási per keretében a bírósági felülvizsgálat lehetőségét. Másrészt a vállalkozások társadalmi szervezetének, köztestületének, egyesülésének vagy más hasonló szervezetének nem teljesítése esetén a tagvállalkozással szemben meghozott, a másodlagos felelősséget megállapító külön végzéssel szemben önálló jogorvoslatnak van helye, melyet a Fővárosi Bíróság a közigazgatási hatósági eljárásban hozott végzés elleni bírósági felülvizsgálatra vonatkozó szabályok szerint bírál el.

Úgyszintén nem megalapozott a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozás az alábbi szempontból sem. A jogszabály szigorúan és pontosan meghatározza, hogy csak abban az esetben szabható ki bírság a tagvállalkozással szemben, ha megállapításra került, hogy a tagvállalkozás a jogsértő döntés meghozatalában részt vett.

Tekintettel arra, hogy a tagvállalkozás már az alaphatározat meghozatala során is ügyfélnek minősül, ügyféli jogait gyakorolhatja, az eljárás során védekezhet, a felelősség alóli mentességet igazoló bizonyítékokat előterjesztheti, azokat a versenyhatóság érdemben köteles megvizs-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

gálni. Emellett a tagvállalkozás a bírósági eljárás során is igazolhatja, hogy a társulás versenyjogsértő döntésében semmilyen módon nem vett részt, illetve versenyjogsértő magatartást nem tanúsított.

Ennek megfelelően a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme sem igazolható, így az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

6. Az Alkotmánybíróság végül az indítványozó által másodlagosan támadott jogszabályi rendelkezések – a Tpvtmód. hatályba léptető rendelkezései – alkotmányosságát vizsgálta meg, abból a szempontból, hogy azok a visszaható hatályú jogalkotás sérelmén keresztül az Alkotmány 2. § (1) bekezdésbe ütköznek-e. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a jogbiztonsággal, s annak keretében a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás tilalmával. A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Az 57/1994. (XI. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette: valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell (ABH 1994, 316, 324.).

Az indítványozó szerint a Tpvtmód. 61. § (1) és (3) bekezdése sérti a jogbiztonság követelményét. Indokolását arra alapozta, hogy álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó a törvény hatálybalépése után indult és a megismételt eljárásokban rendelte alkalmazni a Tpvt. támadott rendelkezéseit, a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát sértette meg, ugyanis a társulás versenyjogsértő cselekményének elkövetési időpontjában a másodlagos felelősségre vonatkozó szabály nem volt hatályban.

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó kizárólag a Tpvtmód. 61. § (3) bekezdését tartotta alkotmányellenesnek, a 61. § (1) bekezdését, miszerint a módosítás 2005. november 1-jén lép hatályba, nem támadta, pusztán az indítványában megemlítette. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot a Tpvtmód. 61. § (3) bekezdése tekintetében folytatta le, és a Tpvtmód. 61. § (1) bekezdésének vizsgálatát mellőzte.

A Tpvt. 61. § (3) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbi megállapításokat teszi. A gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalmát nem a támadott jogszabályok vezették be, hanem azt a jogszabály a hatályba lépésétől kezdve tartalmazta. Erre tekintettel ezek a magatartások a Tpvtmód. hatályba lépése, illetőleg az alkalmazására vonatkozó rendelkezések hatályba lépését megelőzően is tiltottak voltak. Úgyszintén tartalmazta a Tpvt. hatályba lépéskori eredeti szövege (ugyanúgy, mint jelenleg a 78. §-ban), hogy az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki e törvény rendelkezéseit megsérti. Ezért megállapítható, hogy az indítványozó által támadott rendelkezés a megállapodás tilalmazott voltán, valamint az emiatt kiszabható bírságon nem változtatott, ezekkel kapcsolatban terhesebb kötelezettséget nem állapított meg. A Tpvt. a módosítást megelőzően is jogellenesnek értékelte a versenykorlátozó megállapodásokat, így e módosítás nem állapított meg a kihirdetését megelőző időre kötelezettséget.

Az Alkotmánybíróság nyomatékosan utal arra, hogy a Tpvtmód. 61. § (3) bekezdése szerint a rendelkezéseket a hatályba lépése után indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni. E rendelkezés kizárólag eljárásjogi szabálynak minősül, anyagi jogi szabályok visszaható hatályú alkalmazására vonatkozóan e jogszabály rendelkezést nem tartalmaz. Ez azt jelenti, hogy kizárólag akkor szabható ki bírság a tagvállalkozással szemben, ha annak felelősségét már az – akár az alapeljárásban, akár a megismételt eljárásban született – alaphatározatban a versenyhatóság megállapította. Amennyiben a megismételt eljárásban a tagvállalkozás (melynek felelősségét egyébként már az alapeljárásban született határozat is megállapította, csak a rendelkező részben a tagvállalkozást nem nevezte meg) nevesítésre került, e határozat ellen a tagvállalkozás bírósági jogorvoslatot vehet igénybe. A Tpvtmód. eljárási rendelkezése nem újabb kötelezettséget vezet be, hanem a kötelezett gazdasági társaságokkal szemben kiszabott szankciók végrehajtását könnyíti meg azzal, hogy a „jogkövetkezményekben való osztozást” előírja. Az, hogy a jogalkotó a már korábban is tilalmazott és bírsággal fenyegetett magatartás vonatkozásában a jogkövetkezmények alkalmazhatóságát egyértelműsíti, pontosítja, és ezáltal a jogbiztonság hatékonyabb érvényesítését szem előtt tartva – legitim célból, a visszaéléseket megakadályozva – konkretizálja, nem sérti sem a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát, sem pedig a jogállamiság követelményét. Ugyanis a Tpvt. 78. § (6) bekezdésének bevezetésével a jogalkotó nem tesz mást, mint a már korábban is felelős, de a jogsértés következményeit nem viselő tagvállalkozás tekintetében ennek lehetőségét a másodlagos felelősség mint jogtechnikai megoldás alkalmazásával kizárja.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

Budapest, 2010. július 13.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

1269/E/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvénnyel összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó egy konkrét reklám kapcsán fordult az Alkotmánybírósághoz. A kifogásolt internetes reklám az indítványozó álláspontja szerint jogsértő tevékenységet valósított meg, mert ellentétes volt a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) számos kötelmi jogi rendelkezésével, valamint a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek (a továbbiakban: Btk.) a lopás törvényi tényállását tartalmazó 316. §-ával. Az indítványozó úgy ítélte meg, hogy az Alkotmány 77. § (2) bekezdésébe üköző, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet okoz, hogy a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény nem tiltja a jogbiztonságot, a forgalom biztonságát, a szerzett jogok védelmét, a szerződési szabadságot sértő, illetve a bűncselekményt megvalósító reklámok tilalmát.

Az előkészítő eljárás során az Alkotmánybíróság Főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót. Az indítványozó pótlólagos beadványában tartalmilag megismételte az alkotmányossági kifogását, és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvényre (a továbbiakban: Grtv.), valamint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére és 77. § (2) bekezdésére hivatkozva kezdeményezte.

2. Az Alkotmány indítványban hivatkozott rendelkezései:

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„77. § (2) „Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

II.

1. Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. §-a szabályozza. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának két együttes feltétele van: a jogalkotó jogszabályi felhatalmazáson alapuló, vagy feltétlen jogszabályi rendezést igénylő kérdésben jogalkotói kötelezettségének nem tesz eleget; és a jogalkotói kötelezettség elmulasztásának eredményeként alkotmányellenes helyzet keletkezik. „Az Alkotmánybíróság következetesen érvényesített álláspontja, hogy a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.].

2. Jelen ügyben az indítványozó egyrészt az Alkotmány 13. § (1) bekezdésére hivatkozott, amely kimondja: „A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.” Emellett az indítványozó az Alkotmány 77. § (2) bekezdésére hivatkozott, amely így rendelkezik: „Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján úgy foglalt állást, hogy az Alkotmány hivatkozott rendelkezései és a Grtv. között nincs olyan alkotmányjogi összefüggés, amely megalapozhatná mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatát. A Grtv. reklámtilalmi rendelkezéseinek az indítványozó által vélelmezett hiányossága nem érinti az Alkotmányban elismert tulajdonhoz való jogot és az Alkotmány mindenkire nézve kötelező voltát. A Ptk.-ban elismert konkrét tulajdonosi jogok sérelméhez vezető reklámok esetén a jogosultak a polgári jog szabályai szerint nyerhetnek jogvédelmet. Bűncselekmény megvalósulása esetén pedig a Grtv. nem akadályozza a Btk. alkalmazását.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2000, 215, 220.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.].

Következésképpen az Alkotmánybíróság a Grtv.-vel összefüggésben előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

296/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 99. § (2) bekezdése, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 70. § (7) bekezdése, valamint az 548. § (5) bekezdése, továbbá a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 79. § (2) bekezdése, illetve a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet 29. §-a és 30. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány egyes rendelkezései közötti ellentét megállapítására irányuló indítványt, valamint egyebekben az indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 99. § (2) bekezdése, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 70. § (7) bekezdése, valamint az 548. § (5) bekezdése, továbbá a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 79. § (2) bekezdése, végül pedig a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó szabályai (29. §, 30. §) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte utólagos normakontroll indítvány keretében az Alkotmánybíróságtól. Indokolásában előadta, hogy a kézbesítési vélelem ellenére számos esetben előfordulhat, hogy a címzett az iratot nem kapja kézhez (nem tartózkodik otthon, a postás az értesítőt nem állítja ki, vagy nem helyezi a postaládába, a postaládát eltulajdonították, stb.). Álláspontja szerint „minden jogi cselekménynek a minden kétséget kizáró bizonyosságon kell alapulnia”, azonban mivel a fenti jogszabályok ezzel ellentétesek, ezért azok az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértik. Emellett az indítványozó az Alkotmány 8. §-át, az 56. §-át, az 57. § (1) és (5) bekezdését, valamint a 64. §-át is felsorolta az indítványában, azonban nem indokolta meg, hogy e rendelkezéseket is sértenék a támadott eljárási jogszabályhelyek.

Utalt arra is, hogy álláspontja szerint ellentét van az Alkotmány 13. §-a és a 70/I. § között, mert ha az adózónak nincs elegendő jövedelme a megszerzett vagyontárgy utáni újbóli adó megfizetésére, akkor az állam jogosulttá válik „az Alkotmány 13. §-ával védett vagyontárgy Alkotmány 70/I. §-a alapján történő eltulajdonítására, elrablására”. Mindezekre tekintettel a támadott rendelkezések megsemmisítését és az Alkotmány megjelölt rendelkezései között vélt ellentmondás feloldását kérte.

Az indítványozó mindezek mellett az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) 82. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte. Az Alkotmánybíróság az Áfatv. támadott rendelkezésének alkotmányossági vizsgálatát – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. §-ának (2) bekezdése alapján – elkülönítette, és azt külön határozatban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Pp.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„99. § (2) A postai úton megküldött bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (az a bírósághoz nem kereste jelzéssel érkezett vissza), az iratot – az ellenkező bizonyításáig – a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.”

3. A Be.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„70. § (7) A kézbesítési bizonyítvánnyal (tértivevénnyel) feladott hivatalos iratot a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni, ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át.”

„548. § (5) Ha a vádlott részére a tárgyalás mellőzésével hozott végzést nem lehetett kézbesíteni a bíróság az ügy tárgyalásának kitűzése iránt intézkedik.”

4. A Ket.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„79. § (2) Ha az irat a hatósághoz nem kereste jelzéssel érkezik vissza, az iratot – az ellenkező bizonyításig – a

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.”

5. Az R.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„A hivatalos irat kézbesítésére vonatkozó külön szabályok

29. § (1) Az egyetemes postai szolgáltató a hivatalos irat kézbesítését kétszer kísérli meg.

(2) Amennyiben az első kézbesítési kísérlet nem vezetett eredményre, az egyetemes postai szolgáltató – kivéve, ha a kézbesítés a (7) bekezdésben meghatározott ok miatt sikertelen – a hivatalos irat érkezéséről és a kézbesítés megkísérléséről a címzett részére a feladó által meghatározott jelzésű értesítést hagy hátra, a küldeményt az értesítőben megjelölt helyen a jogosult átvevő rendelkezésére tartja, és a kézbesítést a sikertelen kézbesítés napját követő ötödik munkanapon újból megkísérli.

(3) A második kézbesítési kísérlet sikertelensége esetén az egyetemes postai szolgáltató a címzettnek a tértivevényen megjelölt, a 3. számú melléklet szerinti értesítést hagyja hátra. Az értesítésben meg kell jelölni azt a postai szolgáltatóhelyet és azt az időtartamot, ahol és amely időtartamon belül a címzett a hivatalos iratot átveheti.

(4) Az egyetemes postai szolgáltató a hivatalos iratot a második kézbesítési kísérlet napját követő öt munkanapig köteles az átvételre kijelölt postai szolgáltatóhelyen tartani.

(5) Az értesítőben megjelölt – a (4) bekezdésben említett – átvételi határidő eredménytelen elteltét követően a postai szolgáltató a hivatalos iratot a tértivevényen feltüntetett nem kereste jelzéssel a feladónak visszaküldi.

(…)

30. § (1) Az egyetemes postai szolgáltató a címzett eltérő rendelkezése esetén is köteles a hivatalos iratot a címzett – utánküldés szolgáltatás igénylése során tudomására jutott – új címére továbbítani.

(…)”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta meg, hogy a Pp., a Be., a Ket, és az R. támadott rendelkezései, azaz a kézbesítési vélelem szabályai sértik-e a jogbiztonság követelményét.

1.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az R. a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön szabályokról, a kézbesítés menetéről szól, magáról a kézbesítési vélelemről azonban nem rendelkezik, azt a Pp., a Be., valamint a Ket. szabályai tartalmazzák. A Be. 548. § (5) bekezdése szintén nem tartalmaz a kézbesítési vélelemre vonatkozó szabályt, hanem arról szól, hogy amennyiben a vádlott részére a tárgyalás mellőzésével hozott végzést nem lehetett kézbesíteni, a bíróság az ügy tárgyalásának kitűzése iránt intézkedik. Ezért az indítványozó azon hivatkozása, hogy a Be. 548. § (5) bekezdése, valamint az R. 29. §-a és 30. §-a, a kézbesítési vélelem alkalmazása miatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sértik, nem megalapozott. Így a Be. és az R. támadott szabálya és a jogbiztonság követelményét előíró szabály között az indítványozó által állított indokból alkotmányos összefüggés nincs. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523–524.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.], ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

1.2. Ezt követően az eljárási törvényekkel szemben előterjesztett indítványi elemeket vizsgálta meg az Alkotmánybíróság.

A kézbesítési vélelem alkotmányosságát a 46/2003. (X. 16.) AB határozat már vizsgálta és a vizsgálat időpontjában hatályos szabályok tekintetében megállapította, hogy „a jogalkotó alkotmányellenes helyzetet idézett elő azzal a mulasztásával, hogy nem szabályozta az erre irányuló törvényekben és más jogszabályokban a hivatalos irat postai kézbesítéséhez fűződő, bírósági és más hatósági eljárásban általánosan érvényesülő vélelem megdöntésének lehetőségét” (ABH 2003, 488.). E határozatában az Alkotmánybíróság kimondta azt is, hogy önmagában a kézbesítési vélelem alkalmazása nem ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, ugyanakkor hangsúlyozta: „a postai kézbesítésre vonatkozó eljárási szabályoknak ki kell zárniuk annak lehetőségét, hogy a tudomásszerzést követően az eljárás alá vont személy az ellenérdekű fél jogérvényesítési lehetőségét a postai kézbesítések sorozatos vitássá tételével, rosszhiszemű pervitellel nehezítse el, az eljárás ésszerű időn belül történő befejezését akadályozva” (ABH 2003, 488, 501.). A vizsgált szabályokkal kapcsolatban leszögezte, hogy „a »tudomásszerzés garantáltsága«, a megdönthetetlen kézbesítési vélelem a jogkövetkezmények feltétlen alkalmazásakor esetenként, kivételesen, hiányozhat” (ABH 2003, 488, 503.). Emiatt a bírói úthoz és a jogorvoslathoz való alapjog érvényesüléséhez szükséges egyes jogszabályi rendelkezések hiányát állapította meg az Alkotmánybíróság.

E határozatot követően a jogalkotó az indítványozó által támadott jogszabályokba beépítette a kézbesítési vélelem megdöntésének lehetőségét, mellyel kiküszöbölte az Alkotmánybíróság által megállapított mulasztást. Ezáltal a címzetteknek lehetősége nyílik arra, hogy a kézbesítés megtörténtére vonatkozó vélelmet megdöntsék.

Mivel önmagában a kézbesítési vélelem – amennyiben annak megdönthetősége biztosított – nem sérti a jogbiztonság követelményét, ezért nem megalapozott azon indít-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ványozói hivatkozás, hogy „a jogi cselekményeknek a minden kétséget kizáró bizonyosságon kell alapulniuk”. A kézbesítési vélelem megdöntési lehetőségének biztosítása pontosan arra szolgál, hogy az indítványozó által felsorolt esetekben (pl. a címzett az iratot azért nem kapta kézhez, mert nem tartózkodott otthon és a postás az értesítőt nem állította ki, vagy nem helyezte a postaládába, illetve a postaládát eltulajdonították) hivatkozhasson a címzett a kézbesítés meg nem történtére, vagy szabálytalan voltára.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

1.3. Az indítványozó az eljárási törvényekkel összefüggésben az Alkotmány 8. §-át, az 56. §-át, az 57. § (1) és (5) bekezdését, valamint a 64. §-át is felsorolta, azonban nem indokolta meg, hogy e rendelkezéseket is sértenék a támadott eljárási jogszabályhelyek.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint indokolás hiányában az indítvány – tartalmi követelményeknek meg nem felelő volta miatt – érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.].

Az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részével összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó nem indokolta meg, hogy a Pp., a Be., vagy a Ket. rendelkezései az Alkotmány említett szabályait mennyiben sértenék, ezért az indítvány érdemben nem bírálható el, így azt az Alkotmánybíróság – mint érdemi vizsgálatra alkalmatlant – visszautasította.

2. Végül az indítványozó azt sérelmezte, hogy az Alkotmány 13. §-a és 70/I. §-a ellentétben áll egymással, és ennek a vélt ellentmondásnak a feloldását kérte.

Az Alkotmány alkotmányossági vizsgálata – mint ahogyan azt az Alkotmánybíróság pl. a 290/B/2002. AB határozatában (ABH 2008, 1863, 1868.) kifejtette – fogalmilag kizárt, ebből következően az Alkotmányon belüli vélt vagy valós ellentmondás feloldására az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Az Alkotmánybíróság hatásköre a törvénybe vagy az alacsonyabb szintű jogforrásba foglalt jogszabály, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének vagy nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára terjed ki. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül, és nem semmisítheti meg az Alkotmány egyetlen rendelkezését sem [ld. 23/1994. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1994, 375, 376.; 293/B/1994. AB végzés, ABH 1994, 862.]. Az Alkotmánybíróság minderre tekintettel az alkotmányi rendelkezések közötti ellentmondás megállapítására irányuló indítványt az Ügyrend 29. §-ának *b)* pontjára figyelemmel – visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr.Trócsányi László
alkotmánybíró helyett

373/D/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi CXXX. törvény 21. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.21.544/2009/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz tárgyában indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.21.544/2009/2. számú, a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító vég-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zésében alkalmazott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Ppmód.) 22. § (2) bekezdésével szemben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Másodlagosan utólagos normakontroll iránti kérelemként is kérte indítványa elbírálását.

A Ppmód. 22. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálatra vonatkozó szabályokat (így az indítványozó saját ügyében azt a szabályt, mely szerint a felülvizsgálat szomszédjogi perekben kizárt) a folyamatban lévő ügyekben akkor kell alkalmazni, ha az ügyben a bíróság a törvény hatálybalépésekor még nem hozott jogerős határozatot. Mivel az indítványozó ügyében a jogerős határozat a Ppmód. hatályba lépését (2006. január 1.) követően, 2009. február 26-án született, ezért a felülvizsgálat kizártságára vonatkozó szabályokat alkalmazni kellett, így a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasította.

Az indítványozó szerint ez sérti a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményét, ezen belül a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát. Álláspontja szerint „az alkotmányellenesség nem attól függ, hogy az ítéletet mikor hozták”. A rendkívüli jogorvoslat e formájának megszüntetése – vélte az indítványozó – ugyanis a jogosultak számára „kedvezőtlen változást eredményez”.

Ugyanezen indokok alapján a törvény 2006. január 1-jén történő hatályba lépéséről rendelkező Ppmód. 21. § (1) bekezdését is támadta az indítványozó.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. A Ppmód.-nak az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„21. § (1) Ez a törvény 2006. január 1-jén lép hatályba, rendelkezéseit – a 22. §-ban meghatározott kivételekkel – a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.”

„22. § (2) Az 1. § és a 14. § rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben akkor kell alkalmazni, ha az ügyben a bíróság a törvény hatálybalépésekor még nem hozott jogerős határozatot. Ha a jogerős határozatot a bíróság a törvény hatálybalépése előtt már meghozta, úgy a felülvizsgálatra a korábban hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a 86/D/2007. AB határozatában (ABH 2008, 2657.; a továbbiakban: Abh.) már vizsgálta, hogy a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzés ellen előterjeszthető-e alkotmányjogi panasz. Mivel az indítvány előterjeszthetőségének vizsgálatáról van szó, így nyilvánvalóan nincs helye *res iudicata* megállapításának, ugyanakkor a fenti Abh.-ban foglaltakkal egyezően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal összefüggésben az alábbiakat állapította meg.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybíróséghoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket (feltételeket) az alkotmányjogi panasz elbírálása során együttesen kell értelmezni és figyelembe venni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 361–362.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 309.; 663/D/2000., ABH 2003, 1223, 1228.]

Az Alkotmánybíróság az 1173/D/2007. AB határozatban azzal összefüggésben, hogy a felülvizsgálati kérelmeket elutasító bírósági végzés általánosságban lehet-e alkotmányjogi panasz tárgya, a következőket állapította meg.

„Az Alkotmánybíróság arra vonatkozó álláspontját, hogy milyen jogerős határozatok támadhatók alkotmányjogi panasszal, a 99/D/2006. AB végzésben a következőképpen foglalta össze: »Az alkotmányjogi panasz – fő szabályként – a jogerős ügydöntő határozatokkal szemben terjeszthető elő [lásd: 1492/B/2007. AB határozat, ABK 2008. június, 24.]. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében esetről esetre, az alapjául fekvő jogerős határozat tartalma alapján ítéli meg azt, hogy a vizsgált ügyben a panasszal támadott határozat olyan érdemi határozatnak tekinthető-e, mellyel szemben helye van az alkotmányos jogorvoslatnak. Ugyanez a határozat – utalva az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatra, melyben először mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy az alkotmányjogi panasz jogorvoslat – megerősítette az Alkotmánybíróság 22/1995. (III. 31.) AB határozatában (ABH 1995, 108, 109.) foglaltakat: az ’alkotmánybírósági eljárásban a jogorvoslathoz való alapvető jog szempontjából valamely döntés érdemi, ügydöntő volta a tételes jogok által ilyennek tartott döntésekhez képest viszonylagos: a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása által meghatározott (ABH 1992, 515, 516.; ABH 1993, 48, 74–75.).’ A 22/1995. (III. 31.) AB határozat kifejtette továbbá, hogy a jogorvoslat másik fogalmi eleme, hogy a döntés jogot vagy jogos érdeket sértsen, ugyanakkor a jog-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

orvoslat igénybevételének nem előfeltétele a tényleges sérelem igazolása, elég arra hivatkozni. Ahhoz van joga a személynek, hogy állítsa a döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát. (ABH 1995, 108, 110.)« (ABK 2009. június, 825, 826.)

Az Alkotmánybíróság a 943/D/2006. AB határozatában arra is rámutatott, hogy a Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító jogerős döntése általában nem minősül érdemi, ügydöntő határozatnak. »Ugyanakkor több ügyben az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszként bírált el olyan indítványokat, amelyek szintén a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság – a törvényi feltételek hiányán alapuló – elutasító végzései ellen irányultak. A büntetőeljárásbeli felülvizsgálat kizártságának alkotmányossági következményeit meghatározó 23/1995. (IV. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította: 'Az Alkotmánybíróság a 23/1991. (V. 18.) AB végzésben (ABH 1991, 311.) úgy foglalt állást, hogy az alkotmányjogi panaszra megállapított határidő számítása szempontjából a rendkívüli jogorvoslatokat figyelmen kívül kell hagyni. A határidő számítása szempontjából azóta is következetesen érvényesített álláspont azonban nem jelenti azt, hogy a rendkívüli jogorvoslatoknak, így a felülvizsgálat intézményének jogi szabályozását ne lehetne alkotmányjogi panasz keretében sérelmezni. Az alkotmányjogi panasz benyújtására megszabott törvényi határidő ilyen esetben a felülvizsgálat tárgyában hozott határozat kézbesítésétől számított hatvan nap.' (ABH 1995, 115, 118–119.; ugyanez: 1320/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 683, 684.) A polgári perbeli felülvizsgálatot elutasító végzések elleni alkotmányjogi panaszokat bírált el érdemben az Alkotmánybíróság a 787/D/1999. AB határozatban (ABH 2001, 1090.), a 42/2004. (XI. 9.) AB határozatban (ABH 2004, 551.), a 44/2005. (XII. 7.) AB határozatban (ABH 2005, 565.), legutóbb pedig a 702/D/2004. AB határozatban (ABK 2007. november, 1139., 1146–1147.). (...) Így sem az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezések (feltételek) együttes értelmezése és figyelembevétele (...) alapján, sem pedig az Alkotmánybíróság gyakorlatából nem lehet olyan következtetést levonni, hogy a rendkívüli jogorvoslatok szabályai csak utólagos normakontroll keretében lehetnek az alkotmányossági vizsgálat tárgyai, és alkalmazásuk miatt nem lehet alkotmányjogi panaszt benyújtani. (ABH 2008, 2504, 2507.) « (ABK 2010. március, 332, 333–334.)"

Mivel jelen ügyben az indítványozó a felülvizsgálat egyik kizáró feltételét kifogásolta, a fentiek szerint az e tárgyban hozott végzés ellen – amennyiben annak további törvényi feltételei fennállnak – helye van alkotmányjogi panasznak. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozó egyrészt a törvényes határidőn belül nyújtotta-e be az alkotmányjogi panaszát, másrészt, hogy abban a bíróság a sérelmesnek tekintett jogszabályi rendelkezést ténylegesen alkalmazta-e.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.21.544/2009/2. számú végzése 2010. január 5. napján érkezett a kézbesítésre kötelezett Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróságra. Az indítványozó a panaszát 2010. február 12. napján, azaz a hatvan napos határidőn belül adta postára (a határidő számítására lásd a 41/1998. (X. 2.) AB határozatot, ABH 1998, 306.).

Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz elbírálhatóságához megállapította azt is, hogy a Legfelsőbb Bírósági végzése tartalmazza a Ppmód. 22. § (2) bekezdését, mint támadott jogszabályi rendelkezést.

Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a Ppmód. 22. § (2) bekezdése sérti-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, ezen belül a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát.

Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezést a 702/D/2004. AB határozatában (ABH 2007, 1681.; a továbbiakban: Abh2.) már vizsgálta. Az Alkotmánybíróságnak az indítvánnyal összefüggésben mindenekelőtt azt kellett tehát áttekintenie, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e ítélt dolognak. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) értelmében ítélt dolog címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *res iudicata*, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.) Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78, 81.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH 2004, 908, 911.]

Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben kimondta, hogy nem esik alkotmányossági kifogás alá – a jogbiztonság és a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából – az, hogy csak a törvény hatályba lépését követően jogerőre emelkedett határozatok esetén van helye a felülvizsgálat új szabályai alkalmazásának (ABH 2007, 1681, 1706.), azaz jelen esetben a felülvizsgálat kizártságának.

Vagyis az Alkotmánybíróság a Ppmód. 22. § (2) bekezdésével összefüggésben már kimondta, hogy az arról rendelkezik, hogy a felülvizsgálat lehetősége csak azokban az ügyekben kizárt, amelyekben az eljárások még folyamatban vannak. Azaz a jogalkotó nem már lezárt jogviszonyokat tesz utólag terhesebbé, hanem a folyamatban levő ügyekben alkalmaz olyan eljárási szabályváltozást, mely az indítványozó által sérelmesnek tartott helyzetet eredményezte. Önmagában azonban az eljárási szabályok ilyen

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

jellegű megváltoztatása – mivel a jogerősen lezárt ügyeket nem érinti – nem eredményez visszaható hatályú jogalkotást.

Mivel az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben a Ppmód. 22. § (2) bekezdését azonos okból (visszaható hatályú jogalkotás) már vizsgálta, jelen esetben tehát ítélt dologról van szó, ezért az eljárást az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll iránti kérelmeket vizsgálta meg.

2.1. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy a Ppmód. 21. § (1) bekezdése (a törvény 2006. január 1-jén lép hatályba, rendelkezéseit – a 22. §-ban meghatározott kivételekkel – a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell) sérti a jogbiztonság követelményét.

2.1.1. Az Alkotmánybíróság – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogbiztonság követelményének sérelmével összefüggésben – számos határozatában kifejtette, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A 26/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság elvi éllel mutatott rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (ABH 1992, 135, 142.).

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapítja, hogy a támadott jogszabály világos, érthető és megfelelően értelmezhető, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordoz, a jogbiztonság alkotmányos követelménye nem sérül, ezért a jogbiztonság sérelmének megállapítására irányuló indítványt a Ppmód. 21. § (1) bekezdése vonatkozásában elutasította.

2.1.2. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmával összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg:

Az indítványozó a 21. § (1) bekezdésének megsemmisítésére irányuló kérelmét a 22. § (2) bekezdésére vonatkozó indítvánnyal szoros összefüggésben – ugyanazon indokokra tekintettel – kérte megvizsgálni. A 21. § (1) bekezdése azonban a 22. §-t [így a 22. § (2) bekezdését is] éppen kivételként nevesíti. [Maga a 22. § (2) bekezdése a Ppmód. felülvizsgálatra vonatkozó szabályainak a hatálybalépéséről szól, a 21. § (1) bekezdése pedig a Ppmód. egyéb rendelkezéseit lépteti hatályba]. Erre tekintettel a Ppmód. 21. § (1) bekezdésére vonatkozó indítvány az indítványozó által felhozott érvek alapján a visszaható hatályú jogalkotás tilalmával összefüggésbe nem hozható. Az alkotmányos összefüggés hiánya az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 108/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 523–524.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.] az indítvány elutasítását eredményezi, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

2.2. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a Ppmód. 22. § (2) bekezdésének az alkotmányossági vizsgálatát jelen határozat indokolásának 1. pontjában az alkotmányjogi panasz elbírálása keretében elvégezte, ezért az ugyanerre irányuló utólagos normakontroll indítvány vizsgálatát mellőzte.

Budapest, 2010. augusztus 31.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1066/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 82. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó szerint az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.)

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

82. § (2) bekezdése (az Áfatv. 3. számú mellékletben felsorolt termékek, pl. gyógyszerek esetében az adó mértéke az adó alapjának 5 százaléka) sérti az Alkotmány arányos közteherviselést előíró 70/I. §-át. Arra hivatkozott, hogy a közteherviselés nem arányos, ugyanis „ugyanazon betegségben szenvedő gazdag embernek egészsége, élete védelme érdekében ugyanannyi lázcsillapítót kell elfogyasztania, mint egy szegény embernek". A 70/I. § alkalmazásával az indítványozó szerint „nem közteherviselés, hanem tisztességtelen, lelketlen állami pénzbehajtás történik".

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni."

2. Az Áfatv.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„82. § (2) A 3. számú mellékletben felsorolt termékek, szolgáltatások esetében az adó mértéke az adó alapjának 5 százaléka."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Áfatv. 82. § (2) bekezdésével összefüggésben az indítványozó arra hivatkozott, hogy a gyógyszerek után egységesen fizetendő 5 %-os ÁFA sérti az arányos közteherviselés elvét.

Az Alkotmánybíróság a 127/2009. (XII. 17.) AB határozatban kimondta, hogy az áfa közvetett adó, ahol az adó alanya és az adó teherviselője nem azonos. Ebben az esetben az adót az adóalany áthárítja a végső felhasználóra, a fogyasztóra: annak terhét a vásárló fizeti meg. A közvetett adók esetében az adó teherviselője nem köteles arra, hogy az adóalanynál az adófizetési kötelezettséget keletkeztető tényállást megvalósítson. Az Alkotmány 70/I. §-a ezért a közvetlen adóknál azt a követelményt támasztja, hogy az adó mértéke általánosan, mindenkire kiterjedően, azonosan kerüljön megállapításra. Az Áfa tv. kifogásolt szabályai nem különböztetnek személyek szerint. Az Alkotmány 15. és 16. §-ából nem lehet levezetni az áfa mértékére vagy a kedvezményes kulcsok alá eső termékek, szolgáltatások körére irányadó követelményeket sem. Az adórendszernek a maga egészében kell megfelelnie az Alkotmány 70/I. §-ából eredő követelményeknek. (ABK 2009 december, 2099, 2108.).

Az Áfa tv. kifogásolt szabálya nem különböztet személyek szerint, az mindenkire egyformán vonatkozik, ennek megfelelően a támadott rendelkezés az Alkotmány 70/I. §-ának megfelel, így az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
Dr. Trócsányi László
alkotmánybíró helyett

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK HATÁROZATAI

1121/B/2005. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására irányuló indítvány alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Szekszárd Megyei jogú Város Közgyűlése által Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról alkotott 8/2004. (III. 1.) rendelete 31. § (10) bekezdés *f)* pontja második francia bekezdésébe foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Szekszárd Megyei jogú Város Közgyűlése által Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról alkotott 8/2004. (III. 1.) rendelete (a továbbiakban: HÉSZ) 31. § (10) bekezdése *f)* pontjába foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte beadványában. Az indítványban kifejtett álláspont szerint az a szabály, mely szerint a közút tengelyétől minimum 6 méterre helyezhető el kerítés, sérti az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének azon rendelkezését, mely szerint a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül és sérti az Alkotmány 13. §-ában szabályozott tulajdonhoz való jogot. Az indítványozó a tulajdoni formák egyenlőségének sérelmét abban látja, hogy a vitatott szabály a dűlőút szélességétől függően csonkítja meg a magántulajdon területét a köztulajdon javára. A magánterületnek a kerítésen kívül eső része a közúthoz csatolttá válik, s ezáltal csorbát szenvednek a tulajdonost a Polgári Törvénykönyv alapján megillető tulajdonosi jogosítványok, az ingatlan értékének, használhatóságának a csökkenését eredményezi.

Az Alkotmánybíróság a vitatott szabályozás indokainak megismerése érdekében megkereste Szekszárd Megyei jogú Város polgármesterét. A polgármester válaszában kifejtette, hogy az érintett mezőgazdasági területeken a korábban kialakult dűlőutak szélessége miatt kerítés elhelyezése a dűlőúttal határos telekhatáron jelentősen megnehezítené az egyes földrészletek munkagépekkel, teherautóval való megközelítését. A közlekedés zavartalansága és biztonsága, a katasztrófahelyzetek akadálytalan elhárításának biztosítása kívánta meg az indítványozó által kifogásolt kerítés létesítési korlátozás előírását.

II.

Az Alkotmánybíróság a következő jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg határozatát:

1. Az Alkotmánynak az indítványozó által felhívott szabályai:

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

2. A HÉSZ.-nek az indítványozó által támadott szabálya:

„31. § (10) (…)

f) Pince, kerítés, támfal:

(…)

Kerítés a dűlőút tengelyétől minimum 6 m-re helyezhető el. A kerítés anyaga fa, vagy drótfonat lehet, élősövény létesíthető.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte az Alkotmány 13. §-ában szabályozott tulajdonhoz való jogot és vizsgálta korlátozhatóságának feltételeit. Elsőként összefoglalóan a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában (ABH 1993, 373.) fejtette ki álláspontját az alapjogi tulajdonvédelem sajátosságairól. E határozatában megállapította:

„A tulajdonhoz való jog az Alkotmány 13. § (1) bekezdése értelmében alapvető jog. Az alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. A szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának ugyanis nincs polgári jogi megfelelője. A tulajdonjog részjogosítványai – amelyek még a polgári jog szerint sem mindig a tulajdonost, s egyes esetekben törvénynél fogva nem őt illetik – nem azonosíthatók a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával. (…) Az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre tehát nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványaival, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más.

Az Alkotmány a tulajdonjogot mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben." E határozat rámutatott arra is, hogy a tulajdon szociális kötöttségei alkotmányosan lehetővé teszik a tulajdonosi autonómia messzemenő korlátozását. (ABH 1993, 380.) Az alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az Alkotmánybíróság gyakorlatában az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett. (ABH 1993, 382.)

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Ör. vitatott szabályai tekintetében az indítványozó által felhívott alkotmányi szabályok sérelme nem állapítható meg.

A szekszárdi önkormányzat közgyűlése az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 13. §-ában foglalt felhatalmazás alapján alkotta meg a HÉSZ-t. Az Étv. e rendelkezése arra hatalmazza fel a települési önkormányzatokat, hogy az építés helyi rendjének biztosítása érdekében – az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel – a helyi építési szabályzatban szabályozzák a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket. Így a helyi építési szabályzatban kell megállapítani a beépítésre nem szánt területek tagozódását, az egyes övezetek lehatárolását, felhasználásuk és az azokon történő építés feltételeit, szabályait.

A vitatott szabály e felhatalmazás alapján, a helyi körülményeket figyelembe véve szabályozza a mezőgazdasági területen történő építés feltételei között a dűlőutak mentén elhelyezkedő ingatlanok tekintetében a kerítés létesítésének feltételeit. A HÉSZ e rendelkezése egy kerítés létesítésére vonatkozó építési jogi szabályt állapít meg a dűlőutat használó tulajdonosi közösség érdekében.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már vizsgálta az építéshez való jog – mint a tulajdonosi jogok körébe tartozó sajátos jog – és a tulajdonhoz való alapjog kapcsolatát is.

A 13/1998. (IV. 30.) AB határozat indokolásában rámutatott: „Föld tulajdonjogából fakadóan senkinek sincs alanyi joga arra, hogy a tulajdonában álló földterületen építkezzen, építés céljára földjéből építési telkeket alakítson. Az építéshez való jog csak az alkotmányos jogszabályi előírásoknak megfelelően beépíthetővé nyilvánított építési területek tulajdonosait illeti meg alanyi jogosultságként. E területek tulajdonosai is csak az építési jogszabályok előírásainak megfelelően gyakorolhatják e jogukat." (ABH 1998, 429, 434.)

Az 1298/B/1990/4. AB határozat arra is rávilágított, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az építéshez való jogot olyan jognak tekinti, amelynek gyakorlása során különösen fontos az általános szakmai (építésügyi), környezetvédelmi, biztonsági szabályok, az adott településre (településrészre) vonatkozó helyi előírások tiszteletben tartása és a közvetlen környezet, a szomszédok tulajdonosi (használói) jogainak védelme". E határozatában arra is rámutatott az Alkotmánybíróság, hogy az építési jog gyakorlása során eltérő tulajdonosi érdekek ütközhetnek. Az építési jogi szabályozás során a tulajdonosi jogok, érdekek korlátozását megalapozhatja a más tulajdonos(ok) [használó(k)] jogainak, jogos érdekeinek érvényesítése. (ABH 1991, 770, 771–772.)

„Az Alkotmánybíróság idézett határozatai alapján megállapítható, hogy az építéshez való jog nem alkotmányos jog, azonban – mint a tulajdonosi jogok körébe tartozó sajátos jog – meghatározott esetekben a tulajdonhoz való alapjogon keresztül alkotmányos védelemben részesül." [97/B/2003. AB határozat, ABH 2006, 1976.]

Az, hogy a tulajdonos létesíthet-e kerítést az ingatlanán, s ha igen joga van-e arra, hogy ingatlanának egészét bekerítse, kétségtelenül érinti az ingatlan rendeltetésszerű használatát, a tulajdonostól nem vitatható el az a joga, hogy ingatlanát – a rendeltetésszerű használhatóság biztosítása érdekében – kerítés létesítésével védje meg az illetéktelen behatolástól. Azonban ez a jog a köz érdekében korlátozható. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ingatlanok megközelíthetőségének, a közlekedés biztonságának, zavartalanságának, a katasztrófahelyzetek akadálytalan elhárításának biztosítása – a tulajdon szociális kötöttségéből fakadó – olyan közérdekű célok, amelyek a kerítés létesítésének feltételhez kötését indokolják. A vitatott szabályozás tulajdont nem von el, az ingatlan rendeltetését nem módosítja, az ingatlan rendeltetésszerű használatát számottevően nem nehezíti meg, s mivel azt a dűlőúttal határos minden ingatlan tulajdonosának el kell tűrnie a tulajdonosi közösség érdekében, aránytalannak sem tekinthető.

Így az Ör. 31. § (10) bekezdés *f)* pontjával összefüggésben az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében szabályozott tulajdonhoz való jog sérelme nem állapítható meg.

Az Ör. vitatott szabálya és az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogúságát kimondó rendelkezése között tartalmi összefüggés nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlatában az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének második fordulatát az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése jogegyenlőségi tételének a tulajdonhoz való jogra vonatkoztatott kifejtéseként, a tulajdon bármely formájára nézve a diszkrimináció tilalmának megfogalmazásaként értelmezte. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 81.; 39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 238.; 23/2003. (V. 13.) AB határozat, ABH 2003, 313, 318.]

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az Ör.-nek a jelen eljárás tárgyát képező szabálya a dűlőúttal határos minden ingatlantulajdonosra egyaránt vonatkozik, a tulajdoni formák közötti megkülönböztetést nem tartalmaz.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 31. § (10) bekezdés *f)* pontjával összefüggésben az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében szabályozott tulajdonhoz való jog és a 9. § (1) bekezdésének második fordulatának a tulajdoni formák egyenjogúságára vonatkozó rendelkezésének sérelme nem állapítható meg. Ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. július 7.

Dr. Holló András s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Kiss László* s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró

335/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenségének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a köztisztviselői teljesítményértékelés és jutalmazás szabályairól szóló 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 19. §-a, és 22. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a köztisztviselői teljesítményértékelés és jutalmazás szabályairól szóló 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított – indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a köztisztviselői teljesítményértékelés és jutalmazás szabályairól szóló 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 3. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a köztisztviselői teljesítményértékelés és jutalmazás szabályairól szóló 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 19. §-a, 22. §-ának (3) bekezdése, valamint a 3. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Úgy vélte, hogy az R. a köztisztviselők jutalmazását kizárólag pénzfizetésre szűkíti le, mely a jogállamisággal [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] ellentétes, hiszen a jogalkotó „nem szabályozta az erkölcsi elismerések, illetve egyéb juttatások nyújtásának részletes szabályait”.

Álláspontja szerint az a rendelkezés, hogy az R.-nek a jutalomra vonatkozó szabályait az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, a Vám- és Pénzügyőrség és az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség által fizetett, a költségvetési törvényben meghatározott jutalmakra nem kell alkalmazni, hátrányos megkülönböztetést [Alkotmány 70/A. § (1) bekezdés] eredményez. Ennek indokaként előadta, hogy „nem lehet különbséget tenni a köztisztviselők között kizárólag abban a tekintetben, hogy mely szerv milyen mértékben járul hozzá a költségvetés bevételéhez”.

Az R.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos 22. § (3) bekezdésével [jelenleg a 22. §] összefüggésben is a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a sérelmére hivatkozott, ugyanis e szabály kizárja az R. alkalmazását a központi államigazgatási szervek területi és helyi szerveinek, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének és a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező szervnek a köztisztviselőire. Álláspontja szerint a szabályozás a „vidéki” köztisztviselőkkel szemben diszkriminációt eredményez, noha „ők alkotják a közigazgatási szervek gerincét és végzik el a közigazgatási szervek munkájának dandárját”.

Az R. 3. számú mellékletével összefüggésben arra hivatkozott, hogy a jogállamiságot sérti és diszkriminatív, hogy „kizárólag szakállamtitkárok és a minisztériumok vezető megbízatással rendelkező köztisztviselői” részesülhetnek jutalomban.

Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügyi és rendészeti miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. Az R.-nek az indítvánnyal támadott, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezései:

„19. § A 13–17. §-t az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, a Vám- és Pénzügyőrség, a Nemzeti Fogyasztóvé-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

delmi Hatóság és az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség által fizetett, a költségvetési törvényben meghatározott jutalmakra nem kell alkalmazni."

„22. § E rendeletet a központi államigazgatási szervek területi és helyi szerveinek, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének és a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező szervnek a köztisztviselőire 2011. január 1-jétől kell alkalmazni."

„3. melléklet a 301/2006. (XII. 23.) Korm. rendelethez
A teljesítmény jutalom mértéke vezetők esetén
a különböző teljesítmény szinteken
a jutalomalap százalékában megállapítva
(...)
A teljesítmény jutalom mértéke tanácsadó esetén
a különböző teljesítmény szinteken
a jutalomalap százalékában megállapítva
(...)
A teljesítmény jutalom mértéke felsőfokú végzettségű,
nem tanácsadó köztisztviselő esetén,
az illetményalap szorzatában megállapítva
(...)
A teljesítmény jutalom mértéke felsőfokú végzettséggel
nem rendelkező köztisztviselők esetén,
az illetményalap szorzatában megállapítva
(...)"

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata során észlelte, hogy az indítványozó által támadott rendelkezések az indítvány benyújtása óta több alkalommal az alábbiak szerint módosultak.

Az R. 19. §-a szerinti felsorolást az egyes, a miniszteri feladat- és hatáskörök ellátását érintő kormányrendeletek módosításáról szóló 306/2008. (XII. 20.) Korm. rendelet 6. § (3) bekezdése a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatósággal (a továbbiakban: NFH) egészítette ki.

Az R. 22. §-a – mely a rendelet alkalmazásának kezdő időpontját határozza meg – a hatályba lépése óta több alkalommal módosult, legutoljára a köztisztviselők jutalmazásának egyes átmeneti szabályairól szóló 240/2009. (X. 20.) Korm. rendelet 3. § (7) bekezdése akképp módosította, hogy a „2010. január 1-jétől" szövegrész helyébe a „2011. január 1-jétől" szöveg lépett. Emellett a hatályos szöveg a 22. §-ban bekezdéseket már nem tartalmaz.

Végül az R. indítványozó által támadott 3. számú mellékletét az R. módosításáról szóló 31/2008. (II. 21.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése úgy módosította, hogy a melléklet helyébe teljesen új tartalmú rendelkezés lépett.

Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatánál a határozat meghozatalakor hatályos jogszabályok tekintetében végzi el az ellenőrzést, ha a hatályos jogszabályok azonos tartalmúak a támadott, de már hatályban nem lévő rendelkezésekkel (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 138/B/1922. AB határozat, ABH 1992, 579, 581.). A módosítás miatt ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatot az R. jelenleg hatályos szövege tekintetében végezte el.

2. Az Alkotmánybíróság az R. 19. §-ának alkotmányossági vizsgálata során az alábbiakat állapította meg: e rendelkezés kimondja, hogy az R.-nek a *jutalomra* vonatkozó szabályait az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: APEH), a Vám- és Pénzügyőrség (a továbbiakban: VP), a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (a továbbiakban: NFH) és az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Főfelügyelőség (a továbbiakban: OMMF) által fizetett, a költségvetési törvényben meghatározott jutalmakra nem kell alkalmazni. Az indítványozó e rendelkezést diszkriminatívnak vélte.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 1043/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.]. A megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.).

Az Alkotmánybíróság a csoportképzést megvizsgálva megállapította, hogy jelen esetben homogén csoportot az R. alanyi hatálya alá tartozó jogalanyok (az autonóm közigazgatási szervek kivételével a központi államigazgatási szerveknél, azok területi és helyi szerveinél foglalkoztatott köztisztviselők, vezetői megbízással rendelkező politikai tanácsadók, főtanácsadók és szakállamtitkár) képeznek. Ez azt jelenti, hogy a homogén csoportba tartoznak a nevesítetlen állami szerveken kívül az APEH, a VP, a NFH, valamint az OMMF dolgozói is. Ennek indoka az, hogy az R. 19. §-a pusztán a *jutalmazásra* vonatkozó szabályok alkalmazása szempontjából veszi ki az említett szerveket az R. hatálya alól, a *teljesítményértékelésre* vonatkozó szabályokat (R. 1–12. §-ai) a jogalkotó e szervekre is alkalmazni rendeli.

A jogalkotó tehát – mivel a jutalmazásra vonatkozó szabályok e szervek munkavállalóira nem alkalmazhatók – a homogén csoporton belül a *jutalmazás szempontjából* különbséget tett, mellyel összefüggésben az Alkotmánybíróságnak azt kellett a korábbi gyakorlata [pl. 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.] alapján megvizsgálnia, hogy az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között a megkülönböztetésnek van-e ésszerű indoka.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A szabálynak az indoka az, hogy ezek a közigazgatási szervek a felelősek elsősorban az állami bevételek beszedéséért, esetükben a teljesítmény a központi költségvetés számára teljesített befizetések összegével mérhető a leginkább. Az állam alapvető érdeke, hogy működtetéséhez, az ellátórendszerek biztosításához, stb. szükséges pénzmennyiség a rendelkezésére álljon. Önmagában az, hogy a jogalkotó e szervek lehető leghatékonyabb működtetése érdekében az általánostól eltérő szabályokat, ösztönző mechanizmusokat is bevezethet, nem tekinthető önkényes megkülönböztetésnek. A költségvetési törvényben meghatározott szervek jutalmazási rendszerének az R. hatálya alól történő kivétele éppen azt biztosítja, hogy e szerveknél foglalkoztatottak a költségvetési törvények jutalmazási előírásai szerint – az R. jutalmazásra fordítható előirányzatán felül is – részesülhetnek juttatásban. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az e szerveknél foglalkoztatottak esetében a jutalmak kifizetésére nem vonatkoznának szigorú szabályok. Emiatt az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a megkülönböztetés nem önkényes, annak ésszerű indoka van.

Emellett az Alkotmánybíróság megjegyzi: az R. 19. §-a kizárólag a költségvetési törvényben meghatározott jutalmakat érinti, és nem vonatkozik például a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) szerint kifizetett jutalmakra. Erre tekintettel a jogszabály nem eredményez hátrányos megkülönböztetést, így az Alkotmánybíróság az ennek megállapítására irányuló indítványt elutasította.

3. Ezután az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy diszkriminációt valósít-e meg az R. 22. §-a amiatt, hogy az R.-t a központi államigazgatási szervek területi és helyi szerveinek, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének és a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező szervnek a köztisztviselőire csak 2011. január 1-jétől kell alkalmazni.

A jogszabályi rendelkezés érdemi vizsgálata előtt az Alkotmánybíróság – a jubileumi jutalom alkotmányosságát vizsgáló határozattal [32/2005. (IX. 15.) AB határozat] összhangban – megállapította, hogy az egyéni teljesítményalapú jutalom, mint béren kívüli kifizetés, *ex gratia* juttatásnak minősül. E határozatban az Alkotmánybíróság kimondta azt is, hogy az ilyen *ex gratia* juttatásra senkinek nincs Alkotmányból fakadó alanyi joga, ezért önmagában az sem jelent alkotmányossági problémát, ha a törvényhozó a juttatást teljes egészében elvonja. [32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 338.] A 19/2006. (V. 31.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a] jogalkotó hatáskörébe tartozó kérdés a döntés arról, hogy megteremti-e a munkavállalók részére a juttatást, és az is, hogy milyen feltételekkel. Mindezek megállapítására a jogalkotót széles körű mérlegelési jog illeti meg. Ugyanakkor a szabályozás tartalmi korlátját jelenti az egyenlő méltóságú személyként való kezelés feltétlen betartása, illetve az Alkotmányban megfogalmazott alapjogok meg nem sértése. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.]” (ABH 2006, 302, 306.).

Az indítványozó az alkotmányossági problémát abban az értelemben veti fel, hogy – álláspontja szerint – az államigazgatási szervek területi és helyi szerveinek dolgozóira – a központi szerveknél foglalkoztatottakkal ellentétben – nem vonatkoznak a jutalmazási szabályok, így ők jutalomra sem jogosultak.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban ezen indítványozói okfejtés nem helytálló. Ennek indoka, hogy nem magalapozott az a ténymegállapítás, hogy az R. hatálya alá nem tartozók egyáltalán nem részesülhetnek jutalomban.

A jogszabály ugyanis nem kizárólag, sőt nem elsősorban a jutalmazásról, a jutalmak kifizetéséről, hanem az ezt megelőző, a jutalmazásnál sokkal hangsúlyosabb köztisztviselői teljesítményértékelésről szól. Ennek az értékelésnek az eredményétől függően részesülhetnek a foglalkoztatottak jutalomban, vagy éppen az ennek alapján megállapított minősítés zárja el a munkavállalót attól, hogy jutalomban részesüljön. Az R. 22. §-a azonban azt eredményezi, hogy az itt felsorolt szervek dolgozóira *mind a teljesítményértékelés*, *mind* az ehhez szorosan kapcsolódó *jutalmazás* terén eltérő szabályok vonatkoznak az egyes intézményeknél foglalkoztatottakra. (Ettől különbözik a jelen határozat indokolásának 2. pontjában vizsgált 19. §, ahol csak a jutalmazásra vonatkozó szabályok képeznek kivételt.) E szervek dolgozóira egyenlőre – jelenleg 2011. január 1-ig – nem kell alkalmazni sem az R. szerinti teljesítményértékelés szabályait, sem az ahhoz kacsolódó jutalmazási előírásokat. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az R. hatálya alá jelenleg még nem tartozó foglalkoztatottakat a Ktv. alapján ne kellene minősíteni, valamint, hogy ne részesülhetnének jutalomban. Ugyanis a teljesítményértékelés és jutalmazás rendszere alóli – időbeli korlátok közé szorított – kivétel nem függ össze közvetlenül a Ktv. szerinti teljesítményértékeléssel, minősítéssel, illetve a pénzbeli vagy egyéb jutalom elmaradásával, annak mértékével. Az, hogy bizonyos – állami szférán belüli – munkavállalói csoportokra eltérő szabályok vonatkoznak, önmagában nem eredményez hátrányos megkülönböztetést. Különösen igaz ez a jelen szabályozási környezetben, amikor az indítványozó is pusztán a szabályozásban rejlő eltéréseket jelölte meg a megkülönböztetés indokaként.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

4. Az R. 3. számú mellékletét az indítványozó azért tartotta sérelmesnek, mert az kizárólag szakállamtitkárok és a minisztériumok vezető megbízatással rendelkező köztisztviselőire vonatkozott. Jelen határozat indokolásában ismertetett Rmód3. az R. támadott mellékletét akképp módosította, hogy a „minisztériumi vezetők” és a „minisztériumi ügyintézők” két kategóriája helyett a „vezetők”, „tanácsadók”, „felsőfokú végzettségű, nem tanácsadó köztisztviselők” és „felsőfokú végzettséggel nem rendelkező köztisztviselők” négy csoportját vezette be. Ezzel az indít-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ványozó azon hivatkozása, hogy az R. kizárólag minisztériumi vezetőkre vonatkozik, okafogyottá vált. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 31. § *e)* pontja alapján az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást, ha az indítvány egyébként okafogyottá vált. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R. 3. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszüntette.

5. Végül az Alkotmánybíróság azt az indítványi elemet vizsgálta meg, mely szerint az R. a köztisztviselők jutalmazását – a jogállamisággal ellentétesen – kizárólag pénzfizetésre szűkíti le. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.). 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság határozott kérelem alapján jár el, mely kérelemben három feltételnek kell együttesen fennállnia: egyrészt a kérelemnek tartalmaznia kell a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, továbbá az Alkotmány érintett szakaszát, valamint azt az indokot, amely alapján az indítványozó az alkotmánysértést fennállónak véli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a sérelmezett jogszabályi rendelkezés megjelölése nélkül az indítvány érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság visszautasítja [18/1993. (III. 19.) AB határozat, ABH 1993, 161, 171.]. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv.-nek meg nem felelő ezen indítványi elemet visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

635/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet 22. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó országgyűlési képviselők arra hivatkozással kérték a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) előnyben részesítést biztosító szabályának megsemmisítését, mert az ellentétes az Alkotmány 70/F. §-ával.

Az indítványozók szerint az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésének az a fordulata, miszerint a felsőfokú oktatás mindenki számára képességei szerint hozzáférhető, azt jelenti, hogy a felsőfokú oktatásban való részvétel biztosításának személyre bontott zsinórmértéke a felvételiző képessége. Álláspontjuk szerint az R.-ben meghatározott előnyök biztosítása sérti a művelődéshez való jogot, mivel a jogalkotó a „képesség” helyett más szempontokat vesz figyelembe.

Az indítványozók hivatkoztak arra is, hogy az R. előnyben részesítési szabályainak kedvezményezettjei azok hátrányára kerülnek be a felsőoktatási intézményekbe, akik egyébként magasabb felvételi pontszámot érnének el, így ez számukra jelent diszkriminációt.

2. Az indítvány az R. 21. §-ának alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult. Az indítvány benyújtását követően – 2008. január 1.-ével – az R. 46. § (3) bekezdése értelmében megváltoztak a felvételi pontszámítás szabályai. Az előnyben részesítést jelenleg az R. 22. §-a szabályozza. Mivel az indítványozók által felvetett alkotmányossági kérdés azonos a korábbi és a jelenlegi szabályozásban, így az Alkotmánybíróság az R. 22. §-át vonta vizsgálat alá.

II.

Az Alkotmány vonatkozó rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(…)

70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg."

Az R. támadott, indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezése:

„22. § (1) A hátrányos helyzetű jelentkező minden jelentkezési helyén 25 többletpontra jogosult.

(2) További 25 pontra jogosult a halmozottan hátrányos helyzetű jelentkező.

(3) A fogyatékossággal élő jelentkező minden jelentkezési helyén 50 többletpontra jogosult.

(4) Az a jelentkező, aki a jelentkezési határidő és a felvételi döntés közötti időszakban gyermeke gondozása céljából fizetés nélküli szabadságon lévő, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy gyermekgondozási díjban részesül, 50 többletpontra jogosult.

(5) Az (1)–(4) bekezdések szerinti jogosultságot (a kedvezményre jogosító feltételek meglétét) a 12. § (3) bekezdésében meghatározott határidőig kell igazolni."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1.1. Az Alkotmány 70/F. §-a biztosítja a művelődéshez való jogot, amelyet a Magyar Köztársaság a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőoktatás útján valósít meg. Az Alkotmány szövegéből következően tehát a felsőoktatási intézmények léte és működése az Alkotmány 70/F. §-ában rögzített alapjog intézményi garanciája. Abból, hogy az Alkotmány a felsőoktatáshoz való hozzáférést a „képesség alapján" biztosítja, egyrészt az következik, hogy a felvételi szabályozás nem lehetetleníti el a megfelelő képességgel rendelkező személy művelődéshez való jogának érvényesíthetőségét [lásd 79/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 399, 407.]. Sem a jogi, sem a ténybeli tényezők (pl. rászorultság, hátrányos helyzet) nem zárhatják ki, hogy az egyébként megfelelő képességgel rendelkező személy a felsőoktatásban részt vegyen.

Másrészt a „képesség alapján" fordulat azt a követelményt támasztja a jogalkotóval szemben, hogy a „képesség" tényleges szempont legyen a felvételi döntés során. Ez a képesség számos, nem csupán az adott tudományághoz köthető elméleti és gyakorlati ismeretet foglalhat magába. Az Alkotmány 70/F. §-ából következik tehát, hogy a felvételi rendszer vegye figyelembe a jelentkező ismereteit, tudását, alkalmasságát. Nem felelne meg az Alkotmány rendelkezéseinek, ha a felvételre a jelentkező képességeitől teljesen elvonatkoztatott külső (a képességtől független) körülmények alapján kerülne sor.

Nem feltétlenül jelenti azonban a művelődéshez való jog sérelmét, ha a jogalkotó a „képesség" mellett más szempontokat is érvényre juttat a felvételi eljárás szabályozásánál. Különösen igaz ez akkor, amikor a szabályozás az Alkotmány más rendelkezéseinek (pl. esélyegyenlőség) megvalósítását célozza. Mindez oktatáspolitikai kérdés, amelynek meghatározása – az Alkotmány 35. § (1) bekezdésének *f)* pontjára is figyelemmel – a Kormány feladata. Ennek ellátása során a Kormánynak számos körülményt kell mérlegelnie, amelynél az Alkotmánybíróság vizsgálata csak arra terjedhet ki, hogy a kialakított szabályozás megfelel-e az Alkotmány rendelkezéseinek [62/2009. (VI. 16.) AB határozat, ABK 2009. június, 696, 703.].

1.2. A felvételi eljárás jelenlegi szabályozásából az látható, hogy a felsőoktatási intézménybe történő felvételnél az összpontszámot alapvetően három tényező határozza meg.

Egyfelől a szűkebb értelemben vett képesség, ami az adott tudományterületen való jártasságot, alkalmasságot mutatja. Ebbe a körbe tartozik például az alkalmassági vizsga, az érettségi eredménye a tudományterülethez kapcsolódó tárgyakból vagy a felvételi eredménye.

Másrészt a tágabb értelemben vett képesség, ami olyan ismerteket is magába foglal, amelyek a hallgató tudásával függnek össze, de csak érintőlegesen kapcsolódnak a választott (a felvételivel megcélzott) tudományterülethez. Ebbe a körbe sorolható például a nyelvvizsga, az érettségi eredménye más tárgyakból stb.

Végül befolyásolják az összpontszámot olyan tényezők is, amelyek a jelentkező képességétől teljesen függetlenek. Ide tartozik az – indítványban támadott – hátrányos helyzet, fogyatékosság, gyermek gondozása stb. Eme harmadik csoportba tartozó ismérvek figyelembe vétele nem eleve ellentétes az Alkotmánnyal, az viszont sértené az Alkotmány 70/F. §-át, ha a felvételi döntést kizárólag vagy döntően a harmadik csoportba tartozó szempontok befolyásolnák.

2. Az R. indítvánnyal támadott 22. §-a előnyben részesítésről rendelkezik. Ennek keretében 25, illetve 50 többletpontot biztosít a hátrányos helyzetű, a fogyatékossággal élő, valamint a gyermeket gondozó (és emiatt fizetés nélküli szabadságon lévő, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy gyermekgondozási díjban részesülő) jelentkezőnek. E többletpontok biztosításával a jogalkotó az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésében rögzített esélyegyenlőség előmozdítását célozza. A szabályozás tehát nem a többi jelentkezőt diszkriminálja, hanem a – felsőok-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

tatás szempontjából – hátrányosabb helyzetben lévőknek biztosít előnyöket.

„A felsőfokú tanulmányok végzése ugyan nem alapvető jog, de a [felsőoktatási] intézményekbe való felvételéről szóló döntés alapvető jogot érint” (1310/D/1990. AB határozat, ABH 1995, 579, 588.). Jelen esetben tehát az Alkotmánybíróságnak az R. esélyegyenlőtlenség kiküszöbölését célzó szabályait mint alapjogot érintő rendelkezéseket kellett vizsgálnia.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában „a pozitív diszkrimináció korlátjának a tágabb értelemben leírt, tehát az egyenlő méltóságra vonatkozó megkülönböztetés tilalma, illetve az Alkotmányban pozitívan megfogalmazott alapjogok tekintendők” [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 49.]. A jogalkotó tehát az esélyegyenlőség biztosítása érdekében sem lehetetleníti el alapjogok gyakorlását, illetve nem biztosíthat feltétlen előnyt valamely alapjog gyakorlása során. Ez a tilalom azonban nem jelenti azt, hogy a materiális egyenlőség elérése érdekében ne lehetne akár alapjogok gyakorlása során is különbséget tenni. Az ilyen különbségtétel mércéje az „egyenlő méltóságú személyként kezelés” elve.

Az R. 22. §-a a többletpontok biztosításával előnyöket ad a művelődéshez való jog gyakorlásában az ott megjelölt személyi körnek. Ez a szabály nem állít objektív akadályt más jelentkezők elé; a felsőfokú oktatás továbbra is hozzáférhető marad azok számára is, akik az R. 22. §-ának nem kedvezményezettjei. A jogalkotó továbbá nem is biztosít feltétlen előnyt a kedvezményezettek számára: az R. 23. §-a meghatározza, hogy a felvételhez a „más címen adható többletpontok” nélkül (ideértve az előnyben részesítés miatt adott többletpontokat) legkevesebb hány pontot kell elérnie a jelentkezőnek.

3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az R. előnyben részesítésről rendelkező szabályai nem sértik a képesség alapján hozzáférhető felsőfokú oktatáshoz való jogot, és az Alkotmány 70/A. §-ának keretei között célozza az esélyegyenlőség megvalósítását.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R. 22. §-át támadó indítványt elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., alkotmánybíró — *Dr. Lévay Miklós* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., előadó alkotmánybíró

1214/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az építmény- és telekadóról szóló 5/1992. (IV. 1.) számú rendelete 3. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az építmény- és telekadóról szóló 5/1992. (IV. 1.) számú rendelete 3. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 9. § (1)–(2) bekezdéseire alapított – indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó azt kifogásolja, hogy Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének az építmény- és telekadóról szóló 5/1992. (IV. 1.) számú rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 3. §-a [pontosabban annak (3) bekezdése] nem azonos módon szabályozza a lakások és az üzlethelyiségek után fizetendő építményadót (a magánszemélyek tulajdonában álló lakások esetében adómentességet ad). Az indítványozó szerint ezáltal sérül az Alkotmány 9. § (1)–(2) bekezdése és a 70/A. § (1)–(2) bekezdése.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. Az Ör. támadott, az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezése:

„3. § (3) Mentes az adó alól a magánszemély (magánszemélyek) tulajdonában lévő lakás. Amennyiben a lakás csak részben áll magánszemély (magánszemélyek) tulajdonában, úgy a mentesség csak a magánszemély tulajdoni illetőségére vonatkozik.”

3. Az Ör. támadott, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezése:

„3. § Mentes az adó alól a lakás.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Eljárása során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzat időközben módosította a támadott rendelkezést. Tekintettel arra, hogy a módosítás az indítvány érdemét nem érintette, az Alkotmánybíróság – kialakult gyakorlatának megfelelően – vizsgálatát az Ör. hatályos 3. §-a tekintetében végezte el.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint továbbá – az Abtv. 22. § (2) bekezdésének az ok megjelölésére irányuló kötelezettsége alapján – az indítványozónak meg kell indokolnia, hogy a támadott jogszabály miért és mennyiben sérti az Alkotmány hivatkozott rendelkezését. Az indítvány érdemben nem bírálható el, ha az indítványozó nem támasztja alá összefüggően, érdemi vizsgálatra alkalmas érvekkel a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések és az Alkotmány megjelölt rendelkezései között fennálló alkotmányjogilag értékelhető összefüggéseket, nem jelöli meg, hogy az alkotmányellenesség milyen indokok alapján áll fenn (lsd. pl. 477/B/2001. AB végzés, ABH 2005, 1596.).

Megállapítható, hogy az indítvány e feltételeknek részben nem felel meg. Az indítványozó ugyanis pusztán állította, de érvekkel nem támasztotta alá azt az állítását, hogy az Ör. támadott rendelkezése az Alkotmány 9. § (1)–(2) bekezdésébe ütközik.

Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Abtv. 22. § (2) bekezdése és az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – visszautasította.

3. Az Alkotmány 70/A. §-a vonatkozásában az indítványozó által hivatkozott alkotmányossági probléma lényege az, hogy diszkriminatívnak tekinthető-e az az Ör.-beli szabályozás, mely szerint – más rendeltetésű ingatlanoktól eltérően – a lakások után nem kell építményadót fizetni.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében elvi éllel állapította meg, hogy a jogalkotó az adórendszert nagyfokú önállósággal alakítja ki. E körben az adóalanyok egyes, speciális jellemzőkkel rendelkező csoportjaira, egy adott vagyontárgy jellegére, közérdekű vagy más funkciójára tekintettel differenciált szabályrendszer megalkotására kerülhet sor [55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 537.]. „A helyi adópolitika kialakítása jogalkotói mérlegelés kérdése, s e mérlegelés során a helyi önkormányzat – a Hatv. idézett rendelkezéseinek megfelelően figyelemmel a helyi sajátosságokra és az adóalanyok vagyoni és jövedelmi viszonyaira – érvényre juttathat gazdaságpolitikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket is. E mérlegelés körében hozott rendelkezésekkel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság hatáskörébe csak annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó a mérlegelése során nem került-e ellentétbe az Alkotmány rendelkezéseivel, nem eredményezik-e valamely alapvető jog alkotmányellenes korlátozását, vagy nem tartalmaznak-e a diszkrimináció tilalmába ütköző hátrányos megkülönböztetést.” (463/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 690, 691–692.)

Rámutatott emellett az Alkotmánybíróság arra is (lásd pl. 1393/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 626, 629.), hogy amíg a közterhekhez való hozzájárulás az Alkotmány 70/I. §-ából eredő alapvető kötelezettség, addig a kötelezettség alóli mentesülésre, vagy bizonyos mértékű kedvezményre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga. A jogalkotó az adómentességek és kedvezmények körét – az Alkotmány keretei között – mérlegelési jogkörében állapítja meg. Az adókedvezményre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkotmányossági vizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag annak vizsgálata tartozik, hogy a törvényhozó a mérlegelési jogkörében megállapított kedvezményekkel nem sért-e alkotmányos rendelkezést.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdését. Kimondta, hogy az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki, abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem az emberi vagy az alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során ez utóbbi körben akkor ítélte alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203–204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140.; stb.]

Az adómentességek, kedvezmények meghatározása során a Hatv. 6. § *d)* pontja alapján az önkormányzat a helyi sajátosságokat, gazdaságpolitikai, adópolitikai szempontokat, a lakosság szociális körülményeit mérlegelve, szabadon dönt arról, hogy az adóalanyok mely csoportját vonja az általánostól eltérő, kedvezőbb megítélés alá, az adóalanyok mely csoportja számára nyújt adómentességet, adókedvezményeket. Azonban a kedvezmények, mentességek megállapítása sem eredményezhet alkotmányellenes megkülönböztetést, azaz a különbségtétel nem lehet önkényes, annak ésszerű indoka kell, hogy legyen.

Eddigi gyakorlata során az Alkotmánybíróság már vizsgált a jelen ügyben panaszolthoz hasonló problémát.

Az 554/B/1996. AB határozat szerint az abban vizsgált „Ör. ugyan az építményadó bevezetéséről rendelkezik, mégis »valamennyi lakás céljára szolgáló ingatlan«-t mentesít az adófizetési kötelezettség alól. E széles kört érintő mentesség megállapítására azonban az önkormányzat jogosult. A Htv. 6. § *d)* pontja ugyanis felhatalmazza a képviselő-testületet arra, hogy a Htv. 13. §-ában kötelezően előírt építményadó-mentességeket »további mentességekkel« bővítse.” (ABH 1996, 764, 766.)

A 305/B/2001. AB határozat szerint pedig nem alkotmányellenes az a szabályozás, mely (a nem lakás célú ingatlanok adóztatása mellett) a lakástulajdont oly módon adóztatja, hogy 0 Ft/m2 adótételt állapít meg azoknak az adóalanyoknak, akik lakásingatlanukat annak eredeti céljára, lakásként hasznosítják. Az Alkotmánybíróság e döntésében is hangsúlyozta, hogy a Hatv. 6. § *d)* pontja alapján az önkormányzat jogosult a törvényi mentességeket további mentességekkel, illetőleg a kedvezményeket további kedvezményekkel kibővíteni. „E mentességi, illetőleg kedvezményezetti kört az önkormányzat a helyi sajátosságok és az adóalanyok teherviselő képességének figyelembe vételével állapítja meg. Nem ellentétes a Htv. [Hatv.] rendelkezéseivel, ha a lakás, mint adóköteles vagyontárgy tulajdonosainak egyik homogén csoportját mentesíti az önkormányzat az építményadó fizetési kötelezettség alól. Az Ör. 6. § (2) bekezdés *a)* pontja tehát – az Ör. megalkotásakor – a Htv. [Hatv.] fenti rendelkezéseivel összhangban vonta építményadó fizetési kötelezettség alá a nem lakás céljára szolgáló építményen kívül még a lakást is, ha az nem lakás céljára szolgál. Az önkormányzatnak ez a döntése – figyelemmel az adóalanyok teherviselő képességére – szociális okokkal is indokolható, miszerint ha a lakást eredeti rendeltetésének megfelelően és nem más tevékenység folytatására használják, akkor mentesítette a Htv. [Hatv.] 6. § *d)* pontjában biztosított jogkörében az adótárgy tulajdonosát az építményadó fizetési kötelezettség alól.” (ABH 2001, 1499, 1502–1503.)

Az idézett döntések alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata tehát az, hogy az önkormányzat a Hatv. 6. § *d)* pontjában írtak alapján – mérlegelési jogkörével élve – bevezethet adómentességet a lakások tekintetében, s az – figyelemmel elsősorban a döntés szociális okaira – nem minősül önkényes, ésszerűtlen különbségtételnek, s ezért nem alkotmányellenes.

Jelen ügy eldöntése szempontjából jelentős szempont emellett az is, hogy az Ör. támadott szabályának magából a Hatv.-ből származó indokai is vannak a következők szerint.

A Hatv.-nek az önkormányzat adómegállapítási jogát korlátozó 7. § *a)* pontja szerint az adóalanyt egy meghatározott adótárgy (4. §) esetében csak egyféle – az önkormányzat döntése szerinti – adó (az 5. § alapján: vagyoni típusú adó, kommunális jellegű adó vagy helyi iparűzési adó) fizetésére kötelezheti. Megállapítható, hogy Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének a magánszemélyek kommunális adójáról szóló 43/2003. (XII.10.) számú rendelete értelmében a lakások után a magánszemély tulajdonosoknak, illetve a nem magánszemély tulajdonában álló lakás bérleti jogával rendelkező személyeknek kommunális adó fizetési kötelezettsége áll fenn. Ez pedig a Hatv. idézett 7. § *a)* pontja alapján kizárja, hogy ugyanazon ingatlan egyidejűleg – a vagyoni típusú adók körébe tartozó – építményadó-fizetési kötelezettség alá is essen. Így tehát, amikor Újpest Önkormányzatának Képviselő-testülete az Ör. 3. §-ában – adómentességi szabályként – úgy rendelkezett, hogy a lakások után építményadó-fizetési kötelezettség nem áll fenn, a Hatv. 7. § *a)* pontjában foglalt törvényi korlátozást juttatta érvényre.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a támadott szabályozás nem jelent alkotmányellenes diszkriminációt, s ezért a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította az Ör. 3. §-a megsemmisítésére irányuló indítványt.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

1455/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság Dunakeszi Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi építményadóról szóló 35/2006. (XII. 15.) rendelete 7. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 6. § *c)* pontjának és az Alkotmány 70/I. §-ának sérelmére alapított – indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Dunakeszi Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi építményadóról szóló 35/2006. (XII. 15.) rendelete 7. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 7. § *e)* pontjának és az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének a sérelmére alapított – indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Dunakeszi Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi építményadóról szóló 35/2006. (XII. 15.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) módosítása tárgyában született 3/2007. (II. 27.) számú rendelete (a továbbiakban: Örm.) 1. §-a alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az Örm. támadott rendelkezése az építményadó mértékét nem lakás céljára szolgáló építmények esetében az összterület nagysága alapján differenciáltan, három kategóriába soroltan állapítja meg. Az indítványozó szerint ez a megoldás nem egyeztethető össze a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 7. § *e)* pontjában foglaltakkal, miszerint a vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó alapjának alapterület szerinti megállapítása esetén kizárólag az adótárgy fajtája, illetőleg a településen belüli földrajzi elhelyezkedése alapján állapítható meg differenciált adómérték. A Hatv.-be mint magasabb szintű jogszabályba ütköző szabályozás – fejti ki az indítványozó – az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének a sérelmét okozza.

Az indítványozó kifogásolja továbbá azt is, hogy az önkormányzat az Örm.-mel jelentősen megemelte a nem lakás céljára szolgáló építmények telekadójának a mértékét: korábban egységesen 120 Ft/m2-t kellett fizetni, az Örm. nyomán viszont a 2500 m2-t meghaladó ingatlanok esetében ennek a többszörösét. Az indítványozó álláspontja szerint „változatlan, avagy kedvezőbb körülmények mellett az önkormányzat jogszerűen, az arányosság követelményének megsértése nélkül adót nem emelhet”. Mivel szerinte a helyi körülményekben nem történt olyan lényeges változás, amely a fizetendő telekadó ilyen rendkívüli mértékű emelését indokolná, az Örm.-mel végrehajtott módosítás sérti a Hatv. 6. § *c)* pontját és az Alkotmány 70/I. §-át is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Hatv. érintett rendelkezései:

„6. § Az önkormányzat adómegállapítási joga arra terjed ki, hogy:

(…)

c) az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan – az e törvényben meghatározott felső határokra, illetőleg a 16. § *a)* pontjában, a 22. § a) pontjában, a 26. §-ában, a 29. §-ának (1) bekezdésében, a 33. §-ának *a)* pontjában meghatározott felső határoknak 2005. évre a KSH által 2003. évre vonatkozóan közzétett fogyasztói árszínvonal-változással, 2006. évtől pedig a 2003. évre és az adóévet megelőző második évig eltelt évek fogyasztói árszínvonal változásai szorzatával növelt összegére (a felső határ és a felső határ növelt összege együtt: adómaximum) figyelemmel – megállapítsa, (…)”

„7. § Az önkormányzat adómegállapítási jogát korlátozza az, hogy:

(…)

e) a vállalkozó (52. § 26. pont) üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó, továbbá a vállalkozók kommunális adója és a helyi iparűzési adó megállapítása során – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a 6. § *d)* pontja nem alkalmazható. A vállalkozók kommunális adója és a helyi iparűzési adó esetén adónemenként egy adómérték alkalmazható. A vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó alapjának alapterület szerinti megállapítása esetén kizárólag az adótárgy fajtája, illetőleg a településen belüli földrajzi elhelyezkedése alapján állapítható meg differenciált adómérték, (…)”

3. Az Ör. támadott, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezése:

„7. § Az adó évi mértéke:

(1) Lakás céljára szolgáló épület, épületrész esetén az építmény hasznos alapterülete után 800 Ft/m^2.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(2) Nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész esetén – a (3) bek-ben felsorolt területeket kivéve – az építmény teljes hasznos alapterülete után:

a) kereskedelmi, illetve szolgáltató tevékenység folytatására szolgáló építmény esetén: 800 Ft/m^2

b) az *a)* pontba be nem sorolható építmény esetében: 600 Ft/m^2

(például: garázs, műhely, raktár, csarnok, műterem, stúdió, egyéb épület, a használatbavételi engedélyben feltüntetettnek megfelelően)

(3) Az alábbi, a mindenkor hatályos, Dunakeszi Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló rendelete [jelenleg: 16/2006. (VII. 03.)] szerinti ipari, kereskedelmi övezetekben:

1. Északi Kereskedelmi és Szolgáltató Terület: 2. sz. főút, 011. hrsz-ú út, vasút vonal és a Sólyom u. által határolt terület (GKSZ-2 övezet)

2. Ipari Park (volt Mechanika): Kápolna u., Repülőtéri út, 062/1 hrsz-ú út, Téli Pálya, Sporttelep (2943. hrsz.), valamint a Petőfi telep (2945. hrsz.) által határolt terület (Gip-8–9 övezet)

3. Székesdűlő Gazdasági Terület: Dunakeszi Szent István út meghosszabbítása, 4052/2. hrsz., 0102/3. hrsz., vasúti pályatest, 095/7. hrsz.-ú ingatlan, 0107/1. hrsz-ú út, 0115/3. hrsz-ú út, Óceán-árok, Budapest közigazgatási határa (0131/4. hrsz., 0131/9. hrsz.), 031/1. hrsz., 0137. hrsz., 2. sz. főút által határolt terület (Gip1–2; GKSZ 1–2–3–4 övezet)

4. Alagi Major: 2/A sz. főút, 072/18. hrsz., Fót közigazgatási határa, 071/4. hrsz., 067/2. hrsz. által határolt terület (GKSZ-7/a és 7/b övezet)

5. Forgács u. és környéke terület: Fóti út, 2/A sz. főút, Rákóczi út, 2812. és 2913. hrsz-ú ingatlanok keleti határvonala által határolt terület (Gip-11 övezet)

a) kereskedelmi, illetve szolgáltató tevékenység folytatására szolgáló építmény esetén: 1080 Ft/m^2

b) az *a)* pontba be nem sorolható építmény esetében: 600 Ft/m^2

(például: garázs, műhely, raktár, csarnok, műterem, stúdió, egyéb épület, a használatbavételi engedélyben feltüntetettnek megfelelően)”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt utal arra, hogy állandó gyakorlata szerint, ha az indítványozó egy rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem a rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló *(inkorporáló)* jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 11/2003. (IV. 9.) AB határozat, ABH 2003, 153, 160.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.; 935/B/2002. AB határozat, ABH 2004, 1690, 1692.]. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az Örm. helyett az új rendelkezéseket magába foglaló, azt *inkorporáló* Ör. 7. §-a vonatkozásában folytatta le az alkotmányossági vizsgálatot.

2. Eljárása során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzat időközben újraszabályozta a kérdéskört. A 30/2007. (XII. 14.) számú önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Örm.2.) módosította az Ör.-nek a telekadó mértékét meghatározó 7. §-át, és megszüntette az indítványozó által sérelmezett helyzetet. Mivel a hatályos szabályozás az építményadó mértékét illetően jelenleg már nem differenciál az épületek összterülete alapján, az indítvány okafogyottá vált.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára csak a konkrét normakontroll két esetében, (tehát az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján) van lehetőség, mivel ilyenkor a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés. Jelen ügy nem tartozik ebbe a körbe. Mindezek miatt az Ör. 7. §-a megsemmisítésére irányuló, a Hatv. 7. § *e)* pontjának – és ezen keresztül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének – a sérelmére alapított utólagos normakontroll indítvány tárgyában indult eljárást az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján (az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) megszüntette.

3. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy alkotmányellenes az Örm.-mel végrehajtott adóemelés (és annak mértéke), mert a helyi körülményekben nem történtek olyan változások, amelyek egy ilyen önkormányzati döntést indokolttá tettek volna.

Amint arra az Alkotmánybíróság már utalt, az Örm.2. módosította a telekadóra vonatkozó rendelkezéseket. Bár e módosítások érintették a fizetendő adó mértékét is, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy ebben a vonatkozásban az indítvány nem vált okafogyottá.

Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is rámutat azonban arra, hogy „[a] helyi önkormányzatok egyik alkotmányos alapjoga a törvény keretei között érvényesülő adóztatási jog [Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d)* pont]. Az önkormányzat a Hatv. keretei között szabadon dönt arról, hogy vezet-e be helyi adót, s ha igen, akkor a helyi adók melyikét vezeti be, továbbá meghatározhatja a helyi adó mérté-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

két és bevezetésének időpontját. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint helyi adók esetében az arányos közteherviselés garanciáit elsősorban a Hatv. teremti meg azzal, hogy meghatározza a helyi önkormányzat adómegállapítási jogának kereteit, a bevezethető adók fajtáit, az adóalanyok körét, az adó tárgyát és alapját, valamint az adó mértékének maximumát." [55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 538.]

Tekintettel arra, hogy „[a] Hatv. keretei között az adómérték megállapítása a jogalkotó képviselő-testület szabad mérlegelésén nyugszik, amelynek célszerűségét az Alkotmánybíróság nem vizsgálja" [55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 538.], jelen ügyben nincs lehetőség az önkormányzat által végrehajtott adóemelés ténye szükségességének, illetve ok- és célszerűségének a kérdésében való állásfoglalásra.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján elutasította az Ör. 7. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – a Hatv. 6. § *c)* pontjának és az Alkotmány 70/I. §-ának sérelmére alapított – indítványt.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

362/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a hazai közutakon használható elektronikus útdíjszedő rendszerekről szóló 47/2007. (IV. 17.) GKM rendelet egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság egyebekben az indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó társadalmi szervezet a hazai közutakon használható elektronikus útdíjszedő rendszerekről szóló 47/2007. (IV. 17.) GKM rendelet (a továbbiakban: Mr.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó előadta, hogy az Mr. a 2004/52/EK irányelv alapján született és az általa szabályozott magyar elektronikus útdíjszedő rendszernek az volna a lényege, hogy „úthasználattal arányos fizetést írnának elő az úthasználóknak, vagyis az autópályákon és a főutakon nem a mostani matricás, vagy virtuális matricás rendszerben átalány díjban történne fizetés, hanem a megtett úttal arányosan". A rendszer igénybevétele egy – az útdíj megállapítását szolgáló jeladó berendezésnek – ún. fedélzeti eszköznek a gépjárműbe való beszereltetésével válik lehetővé a gépjárműben. Az indítványozó sérelmezte, hogy a rendszer használatával az úthasználó mindenkori közlekedési pozíciója pontosan megállapítható, utólagosan visszakereshető, s ezáltal az úthasználó mozgása ellenőrizhető, mindez pedig aránytalanul korlátozza a személyiségi jogokat, közelebbről az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében kimondott információs önrendelkezési jogot. Értelmezése szerint, miután az elektronikus útdíjszedési szolgáltatás az egész közúthálózatra terjed majd ki, az úthasználó – ha közlekedni akar – kénytelen lesz „ellenőrizhetővé tennie magát". Az indítványozó szerint a rendszer nyújtotta előnyökhöz képest ez a megoldás az általa megnevezett alapjog aránytalan sérelmét okozná.

Az indítványozó az Mr. megsemmisítésén kívül „a tárgyban hatályban lévő, vagy az alkotmánybírósági döntés meghozataláig hatályba lépő jogszabályok vonatkozó rendelkezései" megsemmisítését is kérte.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog."

2. A támadott Mr. szövege:

„A gazdasági és közlekedési miniszter feladat- és hatáskköréről szóló 163/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának *e)* pontjában meghatározott feladatkörben eljárva, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 48. §-a (3) bekezdésének *g)* pontjában kapott felhatalmazás alapján – az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. § (1) Ezt a rendeletet a Magyar Köztársaság területén alkalmazott elektronikus útdíj szedő rendszerekre, azok üzemeltetőire és kibocsátóira kell alkalmazni.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

(2) A rendeletet nem kell alkalmazni azokra az elektronikus útdíj szedő rendszerekre, amelyek esetében nem szükséges a gépjárművekbe fedélzeti eszköz beépítése.

2. § E rendelet alkalmazásában

a) elektronikus útdíjszedő rendszer: közutak, alagutak, hidak használatáért fizetendő útdíjak beszedését lehetővé tevő olyan elektronikus rendszer, amelynek segítségével az úthasználónak nem kell az útdíj megfizetése érdekében megállnia vagy lassítania,

b) európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatás: az az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államok (a továbbiakban: EGT államok) közúthálózatára kiterjedő, fedélzeti eszközzel működő elektronikus útdíjszedési szolgáltatás, amely az úthasználó számára használattal arányos útdíj vagy úthasználati átalánydíj jellegű útdíj fizetését teszi lehetővé,

c) fedélzeti eszköz: az elektronikus útdíjszedő rendszer részét képező, a gépjárműbe telepített jeladó berendezés, amelynek segítségével az útdíj mértéke megállapítható,

d) kibocsátó: a fedélzeti eszközt az úthasználó számára rendelkezésre bocsátó szervezet,

e) úthasználó: az útdíj megfizetésére kötelezett természetes vagy jogi személy,

f) üzemeltető: az elektronikus útdíjszedő rendszert egy, a közút útdíjszedésre meghatározott szakaszán működtető jogi személy.

3. § (1) A Magyar Köztársaság területén kizárólag olyan elektronikus útdíjszedő rendszer alkalmazható, amely az EGT államokban kiépült hasonló rendszerek közötti átjárhatóság (interoperabilitás) biztosítása érdekében a következő technológiák valamelyikét vagy azok valamilyen kombinációját alkalmazza:

a) műholdas helymeghatározás (GPS, GNSS),

b) GSM, GPRS szabványon alapuló mobil telekommunikáció (CN),

c) 5,8 GHz mikrohullámú technológia (DSRC).

(2) A Magyar Köztársaság területén működő elektronikus útdíjszedő rendszer üzemeltetőjének vagy kibocsátójának meg kell felelnie az Európai Bizottság által közzétett európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatásra vonatkozó határozatokban foglaltaknak.

(3) A kibocsátónak olyan fedélzeti eszközt kell az úthasználó számára rendelkezésre bocsátania, amely az (1) bekezdésben meghatározott technológiák olyan kombinációját tartalmazza, hogy a fedélzeti eszközzel lehetővé váljon az EGT államokban üzemelő, az európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatáshoz csatlakozott elektronikus útdíjszedő rendszerek használata.

(4) Az elektronikus útdíjszedő rendszer üzemeltetőjének vagy kibocsátójának a közúti járművek teljes körére ki kell elégítenie a fedélzeti eszközre vonatkozó igényeket.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott előírások megtartása mellett a fedélzeti eszköz alkalmas lehet más technológiák alkalmazására is, ez azonban nem eredményezhet az adott járműkategória esetében az úthasználókra nézve többletterhet vagy közöttük megkülönböztetést. A fedélzeti eszközt, amennyiben ez technológiailag lehetséges, csatlakoztatni kell a gépjármű digitális tachográfjához.

4. § (1) Az európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatást szerződéses szabályok határozzák meg, amelyek lehetővé teszik az összes abban részes üzemeltető vagy kibocsátó számára a szolgáltatás nyújtását. Az európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatást ezen kívül műszaki szabványok és előírások, valamint az úthasználó és az üzemeltetők vagy kibocsátók közötti szerződések határozzák meg. Az úthasználó szerződése az EGT államok teljes útdíjas úthálózatán hozzáférést biztosít az európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatáshoz, az úthasználói szerződést pedig bármely üzemeltetővel vagy kibocsátóval meg lehet kötni.

(2) Az elektronikus útdíj szedő rendszer igénybevételét biztosító úthasználói szerződés bármely EGT állam üzemeltetőjével vagy kibocsátójával megköthető, függetlenül a gépjármű nyilvántartásba vételének helyétől, a szerződő felek állampolgárságától, valamint a közúthálózat azon területétől vagy pontjától, amelyre vonatkozóan útdíjat kell fizetni. Az üzemeltetőnek vagy kibocsátónak az EGT államok területén lévő elektronikus útdíjszedési rendszerbe vont közúthálózaton az európai elektronikus útdíjszedési szolgáltatáshoz hozzáférést kell biztosítaniuk.

(3) Az elektronikus útdíjszedési szolgáltatásnak függetlennek kell lennie az egyes járműkategóriára kivetett útdíjakkal kapcsolatban hozott alapvető díjpolitikai döntésektől, a felhasználás céljától, az útdíjak mértékétől. Az elektronikus útdíjszedési szolgáltatás csak az útdíjak beszedésének módszerét érinti.

(4) Az európai elektronikus díjszedési szolgáltatás a következő időpontoktól vehető igénybe:

a) a 3,5 tonnát meghaladó, valamint a kilenc főnél több személy szállítására alkalmas gépjármű esetében 2009. július 1-jétől, de legkésőbb az Európai Bizottság erre irányuló határozatának meghozatalát követő három éven belül,

b) minden gépjármű esetén 2011. július 1-jétől, de legkésőbb az Európai Bizottság erre irányuló határozatának meghozatalát követő öt éven belül.

5. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

6. § Ez a rendelet a Közösségen belüli elektronikus útdíjszedő rendszerek átjárhatóságáról szóló 2004. április 29-i 2004/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Miután az indítványozó az Mr. egészének a megsemmisítését kérte, az Alkotmánybíróság az Mr. teljes szövegét vonta alkotmányossági vizsgálat alá.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Mr. kibocsátására a törvényi felhatalmazást a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kktv.) 48. §

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

– az Mr. hatályba lépésekor hatályos – (3) bekezdésének *g)* pontja tartalmazza, az alábbi szöveggel:

„48. § (3) Felhatalmazást kap:

(…)

g) a miniszter, hogy az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben a díjfizetéssel érintett országos közutakat – ideértve az erre irányuló koncessziós szerződés alapján működtetett országos közutat is – vagy azok egyes szakaszait, a díj, valamint megfizetésének elmaradása esetén a pótdíj mértékét, a fizetés módját és feltételeit, valamint a beszedett díj és pótdíj kedvezményezettjét – a Kormány által jóváhagyott elvek alapján –

(…),

rendeletben állapítsa meg."

Jelen Mr.-rel a miniszter azon törvényi felhatalmazásnak tett eleget, hogy állapítsa meg az úthasználati díj fizetésének módját és feltételeit abban az esetben, amikor a hazai közutakon bevezetésre kerül egy olyan elektronikus útdíjszedő rendszer, amelynek az a lényege, hogy az útdíj megfizetése érdekében a járművezetőnek nem kell megállnia vagy lassítania. Ennek a rendszernek a használatára szolgáltatás keretében kerül sor, amelyet szerződéses szabályok határoznak meg. Bevezetésének időpontja az Európai Bizottság erre irányuló határozatának a függvénye. Az Mr. kibocsátásának másik oka a Közösségen belüli elektronikus útdíjszedő rendszerek átjárhatóságáról szóló 2004. április 29-i 2004/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (a továbbiakban: Irányelv) való megfelelés.

Az indítványozó érvelése szerint a szolgáltatási szerződés keretében az egyik szerződő fél – a kibocsátó – által a másik szerződő fél – az úthasználó – részére kibocsátott fedélzeti eszköz jeladása segítségével nyomon követhetővé és visszamenőleg is ellenőrizhetővé válik az úthasználó mozgása.

Az Mr. szövegének vizsgálatát követően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az azt kibocsátó miniszter nem lépte túl a rá vonatkozó törvényi felhatalmazást. Az Mr. – a hivatkozott, az európai elektronikus útdíjszedés rendszerének kiépítésére irányuló nemzetközi együttműködésre tekintettel, a közös technikai paramétereket megállapító európai uniós irányelv alapján – egy újabb, ám nem kizárólagos jellegű, hanem a jármű tulajdonosa, üzemben tartója döntésének függvényében igénybe vehető díjfizetési technika műszaki bevezetésének jogszabályi hátterét teremti meg.

Az Mr. 1. § (2) bekezdése egyértelműen utal arra, nem minden elektronikus útdíjszedő rendszer tartozik hatálya alá. Ezért nem helytálló az indítványozó azon álláspontja, hogy „minden úthasználó csak úgy tudja majd igénybe venni az autópályákat és főutakat, hogy fedélzeti eszközt szereltet gépjárművébe." Az indítványozó összes következtetését arra vezeti vissza, hogy „az úthasználónak nincs választása". A választási lehetőséget azonban az Mr. nem vonja meg, az megmarad. Ezzel él majd az, aki ilyen berendezéssel felszerelt gépjármű vásárlása mellett dönt, ilyen berendezést szereltet be, és hajt fel ilyen útszakaszra stb.

Az Irányelv 2. cikk (7) bekezdése szerint pedig „[a]z államok biztosítják, hogy az európai elektronikus díjszedési szolgáltatás üzemeltetéséhez szükséges személyes adatok kezelése az egyének szabadságát és alapvető jogait védő közösségi szabályokkal összhangban történjék, beleértve a magánélet védelmét is, valamint különösen azt, hogy betartsák a 95/46 EK és a 2002/58/EK irányelv rendelkezéseit."

Ennek a jogszabályi részletszabályait azonban nem az Mr.-nek kell tartalmaznia, sőt az Alkotmány 59. § (2) bekezdése értelmében ez ezen a jogforrási szinten nem is szabályozható. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló, 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdésének idevágó rendelkezése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz vagy az érintett hozzájárult, vagy azt törvény elrendeli. Az útdíjszedés során szerzett személyes adatok kezelése szabályozásának az európai elektronikus útdíjszedés rendszerének bevezetéséhez igazodva törvényi szinten, a hazai adatvédelmi szabályok keretei között kell megtörténnie. [Az Irányelv 2. cikk (7) bekezdésébe hivatkozott további két irányelvvel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az 95/46/EK irányelvnek való megfelelés céljából az Avtv.-t módosító szabályok 2005. június 1-jén, illetve az 2002/58/EK irányelvnek és az azt módosító 2006/24/EK irányelvnek való megfelelés céljából az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvényt módosító szabályok 2007. július 1-jén léptek hatályba.] Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a Kktv. 33/B. § (4) bekezdése tartalmaz az útdíj beszedésével kapcsolatos adatvédelmi szabályokat. A hatályos törvényi szabályozás alkotmányossági vizsgálatát vagy azzal összefüggésben alkotmányellenes mulasztás megállapítását az indítványozó viszont nem kérte.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Mr. nem sérti az Alkotmány 59. § (1) bekezdését, ezért az indítványt ebben a tekintetben elutasította.

2. Az indítványozó „a tárgyban hatályban lévő, vagy az alkotmánybírósági döntés meghozataláig hatályba lépő jogszabályok vonatkozó rendelkezései" megsemmisítését is kérte. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el, a 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie a jogszabályt és annak azt a rendelkezését, amelyet az Alkotmány valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart, továbbá meg kell indokolni, hogy az Alkotmány felhívott rendelkezését a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998, ABH 2003, 1054, 1058.; 6/D/2000. AB végzés, ABH 2005, 1583, 1584.; 472/B/2000. AB végzés,

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.; 1125/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1775, 1786.). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e tartalmi követelményeknek az indítvány nem tesz eleget, emiatt érdemben nem bírálható el, ezért – gyakorlatának megfelelően (652/B/1998. AB végzés, ABH 2000, 1062–1064.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 298/B/2001. AB végzés, ABH 2004, 2079, 2080.; 477/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 1596.) – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *d)* pontja alapján az indítványt ebben a részében az Alkotmánybíróság visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., előadó alkotmánybíró

395/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a zártcélú távközlő hálózatokról szóló 50/1998. (III. 27.) Korm. rendelet 13. § (2)–(3) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a zártcélú távközlő hálózatokról szóló 50/1998. (III. 27.) Korm. rendelet 13. § (2)–(3) bekezdései – az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdéseire alapított – alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a zártcélú távközlő hálózatokról szóló 50/1998. (III. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 13. § (2)–(3) bekezdései alkotmányosságának a vizsgálatát és visszamenőleg, 2004. január 1-jei hatállyal való megsemmisítését kérte. A Kr. 13. § (1) bekezdése szerint zártcélú távközlő hálózat távközlési építményeinek létesítéséhez, üzemeltetéséhez építési, valamint használatbavételi engedély szükséges. A Kr. támadott rendelkezései értelmében nincs szükség az említett engedélyekre, ha a zártcélú távközlő hálózat építményei közterületet vagy idegen ingatlant nem érintenek, és a hálózat közcélú vagy különcélú távközlő hálózathoz nem kapcsolódik, ezek átviteli útjait nem veszi igénybe. Az indítványozónak az eredeti indítványban kifejtett véleménye szerint ezek a rendelkezések ellentétesek „az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról szóló 2003. évi XII. törvény 52. § (2) és (7) bekezdéseivel”, továbbá az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 83. § (1) bekezdésével, ugyanakkor sértik az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdését, a 35. § (2) bekezdését, valamint a 70/D. § (1) és (2) bekezdését. Hiánypótlásra indokolásként azt hozta fel, hogy a kifogásolt rendelkezések azért sértik az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdését, mert nem teszik lehetővé a hatóság előtti egyenlő bánásmódot, kizárják az építési ügyben érintett ügyfelek jogait, indokolatlanul tesznek különbséget az azonos távközlési építmények között az engedélyeztetési eljárás tekintetében. Azzal pedig, hogy „úgy ad az építési és a hírközlési törvényben meghatározott engedélyeztetési eljárás alóli felmentést, hogy (…) nem veszi figyelembe az építménybe [mobiltornyokba] telepített berendezések ma még kutatás alatt álló nem tisztázott, élettani hatását”, a Kr. az egészséghez való jogot [Alkotmány 70/D. § (1) és (2) bekezdése] is sérti.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

35. § (2) A Kormány a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a miniszterelnök írja alá. A Kormány rendelete és határozata törvénnyel nem lehet ellentétes. A Kormány rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

70/D. § (1) A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabbszintű testi és lelki egészséghez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Köztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.”

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. A Kr. indítvánnyal támadott, és más érintett rendelkezései:

„Távközlési építmények engedélyezése

13. § (1) Zártcélú távközlő hálózat távközlési építményeinek létesítéséhez, üzemeltetéséhez elvi építési engedély, építési engedély, valamint használatbavételi engedély szükséges.

(2) Nincs szükség az (1) bekezdésben meghatározott engedélyekre, ha a zártcélú távközlő hálózat építményei közterületet vagy idegen ingatlant nem érintenek, és a hálózat közcélú vagy különcélú távközlő hálózathoz nem kapcsolódik, ezek átviteli útjait nem veszi igénybe. A létesítés tényét és a főbb adatokat a hatóságnak be kell jelenteni, kiemelten kezelve a rádiótávközlő berendezések telepítése miatt a közterületen szükségessé váló építési korlátozás bejegyzését.

(3) A (2) bekezdésben említett esetek kivételével, illetve a hálózatok utólagos csatlakoztatása esetén az engedélyeket be kell szerezni.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság először az indítványozó azon állítását vizsgálta meg, mely szerint a Kr. támadott rendelkezései ellentétesek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 52. § (2) bekezdésével [megállapította: az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény módosításáról szóló 2003. évi XII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 1. § (1) bekezdése], és 52. § (7) bekezdésével [beiktatta a Módtv. 1. § (3) bekezdése]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Étv. hivatkozott rendelkezéseit a kormányzat szervezetátalakítással összefüggő törvénymódosításokról szóló 2006. évi CIX. törvény 101. § (1) bekezdésének *b)* pontja 2007. január 1-jei hatállyal – azaz, már az indítvány benyújtását megelőzően – hatályon kívül helyezte. Egyébként az Étv. 1. § (2) bekezdése – tekintettel a 2. § 18. pontjára – értelmében az Étv. egészét hírközlési ügyekben szubszidiárius jellegűnek kell tekinteni, vagyis az Étv. rendelkezései ezekben az ügyekben csak másodlagos jelleggel, eltérő szabályozás hiányában alkalmazandók. Következésképpen az indítvány erre vonatkozó részét az Alkotmánybíróság elutasította.

Az indítványozó állítása szerint a Kr. támadott rendelkezései az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Hktv.) 83. § (1) bekezdésével is ellentétesek. Ez utóbbi rendelkezés szerint az elektronikus hírközlési építmények létesítéséhez – ha jogszabály másként nem rendelkezik – hatósági engedély szükséges. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hivatkozott jogszabály tehát maga ad lehetőséget arra, hogy más jogszabály felmentést adjon a kötelező hatósági engedély megszerzése alól. A Hktv.-nak saját anyagi hatályát megállapító 1. §-ának (2) bekezdése külön kimondja a zártcélú hálózatokra vonatkozó jogszabályok elsőbbségét a Hktv.-vel szemben [„1. § 2) E törvényt a kizárólag kormányzati, nemzetbiztonsági, igazságszolgáltatási, rendvédelmi, illetőleg védelmi igények kielégítését szolgáló – rendeltetésük szerint elkülönült – hírközlő hálózatok (zártcélú hálózatok) tekintetében a rájuk vonatkozó külön törvényekben és más jogszabályokban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.”]

Mivel a Hktv. maga is lehetőséget ad a tőle eltérő szabályozásra, ezért a Kr., mint támadott jogszabály eleve nem sértheti az Alkotmány 35. § (2) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az egészséghez való jog sérelmét állító hivatkozásokat tekintette át. Az indítványozó szerint a hatósági engedély nélkül létesíthető építményekbe olyan berendezéseket telepítenek be, amelyeknek káros hatásai lehetnek a környezetben élőkre. Erre tekintettel az indítványozó az építményekbe telepítendő berendezések egészségre veszélyessége miatt – az engedélyeztetési kötelezettség alóli kivétel miatt – az Alkotmány 70/D. § (1)–(2) bekezdésének a sérelmét panaszolta. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kr. támadott rendelkezései a távközlési építmény létesítése tekintetében eleve kivonnak az engedély beszerzésének kötelezettsége alól bizonyos létesítményeket az érintett ingatlan tulajdoni viszonyaira tekintettel. Az Alkotmány 70/D. § (1)–(2) bekezdései és a Kr. 13. § (2)–(3) bekezdései között érdemi összefüggés azonban nem áll fenn, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

3. Az indítványozó több jog sérelmére hivatkozással, részletes indokolás nélkül, az Alkotmány 8. § (1) és (2) bekezdésébe való ütközés miatt is kérte a támadott rendelkezések megsemmisítését. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el, a 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie a jogszabályt és annak azt a rendelkezését, amelyet az Alkotmány valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart, továbbá meg kell indokolni, hogy az Alkotmány felhívott rendelkezését a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998, ABH 2003, 1054, 1058.; 6/D/2000. AB végzés, ABH 2005, 1583, 1584.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.; 1125/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1775, 1786.). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e tartalmi követelményeknek az indítvány nem tesz eleget, emiatt érdemben nem bírálható el, ezért – gyakorlatának megfelelően (652/B/1998. AB végzés, ABH 2000, 1062–1064.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 298/B/2001. AB végzés, ABH 2004, 2079, 2080.;

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

477/B/2001. AB végzés, ABH 2001, 1596.) – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3.) 29. § *d)* pontja alapján az indítványt ebben a részében az Alkotmánybíróság visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., előadó alkotmánybíró

1156/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 47.Pf.637.720/2008/10. számú ítéletében alkalmazott, a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 41/2000. (XII. 12.) BM rendelet 51. § (3) bekezdésének *e)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Pesti Központi Kerületi Bíróság 1.P.52.206/2008/4. számú, valamint a Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság 47.Pf.637.720/2008/10. számú ítéletében alkalmazott, a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 41/2000. (XII. 12.) BM rendelet (a továbbiakban: R.) 51. § (3) bekezdésének *e)* pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól alkotmányjogi panasz keretében. Az indítványozó álláspontja szerint azon rendelkezés, miszerint a szolgálati viszony megszűnése akkor tekinthető a bérlő részére felróhatónak, ha arra feladatai ellátására való alkalmatlanság miatti felmentés miatt kerül sor, az Alkotmány 54. § (1) bekezdésével, az 57. § (1) és (5) bekezdésével, a 70/A. § (3) bekezdésével, valamint a 70/E. §-al ellentétes.

Az emberi méltósághoz való jog sérelmét az indítványozó abban látja, hogy „szakmailag és életvezetésével kivívott megbecsülése” is súlyosan sérült azáltal, hogy kilakoltatták.

A tisztességes eljáráshoz való jog álláspontja szerint azért sérül, mert a jogszabály a felróhatóság fogalmát „az általánostól eltérő értelemben használja”. Utalt arra, hogy „semmilyen jogalkalmazói szándék nem törekedhet arra, hogy valakinek felróható legyen egy olyan helyzet, melynek kialakulásához sem szándékosan, sem gondatlanul nem járult hozzá”.

A bírósághoz fordulás jogának vélt sérelmét azzal indokolta, hogy a bírósági ítéletek következtében elveszítette a „szolgálati lakáshoz fűződő jogcímét”, és ezzel összefüggésben „semmilyen méltányosság érvényesítésére nem volt lehetősége”.

Az Alkotmány 70/A. §-át a támadott rendelkezés sérelmét az indítványozó az egészségi állapota miatti megkülönböztetésben látta, a 70/E. §-al összefüggésben pedig azt sérelmezte, hogy az egészségi állapotának megváltozása önhibáján kívül következett be.

Mindezekre tekintettel a támadott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását, és a konkrét esetben történő alkalmazhatóság kizárását kérte.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(…)

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti."

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak."

2. Az R.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezése:

„51. § (3) A szolgálati viszony megszűnése akkor tekinthető a bérlő részére felróhatónak, ha arra

(…)

e) feladatai ellátására való alkalmatlanság miatti felmentés,

(…)

miatt kerül sor."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek.

1.1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Fővárosi Bíróság 47.Pf.637.720/2008/10. jogerős ítéletét 2009. szeptember hó 7. napján vette kézhez, és indítványát 2009. október hó 30. napján, azaz hatvan napon belül adta postára, ezért az határidőben érkezettnek tekintendő.

1.2. Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azokat a jogszabályokat vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogsérelme bekövetkezett. Ezért az alkotmányjogi panasz tárgya kizárólag a Fővárosi Bíróság jogerős ítéletében alkalmazott jogszabályi rendelkezés – azaz az R. 51. § (3) bekezdésének *e)* pontja – lehet.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó által megjelölt jogszabályi rendelkezés sérti-e az Alkotmány megjelölt szabályait. Az indítványozó azt állította, hogy a szolgálati feladatok ellátására való alkalmatlanságot felróható magatartásként értékelni, emiatt a bérleti jogviszonyt megszüntetni alkotmányellenes.

2.1. Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az élethez és az emberi méltósághoz való jogot [legelőször 8/1990 (IV. 23.) AB határozat], azonban ezen értelmezések egyikének sem felelnek meg az indítványozó által előadottak. A szolgálati viszonyhoz kötött lakásbérlet megszűnése és az indítványozó szakmailag kivívott megbecsülésének esetleges sérülése, nem hozható kapcsolatba az emberi méltósághoz való joggal. Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.]. Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében elutasította.

2.2. Az indítványozó emellett megjelölte az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdését, valamint az Alkotmány 70/A. §-át és 70/E. §-át, mint sérülni vélt rendelkezést.

Ezekkel összefüggésben azonban nem terjesztett elő olyan érdemi indokolást, mely az alkotmányos rendelkezések és a támadott szabály közötti kapcsolatot megalapozná. Az indítványozó szerint a bíróság által alkalmazott jogszabály alapján, önhibáján kívüli egészségromlása miatt méltánytalan helyzetbe került. Ez a vélt magánjogi sérelem azonban önmagában nem hozható kapcsolatba sem a tisztességes eljáráshoz való joggal, sem a jogorvoslathoz való joggal, sem a hátrányos megkülönbözetés tilalmával, sem pedig a szociális biztonsághoz való joggal. Tekintettel arra, hogy az R. 51. § (3) bekezdésének *e)* pontja és az Alkotmány felhívott rendelkezései között alkotmányos összefüggés az indítványozó által megjelölt indokok alapján nem állapítható meg, azért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a vonatkozásban is elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

288/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadóról és a magánszemélyek kommunális adójáról szóló 57/1996. (XII. 23.) önkormányzati rendelete 7. § (2) bekezdése és 13. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadóról és a magánszemélyek kommunális adójáról szóló 57/1996. (XII. 23.) önkormányzati rendelete 4. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek (a továbbiakban: Hatv.) az építményadó és a kommunális adó eltérő maximális mértékére vonatkozó előírásait kifogásolta. Hiánypótlási eljárás során módosította kérelmét, és Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadóról és a magánszemélyek kommunális adójáról szóló 57/1996. (XII. 23.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 4. §-a, 7. § (2) bekezdése és 13. §-a alkotmányellenességének megállapítását kérte. Úgy fogalmazott, hogy az Ör. „eltérő adóztatást valósít meg az azonos méretű építménnyel rendelkező építményadóval, illetve kommunális adóval sújtott magánszemély adózók között”. Azonos nagyságú ingatlanokat alapul véve ugyanis – számításai szerint – az építményadó mértéke több, mint 12-szerese a kommunális adónak. Ez az „adóteher-megkülönböztetés” csak akkor lenne elfogadható – hangzik az érvelés –, ha az érintett adóalanyok teherviselő képessége is ilyen mértékben eltérne egymástól. Mivel azonban ezt semmi sem igazolja, a szabályozás önkényes, diszkriminatív és esélyegyenlőtlenséget hoz létre [Alkotmány 70/A. § (1)–(3) bekezdés], emellett pedig sérti az arányos közteherviselés elvét is [az indítványozó e körben szintén az Alkotmány 70/A. §-át jelölte meg, helyesen: 70/I. §]. A túlzott – 12-szeres mértékű – adóteher továbbá veszélyeztetheti a megélhetést, az adózó (és családja) utcára kerülhet, ami sérti az Alkotmány 8. § (1) bekezdéséből következő lakhatáshoz való jogot, az Alkotmány 15. §-át és a tulajdonhoz való jogot [Alkotmány 13. § (1) bekezdés] is.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. Az Ör. támadott rendelkezései:

„4. § A helyi adókról rendelkező 1990. évi C. törvény 13. §-ban felsoroltakon túl mentes az építményadó alól

a) a magánszemély tulajdonában lévő lakás

b) a lakásszövetkezet, valamint lakóépületben lévő társasház és/vagy tulajdonközösség esetén a tulajdonostársak közös tulajdonában álló, közös használatú helyiségek közül a fedett és oldalt zárt erkély, lodzsa, fedett terasz és tornác, tetőtér, belső lépcső, közlekedő, tüzelőtér, tüzelő-és salaktároló, szárító, padlás, szerszámkamra, szín, pince, gyermekmegőrző, valamint házimosoda, amennyiben ezeket nem vállalkozási célra hasznosítják.”

„7. § (1) Az építményadó alapja az építmény négyzetméterben számított hasznos alapterülete

(2) Az építményadó évi mértéke: 1160 forint/m^2.”

„13. § Az adó mértéke:

a) 3000 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete a 40 m^2-t nem haladja meg.

b) 4500 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete nagyobb, mint 40 m^2, de nem haladja meg a 60 m^2-t.

c) 6750 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete nagyobb, mint 60 m^2, de nem haladja meg a 80 m^2-t.

d) 9000 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete nagyobb, mint 80 m^2, de nem haladja meg a 100 m^2-t.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

e) 10 800 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete nagyobb, mint 100 m^2, de nem haladja meg a 140 m^2-t.

f) 14 440 Ft/év, ha a lakás (lakásbérlemény) kiegészítő helyiségek nélküli hasznos alapterülete nagyobb, mint 140 m^2"

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványban foglaltakkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése szerint a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint továbbá – az Abtv. 22. § (2) bekezdésének az ok megjelölésére irányuló kötelezettsége alapján – az indítványozónak meg kell indokolnia, hogy a támadott jogszabály miért és mennyiben sérti az Alkotmány hivatkozott rendelkezését. Az indítvány érdemben nem bírálható el, ha az indítványozó nem támasztja alá összefüggően, érdemi vizsgálatra alkalmas érvekkel a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések és az Alkotmány megjelölt rendelkezései között fennálló alkotmányjogilag értékelhető összefüggéseket, nem jelöli meg, hogy az alkotmányellenesség milyen indokok alapján áll fenn (lásd pl. 477/B/2001. AB végzés, ABH 2005, 1596.).

Az indítvány e feltételeknek részben nem felel meg. Az indítványozó az Ör. 4. §-át (építményadó körében a tárgyi adómentesség esetei) ugyanis pusztán megjelölte, azonban érvekkel nem támasztotta alá a vélt alkotmányellenességet.

Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben a részében az Abtv. 22. § (2) bekezdése és az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – visszautasította.

2. Az Ör. 7. § (2) bekezdésével (építményadó mértéke) és a 13. §-ával (kommunális adó mértéke) kapcsolatban előterjesztett, az Alkotmány 70/A. §-ára alapított kérelemmel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

Mindenekelőtt jelen ügyben hangsúlyozni kell, hogy „[a] helyi önkormányzatok adómegállapítási joga az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d)* pontján alapul. Az Alkotmány e rendelkezése a helyi önkormányzati alapjogok között a képviselő-testület alkotmányi védelemben részesített hatásköreként határozza meg azt, hogy a képviselő-testület a törvény keretei között meghatározza a helyi adók fajtáit és mértékét. A helyi önkormányzat adómegállapítási jogának a kereteit a Htv. [a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény] szabályozza. E rendelkezések alapján a helyi önkormányzat széles körű önállósággal rendelkezik a helyi adók szabályozása során. A Htv. keretei között szabadon dönt arról, hogy vezet-e be helyi adót, ha igen, akkor a helyi adók melyikét vezeti be. A Htv. 6. § *c)* pontja arra hatalmazza fel az önkormányzatot, hogy a helyi sajátosságok, az önkormányzat gazdálkodási követelményei, az adóalanyok teherbíró képességének figyelembevételével állapítsa meg az adók mértékét." [25/2005. (VI. 24.) AB határozat, ABH 2005, 658, 662–663.]

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést. Rámutatott egyrészt, hogy személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 43/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.]. A diszkrimináció vizsgálatánál tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozata, ABH 1995, 789, 792.].

Ennek alapján jelen ügyben is mindenekelőtt azt kellett eldönteni, hogy az Ör. összehasonlítható vagy eltérő helyzetben lévő személyekre állapít-e meg eltérő rendelkezéseket a adómértékek vonatkozásában, tehát, hogy az építmény- és a kommunális adó alanyai homogén csoportnak minősülnek-e.

A vagyoni típusú adók (építményadó, telekadó) esetében az adó alanya az ingatlan tulajdonosa (illetve az ingatlanon fennálló vagyoni értékű jog jogosítottja; Hatv. 12. § és 18. §), az adókötelezettségnek pedig minden adóalany vonatkozásában ugyanaz az alapja: pusztán az ingatlantulajdon (Hatv. 15. §, 21. §). Ez tehát azt jelenti, hogy a tulajdonos az adott településen található vagyona alapján fizet a helyi önkormányzatnak.

Ezzel szemben a kommunális adó célja nem valamilyen vagyontárgy adóztatása, hanem az önkormányzat által biztosított és igénybe vett kommunális szolgáltatás, helyi közszolgáltatás biztosításához – az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez igazodó – közteherként történő hozzájárulás. Az adófizetési kötelezettség alapja a helyi közszolgáltatás igénybevétele és nem az adóalany vagyoni helyzete. [Vö. 48/2007. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2007, 953, 962.; 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABH 2008, 525, 536.] A „kommunális adó nem vagyoni típusú adó, amely kivetésének célja elsősorban a település infrastruktúrájának fejlesztéséhez való hozzájárulás, illetve sok

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

esetben (…) a szervezett szemétszállítás költségeinek finanszírozása. Ezen szolgáltatást, valamint az infrastruktúrát valamennyi településen élő lakos egyaránt igénybe veszi, illetve veheti, annak előnyeit élvezheti. A két adófajta tehát más adótípusba tartozik, kivetésük célja is eltérő lehet: az építményadó a településen élő személy vagyonát adóztatja, a kommunális adó fizetése pedig a településen igénybe vehető infrastrukturális és szemétszállítási szolgáltatásokhoz kötődik, ami indokolhatja a szabályozásbeli eltéréseket." (401/B/2000. AB határozat, ABK 2009. november, 2018, 2021.)

Mindezek alapján megállapítható, hogy az építmény és a kommunális adó alanyai nincsenek összehasonlítható helyzetben – nem tartoznak azonos, *homogén* csoportba –, így vonatkozásukban a diszkrimináció-tilalom esetleges sérelme nem vizsgálható.

Ezért az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/A. § (1)–(2) bekezdésének sérelmére alapított indítványt elutasította.

3. Az indítványozó úgy véli, azonos nagyságú ingatlanok esetében az építményadó és a kommunális adó mértéke jelentősen nem térhet el egymástól, véleménye szerint ugyanis csak ez felel meg az arányos közteherviselés követelményének.

Az Alkotmány 70/I. §-a a „közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség megállapítása tekintetében egyedül azt az általános követelményt támasztja, hogy annak meg kell felelnie az állampolgárok jövedelmi és vagyoni viszonyainak. Azaz a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettségnek közvetlen összefüggésben kell állnia, arányosnak kell lennie az állampolgár jövedelmi és vagyoni viszonyaival, helyzetével." (66/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.) Azonban „[e]bből az általános követelményből a jogalkotónak nem származik kötelezettsége arra, hogy minden egyes adó megállapítása során az adó mértékét, az adó tárgyaként megállapított jövedelem, vagy vagyon nagyságától, illetőleg értékétől függően, differenciáltan, azzal arányosan kell szabályoznia. Nem tekinthető alkotmányellenesnek az a szabályozás, amely valamely adó mértékét tételesen meghatározott összegben állapítja meg." (66/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.)

A közteherviselés arányosságának követelménye tehát az adóalany jövedelmi és vagyoni viszonyaival összefüggésben alkalmazandó elv. Az Alkotmány 70/I. §-ából viszont az nem következik, hogy a jogalkotónak a különböző adófajták mértékét (jelen esetben az ingatlanokat terhelő építmény- és kommunális adó mértékét) az indítványozó által kívánatosnak tartott módon össze kellene hangolnia.

Mivel mindezek alapján megállapítható, hogy a támadott szabályozás és az Alkotmány 70/I. §-a között az indítványozó által felhozott érvek alapján érdemi összefüggés nincs, az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően [698/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 716–717.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 720/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 1005, 1007.; 380/D/1999. AB határozat, ABH 2004, 1306, 1313–1314.] az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

Az indítványozó által kifejtett indokok alapján szintén nem talált alkotmányossági összefüggést az Alkotmánybíróság az Ör. támadott rendelkezései és az Alkotmány 8. § (1) bekezdése, 13. § (1) bekezdése és az Alkotmány 15. §-a között. Ezért ezt az indítványi elemet is elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

321/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a műteremlakások bérletére vonatkozó egyes szabályokról szóló 15/1995. (XII. 29.) MKM rendelet egésze, illetve 11–12. §-ai alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 42. §-ára alapított – indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a műteremlakások bérletére vonatkozó egyes szabályokról szóló 15/1995. (XII. 29.) MKM rendelet 11–12. §-ai alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 43. §-ára alapított – indítványt, illetve a 15. § alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a műteremlakások bérletére vonatkozó egyes szabályokról szóló 15/1995. (XII. 29.) MKM rendelettel (a továbbiakban: R.) kapcsolatban fordult az Alkotmánybírósághoz.

1. Egyrészt rámutatott, hogy az R. megalkotására a művelődési és közoktatási miniszternek felhatalmazást adó

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

rendelkezés – a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 87. § (4) bekezdése – már nem hatályos, s a korábbi szövegezéssel szemben a jelenlegi felhatalmazó rendelkezés [Lt. 83. § (3) bekezdés] a kultúráért felelős minisztert hatalmazza fel rendeletalkotásra. A vázolt törvénymódosítás – kifogásolja az indítványozó – „nem került átvezetésre az R. szövegezésén", s így a két jogszabály (az R. és az Lt.) nem állnak összhangban.

2. Emellett az indítványozó konkrétan az R. 11–12. §-ai (elidegenítés, vételárral, lakáshasználati díjjal való rendelkezés) és 15. §-a (hatálybalépés) alkotmányosságának a vizsgálatát kérte.

Az R. 11–12. §-aival összefüggésben az indítványozó a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 1. § (1)–(6) bekezdéseivel való ellentétre, illetve az Alkotmány 42–43. §-ainak sérelmére hivatkozott. Kifejtette, hogy az Ötv. alapján a helyi önkormányzás lényege a helyi érdekű közügyek önálló és demokratikus intézése, a műteremlakások esetében azonban mégsem teljes a helyi önkormányzat tulajdonosi rendelkezési joga, szabályozási lehetősége. Ezen ingatlanok elidegenítése ugyanis a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány (a továbbiakban: MAK) előzetes engedélyéhez kötött – ami gyakorlatilag forgalomképtelenséget jelent –, ez pedig komoly hátrányokkal, terhekkel jár az önkormányzat számára. A műteremlakás elidegenítéséből származó jövedelem 70 %-a ráadásul nem is az önkormányzatot illeti, ami nem áll összhangban az Ötv. 1. § (6) bekezdésének előírásaival (önkormányzati tulajdonnal, bevételekkel való szabad rendelkezés szabadsága). Az indítványozó kifejti, hogy amennyiben a műteremlakások ügye mégsem helyi, hanem országos közügy, akkor „a köztehervisélési gyakorlat alkotmányellenes", tehát az, hogy „a quasi elidegeníthetetlen műteremlakás karbantartásáról, állagának megőrzéséről a helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia", s az állam ehhez nem biztosít megfelelő forrásokat.

Az indítványozó az R. 15. §-ának megsemmisítésére irányuló indítványát nem indokolta.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„37. § (3) A Kormány tagjai törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörükben eljárva rendeletet adnak ki, amelyek törvénnyel és kormányrendelettel nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni."

„42. § A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása."

„43. § (1) A helyi önkormányzatok alapjogai (44/A. §) egyenlőek. Az önkormányzatok kötelezettségei eltérőek lehetnek.

(2) A helyi önkormányzati jogokat és kötelezettségeket törvény határozza meg. Az önkormányzat hatáskörének jogszerű gyakorlása bírósági védelemben részesül, jogai védelmében az önkormányzat az Alkotmánybírósághoz fordulhat."

2. Az R. támadott rendelkezései:

„11. § A műteremlakást elidegeníteni csak kivételes és indokolt esetben lehet – így különösen akkor, ha a műtermet a művész saját költségén alakította ki – a Műteremlakás Bizottság javaslata alapján, a MAK előzetes írásbeli hozzájárulásával."

„12. § (1) Az 5. § (3) és a 6. § (2) bekezdésében, továbbá a 7. §-ban rögzített lakáshasználati díjak lakbért meghaladó részét, valamint a 11. § alapján a MAK hozzájárulásával elidegenített önkormányzati tulajdont képező lakások vételárának 70%-át [1991. évi XXXIII. tv. 43. § (1) bek.] a MAK elkülönítve kezeli.

(2) A MAK az (1) bekezdésben meghatározott bevételeket – a Műteremlakás Bizottság véleményének kikérésével – kizárólag a műteremlakások felújítására, illetve új műteremlakások és műtermek építésére használhatja fel."

„15. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 6. napon lép hatályba; azonban a műteremlakások elidegenítésére vonatkozó rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság először indítványozónak az Lt.-beli felhatalmazó rendelkezés hatályon kívül helyezésével (pontosabban: más törvényi szakaszba való áthelyezésével és módosításával) kapcsolatos – tartalmilag az Alkotmány 37. § (3) bekezdésére alapított – kérelmét vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróság az 507/B/1995. AB határozatában kimondta: „Önmagában az, hogy kormányrendelet meghozatalára felhatalmazást adó törvényszakaszt a törvényhozó hatályon kívül helyezte, a kormányrendeletet nem teszi alkotmányellenessé. Ahhoz ugyanis, hogy a jogszabály felhatalmazás alapján alkotmányosan nyerjen meghozatalt, elegendő, ha meghozatalakor arra vonatkozólag a jogalkotó felhatalmazással rendelkezett. A felhatalmazást adó jogi norma megszűnte a már alkotmányosan megalkotott végrehajtó szabályt nem teszi alkotmányellenessé." (ABH 1996, 527, 528.)

Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapítja: az R. – mint végrehajtási jogszabály – nem minősíthető alkotmányellenesnek pusztán amiatt, hogy az alapjául szolgáló törvényi felhatalmazó rendelkezés megváltozott. A felhatalmazó rendelkezés megváltozása emel-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

lett nem keletkeztetett egyben jogalkotói kötelezettséget az R. *preambulumának* módosítására sem.

Az Alkotmánybíróság ezért az R. egésze megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2. Az indítványozónak az R. konkrét rendelkezéseivel kapcsolatos kifogásait megvizsgálva az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alábbiakra mutat rá.

2.1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint továbbá – az Abtv. 22. § (2) bekezdésének az ok megjelölésére irányuló kötelezettsége alapján – az indítványozónak meg kell indokolnia, hogy a támadott jogszabály miért és mennyiben sérti az Alkotmány hivatkozott rendelkezését. Az indítvány érdemben nem bírálható el, ha az indítványozó nem támasztja alá összefüggően, érdemi vizsgálatra alkalmas érvekkel a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések és az Alkotmány megjelölt rendelkezései között fennálló alkotmányjogilag értékelhető összefüggéseket, nem jelöli meg, hogy az alkotmányellenesség milyen indokok alapján áll fenn (lásd pl. 477/B/2001. AB végzés, ABH 2005, 1596.).

Az indítvány e feltételeknek részben nem tesz eleget.

Az indítványozó az R. 15. §-ának megsemmisítését anélkül kérte, hogy ezen indítványi elemhez bármilyen indokolást fűzött volna. Ezért ezt a kérelmet az Alkotmánybíróság – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – az Abtv. 22. § (2) bekezdése és az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján visszautasította.

Szintén visszautasította az Alkotmánybíróság az R. 11–12. § és az Alkotmány 43. §-a ellentétének megállapítására irányuló kérelmet, mivel az indítványozó e körben sem terjesztett elő érdemi alkotmányossági vizsgálatra alkalmas indokolást.

2.2. Az R. 11–12. §-ait az indítványozó az Ötv. 1. § (1)–(6) bekezdéseibe való ütközésre hivatkozással támadta, és e körben az önkormányzati önállóság, helyi közügyek önálló intézéséhez való jog (Alkotmány 42. §) sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 20. §-a értelmében indítvány alapján jár el. „Az indítványhoz kötöttség elvéből az következik, hogy az Alkotmánybíróság annak a szabálynak az alkotmányellenességét vizsgálja, amelyet az indítványozó megjelölt és annak az alkotmányi rendelkezésnek a tükrében, amelyre az indítványozó hivatkozik” [3/2006. (II. 8.) AB határozat, ABH 2006, 65, 83.]. Az indítványozó bár az Ötv. egyes rendelkezései sérelmét is állította, mégsem az Alkotmány 37. § (3) bekezdése (magasabb szintű jogszabályi rendelkezéssel való ellentét) alapján fordult az Alkotmánybíróséghoz, hanem kifejezetten annak megállapítását kérte, hogy az R. a helyi önkormányzatok önállóságát [Alkotmány 42. §] sérti. Az Ötv. felhívott rendelkezéseit kérelme alátámasztásaként, azért jelölte meg, mert ezen előírások – részben megismételve, illetve kibontva az Alkotmánynak az önkormányzatok alapjogaira vonatkozó egyes szabályait – az önkormányzati önállóság egyes garanciális rendelkezéseit tartalmazzák.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján – az indítványhoz kötöttség elve alapján – az R. támadott rendelkezéseit csak az indítványozó által hivatkozott alkotmányi előírás [Alkotmány 42. §] alapján vizsgálta, s – az indítványt tartalma szerint elbírálva – mellőzte az Ötv. 1. § (1)–(6) rendelkezéseivel való esetleges ellentét elemzését.

Összefoglalásul tehát: az Alkotmánybíróság a következőkben azt vizsgálta, hogy az R. 11. §-a és 12. §-a sérti-e az Alkotmány 42. §-át, a helyi önkormányzatok önállóságát.

3. Az indítványozó a műteremlakásokra vonatkozó R. rendelkezései közül a rendelkezési jog szabadságának korlátozottságát (az eladás előzetes MAK-hozzájáruláshoz kötöttségét) kifogásolja, s azt, hogy a tulajdonos önkormányzat még elidegenítés esetén sem jogosult a teljes vételárra (annak 70%-a felhasználásáról a MAK dönt), ugyanakkor az ingatlan fenntartásának a költségei őt terhelik.

Az R. 1. §-a szerint műteremlakásnak az önkormányzati tulajdonban lévő, a művelődési és közoktatási miniszter bérlőkijelölési jogával érintett és műteremlakásként vagy szükség-műteremlakásként juttatott lakások tekinthetők. Az önkormányzati lakásokon belül tehát egy olyan speciális rendeltetésű körről van szó, melyekre az önkormányzati lakásgazdálkodás általános szabályai eleve csak részben vonatkoznak.

A hatályos szabályok már nem utalnak arra a tényre – ugyanakkor jelen ügy szempontjából ez mégis jelentős –, hogy e műteremlakások korábban állami tulajdonban álltak (ún. „nem munkakörrel kapcsolatos szolgálati lakás”-nak minősültek) és bérlőjüket már akkor is az illetékes miniszter jelölhette ki [az 1993. december 31-ével hatályon kívül helyezett 1/1971. (II. 8.) Korm. rendelet a lakások elosztásáról és a lakásbérletről, 33. § (1) bekezdés összefüggésben a (2) bekezdés *d)* pontjával, illetve 40. §].

A rendszerváltás után e lakások önkormányzati tulajdonba kerültek, de az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény (Vátv.) 43. § (5) bekezdése kifejezetten rendelkezett arról, hogy a bérlőkijelölési jogot az önkormányzat tulajdonszerzése nem érinti, s ugyanezen paragrafus (1) bekezdés egyidejűleg azt is előírta, hogy ha a lakást az önkormányzat elidegeníti, akkor a lakás felett rendelkezni jogosult állami szervet, a rendelkezési jogáról való lemondása ellenében, megilleti a vételár 70%-a.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az R. (indítványozó által kifogásolt és megsemmisíteni kért) 12. §-a csupán annyit tartalmaz, hogy a vételárnak azt a 70%-át, ami nem az önkormányzatot illeti, a MAK kezeli, s azt köteles a műteremlakásokra fordítani.

Megállapítható tehát, hogy a támadott rendelkezésnek nem az a tartalma, amit az indítványozó annak vél: nem az R.-ből, hanem a Vátv.-ből fakad az általa sérelmesnek tartott helyzet (az, hogy elidegenítés esetén az önkormányzatot nem illeti meg a teljes vételár).

Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a vázolt összefüggés az indítványozó számára is ismert és nyilvánvaló kellett, hogy legyen, hiszen az R. 12. §-a konkrétan, paragrafusszámszerűen utal a Vátv. érintett 43. § (1) bekezdésére. Mivel az indítványozó ennek ellenére sem terjesztett elő kérelmet a Vátv. szóban forgó szakaszával kapcsolatban, az Alkotmánybíróság e rendelkezést – az indítványhoz kötöttség elve alapján – nem vizsgálhatta.

Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az R. 12. §-ával kapcsolatos indítványt megalapozatlannak találta, s azt elutasította.

Szükségesnek tartja ugyanakkor az Alkotmánybíróság, hogy rámutasson a következőkre. Az indítványozó által sérelmezett tulajdoni teher nem utólagos, hanem szerzéskori, ún. „eredeti teher”: az Országgyűlés *eleve* e teherrel együtt adta a műteremlakásokat ingyenesen önkormányzati tulajdonba. Így nincs arról szó, hogy a jogalkotó az önkormányzatokra nézve később súlyosabbá tette volna a lakáselidegenítés terheit ahhoz képest, ahogy az önkormányzatok a tulajdont megszerezték. Jelen ügyben is kiemelendő tehát, hogy „[a] vagyon átszállása után – anélkül, hogy a körülmények lényegesen megváltoztak volna – csakis az ingyenes vagyonátszállás egésze képezheti alkotmányossági vizsgálat tárgyát, például azon az alapon, hogy a vagyonátadási törvények nem részesítették volna az önkormányzatot a működéséhez elengedhetetlen vagyoni juttatásban, vagy hogy a vagyonjuttatás számára csupán terhet jelentene. Csupán az átszállott vagyon terheit vitatni azonban nincs alkotmányos alap.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 378.]

Utalni kell emellett arra is, hogy az R. 12. § (2) bekezdése értelmében minden olyan, a műteremlakásokkal kapcsolatos (elidegenítésből és lakáshasználati díjból származó) bevétel, mely nem az önkormányzatot illeti, *kötelezően* a műteremlakásokra fordítandó összegnek minősül, tehát kizárólag műteremlakások felújítására, illetve új műteremlakások és műtermek építésére használható fel. Bár a MAK dönti el, hogy mely ingatlanokra s milyen mértékben nyújt felújítási támogatást, nem megalapozott az az állítás, hogy az állam semmilyen forrást sem biztosít a műteremlakások fenntartásához.

4. Az indítványozó azt is sérelmezi, hogy az önkormányzat nem dönthet szabadon az elidegenítés kérdésében, mert az R. 11. §-a szerint ahhoz a MAK előzetes hozzájárulása szükséges.

Korábbi határozataiban az Alkotmánybíróság már számos esetben foglalkozott a helyi önkormányzáshoz való joggal. Kimondta, hogy „[a] helyi önkormányzás az Alkotmány 42. §-a szerint a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása. A közhatalom gyakorlásának feltételeit és módját, azaz a helyi önkormányzati jogokat és kötelezettségeket – ahogyan ezt az Alkotmány 43. § (2) bekezdése kifejezésre juttatja – törvény határozza meg. A helyi önkormányzás fő megvalósítója, a képviselő-testület tehát nem korlátozatlan belátása szerint, hanem csak törvény keretei között élhet jogosultságaival.” [29/1996. (VII. 3.) AB határozat, ABH 1996, 277, 279.] A 2/2001. (I. 17.) AB határozat is kiemelte, hogy „önmagában véve nem alkotmányellenes az, ha a törvényhozó az önkormányzatok alapjogait törvénnyel korlátozza. Az önkormányzati alapjogok ugyanis csak törvény keretei között gyakorolhatók, az Ötv. 1. §-a az Alkotmányban szereplő alapjogok megismétlése és kifejtése során ezt a feltételt mindegyikükre nézve tartalmazza” (ABH 2001, 40, 47.). Az 55/2009. (V. 6.) AB határozatában az Alkotmánybíróság hangsúlyozta azt is, hogy „[a]z Alkotmány 43. § (2) bekezdése alapján a helyi önkormányzatok jogait és kötelezettségeit törvény határozza meg. E felhatalmazás alapján az Országgyűlés széles szabályozási jogkörrel rendelkezik a helyi önkormányzatokat a helyi közügyek körében megillető jogok és kötelezettségek meghatározásában. A törvényhozó számára csak az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében szabályozott önkormányzati alapjogok jelentenek korlátot. Az Alkotmánybíróság számos határozatában vizsgálta az önkormányzati alapjogok jogi természetét. E határozataiban rámutatott arra, hogy ezek az alapjogok nem feltétlenek és nem korlátozhatatlanok. A törvényhozót az Alkotmányban szabályozott alapjogok annyiban kötik, hogy azokat nem vonhatja el, nem állapíthat meg olyan korlátozásokat, amelyek valamely alapjog tartalmának kiüresítéséhez vezetnek, kizárják azt, hogy az önkormányzat önálló felelősséggel döntsön az alapjog gyakorlása körében. [Pl. 1/1993. (I. 13.) AB határozat, ABH 1993, 27, 29.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 68–73.; 57/1994. (IX. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 331.; 77/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 390, 396.; 56/1996. (XII. 12.) AB határozat, ABH 1996, 204, 207.; 47/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 308, 317.; 48/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 330, 333.].” (ABK 2009. május, 537, 540–541.)

Indokolt jelen ügyben rámutatni arra, hogy műteremlakások esetében az R. 11. §-ában foglalt szabályozás lehetőségét maga az Lt. teremti meg. Az Lt. 55. § (1) bekezdése szerint ugyanis a bérlőkijelölési vagy ismételten gyakorolható bérlőkiválasztási joggal érintett lakást (ideértve a műteremlakást is) csak a jog gyakorlójának írásbeli hozzájárulásával lehet elidegeníteni. A Lt. 3. § (6) bekezdése kimondja, hogy a (3) bekezdésben említett műteremlakás esetén a miniszter a bérlőkijelölési jog gyakorlását átruházhatja a MAK-ra, s ez az R. 3. § (2) bekezdésével meg is történt. Ennek nyomán tehát automatikusan a MAK vált jogosulttá az elidegenítéshez való hozzájárulás kérdésében való döntésre (annak megadására vagy megtagadására). Az R. 11. §-a tehát csupán megismétli, egyértelművé

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

teszi azt a helyzetet, amely e rendelkezés nélkül egyébként is – más jogszabályi rendelkezések [Lt. 3. § (6) bekezdés, 55. § (1) bekezdés, R. 3. § (2) bekezdés] összevetése alapján – már eleve fennáll.

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint a helyi képviselőtestület gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat [hasonlóképpen rendelkezik az Ötv. 1. § (6) bekezdés *b)* pontja is], az önkormányzati tulajdonnal való rendelkezés tehát az önkormányzati alapjogok közé tartozik. Az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre ugyanakkor „nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványaival, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 378.]

Jelen ügy megítélése szempontjából jelentős, hogy az „R. szabályozási körébe tartozó lakások rendeltetésükben, felhasználásukban eltérnek más önkormányzati lakásoktól: a műteremlakás speciális alanyi kör tevékenységéhez kötött ingatlan, bérlőjéül ugyanis csak az a képző-, ipar-, fotó-, illetve ipari tervezőművész jelölhető ki, aki alkotóművészeti tevékenységét élethivatásszerűen gyakorolja [R. 3. § (1) bekezdés]. A műteremlakások továbbá többnyire elrendezésükben, kialakításukban is különlegesek, műteremnek ugyanis az a lakáshoz kapcsolódó helyiség minősül, amelynek alapterülete a 20 négyzetmétert meghaladja, belmagassága legalább 3 méter, valamint ablaka északkeleti, északi vagy északnyugati tájolású, és ablakfelülete legalább 5 négyzetméter [R. 2. § *a)* pont].

Ebből következően a műteremlakás nem csupán a bérlő (és adott esetben családja) lakhatási lehetőségét biztosítja, hanem elsősorban az ott élő művész alkotó tevékenységét, működését szolgálja.” (1370/B/2007. AB határozat, 2009. május, 657, 658.)

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a műteremlakás különleges funkciója és az e funkció fenntartásához fűződő érdek – különös tekintettel a műteremlakások korlátozott számára – indokolja az önkormányzat rendelkezési jogának korlátozását, tehát az elidegenítés előzetes engedélyhez kötését. Általános jelleggel is leszögezhető azonban, hogy a bérlőkijelölési joggal érintett lakások esetében az elidegenítés engedélyhez kötése nem tekinthető ésszerűtlen rendelkezésnek. Amennyiben ugyanis a tulajdonos mindenfajta korlátozás nélkül értékesíthetné az érintett ingatlant, a bérlőkijelölési jog értelme és lényege veszne el.

A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság álláspontja az, hogy az önkormányzati tulajdonú, miniszteri bérlőkijelölési joggal érintett műteremlakások elidegenítésének előzetes engedélyhez kötése nem sérti az Alkotmány 42. §-át. Az R. 11. §-a megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmánybíróság ezért elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

607/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Páty Község Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, a Páty Község Helyi Építési Szabályzatát megállapító 18/2002 (X. 15.) Kt. sz. rendelet módosításáról szóló 4/2010. (II. 11.) Kt. sz. rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított – indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság Páty Község Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, a Páty Község Helyi Építési Szabályzatát megállapító 18/2002 (X. 15.) Kt. sz. rendelet módosításáról szóló 4/2010. (II. 11.) Kt. sz. rendelete törvényellenességének megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz benyújtott kérelmében az indítványozó a Páty Község Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, a Páty Község Helyi Építési Szabályzatát megállapító 18/2002 (X. 15.) Kt. sz. rendelet (a továbbiakban: HÉSZ) módosításáról szóló 4/2010. (II. 11.) Kt. sz. rendelet (a továbbiakban: Örm.) megsemmisítését kéri.

Az indítványozó elsősorban az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 9. § (3) bekezdésében írt rendeletalkotási (véleményeztetési) szabályok be nem tartására hi-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

vatkozik. Bár az Étv. 9/A. §-a bizonyos esetekben lehetőséget ad az eljárás gyorsítására – tehát a 9. § (3) bekezdés szerinti véleményeztetés elhagyására –, úgy véli, ennek a feltételei a konkrét esetben nem álltak fenn. Az önkormányzat a gyorsított eljárás szabályai alapján nem tett eleget az Étv. 9. § (7) bekezdésében foglaltaknak sem, s az Örm.-et az elfogadását követő napon hatályba léptette. Az Örm. ezért – érvel az indítványozó – Étv.-be mint magasabb szintű jogszabályba ütközés miatt sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

Az indítványozó az Örm. hatályba léptetésével kapcsolatban mindezeken túl – a felkészülési idő hiányára hivatkozással – a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (3) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése sérelmének a megállapítását is kérte.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam."

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal."

2. Az Étv. érintett rendelkezései:

„9. § (3) A készítés alatt lévő településrendezési tervet és helyi építési szabályzatot a polgármesternek (főpolgármesternek) – külön jogszabályban meghatározottak szerint – véleményeztetnie kell az 5. § (4) bekezdésében említett tervtanáccsal. Az elkészített helyi építési szabályzatot és településrendezési terveket a megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt a polgármesternek (főpolgármesternek) véleményeztetnie kell a külön jogszabályban meghatározott közigazgatási, az érintett települési önkormányzati és az érdek-képviseleti szervekkel, valamint a társadalmi szervezetekkel, amelyek 22 munkanapon belül adhatnak írásos véleményt.

(…)

(7) A településrendezési eszköz a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményeztetési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadható el. A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek – a 9/A. §-ban meghatározott esetek kivételével – legkorábban az elfogadásuktól számított 60. napon léptethetők hatályba."

„9/A. § A településrendezési eszköz módosítása esetén a 9. § (3) bekezdés szerinti véleményeztetés elhagyható, ha

a) a módosítás

aa) nem érinti a település fő infrastruktúra hálózatát, alapvető zöldfelületi rendszerét, morfológiáját, védett természeti értékeit, a kulturális örökség védelmét és nem növeli felhasználási intenzitását,

ab) területfelhasználási változást nem jelent, és

ac) már a 9. § (2) bekezdés szerinti véleményeztetéshez részletesen kidolgozásra került és véleményeztetése megtörtént, vagy

b) a módosítás elírás javítása érdekében történik."

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Eljárása során az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó kérelme pontosan mire irányul, és a következőket állapította meg.

Az indítványozó két okból kérte az Örm. megsemmisítését: egyrészt a helyi építési szabályzat módosítására vonatkozó egyes Étv.-szabályok be nem tartását (konkrétan a 9/A. § szerinti gyorsított eljárást) kifogásolta, tehát – az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére hivatkozással – a rendeletalkotási eljárás *törvényellenességének* a megállapítására tett indítványt. Másrészt pedig az Örm. hatályba léptetésével kapcsolatban a *felkészülési idő hiányát*, s ezzel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének a sérelmét állította.

1. A rendeletalkotási eljárás törvényellenességének megállapítására irányuló indítványi elemmel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 8. § (1) bekezdése a települési önkormányzatok általános feladatai között kiemeli a településrendezést. A településrendezés szabályait az Étv. határozza meg. A településrendezés célja a települések területfelhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának a megteremtése, az érdekütközések feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése [Étv. 7. § (1) bekezdése]. Az önkormányzat rendeletalkotási eljárását keretjelleggel törvények általában szabályozzák. Az Étv. előírásaiból azonban kitűnik, hogy az önkormányzatok településrendezésre és építésügyre vonatkozó szabályozási autonómiája kizárólag a rendeletalkotás tartalmát és az alkalmazott eljárás lefolytatását meghatározó törvényi keretek között érvényesülhet. Ilyen, az önkormányzati rendeletalkotás során irányadó eljárási rendelkezéseket – garanciális eljárási szabályokat – állapít meg az Étv. 9. §-a, amikor a helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek elfogadásához számos egyeztetési kötelezettséget ír elő, s az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviseletek, hatóságok számára véleménynyilvánítási, javaslattételi, észrevételezési lehetőséget biztosít [Vö. 7/2003. (III. 13.) AB határozat, ABH 2003, 753, 756–757.]. A helyi építési szabályzat

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

és a településrendezési tervek az Étv. 9. §-ában írt eljárás lefolytatása nélkül nem fogadhatók el.

Mindazonáltal korábbi határozatában az Alkotmánybíróság elvi jelleggel azt is megállapította, hogy a törvényi szabályozás külön kezeli az *alkotmányellenesség* [az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *b)* pont] és az önkormányzati rendelet *törvényellenességének* [Ötv. 99. § (2) bekezdés *a)* pontja] esetét [30/1999. (X. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.), ABH 1999, 411, 414.]. Az előbbi esetben az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. 21. § (2) bekezdése szerint bárki indítványozhatja, és ehhez hasonlóan, mivel „az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a törvénysértő önkormányzati rendelet egyben alkotmánysértő, az Alkotmánybíróság bárki indítványára lefolytatja az érdemi vizsgálatot akkor is, ha az indítványozó valamely önkormányzati rendelet *normatív tartalma tekintetében törvénysértést* állít" [Abh., ABH 1999, 411, 414.]. Ugyanakkor az „önkormányzati *rendeletalkotás eljárási szabályainak megsértéséből adódó törvényellenesség* vizsgálatát csak a közigazgatási hivatal vezetője kezdeményezheti. E tekintetben az alkotmánybírósági eljárás megindítására való jogosultság kizárólag a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 99. § (2) bekezdés *a)* pontján alapul" [Abh., ABH 1999, 411, 411.].

Mindezek miatt az Örm.-mel összefüggésben a rendeletalkotási eljárás törvényellenességének a megállapítására irányuló kérelmet az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *c)* pontja alapján (az eljárás indítványozására az indítványozónak nincs jogosultsága) visszautasította.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványozónak az Örm. hatályba léptetésével kapcsolatos, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított kifogását vizsgálta meg. Az indítványozó e körben azt sérelmezte, hogy az Örm. már az elfogadását követő napon hatályba lépett, s így nem volt elegendő idő a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogszabályok hatályba lépése kapcsán az új rendelkezések alkalmazására való felkészülési idő alkotmányos követelmény [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 156–159.; 57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 322, 324.; 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 196.]. A 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy demokratikus jogállamban kellő törvényi garanciákkal kell megteremteni annak a reális lehetőségét, hogy a jogalanyok megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket, és módjukban álljon magatartásukat azokhoz igazítani. Ilyen garancia a Jat. 12. § (3) bekezdésében foglalt ama szabály, amelynek értelmében a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy ha a jogalkotásról szóló törvény nem tartalmazná az idézett szabályt, az akkor is levezethető lenne az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből. A jogbiztonság követelménye a jogszabály hatálybalépése időpontjának megállapítására vonatkozóan azt a kötelezettséget hárítja a jogalkotóra, hogy kellő időt biztosítson

– a jogszabály szövegének megismerésére;

– a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;

– a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseihez. (ABH 1992, 155, 156–157.)

A 7/1992. (I. 30.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének és döntésének függvénye. Az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya miatt állapítható meg (ABH 1992, 45, 47.).

Az Örm. 2010. február 11-én, a kihirdetése napján lépett hatályba, tehát leszögezhető, hogy felkészülési idő nem állt rendelkezésre.

Az Alkotmánybíróságnak e körben azt kellett mérlegelnie, hogy ez a hiány a fentebb kifejtettek alapján alkotmányellenességet – a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő helyzetet – eredményezett-e.

Annak megállapítása érdekében, hogy az alkalmazásra való felkészülési idő hiánya alkotmányellenességet okozott-e, az Alkotmánybíróság áttekintette az Örm. tartalmát, a végrehajtott jogszabály-változás jellegét. Megállapítható, hogy az Örm. kétirányú módosítást hajtott végre. Egyrészt négy ponton megváltoztak a HÉSZ építési övezetekre vonatkozó előírásai (az Lke-22 jelű építési övezetre vonatkozó előírások egyértelműsítése, az Lke-6/a jelű övezet beépítési módjának, s ennek megfelelően az oldalkert kötelező legkisebb méretének a csökkentése, az Lke-4 jelű övezetben az elő- és hátsókert kötelező legkisebb méretének a csökkentése, illetve a VT-1-V jelű övezetben elhelyezhető funkciók kiegészítése); emellett pedig módosításra kerültek a fakivágásra és -pótlásra vonatkozó előírások (az eddigi normatív előírások helyett a helyi környezetvédelmi rendeletre történő utalás került beillesztésre). A módosítások volumene mindezek alapján nem tekinthető jelentősnek.

Az Alkotmánybíróság döntése kialakításakor tekintettel volt arra is, hogy az Örm. nem tartalmaz olyan magatartási szabályt, amelynek kizárólag a hatálybalépés napján vagy közvetlenül azt követően lehetett volna eleget tenni, illetve amelynek azonnali nem teljesítése szankciót vont volna

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

maga után. E körben az Alkotmánybíróság figyelembe vette azt is, hogy Páty Község Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi környezet védelméről, a közterületek és ingatlanok rendjéről, valamint a település tisztaságáról szóló 48/2006. (XII. 14.) rendelete egyelőre nem tartalmaz a fakivágással (és pótlással) kapcsolatos előírást, tilalmat, szankciót, tehát arról sincsen szó, hogy a fakivágással kapcsolatos előírások felkészülési időt igénylő módon megváltoztak volna.

Mindezekből az következik, hogy az Örm. hatályba lépésére vonatkozó szabálya nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményét, az Alkotmánybíróság ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSE

1/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 27/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Legfőbb Ügyész a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Thtv.) a társasház szerveinek, az e szervek működésének törvényességi felügyeletéről rendelkező 27/A. §-a alkotmányossági vizsgálatát és megsemmisítését kérve fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés az alábbiak miatt alkotmányellenes.

1.1. A Thtv. támadott rendelkezése lehetővé teszi, hogy az ügyészség mint közhatalmi szerv hivatalból beavatkozzon a tulajdonostársaknak a közös tulajdonnal kapcsolatos, egymás közötti, alapvetően polgári jogi tárgyú jogvitáiba, a társasházközösség működése körében hozott tulajdonosi döntéseibe. Ez – a törvényességi felügyelet útján – a magánszférába történő közhatalmi beavatkozás sérti az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] fakadó önrendelkezési jogot. E jognak ugyanis – hangzik az érvelés – része az is, hogy az egyén eldöntse, él-e a jogérvényesítés lehetőségével a társasházközösség érdek- vagy jogsérelmet okozó döntése esetén. A bírósághoz fordulás joga [Alkotmány 57. § (1) bekezdés] szintén magában foglalja annak a szabadságát, hogy az érintett ezzel a jogával ne éljen. Az ügyészi törvényességi felügyelet, melynek körében az ügyészség akár a tulajdonostárs perindítása előtt, illetve ahelyett hivatalból beavatkozhat a társasház működésébe, sérti az érintettek ismertetett rendelkezési jogát.

Az indítványozó szerint egyébként az ügyészi keresetindítási jognál is súlyosabban sérti az önrendelkezési jogot az, hogy az ügyész a rá irányadó törvény szerinti intézkedés alkalmazásával – amennyiben az adott intézkedést a címzett elfogadja – akár bírói kontroll nélkül is beavatkozhat a tulajdonostársak jogvitájába.

1.2. A Thtv. támadott paragrafusa sérti továbbá a normavilágosság elvét, így a jogállami jogbiztonságot is, állítja az indítványozó.

A vitatott rendelkezést a Thtv.-be beiktató törvényjavaslathoz fűzött indokolás a társadalmi szervezetek törvényességi felügyeletéhez hasonlítja a társasház törvényességi felügyeletét, ami az indítványozó szerint nem megalapozott, mivel a társasház mint tulajdonközösség és a társadalmi szervezet alapvetően eltérnek egymástól. Emellett tévesnek tartja az indítványozó az indokolásnak a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (a továbbiakban: Ütv.) egyes rendelkezéseire történő hivatkozását is. Az Ütv. 3. § (2) bekezdés *g)* pontja csupán általános feladat-meghatározás, az Ütv. 10. § (2) bekezdés *f)* pontjában pedig nem szerepel nevesítetten a társasház, s a Thtv. 27/A. §-a szerinti keresetindítás (a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet 36/A. §-a alapján) nem tekinthető közérdekből indítható keresetnek sem. Az Ütv. 13. § (1) bekezdése értelmében az ügyészi törvényességi felügyeletet csak más „szervekre” lehet kiterjeszteni, a társasház azonban – hangsúlyozza az indítványozó – nem önálló szerv, hanem a közös tulajdon egy formája. A társasháznak lehetnek ugyan szervei (hatnál több lakás esetén ez kötelező is), de ezek nem tekinthetők a tulajdonosoktól elkülönült autonóm szerveknek, mivel csupán a tulajdonosok döntése alapján járhatnak el.

Az indítványozó ennek alapján úgy véli, a Thtv. 27/A. §-a az ellentmondásossága és – az Ütv. rendelkezéseire figyelemmel megállapítható – végrehajthatatlansága

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

miatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonság követelményét is sérti.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során az Országgyűlés elfogadta az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2010. évi LII. törvényt (kihirdetésre került a Magyar Közlöny 2010. június 14-én megjelent 102. számában, hatálybalépés időpontja a 26. § szerint a kihirdetést követő 3. nap), amelynek 35. § (4) bekezdése hatályon kívül helyezte a támadott jogszabályi rendelkezést.

Erre tekintettel indítványozó visszavonta a kérelmét.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. E rendelkezésre, valamint az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *d)* pontjára tekintettel, mely szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítványozó az indítványát visszavonta, az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK VÉGZÉSEI

958/H/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló többször módosított és egységes szerkezetben lévő 8/2003. (V. 23.) rendelet 33. § (4) bekezdése, 34. § (7) bekezdése, 44. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője eredménytelen törvényességi észrevételét követően indítványozta a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott, Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – 8/2003. (V. 23.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 33. § (4) bekezdése, 34. § (7) bekezdése és a 44. § (2) bekezdése alkotmányellenessége megállapítását és megsemmisítését.

Álláspontja szerint a támadott rendelkezések, melyek a tilalmi és korlátozási zónák előírásait rögzítik, nem határolják körül a honvédségi korlátozási zónát. Az Ör. 44. §-ban a helyi előírások mellékletei között bár felsorolja a „HM korlátozások *c)* pont 11. sz. zóna tervlapot", azonban ez, a nyilvánosságra hozott 25 tervlap között ténylegesen nem szerepel.

Az indítványozó szerint a fenti – törvényességi észrevételt követően sem pótolt – hiányosság miatt a támadott rendelkezések ellentétesek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 8. § *g)* pontjával és a 13. § (2) bekezdés *b), c), g)* pontjával, valamint az Országos Településrendezési és Építési Követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormr.) 38. § (2) bekezdésével, mely rendelkezések szerint a „helyi építési szabályzatnak sajátos jogintézmények alkalmazásával érintett területek lehatárolását, valamint az azokkal kapcsolatos előírásokat is kell tartalmaznia." Ezért – az indítvány értelmezése alapján – sértik az Alkotmány 44. § (1) bekezdésének rendelkezését, valamint az indítványozó szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében védett jogbiztonságot is azzal, hogy a támadott rendelkezések „a szabályozási és zóna tervlapok közötti tartalmi összhang hiánya miatt" a jogszabály szövege nem világos, nem egyértelmű és a norma címzettjei számára hatását tekintve sem előrelátható.

2. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy a támadott rendelkezéseket Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése Debrecen megyei jogú város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 9/2010. (II. 23.) Kgy. rendeletével (a továbbiakban: Örm.) módosította. Ennek megfelelően az Örm. 32. § (1) bekezdés 29. pontja a támadott rendelkezések közül az Ör. 34. § (7) bekezdését 2010. március 1 napjával hatályon kívül he-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

lyezte. Az Örm. 28. § (2) bekezdésének rendelkezése módosította az Ör. támadott 34. § (4) bekezdését, míg az Örm. 29. § (6) bekezdés rendelkezésével állapította meg az Ör. 34. § – új – (7) bekezdését. A módosítások a támadott rendelkezéseket nem tartalmazzák.

Az indítványban – kijelölési hiányként – sérelmezett, az Ör. 5. § *e)* pontja szerinti „különleges zóna", „honvédelemi és belbiztonsági (Kho) terület" az Ör. 80. § 14. pontja alapján a szabályozási tervlapon kijelölésre került, a „HM korlátozások" megnevezésű 11. sz. függelékben.

3. Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja, hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezések vizsgálatára csak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. örvény 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. §-ban foglalt alkotmányjogi panasz vizsgálata során van lehetőség. A hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés helyébe lépő új rendelkezés vonatkozásában az Alkotmánybíróság kizárólag akkor folytatja az eljárást, ha az indítványban megjelölt jogszabály helyébe lépő rendelkezés azonos rendelkezési környezetben, azonos módon szabályozza a tárgyául szolgálón életviszonyokat. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 545.; 1525/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 844, 845.)

A kifejtettekre tekintettel, mivel az Ör. kifogásolt rendelkezéseit a jogalkotó módosította, az új rendelkezések nem azonos módon, nem azonos rendelkezési környezetben szabályoznak, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) TÜ. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

1138/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a vasúti hatósági eljárások díjairól szóló 38/1998 (XII. 23.) KHVM rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésre irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédelmi Szövetség (a továbbiakban: társadalmi szervezet) utólagos normakontroll keretében kérte a vasúti hatósági eljárások díjairól szóló 38/1998. (XII. 23.) KHVM rendelet (a továbbiakban: R.) egésze alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványt azzal indokolta, hogy a R. sérti az Alkotmány 7. § (1) bekezdését, mert ellentétes a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény 9. cikk (4) bekezdésében rögzítettekkel. Az Egyezmény 9. cikk (4) bekezdése szerint a jogorvoslati eljárások nem lehetnek a környezetvédelmi érdekeket képviselő társadalmi szervezetek számára olyan költségesek, hogy a jogorvoslat tényleges használatát lényegesen megnehezítsék.

A társadalmi szervezet álláspontja szerint a R rendelkezései sértik az Alkotmány 18. §-át, valamint a 70/D. § (1) bekezdését, mivel a fizetendő eljárási illeték esetenként jelentősen megnehezíti a környezetvédő társadalmi szervezetek alapszabályszerű tevékenységének kifejtését.

A társadalmi szervezet utalt arra is, hogy a R. az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 67. § (1) és (2) bekezdésével szemben, miniszteri szintű jogszabályban állapít meg a lakósság széles körét érintő díjfizetési kötelezettséget. Ezzel megsérti az Alkotmány 37. § (3) bekezdését. Ezen túlmenően a társadalmi szervezet a megfelelő végrehajtási szabályok hiánya miatt az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontjának sérelmét is állította.

Az indítványozó végül utalt az Alkotmánybíróság előtt 2002. márciusa óta folyamatban lévő, az útügyi hatósági eljárások díjairól szóló 26/1997. (XII. 12.) KHVM rendelet alkotmányossági vizsgálatára irányuló eljárásra.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a R.-t a közlekedési hatóság által végzett vasúti hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 72/2006. (IX. 29.) GKM rendelet 4. § (2) bekezdése 2006. október 7. napjával kezdődően hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetve módosított rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. Már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét Alkotmánybíróság a

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és a 48. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz esetében vizsgálja, mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség. [335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; 10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 76.; 1472/B/1996. AB végzés, ABH 1997, 953.; 160/B/1996. AB határozat, ABH 1999, 875, 876.; 1378/B/1996. AB határozat, ABH 2001, 1609, 1610.; 418/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 1627, 1629.]

Az indítvány az Abtv. 1. § *b)* pontja szerinti utólagos normakontrollra irányult, ám a vizsgálni kért R. az indítvány benyújtását követően hatályát vesztette. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a)* pontja értelmében „az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált, (…)”.

Az Alkotmánybíróság ezért eljárást az Ügyrend 31. § *a)* pontjára hivatkozással megszüntette.

Az indítványban kifogásoltakkal összefüggésben megjegyzendő, hogy az Itv. általános rendelkezései között, az illetékfizetési kötelezettség alól az illeték tárgyára, és kötelezettjére tekintettel bizonyos körben mentességet biztosít az illeték megfizetésének kötelezettsége alól (tárgyi, vagy személyes illetékmentesség). Az Itv. 5. § (1) bekezdés *d)* pontja 1995. július 30-ától kezdődően – az 5. § (2) bekezdésében foglaltak igazolása mellett – e kedvezményt kifejezetten biztosítja a társadalmi szervezetek és a köztestületek számára.

A társadalmi szervezet indítványában hivatkozott alkotmánybírósági eljárásban, amelyben a társadalmi szervezetek illetékfizetési kötelezettsége nem merült fel, az Alkotmánybíróság az indítványt 206/B/2002. szám alatti határozatában érdemben vizsgálta és részben elutasító, részben pedig megszüntető döntést hozott. (ABH 2006, 1951.)

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., előadó alkotmánybíró

796/B/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet 2. § *h)* pontja, 10. § (5) bekezdése, 47. § (1)–(9) bekezdései, 48. § (1)–(3) bekezdései, alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság az indítványozó által közelebbről meg nem jelölt parkolással kapcsolatos ügyekben született ítéletek, illetve fővárosi, valamint legfelsőbb bírósági állásfoglalások alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett a Budapest főváros közterületein és erdőterületein a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.1.) 41. § (1)–(6) bekezdései, 48. § (2)–(3) bekezdései, 49. § (1) bekezdése, 50. §-a, 53. § (1)–(2) bekezdései, 61. §-ának *g)* pontja, valamint „az alkotmánysértő módon született ítéletek, illetve az ügyben született fővárosi, valamint legfelsőbb bírósági állásfoglalások” alkotmányellenességének megállapítását, és az egyik indítványozó szerint fennálló mulasztásos alkotmányellenesség megszüntetését kérve.

Az indítványozók álláspontja megegyezik abban, hogy a parkolás a közterület közlekedési célú használatának minősül, és mint ilyen közjogi és nem magánjogi jogviszonyt keletkeztet a gépjármű használója, valamint a jogalkotási felhatalmazással élő önkormányzat között.

Az Ör.1. hivatkozott rendelkezései az egyik indítványozó szerint „jogkör-átadásról” rendelkeznek, amelynek címzettje egy közelebbről meg nem határozott gazdálkodó szerv. A fővárosi önkormányzat az Ör.1.-et nem tulajdonosként, hanem a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 2. §-a, 15. § (3) bekezdése, valamint a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 41. §-a alapján, helyi közhatalmi minőségében alkotta meg. Ezért a várakozó gépkocsi használója nem az önkormányzat által nyújtott szolgáltatást veszi igénybe, hanem közlekedési szabadságát gyakorolja meghatározott normatív feltételek között. A díj- és pótdíjfize-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

tési kötelezettség elmulasztása esetén ezért az indítványozó szerint „kizárólag és csakis közvetlen önkormányzati hatáskör”-ről lehet szó, az ebből befolyt pénz pedig közpénz.

Mindezek alapján úgy véli az Ör.1. magasabb szintű jogszabályi előírásokkal ellentétes, s így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, illetve a jogállamiság alkotmányos elvével szoros összefüggésben álló jogbiztonság követelményét [Alkotmány 2. § (1) bekezdés].

A másik indítványozó ugyanezen Ör.1.-beli rendelkezés alkotmányellenességét azzal az érvvel támasztja alá, hogy az önkormányzat mint jogalkotó a közjogi jellegű parkolási jogviszony magánjogi jogviszonyként kezelésével jogalkotói hatáskörét lépte túl, ami az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét eredményezi. Ugyanezen indítványozó úgy véli, hogy az Ör.1. parkolási díjakra és pótdíjakra vonatkozó szabályai is alkotmányellenesek, mivel „a díjmegállapítás ténye, a díj – mint olyan – közigazgatási jogviszonyt feltételez, és hatóság-ügyfél kapcsolatot”. Az indítványozó álláspontja szerint, tiltott perbizományról van szó, amennyiben ezen díjakat a parkolótársaságok saját nevükben érvényesítik.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat azok tartalmi egyezőségére tekintettel egyesítette és egy eljárásban bíráltra el.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör.1.-et 2009. június 1. napjával hatályon kívül helyezte a hatályba lépése óta többször módosított, Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.2.). Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét utólagos normakontroll eljárásban csak akkor vizsgálja, ha a hatályát vesztett jogszabály helyébe lépő szabályozás tartalmilag a korábbival azonos vagy lényegét tekintve hasonló [335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; 47/2009. (IV. 21.) AB határozat, ABK 2009. április, 410, 420.].

Összevetve az önkormányzati rendeletek jelen eljárás szempontjából releváns rendelkezéseit megállapítható, hogy azok lényegüket tekintve tartalmilag nagyban hasonlók, illetve azonosak. Az Ör.2. az indítványokban támadott szabályozási módot továbbra is fenntartotta, hiszen az indítványozó által sérelmezett várakozási díjak, várakozási díjkülönbözet és a pótdíj megállapításának logikáján, a parkolásüzemeltető definícióján nem változtatott.

Így az Alkotmánybíróságnak az eljárását az utólagos normakontrollra irányuló indítványok kapcsán az Ör.2. megfelelő rendelkezései, valamint a közelebbről meg nem határozott bírósági döntések tekintetében kellett elvégeznie.

3. Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.; ABK 2009, november 1971, 1984.) már vizsgálta többek között az Ör.2. jelen indítvánnyal érintett rendelkezéseit. E határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör.2. megalkotására felhatalmazást adó jogszabályok: a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tövény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdése és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 63/A. § *h)* pontja az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütköznek, mivel e törvényi rendelkezések egyrészt nem határozzák meg a díjmegállapítás kereteit, szempontjait, és korlátait, ami a fővárosi közgyűlés (és az önkormányzati képviselő-testületek) jogalkotási jogkörét önkényessé teszi, másrészt pedig azért, mert a felhatalmazó rendelkezések nincsenek tekintettel sem az önkormányzatok díjmegállapításban fennálló és a szolgáltató kilététől független, gazdasági érdekeltségére, sem pedig az önkormányzatok árhatósági funkciójára, amely a közszolgáltatást igénybe vevők, a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgálná. Mindezen indokok alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogalkotási hatáskör kereteit illetően nem érvényesülnek az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből fakadó követelmények, azaz a jogalkotó közhatalom, a (fővárosi közgyűlés) tevékenységét – a törvényi felhatalmazások tartalma miatt – nem tudja alkotmányosan gyakorolni. Az ilyen, korlátok nélküli és a közszolgáltatások biztosításának speciális körülményeit figyelmen kívül hagyó felhatalmazás ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével.

Megállapította továbbá az Abh., hogy a jogalkotó nemcsak a díjszabásra vonatkozó felhatalmazás tekintetében, hanem a közúton járművel történő várakozással keletkező jogviszony egészének törvényi szabályozásával maradt adós, hiszen nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy közigazgatási, közlekedés-igazgatási kérdésként kívánja kezelni a járművel történő közterületi várakozást, vagy magánjogi kérdésként. Amennyiben közjogi természetűnek tekinti, akkor a jogalkotónak meg kell teremtenie a jelenleg hiányzó intézményi és eljárási rendet, amely lehetőséget ad arra, hogy a közutakon járművel közlekedőket gazdaságos és felelős, a biztonságot és mindenki jogait szem előtt tartó magatartásra lehessen szorítani. Ugyanakkor a szabályszegésért fennálló felelősséget, avagy a jogszerűtlen hatósági fellépést megfelelő garanciákkal biztosított eljárásban lehessen tisztázni.

Ezen szabályozásbeli hiányosságok okán az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, és az Ör.2. egészét 2010. június 30. napjával megsemmisítette.

4. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *c)* pontja értelmében „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

megállapítását. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor *„res iudicata”,* ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.). Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78, 81.; 37/2004. (X. 15.) AB határozat, ABH 2004, 908, 911.].

Az Ör.2. hivatkozott rendelkezései alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítványok az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált kérdéseket vetnek fel. Ezért az Alkotmánybíróság e kérdésben az eljárást az Ügyrend 31. § *c)* pontja alapján megszüntette.

5. Az Alkotmánybíróság a következőkben az egyik indítványozónak a parkolással kapcsolatos ügyekben született közelebbről meg nem határozott bírósági ítéletek, illetve fővárosi, valamint legfelsőbb bírósági állásfoglalások alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésükre irányuló kérelmét vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét az Alkotmány, továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) határozza meg. Az Abtv. 1. § *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróság hatásköre kiterjed a jogszabályok, valamint az állami irányítás egyéb jogi eszközei alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára. Az indítványozó által vizsgálni kért döntések – amelyeket egyébként egzakt módon meg sem jelölt – nem tartoznak ezek közé, ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványi kérelmet az Ügyrend 29. § *b)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

851/B/2005. AB határozat

Az Alkotmánybíróság állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet 48. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a Budapest főváros közterületein és erdőterületein a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.) 48. § (4) bekezdése alkotmányellenessége megállapítását kérve.

Az Ör. hivatkozott rendelkezése a következőképpen rendelkezett: „A (3) bekezdésben meghatározott alapdíjtól forgalomtechnikai szempontok figyelembevételével lefelé el lehet térni. Az eltérésről és annak mértékéről – mely legfeljebb 50% lehet – a főpolgármester dönt.” Indítványozó úgy véli, hogy az Ör. ezen előírása nem felel meg sem a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (1) – (2) bekezdéseiben foglaltaknak, sem a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXCV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 63/A. § (1) bekezdés *h)* pontjában rögzítetteknek, ami az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét eredményezi.

Az indítvány érvelése szerint az Ötv. fentebb hivatkozott rendelkezése szerint – nem vitatva, hogy az Ötv. lehetőséget teremt a parkolással kapcsolatban az önkormányzati rendeletben az alapdíjtól való eltérés szabályozására is – az alapdíjtól való eltérés kérdésében kizárólag a helyi önkormányzat képviselő-testülete dönthet, rendeleti formában. Ez a hatáskör úgy véli nem utalható a főpolgármester hatáskörébe. A Jat. sérelmét e rendelkezéssel összefüggésben abban látja megvalósulni, hogy a Jat. 1. § (1) bekezdése szerint a főpolgármester nem jogosult jogszabályalkotásra, így az általa meghozott döntés nem minősülhet normatív aktusnak.

Végezetül hivatkozik a képviselő-testület, mint az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonosi jogok gyakorlója jogainak e rendelkezés általi jelentős korlátozására, ami indítványozó szerint az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdése, az Ötv. 10. § (1) bekezdés *d)* pontja, 64. § (3) bekezdése rendelkezéseinek összevetéseiből következik.

Összegezve: az Ör. e szabályozását indítványozó egyrészt hatáskörelvonásként értékeli, amely sérti az Alkotmány 43. § (1) – (2) bekezdését, másrészt magasabb szintű jogszabályokba ütközőnek véli, ami az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmét valósítja meg, végezetül pedig olyan szabályoznak tartja, ami korlátozza a képviselő-testület tulajdonosi jogait, s így a tulajdonosi jogok súlyos sérelme okán az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésébe ütközik.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

2. Az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatása során megállapította, hogy az indítványban megjelölt Ör.-t 2009. június 1. napjával hatályon kívül helyezte a hatályba lépése óta többször módosított, Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.1.).

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét utólagos normakontroll eljárásban csak akkor vizsgálja, ha a hatályát vesztett jogszabály helyébe lépő szabályozás tartalmilag a korábbival azonos vagy lényegét tekintve hasonló [335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; 47/2009. (IV. 21.) AB határozat, ABK 2009. április, 410, 420.].

Az Alkotmánybíróság összevetve az Ör. hivatkozott rendelkezését, a helyébe lépő Ör.1. rendelkezéseivel megállapította, hogy a korábbi szabályozás helyébe az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott elemet nem tartalmazó szabályozás lépett.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány tárgytalanná vált, így a testület az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január 3.) 31. §-ának *a)* pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

710/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány, valamint alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 11/1997. (II. 18.) BM rendelet 2001. június 30. napjáig hatályban volt 2. számú melléklete „(kiemelt)”és „Hivatalvezető”, illetőleg a 2008. március 29. napjáig hatályban volt 2. számú melléklete „(kiemelt kapitányság)” és „Hivatalvezető” szövegrészek alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 11/1997. (II. 18.) BM rendelet 2. számú melléklete egyes szövegrészei alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Ügyfelei képviseletében eljáró ügyvéd eredetileg egyrészt indítványozta a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek és az önkormányzati tűzoltóság hivatásos szolgálati viszonyban álló tagjaival kapcsolatos munkáltatói jogkörök szabályozásáról, valamint e szerveknél rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 11/1997. (II. 18.) BM rendelet (a továbbiakban: R.) egésze alkotmányellenességének megállapítását, másrészt kérte az R. 2001. június 30. napjáig hatályban volt 2. számú melléklete „(kiemelt)”és „Hivatalvezető”, illetőleg az indítvány benyújtásakor hatályban volt 2. számú melléklete „(kiemelt kapitányság)” és „Hivatalvezető” szövegrészei alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. Egyúttal kérte annak kimondását, hogy a Zalaegerszegi Munkaügyi Bíróság előtt folyó 1.M.107/2007. számú perben a támadott szövegrészek nem alkalmazhatóak. Az Alkotmánybíróság főtitkárának felhívása nyomán indítványát pontosítva az R. részbeni megsemmisítését kérte utólagos normakontroll keretében.

Ezt követően egyik ügyfele nevében alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az R. fentebb részletezett szövegrészeire vonatkozóan.

Végezetül másik ügyfele nevében is ugyanezen tartalmú alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.

Az Alkotmánybíróság az ügyeket – tárgyi azonosságuk miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend; ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette, és azokat egy eljárásban vizsgálta.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e a törvényi feltételeknek. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik egyebek mellett az is, hogy az Alkotmányban biztosított jog sérelme az alkotmányellenes jog-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

szabály alkalmazása folytán következzék be. A vizsgált esetben az alkotmányjogi panaszok alapjául fekvő jogerős ítéletek meghozatala során az eljáró bíróság nem alkalmazta az R.-nek az indítványozó által támadott szövegrészeit, így az alkotmányjogi panasz előterjesztésének e törvényi feltétele nem teljesült. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat az Ügyrend 29. § *e)* pontjában foglaltak alapján, a rendelkező rész szerint visszautasította.

3. Az Alkotmánybíróság az utólagos normakontrollra irányuló eljárása során észlelte, hogy a katasztrófavédelmi szerveknél és a hivatásos önkormányzati tűzoltóságoknál rendszeresített hivatásos beosztások meghatározásáról szóló 19/2008. (III. 28.) ÖTM rendelet 2. §-a az R. 2. számú mellékletét 2008. március 29. napjával hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében a hatályos jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja, hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezés vizsgálatára csak egyes speciális eljárások (az Abtv. 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. §-ban foglalt alkotmányjogi panasz) során van lehetőség (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261, 262.). Ezért az Ügyrend 31. §-ának *a)* pontja alapján az R. 2. számú melléklete egyes szövegrészei alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., alkotmánybíró — *Dr. Lévay Miklós* s. k., előadó alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., alkotmánybíró

743/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 111/2003. (VII. 29.) Korm. rendelet 36. § alkotmányellenességének megállapítására, és visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányuló indítvány alapján indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 111/2003. (VII. 29.) Korm. rendeletnek (a továbbiakban: R.) a szolgalmi jog (vezetékjog) engedélyezésével és alapításával összefüggő rendelkezést tartalmazó 36. §-ának visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól.

Az indítványozók álláspontja szerint a támadott rendelkezés ellentétes egyrészt a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bt.) 38. § (5) bekezdésével. Úgy vélik, hogy amennyiben a jogalkotó különbséget kívánt volna tenni a különböző vezetékekre vonatkozó szolgalmak között, ezt szabályosan csak a Bt. módosításával együtt tehette volna meg. Hivatkoznak másrészt arra, hogy az R. alkotmányellenesnek tartott rendelkezése a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény módosításáról rendelkező 1997. évi XX. törvény hatálybalépését megelőzően idegen ingatlanon megépült és üzembe helyezett földgázelosztó-vezetékek tekintetében nem követeli meg a Bt.-ben szabályozott hatósági szolgalmi jog alapítási eljárást, hanem elegendőnek tartja a területileg illetékes bányafelügyeletnek a gázelosztó-vezetékre kiadott használatbavételi engedélyét.

Az R. támadott szabálya szerint azokban az esetekben, amikor az illetékes bányafelügyelet a szabálytalanul létesített vezetékek fennmaradásáról dönt, a bányaszolgalmi jog jogosultjának nem kell építési jogosultságát igazolnia. Az indítványozók szerint ez a rendelkezés ellentétes az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 48. § (1) bekezdésével, amely a fennmaradási engedély megadásának feltételeként az építési jogosultság igazolását írja elő.

Az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmét látják az indítványozók abban, hogy az R. támadott rendelkezése folytán a bányakapitányság határozata alapján történő szolgalmi jog (vezetékjog) alapításának tényét, jogalapját és jogszerűségét az ingatlantulajdonosok bírósági úton nem tehetik vitássá, a bírósági felülvizsgálat lehetősége nem áll rendelkezésükre. Ugyanígy a jogorvoslathoz való alkotmányos jog sérelmét látják abban, hogy az ingatlantulajdonosok nem értesülnek a bányakapitányság határozatáról, így pedig nem is adódik lehetőségük a jogorvoslat igénybevételére.

Alkotmányellenesnek tartják továbbá az indítványozók, hogy a szolgalmi jog (vezetékjog) alapításával összefüggő kártalanítási igény elévülését a bányafelügyelet által kiadott, a gázelosztó-vezetékre vonatkozó használatbavételi engedélyt tartalmazó határozat jogerőre emelkedésének napjától kell számítani. A kifogásolt előírás – álláspontjuk szerint – olyan helyzeteket teremthet, ahol elmaradhat a kártalanítás, különösen akkor, ha az ingatlantulajdonosok nem kapják meg a bányafelügyeletnek a vezeték használatbavételi, illetve fennmaradási engedélyt megadó határo-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

zatát, és így azt sem tudják, hogy mikor kezdődött meg a kártalanítási igény érvényesítésére rendelkezésre álló idő. Az ilyen szabályozás az indítványozók szerint sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdése által biztosított tulajdonhoz való jogot.

II.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az R. szabályait az indítvány benyújtását követően a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet 167. §-a 2009. július 1. napjával hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) Az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a szerint előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján vizsgálja.

Az R. 36. §-a alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványként terjesztették elő. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a)* pontja szerint az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az R. 36. § alkotmányellenességének megállapítására és visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában – az Ügyrend 31. § *a)* pontjának alkalmazásával – az eljárást a rendelkező részben foglaltak szerint megszüntette.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Lévay Miklós* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., alkotmánybíró

1284/H/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának, Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) rendelete módosításáról szóló 26/2007. (VI. 21.) rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője eredménytelen törvényességi észrevételét követően indítványozta a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott, Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló – többször módosított és egységes szerkezetben lévő – 8/2003. (V. 23.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) módosításáról szóló 26/2007. (VI. 21.) rendelet (a továbbiakban: Örm.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Álláspontja szerint „az önkormányzat a támadott rendelet előkészítése során nem folytatta le a döntéshozatalt megelőző egyeztetési eljárást, nem biztosította az állampolgárok, szervezetek, érdekképviseleti szervek véleménynyilvánítási lehetőségét.”

Az indítványozó szerint a fenti hiányosság miatt a támadott rendelkezések ellentétesek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 9. § (2)–(6) bekezdés rendelkezéseivel, így sértik az Alkotmány 44. § (1) bekezdésének rendelkezését, valamint az indítványozó szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében védett jogbiztonságot is.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, „ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg”. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.]

2. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata – az Ör. egységes szerkezetbe foglalása érdekében – a Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) rendelet módosításáról szóló 9/2010. (II. 23.) számú rendelet kapcsán az Étv. 9. §-ban előírt kötelező egyeztetési eljárás lefolytatásakor a jelen eljárásban támadott Örm. rendelkezéseit is a véleményezési eljárás részévé tette.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A kifejtettekre tekintettel, mivel az indítványban kifogásolt alkotmányos aggály okafogyottá vált, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) TÜ. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *e)* pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

338/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályairól szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet II/A. fejezete, 36. §-a, 45. § (2) bekezdése, 46. § (2) bekezdése, valamint 7–10. számú melléklete alkotmányellenességének megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó utólagos normakontroll-eljárás keretében kérte a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.1.) II/A. fejezete, 36. §-a, 45. § (2) bekezdése, 46. § (2) bekezdése, valamint 7–10. számú melléklet alkotmányossági vizsgálatát és megsemmisítését. Álláspontja szerint az Ör.1. megjelölt szakaszai, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.), valamint a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) egyes rendelkezéseibe ütközik, ezért sérti az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdését.

Az indokolásában részletezett tényállás szerint az Ör.1. 2008. január 1. napjától hatályos rendelkezései – a közút tulajdoni viszonyaitól függetlenül – a főpolgármester hatáskörébe adja a budapesti korlátozott forgalmú övezetekben a behajtási engedélyek kiadását, anélkül azonban, hogy az abból származó bevételek kerületi önkormányzatok részére történő visszaosztásáról gondoskodna. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy amennyiben a Kkt. a közút kezelőjét jogosítja a közút forgalmi rendjének kialakítására, ugyanakkor a helyi közút a helyi önkormányzat törzsvagyonába tartozik, aki annak fenntartásáról tulajdonosként is jogosult gondoskodni, úgy a főpolgármester behajtási engedélyek kiadásával kapcsolatos – bevételt keletkeztető – hatásköre sérti az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában garantált tulajdonhoz, valamint saját bevételhez való jogot és gazdálkodási önállóságát.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság csak akkor vizsgálja, ha a helyébe lépő jogszabály tartalmilag a korábbival azonos vagy lényegét tekintve hasonló tartalommal bír, illetve a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és a 48. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz esetében vizsgálja, mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség.

Az Ör.1. 7–8. számú mellékletét a 74/2007. (december 28.) Főv. Kgy. rendelet, és a 38/2008. (VII. 18.) Főv. Kgy. rendelet, a II/A. fejezetét, valamint az indítvány 46. § (2) bekezdését, és 9–10. mellékletét a 81/2008. (XII. 30.) Főv. Kgy. rendelet 2009. január 1. napjával hatályon kívül helyezte.

Az Ör1.-t 2009. július 1. napjától kezdődően a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályiról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.2.) hatályon kívül helyezte. Az Ör.1. indítvány által támadott 36. §-ának és a 45. § (2) bekezdésének rendelkezéseit az Ör.2. 38–39. szakaszai tartalmazzák.

Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában (MK 2009/169. 40272–40288., a továbbiakban: Abh.) megállapította a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdésének, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 63/A. § *h)* pontjának, valamint az Ör.2. alkotmányellenességét. Az alaptörvénnyel ellentétes szabályokat a jövőre nézve, 2010. június 30. napjával semmisítette meg.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *a)* pontja értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgy-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

talanná vált (…)". Az Ügyrend 31. § *e)* pontja alapján, ugyancsak megszünteti az Alkotmánybíróság az eljárását, „ha (…) az indítvány egyéb okból okafogyottá vált".

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette. Az Ör.1. hatálytalan rendelkezései tekintetében utólagos normakontroll eljárás lefolytatására nincs lehetőség, az Ör.2. támadottakkal megegyező 38–39. szakaszait 2010. június 30. napjával alkotmányellenességükre tekintettel az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Utóbbi rendelkezések tekintetében ezért az eljárás lefolytatása okafogyottá vált.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró — *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., előadó alkotmánybíró

1421/H/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának, Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) rendelete módosításáról szóló 50/2007. (XI. 23.) rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. A Hajdú-Bihar Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője eredménytelen törvényességi észrevételét követően indítványozta a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése által elfogadott, Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) módosításáról szóló 50/2007. (XI. 23.) rendelet (a továbbiakban: Örm.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését.

Álláspontja szerint az önkormányzat a támadott rendelet előkészítése során nem folytatta le a döntéshozatalt megelőző kötelező egyeztetési eljárást, amit az a településrendezés eszközei módosítása során is alkalmazni kell.

Az indítványozó szerint a fenti hiányosság miatt a támadott rendelkezések ellentétesek az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 9. § (2)–(6) bekezdés rendelkezéseivel, így sértik az Alkotmány 44. § (1) bekezdésének rendelkezését, valamint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében védett jogbiztonságot is.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg". [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.]

2. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata – az Ör. egységes szerkezetbe foglalása érdekében – a Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) rendelet módosításáról szóló 9/2010. (II. 23.) számú rendelet kapcsán az Étv. 9. §-ban előírt kötelező egyeztetési eljárás lefolytatásakor a jelen eljárásban támadott Örm. rendelkezéseit is a véleményezési eljárás részévé tette.

A kifejtettekre tekintettel, mivel az indítványban kifogásolt alkotmányos aggály okafogyottá vált, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) TÜ. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *e)* pontja alapján – megszüntette.

Budapest, 2010. július 12.

Dr. Balogh Elemér s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Bragyova András* s. k., alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k., alkotmánybíró

240/D/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Fővárosi Közgyűlési rendelet 34. § (1), (3), (4) és (5) be-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kezdéseinek alkotmányossági vizsgálatára irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal élt a Fővárosi Bíróság 48.Pf.642537/2008./5. szám alatti jogerős ítéletében alkalmazott jogszabály alkotmányosságának vizsgálata és kihirdetésére visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítése iránt. Álláspontja értelmében a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Fővárosi Közgyűlési rendelet (a továbbiakban: Ör.) 34. § (1), (3), (4) és (5) bekezdései az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, a 40/A. § (2) bekezdése, és a 44/A. § (2) bekezdésébe ütköznek.

Az alkotmányjogi panasz indokolása értelmében a Köztársasági Őrezred – az alapper felperese –, szervezetileg a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló jogszabályban megjelölten, önálló jogi személyiségű rendészeti, és költségvetési szerv. Tevékenységének lényege indokolja, hogy az általa eszközként használt gépjárműveken ne tűnjön ki a rendészeti jelleg. Az indítványozó álláspontja szerint ezért alkotmányellenes megkülönböztetés az, hogy az Ör. – más közfeladatot ellátó szervhez hasonlóan – VII. fejezetében nem nevesíti a Köztársasági Őrezredet a parkolási díjfizetési kötelezettség alól mentes szervek között. Az Ör. a szabályozás ezen módjával értékelhető indok nélkül különböztet a rendőrség szervezeti egységei között a jogosulti kör meghatározásakor.

Az indítványozó alkotmányellenesnek ítéli azt is, hogy az Ör. korlátozza a mentességre jogosító hozzájárulások számát is, amely akadályozza a rendészeti szervek jogszabályon alapuló közfeladatainak ellátását.

2. Az Ör. rendelkezéseit a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályiról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.2.) 2009. június 1. napjával hatályon kívül helyezte. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság a konkrét normakontroll két esetében, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés és a 48. § alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz esetében vizsgálja, mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség [lásd például: 335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; legutóbb: 119/2009. (XI. 20.) AB határozat, ABK 2009. november, 2012, 2014.].

Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtásával kapcsolatos formai követelményeknek eleget tett. Jóllehet a Fővárosi Bíróság fentiekben megjelölt jogerős ítéletének kézbesítését igazoló tértivényt nem csatolta, az ítélet keltének (2009. március 25.) és az alkotmányjogi panasz benyújtásának (2009. május 11.) időpontjából egyértelműen megállapítható az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerinti hatvannapos határidő betartása.

3. Az Abtv. rendelkezései az Alkotmánybíróság egyes hatáskörei szerint határozzák meg a lehetséges indítványozói kört. Egyes hatáskörök esetében „bárki”, bizonyos esetekben csak meghatározott, „privilegizált” személyi kör fordulhat az Alkotmánybírósághoz. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése – egyéb feltételek teljesülése mellett – azokat a személyeket jogosítja alkotmányjogi panasz benyújtására, akiknek Alkotmányban biztosított jogait konkrét perben, alkotmányellenes jogszabály alkalmazása révén sértették meg. Alkotmányjogi panasz benyújtására tehát az a személyi kör jogosult, akinek az Alkotmány a közhatalommal szembeni védelemképpen jogokat állapít meg.

Az indítványozó panaszos a jelen esetben a Köztársasági Őrezred.

Az Alkotmány 40/A. § (2) bekezdése értelmében „[a] Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme”. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 4. § (1) bekezdése szerint „[a[Rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv”, amelynek keretei között „[e]gyes feladatok ellátására törvény vagy kormányrendelet más rendőri szervet is létrehozhat” [Rtv. 4. § (3) bekezdés]. Az Rtv. 100. § (1) bekezdés *g)* pontja alapján a Kormány 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendeletével (a továbbiakban: Korm. r.) megalkotta a megelőző-védelemmel, személybiztosítással és objektumvédelemmel kapcsolatos szabályokat. A Korm. r. 2. § (1) bekezdés *a)* pontjában – a Rendőrség szerveként – létrehozta a Köztársasági Őrezredet. A Köztársasági Őrezred feladatait a Korm.r. 7. §-a határozza meg. A Köztársasági Őrezred a kifejtettek értelmében közhatalmat gyakorló rendvédelmi szerv.

Az Alkotmánybíróság értelmezésében „[a]z alkotmányjogi panasz az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok védelmének eszköze, amely alapvető jogok rendeltetése az, hogy az államhatalommal szemben alkotmányos garanciákat teremtsenek az állampolgár, az egyén vagy egy közösség jogainak védelmére, cselekvési autonómiájának biztosítására” [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.]. Ehhez képest az Alkotmánybíróság 23/2009. (III. 6.) AB határozatában rámutatott arra, hogy „közhatalmi jogosítvánnyal felruházott állami szervnek nincs az államhatalommal szemben garanciákat jelentő olyan alkotmányos alapjoga, amely feljogosítaná alkotmányjogi panasz előterjesztésére” (ABK 2009. március 228.). Következésképpen az alkotmányjogi panasz intézménye főszabályként az alapjogok védelmének eszköze, és nem alkalmazható abban az esetben, ha az államhatalommal szemben védelmet nem élvező személy – jelen esetben a közhatalmat gyakorló rendvédelmi szerv – az indítványozó.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

Az alanyi jogok érvényesítését garantáló perbeli jogképesség tehát nem jelenti szükségképpen azt, hogy a közhatalmi szervet az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerinti jogorvoslat is megilleti.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend). 29. § *c)* pontja értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy (…) az eljárás indítványozására az indítványozónak nincs jogosultsága". A Köztársasági Őrezred a fentiek szerint nem volt jogosult a panasz benyújtására, ezért az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 29. § *c)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró — *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., előadó alkotmánybíró

326/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályairól szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet 10. § (4) bekezdésének „kivéve az 5. mellékletben megjelölt közterületeket" fordulata alkotmányellenességének megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó utólagos normakontroll-eljárás keretében kérte a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör1.) 22. § (3) bekezdésének vizsgálatát. Álláspontja szerint az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik az a szabály, amely szerint – a lakhelyhez igazodó – lakossági várakozási hozzájárulás kiadása a közutak tulajdoni viszonyaihoz igazodik. Ennélfogva a kerületi önkormányzat kizárólag a saját tulajdonát képező közterület tekintetében adhat ki várakozási hozzájárulást a kerületi lakosok számára, a fővárosi tulajdonú közutak (körutak, egyéb utak) tekintetében várakozási hozzájáruláshoz a helyi lakosok nem juthatnak hozzá.

A szabályozás így indokolatlanul különböztet a kerületi lakosok között aszerint, hogy azok a kerület vagy a főváros tulajdonát képező közutak mentén laknak, amely ezért az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközik.

Az Ör1.-t 2009. július 1. napjától kezdődően a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályiról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.2.) hatályon kívül helyezte. Az indítványozó a jogszabály-módosításra tekintettel indítványát az Ör.2. 10. § (4) bekezdés „kivéve az 5. mellékletben megjelölt közterület" fordulat tekintetében tartotta fenn. Kiegészítő indokolása szerint az Ö.2. 10. § (4) bekezdése főszabályként a tulajdoni helyzetre tekintet nélkül teszi lehetővé ugyan, hogy a kerületi önkormányzat a kerületi lakos üzemben tartók részére, lakásonként kettő darab jármű figyelembe vételével várakozási hozzájárulást adjon ki, ám az Ör.2. 5. számú melléklete azokat a fővárosi tulajdonú közutakat jelöli, amelyek kivételt képeznek e főszabály alól. Ezen fővárosi önkormányzati tulajdonú közutak esetében lakósági várakozási hozzájárulás az egyéb feltételek teljesülése esetén sem bocsátható ki.

2. Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában (ABK 2009. november, 1971.; a továbbiakban: Abh.) megállapította a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdésének, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 63/A. § *h)* pontjának, valamint az Ör.2. alkotmányellenességét. Az alaptörvénnyel ellentétes szabályokat 2010. június 30. napjával megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *e)* pontja értelmében „[a]z Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha (…) az indítvány egyéb okból okafogyottá vált". Az Alkotmánybíróság az Ör.2.-t a felhatalmazó jogszabály alkotmányellenessége folytán egészében – a 10. § (4) bekezdésre is kiterjedően – minősítette alkotmányellenesnek. Emellett a jövőre nézve történő megsemmisítés kitűzött határideje is eltelt. Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi elbírálására nem látott lehetőséget.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az Abh-ban (ABK 2009. november, 1971, 1977.), illetve a 1538/B/1996. AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a közúton járművel történő várakozás joga nem alapjog [ABH 2001, 1198, 1206.]. Az utóbbi határozatban az Al-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

kotmánybíróság a Budapest főváros közterületein és erdőterületein a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 38/1993. (XII. 27.) Főv. Kgy. rendelet – a jelen indítványban támadott rendelkezéssel egyező tartalmú – 17. § (2) bekezdését vizsgálta. Az Alkotmány 9. § (1) és (2) bekezdésével összefüggésben ugyan, de a testület nem ítélte alkotmányellenesnek azt a rendelkezést, amely kizárta a fővárosi önkormányzat tulajdonában álló közutakra lakossági és intézményi parkolási engedélyek kiadását. „Ha ugyanis a főutakon az ott élő gépjármű tulajdonosok, illetőleg az ott működő intézmények a saját használatukban levő gépjárművekre külön parkolási engedélyt kaphatnának, ez meggátolhatná éppen a legnagyobb közlekedési forgalmat lebonyolító közutakon a parkolást, de még a korlátozott várakozást is. A Kgy. r.-beli szabályozásnak pedig a fő célja a közérdek kielégítése, hogy minél többen használhassák, viszonylag rövid, maximált időtartamú parkolással a közterületet, főútvonalakon fekvő közintézményeket gépkocsival felkereshessenek (…)” (ABH 2001, 1198, 1205.).

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró — *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., előadó alkotmánybíró

615/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzat építményadóról szóló 12/1996. (IV. 26.) sz. önkormányzati rendelete 7. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott kérelmében az indítványozó Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat építményadóról szóló 12/1996. (IV. 26.) sz. önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 7. § (2) bekezdését kifogásolta, mely szerint az állandó lakosok mentességet élveznek az építményadó megfizetése alól. Az indítványozó szerint e szabály az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütköző módon tesz különbséget az adóalanyok között lakóhelyük szerint.

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzat időközben újraszabályozta a kérdéskört: a 31/2009. (XII. 18.) sz. önkormányzati rendelettel bevezetett, 2010. január 1. napján hatályba lépett módosítás nyomán az Ör. már nem tartalmazza az indítványozó által sérelmezett, lakóhely szerinti különbségtételt. [Az Ör. hatályos 7. § (2) bekezdése szerint az a magánszemély mentes az építményadó megfizetése alól, akinek az ingatlana az ingatlan-nyilvántartásban lakásként van nyilvántartva és a lakást kizárólag lakás céljára használja.]

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára csak a konkrét normakontroll két esetében, [az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján] van lehetőség, ilyenkor ugyanis a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés. Jelen ügy nem tartozik ebbe a körbe, ezért az Ör. 7. § (2) bekezdése vonatkozásában benyújtott utólagos normakontroll indítvány tárgyában indult eljárást az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján (az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) megszüntette.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., előadó alkotmánybíró — *Dr. Lévay Miklós* s. k., alkotmánybíró

Dr. Paczolay Péter s. k., alkotmánybíró

632/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Pilisjászfalu Község Képviselő-testülete helyi adókról szóló 19/2008. (XII. 9.) számú

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

rendelete 4–5. §-ai alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

Indokolás

1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott kérelmében az indítványozó Pilisjászfalu Község Képviselő-testülete helyi adókról szóló 19/2008. (XII. 9.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 4–5. §-ai alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésének, a 70/A. § (1) bekezdésének és – a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 7. § *b)* pontjába ütközés miatt – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d)* pontjának a sérelmét jelenti, hogy az Ör. a települést a telekadó szabályozása körében két övezetre osztja (4. §), és az egyes övezetekben eltérően állapítja meg a fizetendő adó mértékét (5. §).

2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy eljárása során az önkormányzat újraszabályozta a kérdéskört: 2010. január 1. napján hatályba lépett Pilisjászfalu Község Képviselő-testületének a helyi adókról szóló 19/2009. (XI. 15.) számú rendelete, mely az indítványozó által sérelmezett övezetek szerinti felosztást már nem tartalmazza a telekadó szabályozása körében.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára csak a konkrét normakontroll két esetében [az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján] van lehetőség, ilyenkor ugyanis a támadott jogszabályi rendelkezés alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés. Jelen ügy nem tartozik ebbe a körbe, ezért az Ör. 4–5. §-ai vonatkozásában benyújtott utólagos normakontroll indítvány tárgyában indult eljárást az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *a)* pontja alapján (az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát vesztette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) megszüntette.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., előadó alkotmánybíró
Dr. Lévay Miklós s. k., alkotmánybíró
Dr. Paczolay Péter s. k., alkotmánybíró

1261/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) Kr. rendelete 28. § (21) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Indokolás

Az indítványozók kérték az Alkotmánybíróságtól a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 8/2003. (V. 23.) Kr. rendelete (a továbbiakban: DÉSZ) 28. § (21) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését. A támadott rendelkezés értelmében beépítésre szánt területen magánutat csak a hatályos szabályozási tervben megjelölt helyen lehet kialakítani, és a közforgalom számára azt át kell adni. Az indítványozók szerint a DÉSZ. 28. § (21) bekezdésének rendelkezése sérti a tulajdonhoz való jogot, mert az „burkolt kisajátítást tartalmaz”.

Az indítvány benyújtását követően a jogalkotó módosította a DÉSZ-t, amely alapján az indítványozók által támadott rendelkezés módosított szöveggel az indítványozók által megjelölt jogszabályhely helyett a DÉSZ 28/B. § (2) bekezdésében található. A DÉSZ Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közlönye 2010. évi 7. számában 2010. március 10-én a módosításokkal egységes szerkezetben megjelent.

Az Alkotmánybíróság ezért – határidő tűzésével – hiánypótlásra felhívta az indítványozókat, hogy nyilatkozzanak arra vonatkozóan, hogy az új jogi szabályozásra kiterjesztve fenntartják-e az indítványukat és jelöljék meg, hogy az új jogszabályi rendelkezést az Alkotmány mely rendelkezéseivel és milyen indokok alapján tartják ellentétesnek. Az indítványozók a felhívásra nem válaszoltak.

Mivel az indítványozók a hiánypótlási felhívásnak nem tettek eleget és emiatt az indítványuk érdemben nem bírálható el, ezért az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálat nélkül a DÉSZ 28. § (21) bekezdése alkotmányellenességének utólagos megállapítása iránt benyújtott indítványt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat 29. § *d)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Holló András s. k., alkotmánybíró
Dr. Kiss László s. k., előadó alkotmánybíró
Dr. Kovács Péter s. k., alkotmánybíró

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK VÉGZÉSEI

490/I/2007. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *d)* pontja alapján a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.27357/1996/8. számú ítéletével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panasz keretében kérte annak megállapítását, hogy édesanyja elhalálozását követően a hagyatéki eljárásban a Tapolcai Földhivatal meghamisította a Kjő. 387/1948. számú hagyatéki jegyzőkönyvet és ezzel megsértette az Alkotmány 2. § (2)–(3) bekezdését [népfelség elve, hatalom erőszakos megszerzésének tilalma], 8. § (1)–(2) bekezdését [alapjogok védelme], 9. § (1)–(2) bekezdését [tulajdonformák egyenjogúsága, piacgazdaság elve] és a 13. § (1) (2) bekezdését [tulajdonvédelem]. Az indítványozó kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság rendelje el a meghamísítás következtében előállt kára – húszmilliárd forint – megtérítését. Az Alkotmánybíróság főtitkára tájékoztatta az indítványozót, hogy kérelme nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. §-ában és 48. §-ában foglalt követelményeknek, így érdemi elbírálására alkalmatlan. Az indítványozó nem fogadta el a főtitkár válaszát és az Alkotmánybíróság elnökétől kérte indítványa érdemi elbírálását. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 23. § (2) bekezdése szerint, amennyiben az indítványozó nem fogadja el a főtitkár válaszát, úgy a főtitkár szignálás végett bemutatja az indítványt az Alkotmánybíróság elnökének.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48. §-a szerint az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó azonban nem valamely jogszabály alkalmazásából eredő, hanem az érintett hagyatéki ügyben eljárt földhivatalok vélt jogsértéséből eredő alapjogi sérelmre hivatkozott, illetve kárának megállapítását és megtérítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Az indítvány tehát egyrészt nem felel meg az alkotmányjogi panasz kritériumainak, másrészt olyan kérelmet tartalmaz, amelynek elbírálására az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

570/I/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 149. § (3) bekezdése megsemmisítését kérte az aláíráshoz való jog sérelmére hivatkozva. Az Alkotmánybíróság főtitkára az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 23. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján tájékoztatta az indítványozót, hogy beadványa nem minősül indítványnak. Az indítványozó a főtitkár tájékoztatása ellenére kérelmét továbbra is fenntartotta, mert véleménye szerint az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonjogát a bíróság ítéletével nem változtathatja meg.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a szerint az Alkotmánybíróság a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek az alkotmányellenességét vizsgálja. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Ügyrend 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok sértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (654/H/1999. AB végzés, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az indítványozó által előterjesztett kérelem nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek, mivel az indítványozó az Alkotmány sérelmesnek vélt rendelkezéseit nem jelölte meg, s ebből kifolyólag indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

1184/I/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az autópályák, autóutak és főutak használatának díjáról szóló 36/2007. (III. 26.) GKM rendelet (a továbbiakban: GKM rendelet), különösen a 3. § (1)–(2) bekezdések és az 5. § felülvizsgálatát kezdeményezte a „tágabb értelemben a jogállamiság részét képező arányos szolgáltatás-ellenszolgáltatás elvével” összefüggésben. Az indítványozó azt kifogásolta, hogy a GKM rendelet alapján a négynapos úthasználati jogosultság a gyakorlatban nem 96 órára szól. Indítványában emellett az Állami Autópálya Kezelő Zrt. eljárását is sérelmezte.

Az Alkotmánybíróság főtitkára az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 23. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki azonban a felhívás ellenére ismételten hiányosan nyújtotta be indítványát, és kifejezetten kérte a GKM rendelet kiegészítését, módosítását.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a szerint az Alkotmánybíróság a jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek az alkotmányelleneségét vizsgálja. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Ügyrend 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok sértenek. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (654/H/1999. AB végzés, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az indítványozó a főtitkár tájékoztatását követően sem terjesztett elő határozott kérelmet, mert nem tett eleget alkotmányos elveken alapuló, részletes indoklási kötelezettségének. Emellett az indítványozó a hiánypótlást követően a GKM rendelet kiegészítését kérte. Az Alkotmánybíróság csak jogi normák alkotmányosságának vizsgálatával foglalkozik, nem tartozik azonban a hatáskörébe sem a jogszabályok módosítása, vagy a jogszabályok módosításá-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nak kezdeményezése, sem az egyes szolgáltatók, hatóságok eljárásának vizsgálata.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

1392/I/2009. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó – a 2007. december 1-jétől hatálytalan – a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 1999. évi CXXIV. törvény 4. § (6) bekezdése, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 46. § (3) bekezdése megsemmisítését kérte. Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki utóiratában az Alkotmány 50. § (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással kérte a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2007. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: PSZÁFtv.) 36. §-ának és az Itv. fent megjelölt rendelkezésének a felülvizsgálatát. Az indítványozó továbbá annak megállapítását is kérte, hogy PSZÁFtv.-nek a Felügyelettel szembeni kártérítési igény érvényesítésére vonatkozó rendelkezése nem felel meg az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 13. Cikkben foglaltaknak. Az indítványozó az Alkotmány a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangjára vonatkozó előírásának [7. § (1) bekezdés] sérelmére hivatkozva kérte a PSZÁFtv. támadott rendelkezésének a megsemmisítését. Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy a PSZÁFtv. 36. §-a ellentétes a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény több rendelkezésével.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

1. Ami a nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangjára vonatkozó előírást [Alkotmány 7. § (1) bekezdés] illeti, rá kell mutatni arra, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 21. § (3) bekezdése szerint jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatát csak a törvényben meghatározottak kezdeményezhetik. Az indítványozó azonban nem tartozik az Abtv. 21. § (3) bekezdése szerinti személyi körbe, ezért a PSZÁFtv. kifogásolt rendelkezésének nemzetközi szerződésbe (Egyezménybe) ütközésének vizsgálatára irányuló eljárás kezdeményezésére nem jogosult.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 7. § (1) bekezdése nem önálló, hanem utaló alkotmányi szabály, így utólagos normakontroll alapjául csak az indítványok által érintett nemzetközi szerződés szolgálhat. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint éppen ezért ezzel az alkotmányi rendelkezéssel nem kerülhető meg az Abtv. 21. § (3) bekezdésének korlátozása, amely a nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatát meghatározott személyek és szervek indítványához köti [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 148.].

2. Az Alkotmánybíróság már több határozatában vizsgálta az azonos szintű jogszabályok közötti ellentmondás (kollízió) kérdésének alkotmányosságát. E határozatok szerint két (vagy több) jogszabályi rendelkezés esetleges kollíziója folytán előálló értelmezési nehézség magában véve nem elegendő feltétele az alkotmányellenesség megállapításának. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a jogszabályok célszerűségéről való döntés nem az Alkotmánybíróság feladata. A célszerűség hiánya a szabályozásban, illetve a rossz jogi szabályozás önmagában nem alkotmányossági kérdés, így az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre e kérdések érdemi vizsgálatára [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176.; 26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 203.].

3. Végezetül a PSZÁFtv. 36. §-a, valamint az Itv. 46. § (3) bekezdése és a bíróságok alkotmányos feladatát rögzítő Alkotmány 50. § (1) bekezdése között alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés nem állapítható meg. Az alkotmányjogilag értékelhető összefüggés hiányában az indítványozó által kezdeményezett alkotmánysértés sem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

205/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bt.) 2. § (2) bekezdésének megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Alkotmánybíróság főtitkárának hiánypótlásra való fölhívását követően az indítványozó az Alkotmány 10. § (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott, amely szerint a Magyar Állam tulajdona nemzeti vagyon. Az indítványozó érvelése szerint a bányászati tevékenység során a cián vagy cianid vegyület felhasználásával járó technológiák alkalmazását megtiltó sérelmezett rendelkezés lehetetlenné teszi a nemzeti vagyont képező arany és ezüstkincs hasznosítását, ami az államnak okozott igen jelentős kárra tekintettel alkotmányellenes.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

A Bt.-nek a bányászati tevékenység során meghatározott technológia alkalmazását kizáró 2. § (2) bekezdése és az Alkotmánynak a Magyar Állam tulajdonát nemzeti vagyonná nyilvánító 10. § (1) bekezdése között alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

416/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Fot.) 63. § (6) bekezdésének *„a gyógyszerészek”*, valamint a *„dr. pharm.”* szövegrészei megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállami jogbiztonság sérelmére tekintettel. Érvelése szerint a patikaliberalizáció miatt elégedetlen gyógyszerész szakma „elhallgattatása” érdekében kaptak a gyógyszerészek doktori címet, azonban egy demokratikus jogállamban az Országgyűlés nem kezelheti a társadalmi konfliktusokat címek adományozásával. Az indítványozó az Alkotmány 20. § (2) bekezdésére hivatkozással a közérdeket sértőnek ítéli, hogy a költségvetés a doktori címért tanulók képzését finanszírozza. Szintén a közérdekkel ellentétesnek tartja, hogy a gyógyszerésztudományi karokra jelentkezők számának növekedéséhez képest hasonló arányban csökkent a természettudományi karokra jelentkezők száma, amelynek következtében számos szakon a képzés fenntartása is veszélybe került.

Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtitkárának tájékoztatását követően indítványát fenntartotta.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárása során az indítványozó által megjelölt jogszabályi rendelkezést veti össze az Alkotmánynak az indítványozó véleménye szerint sérelmet szenvedő rendelkezésével. Jelen esetben az indítványozó ténylegesen nem a Fot. megsemmisíteni kért szövegrészeinek a jogállami jogbiztonságba való ütközését állította, hanem a megítélése szerint a demokratikus jogállamiság követelményével ellentétes törvényalkotói szándékot kifogásolta. Az indítványozó által feltételezett, mögöttes jogalkotói szándék alkotmányellenességének vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) hatásköri szabályai alapján nincs lehetősége. Az indítványozó által megsemmisíteni kért jogszabályi előírá-

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

sok – a Fot.-nak a gyógyszerészek doktori címére vonatkozó rendelkezései – és a jogbiztonság között alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

A Fot. indítványozó által megsemmisíteni kért rendelkezései és az Alkotmány 20. § (2) bekezdése között – amely szerint az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik – szintén nem állapítható meg alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés. Az indítványozó további felvetéseinek megítélése az Abtv. alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

417/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Fot.) 149. § (8) bekezdés *b)* pontjának megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállami jogbiztonság sérelmére tekintettel. Érvelése szerint a gyógyszerész szakma patikaliberalizáció hatására kifejezett mélységes elégedetlenségére válaszul kaptak doktori címet azok a gyógyszerészek, akik az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2008. évi CVI. törvény hatályba lépése előtt szereztek gyógyszerészi oklevelet magyar felsőoktatási intézményben. Az indítványozó szerint egy demokratikus jogállamban az Országgyűlés nem kezelheti a társadalmi konfliktusokat címek adományozásával. Megítélése szerint a jogbiztonság követelményébe foglalt kiszámíthatóság és stabilitás sérelmét okozza, hogy a gyógyszerészek akár évekkel, évtizedekkel oklevelük megszerzését és hallgatói jogviszonyuk megszűnését követően váltak jogosulttá doktori cím használatára.

Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtitkárának tájékoztatását követően indítványát fenntartotta.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárása során az indítványozó által megjelölt jogszabályi rendelkezést veti össze az Alkotmánynak az indítványozó véleménye szerint sérelmet szenvedő rendelkezésével. Jelen esetben az indítványozó nem kizárólagosan a Fot. megsemmisíteni kért rendelkezésének a jogállami jogbiztonságba való ütközését állította, hanem a megítélése szerint a demokratikus jogállamiság követelményével ellentétes törvényalkotói szándékot kifogásolta. Az indítványozó által feltételezett, mögöttes jogalkotói szándék alkotmányellenességének vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) hatásköri szabályai alapján nincs lehetősége.

Az indítványozó által megsemmisíteni kért jogszabályi előírás – a Fot.-nak a korábban oklevelet szerző gyógyszerészek doktori címére vonatkozó rendelkezése – és a jogbiztonság indítványozó által felvetett aspektusai között alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

422/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Képviselő-testületének a temetőkről és a temetkezés rendjéről szóló, többször módosított 32/2003. (VI. 26.) Önk. rendelete, valamint a pénzben és természetben nyújtott szociális ellátások helyi szabályairól szóló, többször módosított 24/2007. (VI. 01.) Önk. rendelete alkotmányellenességének utólagos vizsgálatát kérte. Az indítványozó szerint az önkormányzat jogszabálysértő módon kivette a szociális rendeletből a köztemetést, és azt áthelyezte a temetőkről és temetkezés rendjéről szóló helyi rendeletbe. Indítványában a közköltséges temetésekre vonatkozó jogszabályi meghatározások „törlését" és a pályáztatás hiányát kifogásolta. Álláspontja szerint ezzel „az önkormányzat monopolhelyzetbe hozta a jelenlegi temető üzemeltetőt". Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy a képviselő-testület rendeleti szinten határozta meg a közköltséges temetést végző vállalkozót, amivel „jogszabályt és alkotmányt sértett". Az indítványozó mindazonáltal nem jelölte meg tételesen az Alkotmány azon szakaszait, amelyekkel ellentétesnek tartja az általa kifogásolt önkormányzati rendeleteket, és ebből kifolyólag nem fejtette ki a vélt alkotmányellenesség okát, valamint azt sem, hogy miért tartja jogszabálysértőnek a támadott jogszabályokat. Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki indítványát változatlan formában fenntartotta.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy az indítványozónak meg kell jelölnie nemcsak a jogszabályt, hanem a jogszabálynak azt a konkrét rendelkezését, amelyet az Alkotmánynak ugyancsak valamely konkrét rendelkezésébe ütközőnek tart. (440/B/1993. AB végzés, ABH 1993, 910.; 346/D/1998. AB határozat, ABH 2003, 1054, 1058.) Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.)

Az indítványozó által előterjesztett kérelem nem felel meg az Abtv.-ben és az Ügyrendben foglalt követelményeknek. Az indítványozó a hiánypótlásra történő felhívás ellenére sem hivatkozott az Alkotmány konkrét rendelkezéseinek sérelmére, valamint indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

445/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Alkotmánybírósághoz címzett első levelében soron kívüli eljárásban új bíróságokra, ügyészségekre és rendőrségre vonatkozó törvények megalkotását kérte az Alkotmánybíróságtól. Érvelése szerint a hatályos jogszabályok az emberi gyarlóság folytán nem megfelelőek a jogállami működéshez. E tekintetben példaként hivatkozott arra, hogy a bíróságok a rájuk vonatkozó hatályos törvényeket betartják, továbbá csak lelkiismeretükre és belső meggyőződésükre támaszkodnak döntéseik meghozatala során. Az indítványozó utóiratában „a jogállamiság kereteinek biztosítását minden körülmények között szavatoló törvények és törvényi biztosítékok" megalkotásának elrendelését kérte a hivatkozott törvények kijátszhatóságára, valamint az általa megjelölt példákra hivatkozással. Az

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

indítványozó újabb utóiratában – az Alkotmánybíróság főtitkárának többszöri tájékoztatását követően – beadványát megismételve előadta, hogy bizonyítékai alapján „a teljes igazságszolgáltatás szervezett bűnbandaként funkcionál jelenleg Magyarországon”. Megítélése szerint „Magyarország jelenleg nem jogállam”, ezért a hatályos bíróságokra, ügyészségekre és rendőrségre vonatkozó törvények hatályon kívül helyezését kérte az Alkotmánybíróságtól. Kezdeményezte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság kötelezze az Országgyűlést „új, nem kijátszható törvények megalkotására”.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat. Az Alkotmánybíróság hatásköreit az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) részletezi. Sem az Abtv., sem más törvény nem biztosít hatáskört az Alkotmánybíróságnak az indítványozó által kívánatosnak tartott jogszabályok megalkotására. Szintén nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak, hogy az indítványozó által megkívánt tartalmú jogszabályok megalkotására kötelezze az Országgyűlést.

A fentieken túlmenően az indítványozó egyetlen beadványában sem terjesztett elő az érdemi alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló, az Abtv. 22. § (2) bekezdése, valamint az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 21. § (2) bekezdése szerinti határozott kérelmet.

Mindezekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 9.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

766/I/2010. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 155/A. § (3) bekezdése megsemmisítését kérte, mely kizárja a fellebbezési jogot az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasító végzés ellen. Véleménye szerint a támadott rendelkezés „a fellebbezési lehetőség alkotmányellenes megvonásával, azaz hiányával” az Alkotmány számos rendelkezését [50. § (1) bekezdés, 57. § (1) és (5) bekezdés, 64. §, 70/A. §, 70/K. §, 77. §] sérti. Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, hogy a vélt alkotmánysértést indokolja. Az indítványozó utóiratában változatlan formában továbbra is fenntartotta kérelmét és kérte az Alkotmánybíróság eljárását.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban Abtv.) 1. §-a értelmében az Alkotmánybíróság alapvetően jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközei alkotmányosságának vizsgálatával foglalkozik. Az Abtv. 22. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárására vonatkozó indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia és meg kell jelölnie a kérelem alapjául szolgáló okot. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése szerint a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit (§ és bekezdés szerint), amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a támadott jogszabály miért és mennyiben sérti. [654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB határozat, ABH 2002, 1783.].

Az indítványozó a hiánypótlásra történő felhívás ellenére sem tett eleget a fenti indokolási kötelezettségének, azaz nem fejtette ki és nem támasztotta alá alkotmányos összefüggésekre alapított érvekkel, hogy a Pp. megsemmisíteni kért rendelkezése miért és mennyiben sérti az Alkotmány megjelölt szakaszait.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Abtv. 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2010. július 6.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Dr. Bócz Endre

KRIMINALISZTIKA A TÁRGYALÓTEREMBEN

című könyvét

A kriminalisztika ma már az egyetemek jogi karain kötelező tantárgy, de a tematika, amely szerint tanítják, egyetemenként változó. Mindenütt közös jellemző azonban, hogy a tananyag alapvetően a bűnügyi nyomozás kriminalisztikájához igazodik, mondhatni, a Rendőrtiszti Főiskola kriminalisztikai tananyagának rövidített és egyszerűsített kivonata. A hagyományos jogi pályákon – bíró, ügyész, ügyvéd – működő jogász számára azonban csaknem feleslegesnek mondható sok olyasmi, aminek a készségszerű ismerete egy nyomozó számára szinte létfontosságú, ugyanakkor létfontosságú sok olyan dolog, amit hasznos ugyan, de nem feltétlenül szükséges egy nyomozónak tudnia. Máshová esnek a hangsúlyok a nyomozásnál, és máshová a hagyományos jogászi pályák gyakorlásának terepén, a bírósági eljárásban. Más szempontok vezérlik a jogalkalmazót annak függvényében is, hogy milyen eljárási funkciót lát el.

Ez a könyv több évtizedes jogalkalmazói gyakorlat és a kriminalisztika oktatásában évek hosszú során kifejtett tevékenység tapasztalatait összegzi. Haszonnal forgathatják ügyvédjelöltek, bírósági és ügyészségi fogalmazók, de bizonyára találnak benne újszerű ismereteket már gyakorlottabb jogászok is. A bizonyítás kriminalisztikai indíttatású elmélete, a büntetőeljárási kényszerintézkedések feltételeinek kriminalisztikai szemléletű értelmezése, a perbeszédek szerkesztésével, érvelési rendszerével foglalkozó gyakorlatias fejtegetések még azok számára is adhatnak új ötleteket, akik már rendelkeznek némi gyakorlattal.

A kötet 164 oldal terjedelmű, ára **4305 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Dr. Bócz Endre

KRIMINALISZTIKA A TÁRGYALÓTEREMBEN

című, 164 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4305 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: ....
cégszerű aláírás

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című kiadványát

A könyv a büntetőhatalom gyakorlását abból a szempontból vizsgálja, hogy a bíróság és az ügyészség függetlensége és számonkérhetősége hogyan befolyásolja az igazságszolgáltatás tevékenységét. Az író három, egymással szorosan összefüggő témakört dolgoz fel. Az első a bírói függetlenség és számonkérhetőség kérdése, valamint ezek szervezeti biztosítékai. A második témakör az ügyészség szerepét és alkotmányos státuszát érinti. A harmadik a büntetőeljárási törvény elkészültének folyamatát rekonstruálja abból a szemszögből, hogy miként befolyásolta a bírói és ügyészi szervezet a kodifikációt.
Hack Péter ebben a kötetben azt szeretné bizonyítani, hogy a jogalkotó által megfogalmazott eljárási szabályok, illetve az igazságszolgáltatás szervezeteit szabályozó joganyag csak részben határozzák meg azt, hogy a büntető igazságszolgáltatás hogyan zajlik. Annak megértéséhez, hogy mi hogyan működik ezen a rendszeren belül, tisztában kell lennünk azokkal a szervezeti érdekekkel is, amelyek az eljárás egyes szereplőinek szerepfelfogását, döntéseinek hátterét meghatározzák. Ez a megközelítés indokolja, hogy a szerző művében azon tényezők elemzésére koncentráljon, amelyek akadályozzák, hogy ezek a szervezetek optimálisan teljesítsék feladatukat.

A kötet 382 oldal terjedelmű, ára **4830 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Hack Péter

A BÜNTETŐHATALOM FÜGGETLENSÉGE ÉS SZÁMONKÉRHETŐSÉGE

című, 382 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **4830 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: ....
cégszerű aláírás

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

dr. Kondorosi Ferenc

Jogalkotás a XXI. század hajnalán

című könyvét

A XXI. század nemzeti jogalkotását minden eddiginél jobban meghatározza a nemzetközi társadalmi és gazdasági környezet, amelynek hátterében az európai integráció hatása, valamint a globalizációs folyamatok húzódnak meg. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye, az Unió Alapjogi Chartája vagy az Alkotmányos Szerződés alapelvei csak néhány olyan példája a „nemzetek felett álló jognak", amelyek a nemzeti jogalkotás tekintetében is iránymutatók lehetnek.
A megjelent kötet – a szakkönyvpiacon hiánypótló jelleggel – tudományos igényességgel, ugyanakkor a gyakorlati alkalmazhatóság szándékával mutatja be a XXI. század nemzeti jogalkotásának tendenciáit. A könyv széles körű nemzetközi kitekintést nyújt, amelyben az uniós jogfejlődés elemzésének központi szerep jut.
A kötet szerzője, a tapasztalt jogtudós és gyakorlati szakember alaptézise, hogy „a jogdogmatikai megfontolásokat figyelembe vevő, minőségi normaalkotás programszerű érvényesítése és a konzisztens, áttekinthető jogrendszer eszményképének követése kedvező irányba befolyásolhatja a normák címzettjeinek magatartását, annak érdekében, hogy a jog legfőbb, alkotmányos küldetését teljesítse".
A szerző részletesen vizsgálja a hatékony jogi szabályozás kulcskérdéseit, a hazai jog, valamint a nemzetközi és az európai uniós jog összefüggéseit, eközben mindig kellő hangsúlyt fektetve korunk demokratikus jogállami alapértékeire: az emberi jogokra és az alkotmányosságra. Az olvasó bepillantást nyerhet a jogharmonizáció „kulisszatitkaiba", a biztonság jogalkotásban érvényesülő tényezőinek problematikájába, valamint polgári jogi és büntetőjogi jogalkotásunk legújabb eredményeibe.
A XXI. század elejének kodifikációját elemző kötet egyszerre tankönyv, olvasókönyv és gyakorlati útmutató. Haszonnal forgathatják a társadalomtudományi karok hallgatói, a közigazgatásban dolgozó szakemberek, a politikusok, a média munkatársai és mindenki, aki felelősséget érez a hazai jogállam, jogrend minőségének javításáért.

A kötet 264 oldal terjedelmű, ára **2856 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

dr. Kondorosi Ferenc

Jogalkotás a XXI. század hajnalán

című, 264 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **2856 forint** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el az alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: ....
cégszerű aláírás

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!

A Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
megjelentette

A magyar jogtudomány klasszikusai sorozatában

Beöthy Zsigmond

ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című kötetét

Az Elemi magyar közjog – amely az első magyar nyelvű közjogi összegzés – 1846-ban látott napvilágot. Két részre tagolódik: Magyarország polgári alkotmányára és közigazgatására, s ezen belül a 104 paragrafusra tagozódó intézmények világos szerkezetben, kifejező fogalmakkal jelenítik meg az intézményrendszert. Azért is becses értékű e szintézis, mert a klasszikusan átmeneti, polgári átalakulás előtti monarchiát mutatja be a szerző, Beöthy Zsigmond (1819–1896), aki kezdetben közigazgatási pályán tevékenykedett, majd pályafutását 1883-ban, nyugállományba vonulásakor királyi táblai tanácselnökként fejezte be. Szakirodalmi munkásságáért számos kitüntetésben részesült. E közjogi kuriózumot a magyar jogtörténet, jogi kultúra iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A kötet 142 oldal terjedelmű, ára **3150 forint** áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: megrendeles@mhk.hu).

MEGRENDELÉS

Megrendelem

Beöthy Zsigmond

ELEMI MAGYAR KÖZJOG

című, 142 oldal terjedelmű kiadványt (ára: **3150 Ft** áfával) ..... példányban, és kérem, juttassák el alábbi címemre:

A megrendelő (cég) neve: .....

Címe (város, irányítószám): .....

Utca, házszám: .....

Ügyintéző neve, telefonszáma: .....

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma: .....

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára vagy postai úton a fenti címre.

Keltezés: ....
cégszerű aláírás

Szerkesztésért felel: dr. Pálffy Ilona főtitkár
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu.
Felelős kiadó: Bártfai-Mager Andrea ügyvezető igazgató.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.
Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék.
Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6., 1394 Budapest 62., Pf. 357, fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internet-címen.
Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.
Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411).
2010. évi éves előfizetési díj: 32 004 Ft áfával, féléves előfizetési díj: 16 002 Ft áfával. Egy példány ára: 3020 Ft áfával.

HU ISSN 1215–9530

10.2611 – Nyomta a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája.
Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

Jelen dokumentum a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó tulajdona, további üzleti célú felhasználása tilos!